

Γιάννης Φούντας

ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

Εγκυκλοπαιδικό - Ιστορικό

...μια περιπλάνηση στα σπλάχνα, στις παρυφές
και στα νεφελώματα του Ελευθεριακού Σύμπαντος...

Α' ΤΟΜΟΣ

A-M

Ο Γιάννης Φούντας γεννήθηκε το 1959. Σπούδασε, ένα φεγγάρι, Οικονομικά και Σκηνοθεσία Κινηματογράφου, εργάστηκε αρκετά χρόνια σε «αγρούς, εργοστάσια, εργαστήρια» και στην τελευταία δεκαπενταετία βιοπορίζεται ποικιλοτρόπως στο κλάδο του βιβλίου. Πέραν του *Αναρχικού Λεξικού* έχει ήδη ολοκληρώσει μια ιστορική έρευνα για την αντανάκλαση και αποτύπωση της παγκόσμιας αναρχικής δραστηριότητας στις σελίδες του ελληνικού τύπου (1861-1971), που μέλλει να κυκλοφορήσει εν καιρώ σε βιβλίο υπό τον τίτλο «Απόθανε άτιμος νοικοκυροσύνη!... Ζήτω η Αναρχία!».

Το σχέδιο του εξωφύλλου είναι.. απαλλοτριωμένο από αφίσα της 12ης ετήσιας Έκθεσης Αναρχικού Βιβλίου του Σαν Φρανσίσκο (2007).

Στο οπισθόφυλλο, το απόσπασμα του Αντρέ Νατάφ είναι παρμένο από το βιβλίο του *Η Καθημερινή Ζωή των Αναρχικών στη Γαλλία 1880-1910*, σ. 41-42, Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα, 1994.

ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

επειδή

- η γνώση είναι δύναμη στον αγώνα για μια καλύτερη ζωή, στον αγώνα για μια άλλη κοινωνία·
- ως εργαζόμενοι έχουμε ανησυχίες, προβληματισμούς, ιδέες, οράματα·
- ως εργαζόμενοι στο χώρο του βιβλίου ζούμε τόσο κοντά στον κρυμμένο θησαυρό των τυπωμένων σελίδων·
- έχουμε άποψη για το τι εκδίδεται, πώς εκδίδεται, πώς διακινείται, τι διαβάζεται·
- το βιβλίο δεν μπορεί να είναι εμπόρευμα, πρέπει να είναι κοινωνικό αγαθό·
- ο αναγνώστης δεν μπορεί να είναι καταναλωτής, πρέπει να είναι εραστής του βιβλίου·
- ο ορίζοντας του συνδικαλισμού δεν σταματά στις οικονομικές και θεσμικές διεκδικήσεις·
- η κοινωνία χωρίς αφεντικά για την οποία παλεύουμε θα είναι ταυτόχρονα μια κοινωνία χωρίς διευθυντές, θα είναι μια κοινωνία όπου ο χώρος του βιβλίου, όπως και όλοι οι τομείς της παραγωγής, θα αυτοδιευθύνεται από τους ίδιους τους εργαζομένους...

γι' αυτό... «ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΕΔΩΜΕΝΩΝ»

Copyright 2014, Γιάννης Φούντας
e-mail: yannisfoudas@yahoo.gr

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΕΔΩΜΕΝΩΝ
Ερεσσού 35 - 106 81 Αθήνα • Τηλ.: 2103818840
e-mail: syneditlions@gmail.com

Η αναπαραγωγή του παρόντος έργου είναι ελεύθερη για μη εμπορικούς σκοπούς, με παράκληση να αναφέρονται οι πηγές.

ISBN 978-960-9797-33-7

Γιάννης Φούντας

ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

Εγκυκλοπαιδικό - Ιστορικό

...μα περιπλάνηση στα σπλάχνα, στις παρυφές
και στα νεφελώματα του Ελευθεριακού Σύμπαντος...

Α' ΤΟΜΟΣ

A-M

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΝ

Αθήνα 2014

Στην Κατερίνα και στη Μαρία

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

αβαν.: αβανγκάρντ	κοιν. εγχ.: κοινωνικό εγχείρημα
αίρ.: αίρεση	κοιν. κέντ.: κοινωνικό κέντρο
αναρχ.: αναρχικός, αναρχική	κοιν. ορολ.: κοινωνική ορολογία
αναρχ. ομ.: αναρχική ομάδα	κόμ.: κόμιξ
αναρχ. ορολ.: αναρχική ορολογία	κρατ. κατ.: κρατική καταστολή
αντιεξ.: αντιεξουσιαστής	λογ.: λογοτεχνία
αντιεξ. ομ.: αντιεξουσιαστική ομάδα	μουσ.: μουσική
αυτ. ομ.: αυτόνομη ομάδα	μπροσ.: μπροσούρα
βιβλ.: βιβλίο	μτφ.: μετάφραση
βλ.: βλέπε	μυθ.: μυθολογία
βλ. επ.: βλέπε επίσης	νεολ.: νεολογισμός
βιβλιοπ.: βιβλιοπωλείο	νεολ. συγγ.: νεολογισμός του συγγραφέα
γλώσ.: γλώσσα	νομ. : νομική
δημ.: δημοσίευμα	ό.π.: όπου πριν
ελλ. έκδ.: ελληνική έκδοση	οργ.: οργάνωση
έκδ.: έκδοση	ουσ.: ουσιαστικό
εκδ.: εκδόσεις	ουτ.: ουτοπία
εκλ. συγγ.: εκλεκτική συγγένεια	περ.: περιοδικό
έκφρ.: έκφραση	πολ.: πολιτική
ελευθ. αποικ.: ελευθεριακές αποικίες	πρόλ.: πρόλογος
ελευθ. εκπ.: ελευθεριακή εκπαίδευση	πρόσ.: πρόσωπο, πρόσωπα
έντ.: έντυπο	σ.: σελίδα, σελίδες
επίθ.: επίθετο	σ.σ.: σημείωση συγγραφέα
επιμ.: επιμέλεια	σύμβ.: σύμβολο, σύμβολα
επικ.: επικοινωνία	σύνθ.: σύνθημα
επιστ.: επιστήμη	τ.: τεύχος
εφημ.: εφημερίδα	τέχ.: τέχνη, τέχνες
θρησκ.: θρησκεία, θρησκειολογία	τόμ.: τόμος
ιστ.: ιστορία	φ.: φύλλο
κ.ά.: και άλλα	φιλ.: φιλοσοφία
κατ.: κατάληψη	φυλ.: φυλλάδιο
κινημ.: κινηματογράφος	φωτ.: φωτογραφία
κείμε.: κείμενο	χ.χ.: χωρίς χρονολογία
κοιν. γεωγρ.: κοινωνική γεωγραφία	ψευδ.: ψευδώνυμο

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΙΧΑΛΗ

Ο Α΄ τόμος του *Αναρχικού Λεξικού* επρόκειτο να κυκλοφορήσει το καλοκαίρι του 2014 από τις εκδόσεις Βιβλιοπέλαγος του φίλου και συνταξιδιώτη στο κοινωνικό αρχιπέλαγος και στους βαλτότοπους της Ιστορίας, Μιχαήλ Πρωτοψάλτη.

Ήμασταν στην τελική φάση της επιμέλειας του βιβλίου όταν ο Μιχάλης εσπευσμένα, απρόσμενα και αμετάκλητα «αναχώρησε», κυριολεκτικά με το δοκίμιο ανά χείρας, για το Ελευθεριακό Σύμπαν.

Το ελάχιστο που οφείλω είναι να αφιερώσω στη μνήμη του την παρούσα έκδοση.

Γ. Φ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμές ευχαριστίες στους ιδύνοντες του Αναρχείου, της Αναρχικής Αρχαιοθήκης Αθήνας, του Αρχείου Σταύρου Καλλέργη, του Αρχείου Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΕΚΙ), του Ελευθεριακού Ιστορικού Αρχείου, του Ευτοπικού Ψηφιακού Αρχείου, του Ινστιτούτου Κοινωνικής Ιστορίας του Άμστερνταμ, της Λέσχης των Κατασκόπων του 21ου Αιώνα, της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, της Εθνικής Βιβλιοθήκης, του Εθνικού Κέντρου Ερευνών, του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (ΕΛΙΑ), των βιβλιοθηκών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Πανεπιστημίου Πατρών. Στους φίλους και στις φίλες Γιώλα Γεωργαντζή, Μήτσο Δημόπουλο, Διαμαντή Καράβολα, Λεωνίδα Καραγκούνη, Γιάννη Καρύτσα, Κατερίνα, Σπύρο Κάτσαρη, Σαράντη Κορωνάκο, Λιουμπόβ Βασιλιβνα Κοτσεράν, Μάχη Λαζαρόπουλο, Λένα, Νίκο Μαρούπα, Γιώργο Μαυροειδή, Ντίνο Παλαισιτίδη, Βασίλη Παπανικολάου, Βασίλη Παρασκευόπουλο, Αντώνη Περιβολάκη, Νίκο Πρατσίνη, Βασίλη Στεμπίλη, Στέφανο, Σύλβια, Μαρία Τζαρδή, Γιώργο Τσάκαλο, Νίκο Τσιφόρο, Φάνη. Σε όλους τους συγγραφείς και συντάκτες, εκδότες και μεταφραστές των βιβλίων, εφημερίδων και περιοδικών που αναφέρονται στο παράρτημα και στη βιβλιογραφία και στους αγνώστους ψηφιακούς φίλους Έλληνες και αλλοδαπούς, από τους οποίους «απαλλοτριώσα» πληροφορίες και αποσπάσματα λόγου για τις ανάγκες του λεξικού. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στο φίλο μου Νίκο Πλατή που μου μετάγγισε παντοιοτρόπως τη λεξικογραφική του εμπειρία.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

*Σε μια εποχή καθολικής εξαχρείωσης
το να λες την αλήθεια
είναι μια επαναστατική πράξη*
TZORTZ OPGOTEΛ

Το νόημα της ρήσης του Όργουελ μπορεί να μην τίθεται ακόμη εν αμφιβόλω, αλλά το αιώνιο ερώτημα ποια τέλος πάντων από τις διάφορες «αλήθειες» είναι επαναστατική και ποια από τις αδιάφορες «επαναστάσεις» αληθινή θα παραμείνει αναπάντητο πιθανώς εσαεί. Γιατί αν η γλώσσα δεν «εφευρέθηκε» παρά για να μπορούμε, κατά πώς λέγεται, να διατυπώνουμε ενάρθρως και εγγράφως τα «κατά συνθήκην» και μη ψεύδη μας, τότε αληθινό λογίζεται, όπως προκύπτει από την ετυμολογία, καθετί που δεν το σκεπάζει το πέπλο της λήθης. Ωστόσο δεν προκύπτει από πουθενά πως όλα όσα πέρασαν αλώβητα μέσα από τις δίνες του χρόνου και εντυπώθηκαν στη συλλογική μνήμη διαδραματίστηκαν στο σύνολό τους στη σφαίρα του πραγματικού.

Είναι γεγονός ότι οι άνθρωποι ως έλλογα και συνεπώς ευφάνταστα όντα πάντα τρέφονταν (πέρα από τις σάρκες των ομοίων τους) με προσωπικούς, κοινωνικούς, εξουσιαστικούς αλλά και «απελευθερωτικούς» μύθους και φυσικά η κυριαρχία –που εκ των πραγμάτων κρατά πάντα ζηλότυπα το ρόλο του βασιικού αφηγητή– έκανε και κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να μην τους στερηθούν. Γιατί είναι ξεκάθαρο ότι η απόλαυση που αντλούν ο ακροατής και ο αναγνώστης ακόμα και από μια απλή γραμμική εξιστόρηση είναι ευθέως ανάλογη με αυτήν του αφηγητή, ο οποίος επιδιώκοντας το κοινωνικώς τερπνόν μετά του κυριαρχικώς ωφελίμου την διανθίζει ενίοτε με εκτιμήσεις, υπερβολές, μύθους και παραβολές προκειμένου να καλύψει τις χωροχρονικές ασυνέχειες και τις ιδεολογικές ασυμβατότητες της ιστορίας του ώστε να εκμαιεύσει έτσι το επιθυμητό δίδαγμα.

Ανάκαθεν την πραγματικότητα υποκαθιστούσε σταδιακά και έντεχνα το είδωλό

της, πόσο μάλλον σε καιρούς σαν τους σημερινούς που η ούτως ή άλλως σχετική αξία των ιστορικών μαρτυριών καθίσταται εντελώς συμβατική καθώς τα πάντα πια μοντάρονται αυτόματα και διυλίζονται κατάλληλα στο θαυμαστό εργαστήριο της μοντιακής απονεύρωσης και καταστολής. Μια αναλογική εικόνα του τρόπου που λειτουργήσε μέσα στο χρόνο ο μηχανισμός αποτύπωσης της πολυμορφίας των εκφάνσεων του κοινωνικού ανταγωνισμού θα έχει κάποιος, αν φανταστεί και μόνο πώς θα διαχειριστούν οι κυρίαρχοι του μέλλοντος τις ψηφιακές μαρτυρίες του παρόντος, οι οποίες φυσικά θα αποτελέσουν την αυριανή πρώτη ύλη της εικονικής πλέον ιστορίας.

Το ότι κάθε μέθοδος αναπαράστασης των κοινωνικών τεχταινομένων μπορεί να προσδώσει διαφορετική χρηστική αξία στα ίδια τα γεγονότα το γνωρίζουν καλά όχι μόνο οι κρατούντες, αλλά και οι αιρετικοί που αδημονούν να πάρουν μελλοντικά τη σκυτάλη της αφήγησης, ανεξαρτήτως αν περιορίζονται προς το παρόν (με τη χρήση ποικίλων ιδεολογικών «ψυχοδηλωτικών») στο να καρπώνονται με κάθε δυνατή εναλλακτική μέθοδο τα ψίχουλα της πολιτικής υπεραξίας που πετάνε σαν τ' αποφάγια τους οι κυρίαρχοι στον περίφημο σκουπιδοτενεκέ της ιστορίας. Το γνωρίζουν φυσικά και οι στρατευμένοι ανατροπείς που, όντας λιγότερο υποκριτές, χρησιμοποιούν κάθε «απελευθερωτικό» μύθο και δεν κρύβουν την πρόθεσή τους να βαλσαμώνουν πρόσωπα, θεωρίες και πρακτικές για καλούς (επαναστατικούς) σκοπούς· όμως συνθέτοντας από σπαράγματα κοινωνικές εποποιίες και φιλοτεχνώντας από (επιλεκτικής) μνήμης αγιογραφίες εξτρεμιστών δεν ανταλαμβάνονται ότι η περιβάλλουσα εικονοκλαστική τους διάθεση περιορίζεται αποκλειστικά στο ιερό μένος που εκδηλώνει κάθε πιστός μόνο για τα είδωλα του εχθρού.

Έτσι, αυτό που απ' όλους προβάλλεται σαν ιστορία δεν είναι παρά το φάντασμα της που εμφανίζεται να αφηγείται στο στοιχειωμένο κόσμο της ιδεολογίας, σ' έναν κόσμο όπου η κυριαρχία της μεθόδου –η άσκηση μιας κατά το δοκούν ανασύνθεσης της απώτερης πραγματικότητας– μετατρέπεται, ανεξαρτήτως προθέσεων, σε όλες τις εκδοχές της, σε μέθοδο της κυριαρχίας.

Επομένως μια μπορεί να είναι η στόχευση κάποιου καθ' εξίν ανεξάρτητου που επιθυμεί να περιγράψει μια κοινωνική «κοσμογονία», επί του προκειμένου την ελευθεριακή, όταν εκ των πραγμάτων είναι αδύνατον να αποποιηθεί αφηγούμενος τον προνομιακό και απολαυστικό ρόλο του αφηγητή;

Πώς θα κατόρθωνε να απεγκλωβιστεί από τη μέγγενη της όποιας μεθόδου χωρίς όμως να πέσει στο λάκκο του σχετικισμού, στη σοβαροφάνεια του επιστημονισμού ή στο ζηλωτισμό μιας «αναρχικής» ιστορίας της αναρχίας;

Πώς θα μπορούσε να επιχειρήσει σε μερικές εκατοντάδες σελίδες το γύρο του άναρχου και ουσιαστικά ατελεύτητου Ελευθεριακού Σύμπαντος το οποίο, καθώς είναι καμωμένο από τη σκοτεινή ύλη της Ιστορίας, φωτίζεται μόνο κατά περιό-

δους από λαμπερές κοινωνικές εκρήξεις και την ανταύγεια που αυτές καταλείπουν όταν τις καταπίνουν οι μαύρες τρύπες του κόσμου της κυριαρχίας;

Πόσο μάλλον, όταν είναι παραδεκτό ότι στο παράλληλο αυτό κοινωνικό στερέωμα τα πρώτα ίχνη τού σταδιακού σχηματισμού του πυρήνα του ανιχνεύονται σε απύθμενα χωροχρονικά βάθη. Πόσο μάλιστα, όταν από το 19ο αιώνα που αυτός ο πυρήνας αρχίζει να αποκρυσταλλώνεται σε μια δέση κοινωνικών αξιών, συνυπάρχουν γύρω του μέχρι τις μέρες μας σμήνη ιδεολογικών σχηματισμών, (μαυρο)κόκκινοι γίγαντες και χλωμοί νάνοι, σταθερά θεωρητικά σχήματα και ρευστές απόψεις, πλάνητες και πλανημένοι, φωτεινοί κομήτες και διάττοντες αστέρες.

Πόσο μάλιστα, όταν σ' αυτό το Σύμπαν οι φωτοσκιάσεις κάποιων βομβιστικών εκρήξεων έχουν μεγεθύνει υπερβολικά το ανάστημα ορισμένων και θαμπώσει με τη λάμψη και τον κρότο τους κοινωνικά εγχειρήματα και πρόσωπα που συστηματικά υπονόμισαν το κυρίαρχο θέαμα, αλλά δεν κατάφεραν να πυρπολήσουν τη λαϊκή φαντασία με το θέαμα της υπονόμισης της κυριαρχίας, αφού στη συλλογική μνήμη πιο εύκολα καταγράφονται απόηχοι και εντυπώσεις από βροντερές επιχειρήσεις και δυσκολότερα οι δημιουργικές απόψεις. Όταν είναι επίσης προφανές πως ελευθεριακές διαδικασίες και καινοτομίες στο χώρο της οικονομίας, της εργασίας, της εκπαίδευσης και των νοοτροπιών έχουν αλεστεί στην τεράστια αφομοιωτική μηχανή με αποτέλεσμα τη γέννηση εναλλακτισμών του σωλήνα, ιδεολογημάτων πολλαπλών χρήσεων και πλήθους αμφίβολης χρηστικής αξίας ατομικών και κοινωνικών αθλοπαιδιών.

Ως περιπλάνηση [détente] στις μητροπόλεις, οι καταστασιακοί όριζαν την τεχνική «του βιαστικού περάσματος μέσα από ποικίλες ατμόσφαιρες [ambiances]». Η εφαρμογή μιας συγγενούς τεχνικής στην κοινωνική κοσμολογία έκρινα ότι πιθανώς μπορεί να οδηγήσει σε μια «αμφίδρομη» αφήγηση. Αυτή που επιτρέπει η δομή ενός ιστορικού-εγκυκλοπαιδικού λεξικού το οποίο, κατακερματίζοντας το ιστορικό προγενέστερο στα εξών συνετέθη, παραδίδει... χαιρέκακα τη σκυτάλη και την ευθύνη μιας κατά βούληση εξιστόρησης στον αναγνώστη. Γιατί η αυστηρή του διάταξη, όσο κι αν φαντάζει ασύμβατη για την αποτύπωση ενός εν εντροπία κόσμου, αφήνει εντούτοις στον κάθε συνταξιδιώτη την ελευθερία να φιλοτεχνήσει, αν θέλει, από μόνος του το ψηφιδωτό ενός τετραδιάστατου παγκόσμιου ελευθεριακού χάρτη με την αρωγή μιας έντυπης «χρονομηχανής», έστω κι αν αυτή είναι σκεπασμένη από την αναπόφευκτη πάχνη μιας ματιάς συγκρατημένα εικονοκλαστικής και ανωστερόβουλα υποκειμενικής. Η επιλογή των λημματοψηφιδών, του επιχρωματισμού τους και του καμβά διαποτίζεται αναπόφευκτα και συνειδητά από την εσωτερικευμένη ελλαδική εμπειρία και βαραίνει αποκλειστικά τον πλοηγό της. Έτσι, ουσιαστικά αυτό που παρέχεται στους αναγνώστες είναι ένα όχημα για να περιπλανηθούν με τον τρόπο τους στα σπλάχνα, στις παρυφές και στα νεφελώματα

του Ελευθεριακού Σύμπαντος, να ανασυνθέσουν κατά το δοκούν την ούτως ή άλλως φαντασμαγορική ιστορία της αναρχίας ή, αν μη τι άλλο, να τη διαβάσουν σαν ένα τερπνό, σπονδυλωτό, περιπετειώδες, κοινωνικό μυθ-ιστόρημα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΟΥΝΤΑΣ

Πειραιάς,

Απρίλιος του 2014

Υστερόγραφες Διευκρινήσεις

Λόγω ύπαρξης του απαραίτητου μηχανισμού ιστορικής χρονοκαθυστέρησης, το Αναρχικό Λεξικό δεν ξεκλειδώνει «προσωπικά δεδομένα» εν ζωή (δρώντων ή μη) ελλήνων και αλλοδαπών αναρχικών, εκτός όσων οι ίδιοι επέλεξαν να δημοσιοποιήσουν αναλαμβάνοντας την ευθύνη, επωνύμως ή ψευδωνύμως, είτε της έκδοσης εντύπων και βιβλίων είτε οιασδήποτε άλλης μορφής (σύνομησ ή έκνομης) δραστηριότητας. Για τον ίδιο λόγο δεν περιλαμβάνει λήμματα για πολύ πρόσφατα γεγονότα, καθώς κρίθηκε ότι η βραχεία χρονική απόσταση και η φόρτιση δεν επιτρέπουν την αξιόπιστη παρουσίασή τους και τη νηφάλια αξιολόγησή τους.

Η δημιουργία νεολογισμών (αναρχάριοι, αστυνομικοί ειδικών αναγκών, γνωστοί-γνωστοί, ελευθεριακός ρεαλισμός κ.ά.) ως αποδοθεί στη λεξιλαγνεία που εκδηλώνει κάθε επίδοξος λεξικογράφος.

Τα ξένα κύρια ονόματα (ανθρωπωνύμια και τοπωνύμια) που δεν έχουν προσαρμοστεί στο νεοελληνικό κλιτικό σύστημα μεταγράφονται με την κατά το δυνατόν ακριβέστερη φωνητική τους απόδοση (π.χ. Κραπότκιν, Ζαπάτα, Γκερνίκα) ανεξαρτήτως αν έχουν καθιερωθεί αλλιώς (Κροπότκιν, Ζαπάτα, Γκουέρνικα) και στο λήμμα σημειώνεται μέσα σε αγκύλες η γραφή στη μητρική τους γλώσσα. Το ίδιο ακολουθείται στους τίτλους των ξένων εντύπων όπου επιπλέον σημειώνεται η μετάφρασή τους.

Κινηματογραφικές ταινίες, θεατρικά έργα και τραγούδια λεξικογραφούνται με την ελληνική τους απόδοση που καθιερώθηκαν, ειδάλλως προκρίνεται η ακριβής μετάφρασή τους. Και στις δύο περιπτώσεις σημειώνεται σε αγκύλες ο πρωτότυπος τίτλος.

Η χρήση μόνο του αρσενικού προσώπου στον ενικό και πληθυντικό αριθμό (αναρχικός, αντιξεουσιαστής, ελευθεριακοί κ.ά.) δεν οφείλεται βέβαια σε έρποντα φαλλοκρατισμό, αλλά σε αισθητικούς λόγους που προκρίνονται έναντι του πολιτικού ορθού.

Η έκταση των λημμάτων όταν δεν είναι ευθέως ανάλογη της βαρύτητάς τους, υπακούει στις περισσότερες περιπτώσεις στην ανάγκη να διασωθούν άγνωστα ελληνικά κείμενα παρελθόντων καιρών, για να μπορεί ο αναγνώστης να παρακολουθεί παράλληλα και την πορεία της γλώσσας μέσα στο χρόνο και να ανιχνεύει τη δυναμική της εξέλιξη τόσο στον κυρίαρχο όσο και στον ανατρεπτικό λόγο.

Όλα τα παραθέματα από εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία τίθενται εντός εισαγωγικών χωρίς παραγράφους. Διορθώνονται μόνο προφανή ορθογραφικά και τυπογραφικά λάθη ή αβλεψίες, ενώ η αραιή, η έντονη, η υπογραμμισμένη και η πλάγια γραφή για αισθητικούς λόγους ομογενοποιείται σε πλάγια. Στα παραθέματα μέχρι και τη δεκαετία του 1940 διατηρήθηκε η πολυτονική γραφή και η ορθογραφία τους.

Τέλος, στο β' τόμο του *Αναρχικού Λεξικού* θα υπάρχουν και δύο ειδικά παραρτήματα με την ελληνική ελευθεριακή εκδοτική παραγωγή της τελευταίας τρισακονταετίας, το Περίπτερο (εφημερίδες, περιοδικά) και το Βιβλιοπωλείο (μυροσορές, βιβλία), καθώς και η Γενική Βιβλιογραφία.

Γ. Φ.

ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

A

A (σύμβ.) Το κεφαλαίο άλφα σε κύκλο. Ένα από τα πιο λιτά και δυναμικά σύμβολα του 20ού αιώνα, ανάλογης αναγνωρισιμότητας με την «καναϊδή» γλώσσα των Rolling Stones, το... στομωμένο πια σφυροδρέπανο και τα σήματα της Mercedes, της ειρήνης και της Coca Cola. Παρά τις ανεξακρίβωτες πληροφορίες που το θέλουν σχεδιασμένο στο κράνος ισπανού αναρχικού στην επανάσταση του 1936 και σε αφίσα της CNT-AIT (;1937), αλλά και τις εικασίες για τη χρήση του το 1956 από

την Αναρχική Συμμαχία Εργαζομένων [Alliance Ounvière Anarchiste], θεωρείται πια σχεδόν βέβαιο ότι ως αναρχικό σύμβολο το εμπνεύστηκαν, το σχεδίασαν και το πρότειναν στα μέσα της δεκαετίας του 1960 στην Ελευθεριακή Νεολαία της Γαλλίας ο Τόμας Ιβάνιεθ [Tomas Ibáñez] και η Ρενέ Νταράς. Ωστόσο την πρωτιά της χρησιμοποίησής του (με αυτουργό τον Αμεντέο Μπερτόλο) «διεκδικεί» βάσιμα από το 1966 η συλλογικότητα του Μιλάνου. Γενικής αποδοχής από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, κοσμεί μαυροκόκκινες παντιέρες και υπογράφει κείμενα, μπροσουρές, προκηρύξεις, αφίσες και ευφυή, προκλητικά ή κλασικά, συνθήματα σε τοίχους και πανό αναρχικών ομάδων και οργανώσεων ανά

την υφήλιο. Με τις κατάλληλες γραφιστικές παρεμβάσεις το κεφαλαίο άλφα σε κύκλο κατόρθωσε κατά καιρούς να εκφράσει και ιδιαίτερες τάσεις του ελευθεριακού χώρου, όπως την αναρχοφεμινιστική ή την ένοπλη, αλλά και να υποδηλώσει τη συμμετοχή σε συγκεκριμένες κοινωνικές πρακτικές, όπως αυτές των καταλήψεων. Ελευθέρως χρήσεως -εξαιτίας της εικονοκλαστικής αναρχικής αντίληψης- ενίοτε υπογράφει σπαραξικάρδιες λυρικές εξάρσεις, γηπεδικά γαμοσταυριδία και... ανορθόγραφες απόψεις, χαράσσεται υπό μορφή τατουάζ σε μυώδη μπράτσα «εξεγερμένων» επιδειξιών, αποτυπώνεται σε μπλουζάκια και κονκάρδες και αφομοιώνεται κάποιες

αβανγκάρντ

φορές, διαφημιστική αδεία, από ελευθεριάζοντες νεανικούς ραδιοσταθμούς (Ατλαντίς), εφημερίδες (Το Άρθρο), τηλεοπτικούς διαύλους, όπως ο Άλφα για ένα διάστημα, ακόμα και από... φανερές εταιρείες (Άλφα Χρηματοπιστηριακή). Άλλωστε στη ζωή και στην τέχνη όλα είναι δανεικά και πολύ πριν πατενταριστεί ως αναρχικό, το λεγόμενο «αλφάδι» είχε βρεθεί να διακοσμεί το 1615 ένα μυστικιστικό βιβλίο του Στέφαν Μιχελσπάχερ [Stephan Michelspacher] υπό τον τίτλο *Καθρέπτης της Τέχνης και της Φύσης* [Spiegel der Kunst und Natur], είχε επιλεγεί από τεκτονικούς κύκλους ως σύμβολο της αρμονίας απ' όπου το δανείστηκε το 1868 το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο του Ισπανικού Τμήματος της Α' Διεθνούς, και είχε χρησιμοποιηθεί ακόμη και από τον περιβόητο Άλιστερ Κρόουλι και το Ερμητικό Τάγμα της Χρυσής Αυγής και δίκτην (πολιτικής) ειρωνείας από ιταλικές φασιστικές ομάδες στην πύρινη δεκαετία του 1970. Το πρώτο ελληνικό έντυπο που το έφερε ως σήμα στο λογότυπό του ήταν μία εφημερίδα σοσιαλιστικών άρχων η *Νέα Κοινωνία*, η οποία κυκλοφορούσε το 1944 πριν την απελευθέρωση από τους Γερμανούς ως όργανο των συνεργαζομένων σοσιαλιστικών παρατάξεων και υποστήριξε τον γνωστό... ανένδοτο εξουσιαστή Γεώργιο Παπανδρέου.

NEA KOINONIA
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΩΝ

αβανγκάρντ (τέχ.) Στρατιωτική ορολογία που υποδήλωνε την εμπροσθοφυλακή, αλλά κατέληξε στο πέρασμα του χρόνου (από τα μέσα του 19ου αιώνα) να ταυτιστεί με τον όρο πρωτοπορία, καλλιτεχνική ή πολιτική, στρατευμένη ή μη. Στα πολιτικοκαλλιτεχνικά ρεύματα της αβανγκάρντ που σχετίζονται κατά κάποιον τρόπο με τις ελευθεριακές ιδέες θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε το νταντά, το σουρεαλισμό, τους μπίτνικ, τη Λετριστική Διεθνή, την Ψυχογεωγραφική Επιτροπή του Λονδίνου, την Καταστασιακή Διεθνή.

αβανγκαρντισμός (πολ.) Η αντίληψη ότι την επαναστατική κοινωνική πρωτοπορία αποτελεί η νεολαία και μάλιστα η φοιτητώσα ελίτ. Πρωτοεμφανίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και επανήλθε στο ιστορικό προσκήνιο κατά τη δεκαετία του 1960, μετά τη μεταπολεμική άμπωτη του εργατικού κινήματος.

Αβανγκάρντ, λ' [L'Avant-Garde: Η Πρωτοπορία] (εφημ.) Αναρχική εφημερίδα που εξέδιδε στην Ελβετία με διευθύνοντα τον Πολ Μπρους (αρχικά, το 1877, ως όργανο της Γαλλικής Ομοσπονδίας της Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων) ο κύκλος του Πιοτρ Κραπότκιν, τότε που ακόμα οι αναρχικοί δεν καταδίκαιζαν μετά βδελυγμίας κάθε πρωτοποριακή λογική και δράση. Η εφημερίδα τον επόμενο χρόνο (ελλείψει πλέον της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς) υιοθέτησε τον υπότιτλο όργανο

κολεκτιβιστικό και αναρχικό [organe collectiviste et anarchiste] και έκλεισε με κρατική εντολή εξαιτίας ενός άρθρου, του κατοπινού μετριπαθή ποιμπλιστή σοσιαλιστή Πολ Μίπρους, μέσω του οποίου υπεράσπιζε την έμπρακτη προπαγάνδα. Η Πρωτοπορία θα παραδώσει το 1879 τη σκυτάλη στην ιστορική αναρχοκομμουνιστική εφημερίδα *Ο Εξεγερμένος* [Le Révolte].

Άβλιχος, Μικέλης (αναρχ.) Κεφαλλονίτης σατιρικός και λυρικός ποιητής, σχεδόν εφάμιλλος σύμφωνα με πολλούς του Ανδρέα Λασκαράτου, παρότι ολιγογράφος. Γεννημένος το 1844 στο Ληξούρι από εύπορους γονείς θα τελειώσει το Πετρίτσειο Γυμνάσιο και θα συνεχίσει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Βέρνης, όπου ήρθε σε

επαφή με τα νεωτερικά ριζοσπαστικά ρεύματα και ενστερνίστηκε τις αναρχικές κοινωνικές απόψεις. Η εικασία πως εκεί «συνεδέθη μετά του ίδρυτου του νεωτέρου άναρχισμού Μπακουίν» που μεταφέρει το Κοινωνιολογικόν και Πολιτικόν Λεξικόν της εφημερίδας *Ανεξάρτητος* (τόμ. Α', σ. 18) και άλλες που τον θέλουν μέλος της Α' Διεθνούς, μαχητή στην Παρισινή Κομμούνα και αυτουργό μιας απόπειρας συγκρότησης Δημοκρατικής Λέσχης στην Αθήνα στερούνται τεκμηρίωσης. Γιατί παρά το πανθομολογούμενο γεγονός ότι «ή διάθεσίς του υπήρξε επαναστατική» και σύμφωνα με τη νεκρολογία του ομοτέχνου του Κωστή Παλαμά «διέκειτο δυσμενώς πρὸς τὸ ὑφιστάμενον κοινωνικὸν σύστημα καὶ ἐμίσει τὴν στρατοκρατίαν καὶ τὸν πόλεμον» (*Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν*, Ελευθερουδάκης, 1965) ο Άβλιχος δεν φαίνεται να ανέπτυξε κάποια πολιτική και κοινωνική δράση. Μετά το πέρας των σπουδών του και μια περιδιάβαση στη Ζυρίχη, στο Παρίσι και στη Βενετία θα επιστρέψει το 1872 στο γενέθλιο τόπο του, τον οποίο δεν θα αποχωριστεί έκτοτε παρά σποραδικά, όπως το 1875 που θα ταξιδέψει για λίγο στην Ιταλία απ' όπου σε ρόλο άτυπου ανταποκριτή θα στέλνει στο φίλο του Παναγιώτη Πανά -εκδότη του *Εργάτη*- διάφορα αναρχικά και κοινωνιστικά έντυπα. Μέχρι το θάνατό του, το 1917, θα ζήσει απομονωμένος στο Ληξούρι ως άθεος, μασόνος και αναρχικός κατά τρόπο αντισυμβατικό και θα δημοσιεύσει τα καυστικά του ποιήματα (*«Η Πινακοθήκη τῆς Κολάσεως»* κ.ά.) σε διάφορα περιοδικά και κυρίως στο *Ζιζάνιο*, υπογράφοντας είτε

Αβράκωτοι

με το όνομά του είτε με δεκάδες ψευδώνυμα. Ο Άβλιχος, «περίεργο κρᾶμα σοσιαλιστή, άναρχικού κ' εθνικόφρονα», θα πεθάνει πριν προλάβει να δει την απεργία που πάντα προσδοκούσε, αυτή των φαντάρων που θα «άρνηθοῦν (...) νὰ πᾶνε στα γυμνάσια, στις φρουρές, στὸν πόλεμο» (*Ο Νουμάς*, τόμ. 12', τ. 683, 1920, σ. 302). Ωστόσο, την υποκριτική συμπεριφορά των «φιλειφνησιτών» κρατούντων, αλλά και το παράλογο της συμμετοχής των υποψηφίων «τιμημένων νεκρών» στους πολέμους θα προλάβει με το ποίημά του «*Η Πρώτη Παράκληση τὸ Βράδυ μετὴν Κήρυξη τοῦ Πολέμου μας*» του 1912 να σαρκάσει: «Φωτοπεριχυμένη ἡ ἐκκλησιά, / μέσα με φόβο τοῦ Θεοῦ γυρεύουνε / -Νίκας κατὰ βαρβάρων- νὰ μᾶς δώσει / κι ἀπ' ὄξου κάτι βρόμικα σκυλλιά / σκουρδομπελοκοπώντας σκαρδακειούουνε / χωρίς Πατρίδα καὶ Θεὸ καὶ γνώση! / Πέστε μου τώρα, ἀνθρώποι λογικοί, / μέσα ἢ ἀπ' ὄξου εἶναι ἡ λογική; / Καὶ ἐνῶ ἀπὸ μέσα ἀντηχᾷ τὸ Ἀμήν, / τῶν σκύλλων εἶναι τὸ *Εἰρήνη ὑμῖν*; / κι ἀπὸ τὴν ἀναρχία ἔχετε τρόπο, / μὴ μοιάσουμε τὰ ζῶα χωρίς τὸ νόμο;» (ό.π., σ. 295).

Αβράκωτοι [Sans Culottes] (ιστ.) Υποτιμητική προσωνυμία επινοημένη από τους... βρακωμένους ευγενείς, αρχικά για τους άνευ κιλότας αστούς και στη συνέχεια για τη χοντροπαντελονοφορούσα, ανοργάνωτη και «λυσασμένη πλέμπα» του Παρισιού, που την εποχή της μεγάλης Γαλλικής Επανάστασης κατέλαβε τη Λέσχη των Ιακωβίνων και εκτέλεσε κατά τη διάρκεια της χρηματιστές, κερδοσκόπους και λαθρεμπόρους. Προς τιμήν των Αβράκωτων η νέα εξουσιαστική κλίκα έδωσε το όνομα *Sans Culottides* στις πέντε τελευταίες, πρόσθετες και εορταστικές ημέρες του έτους στο «επαναστατικό» της ημερολόγιο. Τα προσωνύμια Αβράκωτοι και Λυσασμένοι θα υιοθετήσουν στους κατοπινούς αιώνες, συνειδητά ως μια απειλητική ιστορική υπόμνηση, γάλλοι καταστασιακοί και κάποιες αναρχικές ομάδες. || Βλ. επ. **Βαφλέ Ζαν, Λυσασμένοι**.

Άβριτε, Πολ [Avrich, Paul] (αναρχ.) Αμερικανός πανεπιστημιακός, σημαίων ιστορικός του ελευθεριακού κινήματος. Γεννήθηκε το 1931, σπούδασε στα πανεπιστήμια Κορνέλ και Κολούμπια, δίδαξε εκεί και στο Κούνις Κόλετζ του Σίτι Γιουνιβέρσιτι της Νέας Υόρκης και πέθανε το 2006. Στα σπουδαιότερα έργα του που εξέδωσε -αρχής γενομένης

το 1961 με τη διδακτορική του διατριβή με τίτλο *Η Ρωσική Επανάσταση και οι Εργασιακάς Επιτροπές*- συμπεριλαμβάνονται: *Οι Ρώσοι Αναρχικοί* (1967), *Κρονστάιν 1921* (1970), *Μια Αμερικανίδα Αναρχική: Η Ζωή της Βολτερίν ντε Κλερ* (1978), *Η Τραγωδία του Χειμάρκετ* (1984), *Πορτρέτα Αναρχικών* (1988), *Σάκο και Βαντσέτι: Το Αναρχικό Υπόβαθρο* (1991), *Αναρχικές Φωνές: Μια Προφορική Ιστορία του Αναρχισμού στην Αμερική* (1996).

αγανακτισμένοι πολίτες (κρατ. κατ.) Τον όρο πρωτοχρησιμοποίησε ο Βασίλης Βασιλικός στο *Z*, για να χαρακτηρίσει τους παρακρατικούς της δεκαετίας του 1960 και αργότερα τον υιοθέτησαν τα κομματόσκυλα και οι «αυριανιστές» του ΠΑΣΟΚ, αυτοενδεδυμένοι τη στολή της «κοινής γνώμης». Οι λεγόμενοι αγανακτισμένοι πολίτες πρωτοστατούσαν σε τραμπούκικες επιθέσεις σε βάρος αναρχικών και άλλων... μισμάτων κατά τη διάρκεια των συγχών στη δεκαετία του 1980 κοινωνικών εκτρόπων, συνεπικουρούμενοι συνήθως από εθνικοσοσιαλιστές (ΕΠΕΝ, ΕΝΕΚ κ.ά.) υπό τη διακριτική επιδοκιμασία και προστασία των ΜΑΤ. Επανεμφανίστηκαν έκτοτε πολλές φορές με διάφορες στολές παραλλαγής (πράσινες, μπλε, κόκκινες, μαύρες) και, προσφάτως, στα Δεκεμβριανά του 2008, αποκέντρωσαν -ακολουθώντας αναγκαστικά τη ρότα της εξέγερσης- την... εθνωφελή τους δραστηριότητα εμφανιζόμενοι σε Πάτρα, Λάρισα, Λαμία και αλλού, υποδουόμενοι αυτή τη φορά τους αγανακτισμένους μαγαζάτορες.

Πρωτοσέλιδο του διαχρονικά δημοσιογραφικού οργάνου της διακομματικής παράταξης των αγανακτισμένων πολιτών για τα Δεκεμβριανά του 2008.

«Άγιοι Αναρχικοί» (δημ.) Μ' αυτό τον αμφίσημο και συνάμα «προκλητικό» τρόπο θα τιτλοφορήσει την 1η Νοεμβρίου του 1898, στο πέμπτο φύλλο της, η εφημερίδα των αναρχικών του Πύργου *Νέον Φως* το πρωτοσέλιδο κύριο άρθρο της, όπου

τι ήθελον τὴν κατάργησιν πάσης τυραννίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως». || Βλ. επ. Ἅγιος Νέστωρ, *αναρχοχριστιανισμός, «Οἱ Ἅγιοι Ραβασάωλ»*.

Ἅγιος Αυτόνομος (θρησκ.) Δεν πρόκειται φυσικά για τον προστάτη των «αναρχοαυτόνομων», αλλά για τον ιερομάρτυρα επίσκοπο Πραϊνέστου που έπεσε υπέρ πίστεως επί των ημερῶν τῆς στυγνῆς εξουσίας του Διοκλητιανού.

Ἅγιος Νέστωρ (εκλ. συγγ.) Υπήρξε παραδόξως «ὁ πρῶτος τοῦ ἐγχειριδίου ἀναρχικός», σύμφωνα τουλάχιστον με το δημοσιογραφικό ὄργανο των ἀναρχικῶν του Πύργου *Νέον Φως*. Για να τεκμηριώσει τον «ερόσυλο» ισχυρισμό τῆς ἡ εφημερίδα θα ἀφηγηθῆι το σημαντικότερο περιστατικό του βίου του, το οποίο διαδραματίστηκε τὴν εποχὴ που ο ρωμαῖος αυτοκράτορας Μαξιμιλιανός επισκέφθηκε τὴ Θεσσαλονικὴ συνοδευόμενος ἀπὸ το διάσημο καὶ τερατώδη παλαιστὴ Λυαῖο. Τότε, ο ἀδελφικός φίλος του κοινῶς θνητῶ ἀκόμη Νέστορα καὶ μεταθανατικῶς συνάδελφος ἐν τῇ ἀγιότητι, «ὡς χριστιανὸς ἀληθῆς, ὡς ἄνθρωπος μαρτὴ ἀναγνωρίζων ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, ὡς γνήσιος ἀναρχικός», ἀρνήθηκε να παραστεί στὴν υποδοχὴ τοῦ αυτοκράτορα παρότι «ἔφερε τὸν βαθμὸν τοῦ δουκὸς τῆς Θεσσαλίας» με ἀποτέλεσμα να οδηγηθῆι στὴ φυλακὴ καὶ ὁ ἅγιος Νέστωρ «πλήρης μίσους καὶ ἀγανακτήσεως» για τὴ συμπεριφορὰ του Μαξιμιλιανού ἀποφάσισε, ἀδυνατώντας να ἐπιτεθῆι στὸν ἴδιον, να σκοτώσει τὸν Λυαῖο. Ἀφού πρῶτα ἐπισκέφθηκε στὸ κελί του τὸν Δημήτριο, «τὸν σύντροφόν του, ὡς θὰ ἔλεγον οἱ ἀναρχικοὶ σήμερον, καὶ λαμβάνη παρ' αὐτοῦ ἐνθάρρυνσιν καὶ εὐχὴν ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ του», στὴ συνέχεια θα προχωρήσει στὴν πρόκληση τοῦ αυτοκρατορικοῦ μπράβου σε μονομαχία. «Μὲ τὸ πρῶτον κτύπημα τοῦ ἀγίου ὁ παλαιστὴς πίπτει ἄπνους καὶ αἰμόφυρτος χαμαί. Ἡ μάχαιρα τοῦ ἀγίου εἶχεν ἐπιτύχει εἰς τὴν καρδίαν τὸν Λυαῖον» γιατί, ὅπως θα ἀποφανθῆι με τὸ τέλος τῆς εξιστόρησης τοῦ επεισοδίου ὁ ἀνώνυμος «αἰμοβόρος» συντάκτης τῆς εφημερίδας, «οἱ ἀναρχικοὶ πάντοτε ἐγνωρίζαν νὰ μεταχειρίζονται καλῶς τὸ ἐγχειρίδιον» (*Νέον Φως*, 1.11.1898, φ. 5, σ. 2-3).

αγκιτάτορας (πολ.) Ὁ πρωταγωνιστὴς μιᾶς «παράστασης» πολιτικῆς ζύμωσης. Τὸν ὄρο (ὅπως καὶ τὸν ὄρο ἀγκιτάτσι) χρησιμοποίησαν κατὰ κόρον ἀγγλοί, γάλλοι καὶ ἰταλοὶ ἀναρχικοὶ ὡς τίτλο ὁμάδων καὶ εφημερίδων (*The Agitator, L'Ag-*

tazione) στο 19ο αιώνα, αλλά και έλληνες αναρχικοί με μια... μικρή καθυστέρηση, στον 21ο αιώνα.

αγριτάτοια (πολ.) Κυριολεκτικά η παρότρυνση (ex του λατινικού agitato) και μεταφορικά η «ζύμωση». Ήτοι η οργανωτική προπαρασκευή κοινωνικών και πολιτικών εγχειρημάτων

και μορφωμάτων μέσω της συναισθηματικής προσέγγισης και ήπιων (συνήθως) μορφών παρέμβασης με ομιλίες, εκδηλώσεις, συγκεντρώσεις και διανομή εντύπων.

Η μουσική, ένα ακόμη μέσο πολιτικής ζύμωσης. Ένα φυλλάδιο με τραγούδια από τους Βιομηχανικούς Εργάτες του Κόσμου (IWW).

αγροπόλεις (κοιν. εγχ.) Συνεταιριστικοί οικισμοί πρώιμης οικολογικής οπτικής και «αυτοδιαχειριστικής» προοπτικής, που επιχειρήθηκε να κατασκευαστούν μακριά από τις πόλεις σε ανεκμετάλλευτες αγροτικές περιοχές, κυρίως στην Αγγλία, στη Βόρεια Αμερική και στην Αυστρία μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με πρωτοβουλία του πολεοδόμου Εμπενίτζερ Χάουαρντ [Ebenezer Howard] και σοσιαλιστών διανοούμενων της εποχής (σε πολλές περιπτώσεις με κρατική και ιδιωτική ενίσχυση). Σύμφωνα με τον εισαγωγέα της ιδέας στην Ελλάδα, Πλάτωνα Δρακούλη, κάθε μια από αυτές θα ήταν «πόλις αυτοσυντήρητος, μέχρι 30,000 κατοίκων, έγειρομένη εις απόστασιν από πάσης άλλης πόλεως, όχι μικροτέραν των 20 χιλιομέτρων, περιβαλλομένη υπό γεωργικής ζώνης, έχουσα νέαν και ιδιάζουσαν ρυμοτομικήν διάταξιν έπιτρέπουσαν εύρην χώρον περίξ πάσης κατοικίας, συνδύαζουσα (κατ' αντίθεσιν προς τὰς σημερινὰς πόλεις καὶ μεγαλοπόλεις) γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν, ἀστικὸν καὶ γεωργικὸν βίον, καὶ λειτουργοῦσα ὡς κοινωνικὸς ὀργανισμὸς, οἰκονομικὴ βάσις τοῦ ὁποῦο ἐνε δτι τὸ ὄλον ἔδαφος ἐνε ἰδιοκτησίᾳ τῆς

Αγροτική Συμπολιτεία

όλότητος τῶν κατοίκων πρὸς ὄφελος τῶν ὁποίων ἀπάντων, ὡς κυρίου, ἀποβαίνει πᾶσα γένεσις καὶ ἐπαύξησις ἀξίας τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀκινήτων» (Δρακούλης, Π., *Αγροτική Συμπολιτεία*, σ. 49). || Βλ. ἐπ. Δρακούλης Πλάτων.

Αγροτική Συμπολιτεία (κοιν. εγχ.) Το κοινωνικό ὄραμα του «αιθεροβάμονα» Πλάτωνα Δρακούλη που ἐν ἔτει 1924, παραμερισμένος πια ἀπὸ τους πούρους εργατιστές του ΚΚΕ, ἐπιχείρησε νὰ υλοποιήσει ἰδρύοντας τὴν Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Ἀγροπόλεων. «Ἄφ' ὅτου ἐφευρέθη ἡ ἀτμομηχανή», ἔγραφε διεισδυτικά στὴν *Αγροτική Συμπολιτεία* του (που ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα το 1927), «ὄλαι αἱ βιωτικαὶ μέθοδοι ἤλλαξαν διὰ νὰ προσαρμόζονται ἡ ταχύτης τοῦ βίου μετὰ τὴν ταχύτητα τῆς ἀτμομηχανῆς. Τὸ σύστημα τῶν ἐργασασιῶν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη συνέπεια καὶ αἱ ἕξεις πάντων ἐκανονίσθησαν μετὰ τὸ ὥρολόγιον. Ἀκόμη καὶ αἱ διάνοια ἔγειναν ὁμοιόμορφοι. Διὰ νὰ παραχθῆ πλοῦτος

ἔπρεπεν ὄλοι νὰ γείνουν μηχαναί» (Δρακούλης, Π., *Αγροτική Συμπολιτεία*, σ. 6). Ὁ ἴδιος ἔκρινε πως τὸ «νὰ παραδώσῃ ὁ χωρικός τὴν πολυτιμὸν του αὐτενέργειαν εἰς τὴν πατρικὴν φροντίδα τοῦ Κράτους εἶνε αὐτοκτονία, διότι ἡ τοιαύτη ἐξάρτησις ἀπὸ τὸ Κράτος φονεύει πᾶν ὀρμέμφυτον αὐτοπεποιθήσεως, πρωτοβουλίας καὶ ἀνεξαρτησίας. Περιμένοντες δὲ ἵνα μᾶς τὰ κάμη ὄλαι τοῦ Κράτους, τιθέμεθα εἰς κατὰσταιν ἀπαγορεύσεως ὡς ἀνίκανοι νὰ διοικήσωμεν τὰς ὑποθέσεις μας. Εἶνε προσέτι ὀλέθριον τοῦτο, διότι γεννᾶται ἐν ἡμῖν ἡ δεισιδαμονία ὅτι τὸ Κράτος εἶνε εἶδος ὑπερφυσικοῦ ξοἴανου, τὸ ὁποῖον ἢ θεραπεύει πάσας τὰς χρείας μας καὶ τὸ ἰμνοῦμεν, ἢ ἀδυνατεῖ νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ καὶ τὸ λακτίζομεν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐλπίζεται πάντοτε ὅτι κάτι θὰ πράξῃ, δὲν πράττομεν ἡμεῖς τίποτε καὶ χάνομεν τὴν δύναμιν τῆς αὐτοβοηθείας καὶ αὐτοδημιουργίας. Καθίσταται δὲ ἀπραγματοποίητος ὁ συνεργατισμός καὶ ἡ ἀλληλεγγύη». Γι' αὐτὸ καὶ πρότεινε ὡς ἀντίδοτο ἓνα «ἀγροτικὸν κοινωνικὸν σύστημα, ἐγγυώμενο τὴν γένεσιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος» (ὁ.π., σ. 11-12 & 13), με πύρῃνα τις ἀγροπόλεις που σταδιακὰ πολλαπλασιαζόμενες θα δημιουργοῦσαν μιὰ Ἀγροτικὴ Συμπολιτεία. «Ἡ βᾶσις» τῆς, σημειώνει, ἐπαναπροσεγγίζοντας τὸν Κραπότικιν τὸν ὁποῖον πρῶτος εἶχε μεταφράσει στὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἡ «ἀλληλοβοήθεια, ἀμοιβαιότης καὶ συνεργατισμός, ἐμπνέουσα τὴν συναίσθησιν ὅτι ἡ εὐημερία τοῦ ἀτόμου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐημερίας τῆς Κοινότητος καὶ ἡ εὐημερία τῆς Κοινότητος ἐκ τῆς εὐημερίας τοῦ ἀτόμου» γιατί: «Οἱ ἄριστοι ὑποὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως ἐξεδηλώθησαν πάντοτε εἰς μικρὰς Κοινότητας. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἀτόμου ὅτι ἀνήκει εἰς ἓν Ἔθνος ἢ κράτος ἑκατομμυρίων οὐδὲλως ἀφυπνίζει τὸ ὀρμέμφυτον τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης· τοῦτο ἀφυπνίζεται

μόνον διά συμμετοχῆς εἰς ἐνώσεις, ἀδελφότητας, ἑταιρείας, ἔθνα διακινεῖται ἡ προσωπικὴ καύχησις καὶ ἡ εὐθύνη διὰ τὴν εὐδωσιν τοῦ ἑταιρικοῦ σκοποῦ. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ περὶ τούτου, ἐπιδεικνύουσα τὰ ἔνδοξα ἀποτελέσματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Ἑνετίας, προσέτι δὲ πλείστων ἄλλων ὀλιγοπληθῶν κέντρων, ἔθνα ὁ ἀνθρωπισμὸς ἐκαλλιεργήθη ἐντατικῶς» (ό.π., σ. 13-14 & 27-28). Σύμφωνα με τον αεικίνητο οραματιστὴ πόροι διαθέσιμοι υπήρχαν στις ΗΠΑ, ἀλλὰ στάθηκε ἀδύνατο νὰ βρεθοῦν οἱ τολμηροὶ ποὺ θα ἀποφάσιζαν νὰ κατοικήσουν στὴν πρώτη τῆς πόλη. Ἔτσι, τὸ πρωτοποριακὸ εγχεῖρημα τῆς κατασκευῆς ἀγορπόλεων καὶ τῆς συγκρότησης Ἀγροτικῆς Συμπολιτείας ποὺ στήριζαν διανοούμενοι καὶ δημόσιοι λειτουργοὶ τῆς εποχῆς (ὅπως οἱ Φίλιππος Δραγούμης, Ἀρίστιπος Κουσιδῆς, Φίλιππος Οἰκονόμου, Θ. Μελάς, Α. Ρ. Φωτιάδης καὶ Ε. Χασιώτης) ἐσβῆσε ἐλλείψει ἐνδιαφέροντος μέσα στὴ δεκαετία τοῦ 1930.

Αδαμίτες [Adamites] (αἰρ.) Οἱ μακρινοὶ «πρόγονοι» τῶν χίπηδων τῆς δεκαετίας τοῦ 1960. Χριστιανική, γνωστικιστικῶν καταβολῶν, κοινοβιακὴ ἐλευθεριάζουσα αἵρεση τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνα στὴ Βόρεια Ἀφρική, με ἰδρυτὴ τὸν Πρόδικο (μαθητὴ τοῦ Καρποκράτη) καὶ πιστοὺς περιφερόμενους παντοῦ, ἀκόμη καὶ στους ναοὺς τους, με τὴν περιβολὴ τοῦ «προπάτορά» τους Ἀδάμ. Ευαγγελιζόμενοι τὴν ἐπιστροφή στὴ φυσικὴ ἀπλότητα τοῦ Κήπου τῆς Εδέμ, οἱ Αδαμίτες σύμφωνα με (τους... ζηλόφθονους ἰσως) δογματικούς τῶν καιρῶν τους «ἠχροῶντο τῶν Γραφῶν, προσηύχοντο καὶ ἐτέλουν τὰ μυστήρια γυμνοὶ καὶ ἐν μυστικότητι. Μετὰ τὴν τελετὴν ἐπεδίδοντο εἰς ἀκολασίαν» (*Γενικὴ Παγκόσμιος Εγκυκλοπαίδεια*, τόμ. Α', σ. 317, Πάπυρος-Λαρούς). Κοινότητες Αδαμιτῶν θὰ ἐμφανιστοῦν πολὺ ἀργότερα τὸν 13ο αἰῶνα καὶ σε πολλὰς χώρες τῆς Ἑυρώπης ὅπου τὰ μέλη τους θὰ διωχθοῦν καὶ θὰ σφαιγιαστοῦν συστηματικῶς. Κάποιες ξεχασμένες σχέτες τους ωστόσο θὰ συνεχίσουν νὰ... ἱερουροῦν ἐν κρυπτῶ μετὰ τὸ 1850 στὴ Βοημία, στὴν Αυστρία καὶ στὴ Μοραβία.

1850. AMSTERDAM. — OUDERKERK. — OUDERKERK.

1850. AMSTERDAM. — OUDERKERK. — OUDERKERK.

Σύλληψη ἐκστασιασμένων
Αδαμιτῶν... ἱερουροῦντων σε
δρόμο τοῦ Ἀμστερνταμ.

Αδελφοί και Αδελφές του Ελεύθερου Πνεύματος

Αδελφοί και Αδελφές του Ελεύθερου Πνεύματος [Brüder und Schwestern des Freien Geistes] (αίρ.) Χριστιανικό κοινοβιακό και αναρχίζον ρεύμα του Μεσαίωνα (13ος-14ος αιώνες) που απέρριπτε το διαχωρισμό των ανθρώπων σε αφέντες και δούλους και κάθε πολιτική και θρησκευτική εξουσία εκτός βέβαια της... θεϊκής. Τους πρωτοβρίσκουμε αρχικά στη Γερμανία, στη Βοημία, στη Γαλλία και αργότερα, μετά τις διώξεις της Ιεράς Εξέτασης, στην Ολλανδία και στη Φλάνδρα. Οι χωρίς συγκεκριμένη οργανωτική δομή εν Χριστώ Αδελφοί λόγω των πρώιμων κοινωνιστικών τους απόψεων θα χαρακτηριστούν φυσικά στους σκοτεινούς καιρούς τους από τις εξίσου σκοτεινές χριστιανικές αρχές σαν «τέκνα του Σατανά» και ανατροπείς της θεϊκής τάξεως πάνω στη Γη.

Αδελφοί του Ελεύθερου Έρωτα [Free Lovers] (αίρ.) Χριστιανικής κοσμοθεώρησης ελευθεριάζουσα κοινοβιακή κίνηση με έδρα ένα αγρόκτημα στο Νιού Χέιβεν στην πολιτεία της Νέας Υόρκης του 1854. Πρωτοστατούντος του Ουίλιαμ Άλεν τα μέλη της απείχαν -όπως και εκ της ονομασίας τους συνάγεται- μόνο από το αλκοόλ, το κρέας και το κάπνισμα. Ανάμεσά στους θιασώτες των... ιεροπραξιών τους και αρκετοί (Ξαναμμένοι πιθανώς) φοιτητές.

Ένα ανώνυμο και αδέσποτο αναρχόσκυλο τον καιρό της Ισπανικής Επανάστασης.

αδέσποτος (επίθ.) Αυτός που δεν έχει αφέντη (δεσπότη, κύριο, ιδιοκτήτη) όπως κάποιος σκύλος και άνθρωποι, οι και κόπροι (από κάποιους εθελόδουλους) χαρακτηριζόμενοι.

Αθείκιά του Βόλου (ιστ.) Έτσι καταγράφηκε ιστορικά η οξεία διαμάχη στις αρχές της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα ανάμεσα στους συντηρητικούς «ναυοκυρταίους» και τους «μαλλιάρους» διανοούμενους και εργάτες της θεσσαλικής πόλης, διαμάχη που κατέληξε το 1914 στα δικαστήρια («Δίκη του Ναυπλίου»). Τα προκάλεσε η πρωτοεμφανισθείσα τότε σύζευξη του γλωσσικού ζητήματος με το κοινωνικό, όταν συνεργάστηκε το πρώτο εργατικό κέντρο της χώρας με το πρώτο σχολείο όπου διδασκόταν η δημοτική γλώσσα, το Δημόσιον Παρθεναγωγείον του μετριπαθείου παι-

Άθαιο ισπανοί αναρχικοί σε μια «ειδωλολατρική» τελετουργία στο ξεκίνημα της επανάστασης (1936).

αθεϊσμός (ιστ.) Η ιδεολογική αποκαθήλωση του κατά Μπακούιν «θεικού φαντάσματος», το οποίο ακόμη και αν «υπήρχε πραγματικά, θα ήταν απαραίτητο να καταργηθεί». Ίσως όμως και «η μεγαλύτερη από τις μεγάλες θρησκείες του κόσμου» κατά την κυνική διαπίστωση του αναρχοαριστοκράτη Άμπρουζ Μπιρς. Ως υλιστικό ρεύμα έχει ιστορική αφετηρία το Διαφωτισμό και γιγαντώνεται το 19ο αιώνα μέσα σε ένα κλίμα λατρείας της φιλοσοφίας και της επιστήμης, τότε που στους ριζοσπαστικούς κύκλους εθεωρείτο σχεδόν απαραίτητη η γραπτή και καταστατική αμφισβήτηση της οιασδήποτε θρησκευτικής κοσμογονίας και του αντίστοιχου Θείου Λόγου. Για παράδειγμα, η μπακουινική Διεθνής Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία διακήρυττε «ότι είναι αθεϊστική» και αποσκοπούσε «στην κατάργηση της θρησκευτικής λατρείας, στην αντικατάσταση της πίστης με την επιστήμη και της θείας δικαιοσύνης με την ανθρώπινη δικαιοσύνη» (Μαρξ, Κ. - Ένγκελς, Φ., *Για τον Αναρχισμό*, σ. 466). «Η επανάσταση», κατά τον εμπνευστή της Συμμαχίας, «πρέπει να είναι άθρη: γιατί η ιστορική και λογική ταυτόχρονα εμπειρία έχει αποδείξει ότι αρκεί ένας και μόνο αφέντης στον ουρανό, για να δημιουργήσει χιλιάδες πάνω στη γη» (Μπακούιν, Μ., *Φεντεραλισμός, Σοσιαλισμός, Αντιθεολογισμός*, σ. 79). Κατά συνέπεια, ο αθεϊσμός θα αποτελούσε μετά την επικράτηση της κοινωνικής επανάστασης το... επίσημο ακρατικό δόγμα όπως όριζε και το μίνιμουμ πρόγραμμα των ισπανών αναρχοσυνδικαλιστών του 1936: «Η θρησκεία (...) θα αναγνωρίζεται όσο θα παραμένει προσωπική υπόθεση του καθένα αλλά σε καμία περίπτωση δε θα θεωρείται ως μια μορφή λαϊκής εκδήλωσης ούτε σαν εξαναγκασμός πνευματικός ή ηθικός. Τα άτομα θα είναι ελεύθερα να έχουν ό,τι ιδέες θέλουν συμφωνημένες από κοινού και θα πρέπει να εξαφανιστούν όλα τα τελετουργικά έργα (ιεροτελεστίες)» (*Δοκιμή*, 1.1.1987, φ. 10, σ. 12). || Βλ. επ. **αντυλνρεκαλισμός**.

Αθίν Ακιλουέ, Ραμόν [Acin Aquilué, Ramón] (αναρχ.) Ένας πολυπράγμων ισπανός αναρχικός με σημαντική συνδικαλιστική δραστηριότητα και αρθρογραφία. Ιδρυτής το 1922 ενός Σύγχρονου Σχολείου -στα πρότυπα της σχολής του Φερέρ- καλλιτέχνης (ζωγράφος, γελοιογράφος, γλύπτης) και κυριολεκτικά κατά τύχη κινηματογραφικός παραγωγός. Υπήρξε ο χρηματοδότης, όταν κέρδισε ένα σημαντικό ποσό στο λαχείο, του συγκλονιστικού και μοναδικού ντοκιμαντέρ του Λουίς Μπουνιουέλ «Γη χωρίς φωμί». Το θάνατό του, στη γενέτειρα πόλη του την Ουέσκα στα 48 του χρόνια, μνημονεύει στην αυτοβιογραφία του ο μεγάλος σκηνοθέτης: «Όταν άρχισε ο πόλεμος, το 1936, μια ένοπλη ομάδα της άκρας δεξιάς πήγε να τον συλλάβει, στην Ουέσκα. Κατάφερε επιδέξια να τους ξεφύγει. Τότε οι φασίστες συνέλαβαν τη γυναίκα του και ανακοίνωσαν ότι θα την τουφέκιζαν, αν ο Ασίν δεν παραδινόταν. Την επομένη παραδόθηκε. Τους τουφέκισαν και τους δυο» (Μπουνιουέλ, Λ., *Η Τελευταία Πνοή*, σ. 185-86). || Βλ. επ. «Γη χωρίς φωμί», Μπουνιουέλ Λουίς.

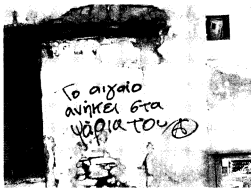

Αθοπετού (λογ.) Παραμύθι για μεγάλους της Μάρως Δούκα, εικονογραφημένο από τον Στάθη του πρωτοδημοσευτήκη στο ένθετο περιοδικό της *Ελευθεροτυπίας*, *Παραμυθένια*. Ηρωίδα του η Αθοπετού ένα ταξιδιάρικο στο χωροχρόνο κοτσύφι που συναντά στα οδοφράγματα του 1848 το νεαρό Μιχαήλ Αλεξάντροβιτς Μπακούιν: «κι έγιναν ένα πολεμώντας στο πλευρό των εξεγερμένων με τις κόκκινες σημαίες και τα φρυγιά σκουφιά. Πέρασαν χρόνια και χρόνια από 'κείνον τον Φλεβάρη. Χρόνια καλύτερα και χρόνια χειρότερα. Θ' ακόμη, αν στήσεις νύχτα με φεγγάρι τ' αυτί σου, θ' ακούσεις το μελαγχολικό τραγούδι του Μπακούιν που ακολουθεί την Αθοπετού και πάνε. Και το κοτσύφι που πετάει από ήπειρο σε ήπειρο για να μας θυμίζει πόσο ωραίος είναι ο άνθρωπος, όταν είναι άνθρωπος» (Δούκα, Μ., *Η Πηγάδα - Κάτι Άνθρωποι - Αθοπετού*, σ. 213-14).

Αθυρόστομοι (αιρ.) Οι χιλιάδες βρωμόστομοι «πιστοί» κουρελοπρολετάριοι που κατέκλυζαν στα μέσα του 17ου αιώνα τα καπηλειά του Λονδίνου, τους «αληθινούς οίκους του θεού». Θεωρούσαν ότι «οι βλασφημίες, το μεθύσι ή η μοιχεία και η κλοπή ήταν εξίσου ιερά με τον Θεό» και προσδοκούσαν ότι «η ιστιμία, η ισό-

Αιγαίο

τητα και η κοινοκτημοσύνη θα εγκαθιδρύσουν την παγκόσμια αγάπη, την ειρήνη και την τέλεια ελευθερία» (Χάρπερ, Κ., *Αναρχισμός*, σ. 19).

μηγορία: «Το Αιγαίο ανήκει στα ψάρια του». || Βλ. επ. *ιερόσυλα και βλάσφημα συνθήματα*, «Κάτω...», «Μην περιμένετε...».

Αϊνστάιν, Καρλ [Einstein, Carl] (αναρχ.) Γερμανοεβραίος ελευθεριακός στοχαστής, μορφή της αβανγκάρντ σκηνης της χώρας του, ανιψιός του Άλμπερτ Αϊνστάιν, του πατέρα της Θεωρίας της Σχετικότητας. Υπήρξε δοκιμογράφος, κριτικός της τέχνης, μυθιστοριογράφος, αλλά και δραστήριος κοινωνικός ακτιβιστής με ενεργό συμμετοχή στην εξέγερση του Βερολίνου και στην Ισπανική Επανάσταση. Γεννήθηκε στο Νόιμποντ το 1885, σπούδασε στο γενέθλιο τόπο του γαλλική λογοτεχνία, φυσική και μαθηματικά, εργάστηκε ως τραπέζικος και, εγκαταλείποντας γρήγορα μετά την αυτοκτονία του ραβίνου πατέρα του οικογενειακό και εργασιακό περιβάλλον, θα διευρύνει τον ορίζοντα των γνώσεών του με θεολογικές, φιλοσοφικές και εικαστικές σπουδές στο Βερολίνο το 1904. Στην πρωτεύουσα θα δημοσιεύσει το 1912 στο περιοδικό *Η Δράση* [Die Aktion] «ένα κεραυνοβόλο μυθιστόρημα» υπό τον τίτλο *Μπεμπούκουιν ή Οι Ερασιτέχνες του Θαύματος*, όπου «ξεδιπλώνει (...) μια συνθετική σκέψη σχετικά με τη δυνατότητα προσέγγισης νέων αισθητικών, υπαρξιακών, γνωστικών παραδειγμάτων» (Αϊνστάιν, Κ., *Gestalt και Έννοια*, σ. 27) και το βασικό του έργο για τη *Νέγρικη Γλυπτική* (1915). Εκεί θα συνεργαστεί με σατιρικά περιοδικά και επιθεωρήσεις τέχνης, θα ενταχτεί στους ντανταϊστικούς κύκλους και επιστρέφοντας αντιμιλιταριστής από το Βέλγιο -όπου υπηρέτησε κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου- θα συνταχθεί με τους εξεγερμένους σπαρτακιστές. Το 1928 θα εγκατασταθεί στο Παρίσι, όπου σε δημιουργική έξαρση θα δημοσιεύσει κείμενα

για τους Πικάσο, Ντε Κίρικο και Μιρό, θα συνεργαστεί, μεταξύ πολλών άλλων, με τον Μπαταίγ και τον Ρενουάρ (στο σενάριο της ταινίας «Τοπί»), θα συμμετάσχει στην έκδοση περιοδικών, για να εγκαταλείψει τα πάντα σαν ανούσια δραστηριότητα το 1936, όταν θα ξεσπάσει η Ισπανική Επανάσταση. Στην Ισπανία, ο δεδηλωμένος αντιμιλιταριστής Αϊνστάιν θα αγωνιστεί με την Ταξιαρχία Ντουρούτι ενόπλως ενάντια στο διεθνή φασισμό πεπεισμένος ότι: «Ο πόλεμος –αυτή η απαρχαιωμένη ηλιθιότητα– δικαιολογείται μόνο χάρη στην κοινωνική επανάσταση» (ό.π., σ. 20). Όμως ο διεθνής φασισμός δεν θα τον λησμονήσει. Εβραίος, ζηλωτής της «εκφυλισμένης τέχνης» και κοινωνικός επαναστάτης ήταν αναμενόμενο λίγο καιρό μετά την επιστροφή του στη Γαλλία, να γνωρίσει για ένα μικρό χρονικό διάστημα τη φρίκη του στρατοπέδου συγκέντρωσης στο Μπορντό. Μετά την απελευθέρωσή του, συντετριμμένος από τη νικηφόρα προέλαση του ναζισμού και προεξοφλώντας ένα νέο εγκλεισμό του, θα αποπειραθεί να αυτοκτονήσει κόβοντας τις φλέβες του. Τελικά, θα αυτοχειριαστεί στις 26 Ιουνίου του 1940 πέφτοντας στα νερά του ποταμού Γκαβ ντι Πο στα Κάτω Πυρηναία, όπου είχε κατευθυνθεί σε μια απόπειρα προσπάθεια να διαφύγει. || Βλ. επ. **Ταξιαρχία Ντουρούτι**.

Άκμων (εκδ.) Αθηναϊκός εκδοτικός οίκος της δεκαετίας του 1970 με σαφή προτίμηση σε βιβλία καταστασιακού περιεχομένου. Τον ίδρυσε το 1976 η Μάνια Τεγοπούλου, μετέπειτα ιδιοκτήτρια της *Ελευθεροτυπίας*, και τον διηύθυνε ο συγγραφέας και επιφυλλιδιογράφος Ευγένιος Αρανίτσης.

Ακόλαστοι (αίρ.) Χριστιανοί πανθειστικών αντιλήψεων, βαπτισμένοι έτσι προφανώς από την... αγνή κυρίαρχη Εκκλησία γιατί επιζητούσαν οι αθεόφοβοι την πάντοτε κολάσιμη ατομική ελευθερία στους σκοτεινούς χρόνους του 16ου αιώνα στη Φλάνδρα και στη Γαλλία.

Άκου Ανθρωπάκο (βιβλ.) Αναρχοατομικιστικής αντίληψης ψυχομανιφέστο που εξέδωσε το 1940 ο Βίλχελμ Ράιχ, απηυδισμένος από την αγελαία προσήλωση των λεγόμενων μαζών «συντηρητικών» και «προοδευτικών» στον Χίτλερ και στον Στάλιν αντιστοίχως. Χωρίς να είναι από τα σπουδαιότερα, υπήρξε το πιο εύληπτο, ευπώλητο και πολυδιαβασμένο ίσως βιβλίο του μεγάλου ψυχιάτρου και ερευνητή. || Βλ. επ. **Ράιχ ΒΩχελμ**.

Ακράτας [Acrtas] (αυτ. ομ.) Αντικρατική φιλοκαταστασιακή συλλογικότητα φοιτητών του Πανεπιστημίου της Μαδρίτης των ετών 1967-68 υπό την «καθοδήγηση» του Αγουστίν Γκαρθία Κάλβο [Agustín García Calvo]. Η αρχικά περιορισμένη εμβέλεια των παρεμβάσεών της θα διευρυνθεί εξ αντανakλάσεως σημαντικά μετά το Γαλλικό Μάη του 1968, αλλά όταν ο επαναστατικός κουρνιαχτός θα κατακαθίσει,

ακράτας

η ομάδα θα επιστρέψει (βοηθούσης και της καταστολής) μέχρι επαναστατικής νεωτέρας, στις θεωρητικές της ενασχολήσεις. || Βλ. επ. Γκαρθία Κάλβο Αγουστίν.

Ο Ιησούς ο... εκπαρθυρωμένος,
μια καλλιτεχνική παρέμβαση των
Ακράτας στο Πανεπιστήμιο της
Μαδρίτης (1968).

Η σύλληψη του Μιγκέλ Άνχελ Ροσίνο.

ακράτας [acratas] (ιστ.) Το ιλεγκλιστικό ρεύμα του λατινοαμερικανικού αναρχικού κινήματος. Άνθησε στα χρόνια του μεσοπολέμου (1919-36) κυρίως στην Αργεντινή και στην Ουρουγουάη παράλληλα με τη συνδικαλιστική ελευθεριακή δραστηριότητα και έσβησε από ένα κύμα άγριας καταστολής, η οποία κορυφώθηκε όταν τα ηνία της διακυβέρνησης των χωρών αυτών ανέλαβαν... μη εκλεγμένοι δικτάτορες. Στα χρόνια αυτά πολλοί ακράτας απαλλοτριωτές (ανάμεσά τους και οι γνωστοί Σεβερίνο Ντι Τζιοβάνι, Μιγκέλ Άνχελ Ροσίνο) βασανίστηκαν, φυλακίστηκαν και εκτελέστηκαν, άλλοι φανερά και κάποιοι μυστικά με την εφαρμογή του περιβόητου νόμου Μπαζάν. || Βλ. επ. νόμος Μπαζάν, Ντι Τζιοβάνι Σεβερίνο, Ροσίνο Μιγκέλ Άνχελ.

«Ακράτας» [«Acratas»] (κινημ.) Ένα ντοκιμαντέρ από τον κινηματογραφικό φακό της Βιρθίνια Μαρτίνεθ για τους «αναρχικούς απαλλοτριωτές του Ρίο ντε λα Πλάτα» και τις περιπέτειές τους στη Νότια Αμερική ανάμεσα στα 1919 και 1936. || Βλ. επ. Αλληλέγγυοι, απαλλοτρίωση, ατομική επανάκτηση, ληστές τραπεζών, τράπεζα.

ακρατικές κοινωνίες (κοιν. ορολ.) Οι κοινωνίες του μέλλοντος για τους αισιόδοξους αναρχικούς, αλλά και του απώτατου παρελθόντος για τους εθνολόγους. Η σπουδή της κοινωνικής δομής των περισσότερων επιβεβαιώνει –σε πείσμα όσων αναπολούν την επιστροφή σε μια ανύπαρκτη πρωτόγονη ελευθεριακή Εδέμ– το προφανές: ότι η ανυπαρξία κρατικού μηχανισμού δεν συνεπάγεται αναγκαστικά και απουσία των εξουσιαστικών, ιεραρχικών και εκμεταλλευτικών σχέσεων.

ακτιβισμός (πολ.) Η αντίληψη που διατρέχει τη σκέψη πολλών φιλοσόφων Καντ, Νίτσε, Μαρξ, Ίκεν κ.ά. ότι η ουσία του ανθρώπου δεν εκδηλώνεται μόνο με τη θεωρητική σύλληψη του κόσμου, αλλά κυρίως με τις πολύτροπες επιδράσεις της πρακτικής δραστηριότητας στο κοινωνικό περιβάλλον. Άποψη που «υιοθέτησαν» πλήρως, προεξάρχοντας του Μιχαήλ Μπακούνιν, και υπερθεματίζοντας ενίοτε οι αναρχικοί, λησμονώντας καμιά φορά (ορισμένοι) ότι και η σκέψη είναι μια κατεξοχήν ανθρώπινη δραστηριότητα.

αλανιάφηδες (ιστ.) Οι χιλιάδες πλάνητες εξαθλιωμένοι κουρελοπρολετάριοι στην Ευρώπη του 19ου αιώνα, που φάνταζαν στα μυωπικά μάτια ορισμένων ελευθεριακών διανοουμένων των καιρών ότι ζούσαν βίον ελευθέριον και ενίοτε σαγηνευτικών, παρότι ελάχιστοι από αυτούς οδηγήθηκαν σε μια συνειδητή και αξιοπρεπή αναρχοατομιστική (συνήθως ιλεγκαλιστική) δράση. Γιατί η εξαθλιωτική φτώχεια μπορεί να «λυτρώνει από τα κοινώς αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς», αλλά «η πείνα σε υποβιβάζει σε μια απόλυτα υποτακτική ανεγκέφαλη κατάσταση, που θυμίζει πολύ τα συμπτώματα της γρίπης. Είναι λες και έχεις μεταμορφωθεί σε θαλάσσια μέδουσα ή λες και έχουν αντλήσει το αίμα σου και το έχουν αντικαταστήσει με χλιαρό νερό» σύμφωνα με έναν συγγραφέα που δεν έζησε εκ του μακρόθεν τη... σαγήνη του βίου τους, αλλά εκ του σύνεγγυς σε μια άλλη βέβαια χρονική περίοδο (εκείνη του Μεσοπολέμου), του Τζορτζ Όργουελ (*Οι Άθλιοι του Παρισιού και του Λονδίνου*, σ. 21 & 76).

Αλεξάνδρου, Άρης (εκλ. συγγ.) Ο συγγραφέας του αριστογραμματικού *Κιβωτίου* (1972) και της *Εξέγερσης της Κρονστάιντς*, ποιητής, δοκιμογράφος (*Εξω απ' τα Δόντια*) και σπουδαίος μεταφραστής (Ντοστογιέβσκι, Τολστόι κ.ά.). Ένας απόβλητος της αριστεράς ιδιότυπος αναρχοκομμουνιστής. Το πραγματικό του όνομα ήταν Αριστοτέλης Βασιλειάδης. Γεννήθηκε το 1922 στο πάλαι ποτέ Λένινγκραντ, μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα και ως κομμουνιστής εξορίστηκε για μια τριετία (1948-51) και φυλακίστηκε από το 1952 μέσα στο 1958. «Ανορθόδοξος» μέσα σε ένα περιβάλλον άκρας δογματικό, θα τα-

«Αλήτες, ρουφιάνοι, δημοσιογράφοι»

λαιπωρηθεί για χρόνια σχεδόν εξίσου από εχθρούς και «συντρόφους». «Μεσ την ομάδα ήμουν ύποπτος πάντα σαν την αλήθεια», θα γράψει αργότερα. Με την επιβολή της Χούντας θα αυτοεξοριστεί στο Παρίσι, όπου θα βγάζει τα προς το ζην εργαζόμενος χειρωνακτικά, αλλά και στον εκδοτικό οίκο του Γκαλιμάρ. Παράλληλα θα επιδοθεί στο συγγραφικό και μεταφραστικό του έργο. Πέθανε στο Παρίσι σχεδόν ξεχασμένος τον Ιούλιο του 1978, κυριολεκτικά μακριά από την τροπαιοφόρα μεταχουντική «αντιστασιακή» αριστερά. Είχε άλλωστε προλάβει *έξω απ' τα δόντια* να διακηρύξει: «Δεν ανήκω σε κανένα κόμμα και σε καμιά πολιτική οργάνωση. Δεν είμαι μέλος καμιάς εκκλησίας. Δεν είμαι οπαδός καμιάς θρησκείας. Όπως το 'χω ξαναπεί, Δεσμώτης τήδε ίσταμαι τοις ένδον ρήμασι πειθόμενος. Έχοντας περάσει από τα ξερονήσια και τις φυλακές, νιώθω πως είμαι συγκρατούμενος όχι μόνο με όσους υποφέρουν στα φασιστικά στρατόπεδα, μα και με όσους βασανίζονται στο Αρχιπέλαγος Γκουλάγκ. Νιώθω αλληλέγγυος και συνεπειθυνοσ με όσους αγωνίστηκαν, αγωνίζονται και θα αγωνιστούν εναντίον όλων των τυράννων, εστεμμένων και τραγιασκοφόρων, εναντίον όλων των δεσποτών, γαλονάδων και ρασοφόρων» (Αλεξάνδρου, Α., *Έξω απ' τα Δόντια*, σ. 181).

Ο Άρης Αλεξάνδρου και η σύντροφός του Καίτη Δρόσου στο Παρίσι.

«Αλήτες, ρουφιάνοι, δημοσιογράφοι» (σύνθ.) Αφοριστικό αναρχικό σύνθημα κατά (ελαχίστων) δικαίων και (πάμπολλων) αδικών, με ευρύτατη κοινωνική αποδο-

χή, το οποίο υιοθετούν εσχάτως ακόμη και αρχιερείς του λειτουργήματος της «ενήμερωσης» κατά διαπλεκόμενων με κρατικές υπηρεσίες και επιχειρήσεις συναδέλφων τους. Το σύνθημα κυοφόρησε η συκοφαντική και καταδοτική σε πολλές περιπτώσεις δραστηριότητα των «γνωστών-γνωστών» δημοσιογραφικών

κύκλων κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η άκριτη γενίκευσή του δεν αδικεί μόνο κάποιους (λίγους) δημοσιογράφους που αρνούνται σθεναρά να κυλιστούν στα βοθρούματα της διαπλοκής των εξουσιών ή κάποιους ελευθεριακούς που εργάζονται στα ΜΜΕ, αλλά κατά κάποιο τρόπο και τους προπάτορες έλληνες αναρχικούς, αναρχοσυνδικαλιστές, επαναστάτες συνδικαλιστές και ριζοσπάστες του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ού, αφού οι περισσότεροι από αυτούς εξασκούσαν επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά τη δημοσιογραφία (Δήμος Παπαθανασίου, Παναγιώτης Πανάς, Ηρακλής Αποστολίδης, Βασίλειος Θεοδωρίδης, Ιωάννης Μαγκανάρας κ.ά.) και κάποιοι (Δημήτριος Χατζόπουλος, Δημήτριος Αρνέλλος) ηγήθηκαν της Ένωσης Συνακτών. || Βλ. επ. «γνωστοί-έγνωστοι», κουκουλοφόροι.

Αλήτης, Πέτρος (αναρχ.) Ψευδώνυμο του αλεξανδρινού ελευθεριακού λογοτέχνη Π. Παναγιώτου που πέθανε από φθίση το 1919 στα 23 του χρόνια προτού προλάβει να ξεδιπλώσει το αναμφισβήτητο ταλέντο του. «Με μιὰ άτομικότητα άτιθασση ό 'Αλήτης», θα γράψει ο Κλέων Βέριος, «δὲ μπορούσε νὰ γίνη σκλάβος τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν. Όποιο ἐπάγγελμα κι' ἄν σκεπτόταν νὰ διαλέξη εὔρισκε πῶς τοῦ ἀποροῦσε τὸ χρόνο. Δὲν θὰ μπορούσε νὰ διαβάζη και νὰ ὄνειροπολῆ ὅπως ἤθελε. Γιὰ νᾶχη λοιπὸν ὅλη του τὴν ἐλευθερία, κερδίζοντας ὅσα μόλις τοῦ ἔφθαναν νὰ ζῆ, ἔγινε ἐφημεριοδωπῶλης» (*Αλεξανδρινή Τέχνη*, τόμ. Α', τ. 3, σ. 17, 1922). Στο σύντομο και ρέμπελο βίο του «διαπίστωσε τη ζωή» με τον ελευθεριακό κύκλο των Απουάνων, δημοσίευσε λιγοστά ποιήματα, διηγήματα και κριτικές μελέτες (για τον Δημοσθένη Βουτυρά και τον Οκτάβ Μιρμπό) στα ριζοσπαστικά λογοτεχνικά περιοδικά *Φοίνικας*, *Προπύλαια* και *Γράμματα* και συνέβαλε στην κοινωνική ζύμωση των καιρών με τον πρόλογο και τη μετάφραση του βιβλίου του γάλλου αναρχικού Αντρέ Ζιράρ *Φιλοσοφία Ελευθερόφιλη* που εξέδωσε το 1919 στη σειρά Τα Βιβλία της Ζωής το περιοδικό *Γράμματα*. || Βλ. επ. *Απουάνοι*, *Βιβλία της Ζωής*.

αλληλεγγύη (κοιν. ορολ.) Η φυσική ανθρώπινη ροπή συνδρομής και αλληλοβοήθειας που εκδηλώνεται από «κτίσεως» κόσμου στις ανθρώπινες κοινότητες και η οποία προτείνεται κυρίως από αναρχοκομμουνιστές στοχαστές (Κραπότκιν, Ρεκλί)

Αλληλέγγυα

ως ο κατεξοχήν παράγοντας της εξέλιξης του είδους έναντι της αντίληψης των οπαδών του κοινωνικού δαρβινισμού που προκρίνουν τον ανελέητο ατομικό ανταγωνισμό. Παρεμφερής και η έννοια της αμοιβαιότητας (μουτουαλισμός) που εισήγαγε στο κοινωνικό λεξιλόγιο ο Προυτόν ως θεμέλιο οικοδόμησης της δικής του αντιστασιακής ευτοπίας. || Βλ. επ. αναρχοκομμουνισμός, μουτουαλισμός.

Σχέδιο του αναρχικού εικαστικού και συγγραφέα Κλίφορντ Χάρπερ.

Αλληλέγγυα [Los Solidarios] (αναρχ. ομ.) Η πιο γνωστή και δραστήρια ίσως αναρχική ομάδα αυτοάμυνας και κρούσης από καταβολής ελευθεριακού κινήματος και αντιπροσωπευτικό δείγμα της «δομής» των εκατοντάδων ομάδων εκλεκτικής συγγένειας που θα συγκροτούσαν αργότερα την Ιβηρική Αναρχική Ομοσπονδία (FAI). Την κοινότητα των Αλληλέγγυων απάρτιζαν από τον Οκτώβριο του 1922 περίπου 15-30 νεαροί αναρχικοί από διάφορα μέρη της Ισπανίας. Ανάμεσά τους, οι πασίγνωστοι αργότερα Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι, Φρανθίσκο Ασκάσο, Χουάν Γκαρθία Ολιβέρ, Ρικάρδο Σανθ, Αντόνιο Ορτίθ, Μιγέλ Γκαρθία Βιβάνκος και Γρεγόριο Χοβέρ. «Όσοι αποτελούσαν την ομάδα ήταν εργάτες», θα μνημονεύσει πολύ αργότερα ο Χοβέρ, «και συνεπώς ζούσαν από το μεροκάματο. Η ομάδα δεν διέθετε κανένα άλλο εισόδημα (...). Δικό σου και δικό μου δεν υπήρχε ανάμεσα στα μέλη αυτής της

ομάδας και ιδιαίτερα όσον αφορούσε δραστηριότητες που είχαν να κάνουν με το συλλογικό στόχο. Το κάθε μέλος της ομάδας ήταν ελεύθερο να κάνει ό,τι θεωρούσε σκόπιμο σε ατομικό επίπεδο με την προϋπόθεση ότι η δραστηριότητά του δεν ερχόταν σε αντίθεση με την καθαρότητα των ιδεών» (Μπούκτιν, Μ., *Οι Ισπανοί Αναρχικοί, Τα Ηρωικά Χρόνια 1868-1936*, σ. 334-35). Στα δέκα σχεδόν χρόνια της πυρετώδους και πολυσχιδούς δραστηριότητάς τους οι Solidarios, όλοι μαζί ή κατά πυρηνές, συνεισέφεραν όσο λίγοι στην προπαρασκευή της Ισπανικής Επανάστασης. Τα χρήματα των απαλλοτριώσεων στην Ισπανία, στη Γαλλία και στην Αρ-

γεννή «επενδύθηκαν» σε ελευθεριακά σχολεία τύπου Φερέρ, σε τυπογραφεία και ελευθεριακές εκδοτικές «επιχειρήσεις» (όπως το παρισινό Διεθνές Βιβλιοπωλείο), στην αγορά μεγάλων ποσοτήτων οπλισμού και στο στήσιμο ακόμη και μυστικού χυτηρίου χειροβομβίδων στη συνοικία Πουέμπλο-Νουέβο της Βαρκελώνης. Γέννημα ενός μαζικού κινήματος οι Αλληλέγγυοι δεν έδρασαν σαν «αντιπρόσωποι» του και είχαν ως εκ τούτου πάντα την κοινωνική συναίνεση και επιδοκιμασία, ακόμη και στις πιο «ακραίες» εκδικητικές πρακτικές τους, όπως στην επίμονη (αν και ατελέσφορη) καταδίωξη του υπεύθυνου για την εξολόθρευση εκατοντάδων αναρ-

Πέντε από τους Αλληλέγγυους και ο γάλλος αναρχικός δικηγόρος τους Λουί Λεκουάν αντιμέτωποι με το φακό. Από αριστερά Μιγέλ Γκαρθία Βιβάνκος, Χουάν Γκαρθία Ολιβέρ, Λουί Λεκουάν, Ρικάρδο Σανθ, Φρανθίσκο Ασκάσο και Μπουεναβαντούρα Ντουρούτι.

χουσδικαλιστών, πρώην κυβερνήτη της Καταλονίας, Μαρτίνεθ Ανίδο, στο σοβαρό τραυματισμό του παρακρατικού πιστολέρο Ραμόν Λακία και στις εκτελέσεις του πρωθυπουργού Εδουάρδο Ντάτο, του αιμοσταγή πρώην κυβερνήτη της Βιθαγία, Γκονθάλεθ Ρεγεράλ και του Αρχιεπισκόπου της Σαραγόσα, Σολδεβίγια. «Με μεγάλη χαρά μάθαμε», θα θυμηθεί στην αυτοβιογραφία του, ο γνωστός σκηνοθέτης, φοιτητής τότε, Λουίς Μπουνιουέλ, «ότι αναρχικοί, με την καθοδήγηση -αν θυμάμαι καλά- του Ασκάσο και του Ντουρρούτι, μόλις είχαν δολοφονήσει τον αρχιεπίσκοπο της Σαραγόσα, Σολδεβίγια Ρομέρο, πρόσωπο απεχθές, που το μισούσε όλος ο κόσμος, ακόμη κι ένας θείος μου κληρικός. Εκείνο το βράδυ, στην Εστία,

Αλμερέιντα, Μιγκέλ

ήπιαμε στην καταδίκη της ψυχής του» (Μπουνιουέλ, Λ., *Η Τελευταία Πνοή*, σ. 73). Μία από τις τελευταίες και παράτολμες ενέργειες ενός πυρήνα των Solidarios (Ντουρούτι, Ασκάσο, Χοβέρ) ήταν η αποτυχημένη απόπειρα εκτέλεσης του βασιλιά της Ισπανίας Αλφόνσου ΙΓ', την εποχή της δικτατορίας του Πρίμο δε Ριβέρα κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψής του στο Παρίσι το 1926. Οι τρεις Αλληλέγγυοι συνελήφθησαν και μόνο ένα μεγάλο κύμα συμπαράστασης των γάλλων εργατών, που ξεσήκωσε ο αναρχικός δικηγόρος τους Λουί Λεκουάν, απέτρεψε την απέλασή τους στην Αργεντινή και την Ισπανία που είχαν υποβάλλει σχετικά αιτήματα στις γαλλικές αρχές. Μετά από περιπλανήσεις σε πολλά μέρη της υψηλίου (Κούβα, ΗΠΑ κ.ά.), διαδοχικές απελάσεις από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και μια παράνομη διαμονή στο Βέλγιο, θα επιστρέψουν τελικά στη χώρα τους με την ανακήρυξη της Δεύτερης Ισπανικής Δημοκρατίας τον Απρίλιο του 1931. Έκτοτε θα συνδράμουν ως Nosotros [Εμείς] μέχρι την έκρηξη της επανάστασης με όλες τις δυνάμεις στις νόμιμες και «έκνομες» δραστηριότητες της Εθνικής Συνομοσπονδίας Εργασίας (CNT) και της Ιβηρικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (FAI). || Βλ. επ. *Ασκάσο Αβαδία Φρανθίσκο, Γκαρθία Ολιβέρ Χουέν, Διεθνές Βιβλιοπωλείο, Εμείς, ληστές τραπεζών, Ντουρούτι Ντουμένχε Χοσέ Μπουεναβεντούρα, ομάδα εκλεκτικής συγγένειας, Χοβέρ Γρεγόριο.*

Αριστερά ο Μιγκέλ Αλμερέιντα και δεξιά η... οικογένεια Βιγκό.

Αλμερέιντα, Μιγκέλ [Almeyerda, Miguel] (αναρχ.) Ψευδώνυμο του γάλλου αναρχικού δημοσιογράφου Εζέν Βιγκό [Eugène Vige]. Γεννήθηκε το 1883 και «εντάχθηκε» από τα δεκαέξι του χρόνια στο παριανό αναρχικό κίνημα. Συνεργάστηκε έναν καιρό με τον *Ελευθεριακό* [Le Libertaire] του Σεμπασιτιάν Φορ και τον *Κοινωνικό Πόλεμο* [La Guerre Sociale] του φίλου του Γκιστάβ Ερβέ -έντυπο που διηύθυνε μάλιστα την περίοδο που εκείνος ήταν φυλακισμένος- και εξέδωσε αργότερα την εφημερίδα *Ο Κόκκινος Σκούφος* [Le Bonnet Rouge]. Προς το τέλος του

Α' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1917, κατηγορήθηκε με κατασκευασμένα στοιχεία από εθνικιστικούς κύκλους για προδοσία και χρηματισμό από τους Γερμανούς με το φίλο του Λουί Ζαν Μαλβί (εκ των ηγετών του Γαλλικού Ριζοσπαστικού Κόμματος και υπουργού Εσωτερικών για ένα διάστημα), φυλακίστηκε και λίγες μέρες αργότερα βρέθηκε κάτω από «αδιευκρίνιστες» συνθήκες απαγχονισμένος στο κελί του. || Βλ. επ. **Βιγκό Ζαν**.

άμεση δημοκρατία (πολ.) Πολιτική διαδικασία που οφείλει τη καταγωγή της στην πόλη των Αθηναίων των κλασικών χρόνων. Γονιμοποιημένη από τη σκέψη κυρίως του Κορνηλιού Καστοριάδη και του Μάρεϊ Μπούκτσιν, αλλά και άλλων θεωρητικών, προβλέπει την άμεση (διά κλήρου, ψήφου ή εναλλαγής) εκπροσώπηση, την τακτική λογοδοσία και την ανάκληση της εξουσιοδότησης. Την άμεση δημοκρατία προτείνουν επί του παρόντος ελευθεριακοί, καταστασιακοί, αυτόνομοι, συμβουλευτικοί και κομμουναλιστές ως ένα ρεαλιστικό μοντέλο παράλληλης διαδικής εξουσίας, ευαγγελιζόμενοι ότι θα αποτελέσει την καθολική διαδικασία λήψης αποφάσεων στη μέλλουσα κοινωνία της γενικευμένης αυτοδιεύθυνσης. || Βλ. επ. **ελευθεριακός κοινοσιμός, εργατικά συμβούλια, κομμουναλισμός, παριεκτική δημοκρατία**.

άμεση δράση (αναρχ. ορολ.) Η αδιαμεσολάβητη εργατική αντιπαράθεση με τους εργοδότες και το κράτος ως διεκδικητική πρακτική και διεργασία αυτοσυνειδησίας. Οι ρίζες της ανιχνεύονται στο μακροχρόνιο ρεύμα των χρόνων της Α' (ενιαίας) Διεθνούς και δυναμώνουν σταδιακά από το 1895 με τη μαζική είσοδο των αναρχικών στα εργατικά συνδικάτα. Ως επεξεργασμένη πρόταση και βασική αρχή του αναρχοσυνδικαλισμού και του επαναστατικού συνδικαλισμού πρωτοδιατυπώθηκε το 1906 στη Χάρτα της Αμιένης και υιοθετήθηκε για πρώτη φορά επίσημα από τη Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας της Γαλλίας (CGT). «Η άμεση δράση», σύμφωνα με έναν εκ των εισηγητών της, τον αναρχικό Εμίλ Πουζέ, «δεν είναι αναγκαστικά συνώνυμη της βίας: μπορεί να εκδηλώνεται κατά τρόπο ήπιο και ειρηνικό ή και πολύ σθεναρό... Εναντίον του κράτους παίρνει τη μορφή εξωτερικής πίεσης, ενώ εναντίον των αφεντικών, τα συνήθη μέσα είναι η απεργία, το μποϊκοτάζ και το σαμποτάζ» (Αυτονομία, τ. 21, Χειμώνας 2007-08, σ. 28). Τις μεθόδους της τελειοποίησαν έκτοτε στην πράξη οι αναρχοσυνδικαλιστικές οργανώσεις του μεσοπολέμου και τα αυτόνομα συνδικάτα την περίοδο 1960-70 με γενική και άγρια απεργία, ζωηρές διαδηλώσεις, καταλήψεις κ.ά. Στον ελλαδικό χώρο την άμεση αντιπολιτική δράση άσκησαν από τα τέλη του 19ου αιώνα οι υπάρχοντες αναρχικοί όμιλοι σε Πάτρα, Πύργο και Αθήνα, υιοθέτησε το 1911 η Σοσιαλιστική Συνδικαλιστική Οργάνωση, υπεράσπισαν στα δύο πρώτα συνέδρια της ΓΣΕΕ αναρχικοί (Κουχτσόγλου) και αριετικοί κομμουνιστές (Σπέρας, Φανουράκης κ.ά.)

Αμπάδ δε Σαντιλιάν, Διέγο

ενώ κάποιες από τις μεθόδους της εφάρμοσαν στις δύο πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα όσα εργατικά κέντρα (όπως του Βόλου) συμπεριλαμβάνανε στους κόλπους τους και αναρχικούς. || Βλ. επ. *αναρχοσυνδικαλισμός, Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου (IWW), Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (IWWA/AIT), Χάρτα της Αμιένης*.

Αμπάδ δε Σαντιλιάν, Διέγο [Abad de Santillán, Diego] (αναρχ.) Ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής, εκδότης, γιατρός και συγγραφέας. Γεννήθηκε το 1897 και το πραγματικό του όνομα ήταν Μπαουδίλιο Σινέσιο Γκαρθία Φερνάντεθ [Baudilio Sinesio García Fernández]. Σπούδασε φιλολογία και λογοτεχνία στη Μαδρίτη, ιατρική στη Γερμανία και... αναρχικές επιστήμες στην Αργεντινή, όπου έδρασε μέσω της αναρχοσυνδικαλιστικής Περιφερειακής Ομοσπονδίας Εργαζομένων Αργεντινής (FORA) και της εφημερίδας *Διαμαρτυρία* [La Protesta] μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1930, για να την εγκαταλείψει στη συνέχεια και μέσω Ουρουγουάης να επιστρέψει στην Ισπανία το 1933. Έκτοτε θα διαδραματίσει ως θεωρητικός και γραμματέας (1934) της Ιβηρικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (FAI) σημαντικό ρόλο στα προεπαναστατικά κοινωνικά τεκταινόμενα και θα αποτελέσει κατά την περίοδο της επανάστασης τον ιθύνοντα νου του Οικονομικού Συμβουλίου της Καταλονίας, έχοντας ήδη λίγους μήνες πριν την έκρηξη της προδιαγράψει με το βιβλίο του *Ο Οικονομικός Οργανισμός της Επανάστασης* μια ιδιόμορφη δομή ελευθεριακού κομμουνισμού, όταν υποστήριζε: «Το ιδανικό μας είναι η συνεταιρισμένη, ομοσπονδοποιημένη, ενσωματωμένη στην ολική οικονομία της χώρας κοινότητα - καθώς και στην ολική οικονομία των άλλων επαναστατημένων χωρών. (...) Μια κοινωνικοποιημένη, κατευθυνόμενη και σχεδιοποιημένη οικονομία» που «αντιστοιχεί στην εξέλιξη του σύγχρονου οικονομικού κόσμου» (Γκερέν, Ντ., *Ο Αναρχισμός*, σ. 140-41). Εκ των υποστηρικτών του αντιφασιστικού μετώπου (υπουργός Οικονομικών το 1936 της περιφερειακής Καταλανικής Κυβέρνησης), θα αποστασιοποιηθεί σταδιακά από τις πρότερες επιλογές του, για να αποτιμήσει τελικά μετά την ήττα και την επιστροφή του στην Αργεντινή ως λαθεμένη τη συμμετοχή των αναρχικών στη διακυβέρνηση της χώρας στο βιβλίο του *Γιατί Χάσαμε τον Πόλεμο*. Πέθανε το 1983 στη Βαρκελώνη, πέντε χρόνια μετά την οριστική επιστροφή του στα πάτρια.

Αμπελικόπουλος, Διονύσιος (αναρχ.) Κεφαλλονίτης πρώιμος ελευθεριακός, γεννημένος το 1848, καθηγητής μαθηματικών και γεωπόνος σπουδαγμένος στο Παρίσι. Η ψυχή και ο θεωρητικός νους του Δημοκρατικού Συλλόγου του Λαού της Πάτρας, του πρώτου αναρχοκομμουνιστικού κύκλου στην Ελλάδα. Το 1876 πρω-

τοστάτησε στην εν κρυπτώ ίδρυση του Συλλόγου και στη σύνδεσή του με την αν-
 τεξουσιαστική Διεθνή Ένωση Εργαζομένων. Φυλακίστηκε πρόσκαιρα μαζί με τους
 συντρόφους του μετά τη δημόσια εμφάνιση της κοινωνιστικής κίνησης με την κυ-
 κλοφορία της εφημερίδας *Ελληνική Δημοκρατία* το Μάιο του 1877. Λίγες ημέρες
 νωρίτερα, στις 8.4.1877, το ελβετικό Δελτίο της Ομοσπονδίας του Ιούρα [*Bulletin
 de la Fédératíon Jurassienne*] είχε δημοσιεύσει (με κάποιες επιφυλάξεις, ειδικά
 για τις θετικές του απόψεις για τον κοινωνικό ρόλο του κατώτερου κλήρου) τη
 μελέτη του «Γιά τὸ Σοσιαλισμὸ στὴν Ἑλλάδα». Στο εκτενές αυτό άρθρο του, ο
 Αμπελικόπουλος, αφού προέτασε μια σύντομη ιστορική αναδρομή, συνέχιζε με
 μια αρκετά ιδιόμορφη κοινωνική ανάλυση, έκρινε ότι «αὐτὸ πού στη Δύση ὀνο-
 μάζεται κομμουνισμός [*communisme*] ἢ σοσιαλισμός [*socialisme*], ὁ Ἕλληνας λαὸς
 τὸ εκφράζει μὲ τὸν ὄρο δημοκρατία [*democratie*], κυριαρχία τοῦ λαοῦ» και απο-
 φαινόταν, μάλλον αισιόδοξα, ὅτι «ὁ Ἕλληνας λαὸς εἶναι καλὰ προδιαθεμιένος
 γιά τίς ιδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ» (Νούτσος, Π., *Ἡ Σοσιαλιστικὴ Σκέψη στην Ἑλ-
 λάδα ἀπὸ τὸ 1875 ὡς τὸ 1974*, τόμ. Α', σ. 153 & 155). Ἀπὸ τὴν κατοπινὴ του δρα-
 στηριότητα τα μόνια που γνωρίζουμε εἶναι ὅτι τὸ 1895 θα προσληφθεῖ στο γεωρ-
 γικὸ σταθμὸ της Βυτίνας, τὸ 1900 θα διορισθεῖ καθηγητὴς στην Πρακτικὴ Γεωρ-
 γικὴ Σχολὴ και θα εργασθεῖ ὡς Επιθεωρητὴς Γεωργίας στο Δῆμο Πατραίων. Ἀπὸ
 τὴ Βυτίνα τὸ 1896 θα παρέμβει στο ἀθηναϊκὸ Ἄστυ ἐν ὄψει τῆς ψήφισης ἐνὸς γε-
 ωργικοῦ νομοσχεδίου για τὸ νομικὸ καθεστῶς των γαιῶν τῆς προσαρτημένης Θεσ-
 σαλίας με μια ἐργασία του που ἡ εφημερίδα θα δημοσιεύσει σε οκτῶ συνέχειες
 (23.10.1896-5.12.1896) ὑπὸ τὸ τίτλο «Θεσσαλικαὶ Εἰκόνας». Στὴ μετὰ δημοσιοποι-
 ῆμένη ποτὲ ξανά μέχρι σήμερα αὐτὴ ἐργασία –τα στοιχεῖα τῆς ὁποίας ο Διονύ-
 σιος Αμπελικόπουλος φαίνεται ὅτι ἀντλήσε ἀπὸ μια ἐπιτόπια αὐτοψία του τὸ 1885
 στις κοινότητες των ἀκλήρων καραγκούνηδων του κάμπου– περιγράφονται με ἓνα
 λόγο ουμανιστικὸ και συνάμα σαρκαστικὸ οἱ τοπικὲς οικονομικὲς δομές, σχέσεις
 και διαπλοκὲς και προβάλλονται ὄχι βέβαια οἱ πάλαι ποτὲ ἐλευθεριακὲς, ἀλλὰ
 οἱ ἐσκυγχρονιστικὲς του πια προτάσεις για τὸ γαιοκτησιακὸ καθεστῶς και τὴ γε-
 ωργικὴ ἀνάπτυξη. «Συνοψίζοντες λέγομεν δι τὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ ἐλευ-
 θερώσωμεν τοὺς Καραγκούνηδες, ἀνευ τῶν ὁποίων οὐδεμια πρόδος εἶνε δυνατὴ και πρὸς τοῦτο πρέ-
 πει νὰ φέρωμεν τὸ ζήτημα τῶν ἀμπελιῶν και τοῦ Μιργιά ἐπὶ τά-
 πητος ὡς και τὸ ζήτημα τῶν ταπιῶν. Ἄν τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, νὰ
 ὑποστηρίξωμεν τότε τὸ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰσαχθὲν νομοσχεδίου ὡς ἔχει. Τάποτελέσματα θὰ ἔλθουν σχεδὸν
 τὰ αὐτά, ὀλίγον ἀργότερα ἴσως με κάποιας δυσκολίας και ὀλίγας ἐνοχλήσεις. Διὰ

Ταῦτα ἐπὶ τὸς παρὸντος, ἐπιφυλασσόμενος
 ἐν εἶποντι νὰ ἐκπελέθω. Ἐστὶς θέλη νὰ ὑπο-
 στηρίξη ὅσα ἐξέθεσα ἢ νὰ μοῦ ἀντιτάξη διὰ
 τοῦ τύπου οἰανδήποτε γνώμη, τὸν παρακαλῶ
 νὰ μοῦ στείλῃ ἓνα ἀντίτυπον ἐκείνου, τὸ ἕποσον
 θὰ δημοσιεύσῃ.

Ἐν Βυτίνῃ, τῆ 30 Νοεμβρίου 1896.

Διονύσιος Γ. Ἀμπελικόπουλος

Αμπραμόφσκι, Έντβαρντ

ν' αποφύγωμεν δὲ μυρία ἄτοπα, (...) πρέπει νὰ ὀργανώσωμεν τὴν ἀγροφυλακὴν καὶ συνάμα νὰ συσταθῇ εἰδικὴ ὑπηρεσία ἐκ μηχανικῶν καὶ γεωπόνων ὅπως σπουδαστῇ τὸ θεσσαλικὸν πεδίου ὑφ' ἑλας τὰς δυνατὰς ἐπόψεις» (Τὸ Ἄστυ, 5.12.1896, φ. 2172, σ. 4). || Βλ. ἐπ. **Δημοκρατικὸς Σὺλλογος τοῦ Λαοῦ**.

Αμπραμόφσκι, Έντβαρντ [Abramowski, Edward] (εκλ. συγγ.) Πολωνὸς ελευθεριακὸς διανοούμενος, θιασώτης λόγου καὶ ἔργῳ τῆς συνεταιριστικῆς ιδέας. Γεννήθηκε το 1868 καὶ πέθανε ἓνα χρόνο μετὰ τὴν ἐκρήξη τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης, το 1918, πρὶν δεῖ ἰδίους ὀμμασι τὶς κριτικὰς τοῦ ἀπόφεις γιὰ τὸ μαρξισμό καὶ τὸν κρατικὸ σοσιαλισμὸ που διατύπωσε σε αρκετὰ συγγράμματα τοῦ (*Ὁ Κρατικὸς Σοσιαλισμὸς, Ὁ Συνεταιρισμὸς ὡς Μέσο Χειραφέτησης τῆς Εργατικῆς Τάξης* κ.ά.) νὰ δικαιώνονται ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις καὶ μὴ φονταζόμενος βέβαια ὅτι ἡ χώρα τοῦ, ἡ Πολωνία, σχεδὸν τρεῖς δεκαετίες ἀργότερα

θα υιοθετοῦσε «αβιάστα» τὴ σταλινικὴ ἐκδοχὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ῥόλοι ἐνὸς ἀγωνιστοῦ

ΚΑΤΩ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ!

Ἀποκρούοντες τὴν πολιτικὴν ἀνεφάρμη κατὰ πάσης περιπτώσεως ἢ νέας ὑπόθεσι-λώσεως.

Ῥὺπὸ Μ. Μπακουρίν

Ὁ λόγος Κράτος ἴσως πρὸς Κράτος, καὶ ὁ λόγος πρὸς Κράτος ἐπιθετικὸν τὴν ὑπερβῆν ἀπὸ τὸν Κράτος, καὶ ὁ λόγος ἀπολλὰς Κράτος λόγος ἀνταγωνισμὸν, ἀντι-συντικὸν, πόλεμον ἐξιστορικὸν καὶ ἀπελευθερωτικὸν. Ἡ ἀπελευθερωτικὴ καὶ ἡ ἀνταγωνιστικὴ ἡ ἱστορία αὐτὸ διακρίνειται.

Ἐπὶ τῆς αἰσῆς τοῦ Κράτος εὐκταται νὰ διαρραγῆ τὴν ἀνθρωπικὴν ἀλληλεγγύην καὶ νὰ τεθῆται κερὰ πρὸς τὴν ἀνδραποχίαν τῆς. Ἐπὶ Κράτος δὲν δύναται νὰ διατηρηθῆ ἢ νὰ τοῦτο εἰς ἐκείνη τὴν ἀκραιότητα καὶ τὴν ἰσχύϊ τοῦ, ὅ, μὴ πρόβλεψις κατὰ τὴν ὑπόστασιν, τὸν ἀπέκλιτον σκοπὸν τοῦ, ἐπιβλήσῃ διὰ τοῦ ἰδίου τοῦ πολιτικοῦ, ἢ διὰ τὸ ἀντικρατικὸν ἀντικρατικόν, διὰ τοῦ ἰδίου τοῦ σκοποῦ, μὴ δύναται νὰ ἐπιβλήσῃ διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἀκραιότητα τοῦ ἰδίου Κράτος.

Ἡ Μορφὴ τοῦ Ἀγῶνος Μαζ

Φ. ΠΕΛΛΟΥΤΙΕ

Ἐπὶ τὴν ἀντικρατικὴν ἢ ἀπολλικὴν κρίσιν τοῦ — Τὴν ἴση τὸ Γραφικὸν Ἐργασίον. Ἀριθμοὶ στατιστικαὶ πληροφορικὰ κ.α. — Ἐξοικονομῆν ἢ ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ

ἈΠ ΤΟ "ΑΤΕΛΙΕ..

Ἐξοικονομῆν ἢ ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ. Ἀπὸ τὰ πρακτικὰ.

»Ὁ Ὁμόσπονδος Γραμματικὸς... Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Γραφικοῦ Ἐργασίου, δὲν ἔχουν κῆν γραφεῖον.

»Ἄλλο... Ὡστε ἡ ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ εἰς τὴν ἀκραιότητα ἦσαν ἀντικρατικὸν.

»Ὁ Ὁμόσπονδος Γραμματικὸς... Ἦσαν δὲ τὸ ἴδιον γὰς τὴν ἀπολλία. Ἐπειδὴ ἡ ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ εἰς τὴν ἀκραιότητα ἦσαν ἀντικρατικὸν, μετὰ τὴν ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ, τὸ ἴδιον ἦσαν ἀντικρατικὸν καὶ τὸ Ἑλλενικὸν εἰς τὴν ἀκραιότητα τοῦ Ἑλλενικοῦ. Ἀλλὰ ἡ ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ εἰς τὴν ἀκραιότητα ἦσαν ἀντικρατικὸν.

»Ἄλλο... Κατὰ τὴν ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ εἰς τὴν ἀκραιότητα ἦσαν ἀντικρατικὸν ἀπολλία τοῦ Ἑλλενικοῦ.

Ἄμυνα (28.10.1920, φ. 205, σ. 1).

Άμυνα (εφημ.) Αθηναϊκή καθημερινή πρωινή εφημερίδα που κυκλοφορούσε με διευθυντή τον Τ. Λαμπρινόπουλο από τις 4 Απριλίου του 1920 μέχρι στις 4 Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου ως *Όργανον των Έργατικών Τάξεων*. Παρότι φιλοβενιζελική, θα φιλοξενήσει χάρη στον αρχισυντάκτη της Ηρακλή Αποστολίδη τις απόψεις του αναρχοσυνδικαλιστή Σταύρου Κουχτσόγλου («Κάτω ή Μάσκα», «Ποιός είνε ο Κλέφτης και ποιάς ό Νοικοκύρης», «Τό Πρόγραμμα των έν Παρενθέσει Κομμουνιστών», «Δέν Ψηφίζω», «Πέριξ ενός Κύκλου»). Ακόμα, πληθώρα θεωρητικών και ιστορικών άρθρων των Σεν Λεόν, Σορέλ, Μερμέξ, Λαγκαρντέλ κ.ά. για τον επαναστατικό συνδικαλισμό, το «Ού Φονεύσεις» του Τολστόι και γραπτά του Κάουτσκι και του Λαμπριόλα. Επί σειρά πολλών ημερών θα δημοσιεύσει κείμενα του Μιχαήλ Μπακούνιν υπό τον υπέρτιτλο «Λόγοι ενός Άγνωστου» («Η Μόρφωση των Έργατών», «Κάτω ή Πολιτική», «Κατά πάσης Δικτατορίας»), ενώ στη στήλη «Αί Μορφαί του Άγώνος μας» θα κάνει και μια μικρή αναφορά στη ζωή και το έργο του πρωτεργάτη του αναρχοσυνδικαλισμού Φερνάν Πελουτιέ.

Αναβαπτιστές [Anabaptists] (αίρ.) Χριστιανική χιλιαστική αίρεση της Κεντρικής Ευρώπης που βαπτίστηκε έτσι επειδή τα μέλη της απέρριπταν το νηπιοβαπτισμό με το αιτιολογικό ότι ο Ιησούς... υπέστη το εν λόγω μυστήριο σε ηλικία τριάντα ετών. Οι αναβαπτιστές της ηρωικής περιόδου (του 16ου αιώνα), αρνούμενοι τα μυστήρια, τη στρατιωτική θητεία, τον πλούτο και τις συνεπαγόμενες κοινωνικές ανισότητες, θα υποκινήσουν με ηγέτη το γερμανό ιεροκήρυκα Τόμας Μίντσερ τον περίφημο Πόλεμο των Χωρικών. Αργότερα ωστόσο, το 1534, όταν θα καταλάβουν για δεκαέξι μήνες τη γερμανική πόλη του Μίντσερ με σκοπό να βιώσουν τον επί Γης παράδεισο, θα τη μετατρέψουν σταδιακά σε μια άκρως εξουσιοφρενή κόλαση υπό τον αυτοπροβαλλόμενο ως προφήτη, ολλανδό ράφτη και αυτοσαυγορευμένο «βασιλιά» της Γιον Μπόκελσον, πριν αποκεφαλιστεί τελικά από τους επανακάμφαντες καθολικούς.

ανάδυση (κοιν. ορολ.) Όρος που υποδηλώνει την αρμονική εκδήλωση πολύμορφων δραστηριοτήτων ενός αυτοοργανωμένου εξεγερσιακού κινήματος, το οποίο προκύπτει «τυχαία» και «απρόσμενα» ως προϊόν του συνειδητού αυθορμητισμού. Η ανάδυση απαντάται και στο φυσικό κόσμο και επιστημονικά περιγράφεται ως «η διαδικασία απλών μονάδων σε τοπικό επίπεδο που κινητοποιούν σύνθετες, παγκόσμιες ή ομαδικές συμπεριφορές, μια διαδικασία που δεν κατευθύνεται από μία ενσυνείδητη οντότητα, αλλά μάλλον αναδύεται μέσα από τις σχέσεις αλληλεξάρ-

Ανάπλους

τησης των τμημάτων του συστήματος» (Συλλογικό, *Είμαστε Παντού*, σ. 76-77). Σύμφωνα με τους επαίοντες, η γνωστή περιγραφή του Μπακούιν στην *Εξομολόγηση* για την Παρισινή Επανάσταση του 1848 δίνει ανάγλυφα το φαινόμενο της ανάδυσης που εμφανίζεται σ' όλες τις κοινωνικές εξεγέρσεις: «Ήταν μια γιορτή χωρίς αρχή και τέλος. Έβλεπα τους πάντες και δεν έβλεπα κανέναν ξεχωριστά, γιατί όλοι μας ήμασταν χαμένοι στο ίδιο αναρίθμητο και αεικίνητο πλήθος. Μιλούσα με όλους χωρίς να θυμάμαι ούτε τα λόγια μου ούτε τα λόγια των άλλων, γιατί η προσοχή μου στρεφόταν κάθε στιγμή σε καινούρια γεγονότα ή συμβάντα και σε απρόσμενα νέα» (Μπούκτιν, Μ., *Οι Ισπανοί Αναρχικοί, Τα Ηρωικά Χρόνια 1868-1936*, σ. 70). || Βλ. επ. αυτοοργάνωση, θεωρία του σμήνους, μυμμήγνια.

Ανάπλους (κοιν. εγγ.) «Αυτοδιαχειριζόμενος χώρος δράσης και δημιουργίας» του Αγρινίου, στην οδό Γρ. Ξενοπούλου 29, που λειτουργούσε το 2006 αντιεραρχικά «ενάντια στη λογική του κέρδους και της ιδιοτέλειας».

Ανέρες (λογ.) Ο άγονος... (μαυρο)κόκκινος πλανήτης στον οποίο λαμβάνει χώρα το πιο προχωρημένο ελευθεριακό κοινωνικό πείραμα του Σύμπαντος έστω και υπό συνθήκες οικονομικής σπάνειας. Υλοποιήθηκε στο γόνιμο εγκέφαλο της μεγάλης μαστόρισσας και ανα νεώτριας της λογοτεχνίας του φανταστικού Ούρσουλας Λε Γκεν στη μυθιστορία της *Ο Αναρχικός των Δύο Κόσμων*.

Αναρσί, λ' [*L'Anarchie: Η Αναρχία*] (εφημ.) Βραχύβια γαλλική εφημερίδα της τάξης [*journal de l'ordre*], σύμφωνα με τον (προυτονικών καταβολών) υπότιτλό της. Δύο φύλλα εξέδωσε το μακρινό 1850 ο Ανσέλμ Μπελεγκαρίγκ και ήταν η πρώτη που χρησιμοποίησε τον όρο αναρχία στον τίτλο της. || Βλ. επ. Μπελεγκαρίγκ Ανσέλμ.

Αναρσί, λ' [*L'Anarchie: Η Αναρχία*] (εφημ.) Παρισινή αναρχοατομικιστική εφημερίδα. Πρωτοεκδόθηκε τον Απρίλιο του 1905 από τον Λιμπερτάντ με υπεύθυνους για το νόμο τον ίδιο και την ερωμένη του Άννα Μαέ και συνέχισε με διαφορετικούς αρχισυντάκτες (Λοριλό, Αρμάν, Βικτόρ Σερζ κ.ά.) μέχρι και το 1914, οπότε και απαγορεύτηκε η κυκλοφορία της με κρατική παρέμβαση, όπως και όλων των άλλων αναρχικών εντύπων της εποχής. Υπήρξε για μια δεκαετία το μαχητικό «όργανο» του γαλλικού ιδεολογικού, η εφημερίδα που παρείχε ιδεολογική (και όχι μόνο) κάλυψη στους βίαιους ή μη «απαλλοτριωτές» των καιρών εκείνων, στη «Συμμορία Μπονό» και

σε άλλους εργάτες της... ύχτας. || Βλ. επ. Αρμάν Εμλ, Λιμπαράντ, Λοριλό Αντρέ, Σερζ Βικτόρ, «Συμμορία Μπρονό».

αναρχικοί (νεολ. συγγ.) Οι αδαείς, οι φυλλιασμένοι, οι «πληροφορημένοι» και δήθεν επαίοντες για τα ελευθεριακά τεκταινόμενα. Μπορεί να είναι ιστορικοί, κοινωνιολόγοι, πολιτικοί αναλυτές, δημοσιογράφοι, αλλά και «καθημερινοί άνθρωποι», όταν αντιμέτωποι με ένα κατ' αυτούς «κοινωνικό παράδοξο» ορίζουν τους αναρχικούς άλλοτε σαν «τη συνειδηση αυτής της κοινωνίας» κι άλλοτε σαν το «κατακάθι» της, καθώς ο περιλάλητος αυτοπροσδιορισμός της κοινωνικής ταυτότητας του καθενός (που αποτελεί βασική ελευθεριακή αρχή) πολλές φορές δεν αρκεί και ο καθορισμός της από τρίτους ενίοτε προκαλεί γέλιο μέχρι δακρύων ή οργή. Το πανθομολογούμενο γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι μπορεί να είναι αναρχικοί χωρίς το γνωρίζουν και άλλοι που αυτοπροβάλλονται σαν τέτοιοι να αγνοούν παντελώς ότι η αναρχία είναι... αλλού, καθώς και τα τραγελαφικά: πούροι εθνικόφρονες να θεωρούν αναρχικούς μέχρι και τους κεντρώους... εξτρεμιστές, προβοκατορολάγνοι κομμουνιστές να διατείνονται με τον τρόπο τους πως αναρχικοί απλώς δεν υπάρχουν, δημοσιογράφοι να τους κατατάσσουν στη χορεία των «δικής τους» εμπνεύσεως «γνωστών-αγνώστων» και κάποιοι αναρχικοί να θεωρούν, ομολογημένα ή ανομολόγητα, ικανούς να φέρουν τη συγκεκριμένη τιμητική προσωνυμία μόνο οι ίδιοι και η παρέα τους, αποδεικνύουν του (περί αναρχαρίων) λόγου το ασφαλές.

ανάρχας (νεολ.) Στην αρχή ο πούρος, βαρβάτος και τσαμπουκαλεμένος αναρχικός. Ευρηματική, όσο και δηλωτική των προθέσεων της συγκεκριμένης νοοτροπίας αναρχικών, η σκαρίμπεια προσαρμογή ενός γνωστού αρχαίου ρηθέντος: «Ανάρχα και θεοί πείθονται».

αναρχία (πολ.) Αμφίσημη έννοια. Ο διατυπωμένος ισχυρισμός ότι οι ορισμοί της είναι περίπου όσοι και οι αναρχικοί του παρελθόντος, του παρόντος και (αν υπάρξει) του μέλλοντος, είναι φυσικά ψευδής καθώς είναι... περισσότεροι, αν συμπεριληφθούν αυτοί των άσπονδων συνοδοιπόρων, των αλλεργικών στο άκουσμα και μόνο της λέξης και κάποιων... ερασιτεχνών λεξικογράφων. Κατά πολλούς εθνολόγους και κοινωνιολόγους, η αναρχία λογίζεται ως η φυσική κατάσταση του ανθρώπου, αλλά προς το παρόν χαρακτηρίζεται η πανταχού παρούσα κοινωνική εντροπία και κάθε μεταιχμιακή χρονική περίοδος (συνήθως βραχεία) όπου κάθε εξουσία έχει καταλυθεί συνεπεία εξεγέρσεων, η «αταξία» κατά το κοινώς υποστηριζόμενον. Για τον θεωρούμενο ως «γενάρχη» της Μιχαήλ Μπακούιν είναι η βίαιη «αποδέσμευση της λαϊκής ζωής», αλλά σύμφωνα με τον πιο συστηματικό Πιοτρ Κραπότκιν είναι ένα φιλοσοφικό όχημα καθώς: «Με το όνομα Αναρχία, ξεπροβάλλει μια νέα ερμηνεία της περασμένης και τωρινής ζωής των κοινωνιών, και την ίδια στιγμή μια πρόβλεψη για το μέλλον» (Κραπότκιν, Π., *Νόμος και Εξουσία*, σ. 87). Έτσι για τους αθεράπευτα αισιόδοξους ως αναρχία θα μπορούσε να οριστεί η μέλλουσα ακρατική - αντιεραρχική κοινωνία που θα προκύψει επαναστατικά ή εξελικτικά, όπου μια ποικιλία ατομικών αυτοπροσδιορισμών, συλλογικών δραστηριοτήτων και συμπράξεων θα εκδηλώνεται ελεύθερα, ισότιμα και δίκαια, για να αποτελέσει σταδιακά την πιο «υψηλή έκφραση της τάξεως» κατά τη φαινομενικά οξύμωρη πρόβλεψη του Ελιζέ Ρεκλί. || Βλ. επ. **αναρχισμός**.

ANARCHIA
 Τι ζητούμεν - Τι επιθυμούμεν - Τι θέλομεν
 Τι επιδιώκομεν

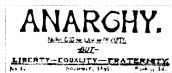
«**Αναρχία**» (δημ.) Το κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου της *Επί τα Πρόσω* -εφημερίδας του Αναρχικού Ομίλου Πατρών- γραμμένο από τον Ιωάννη Μαγ-

κανάρα και καταφανώς επηρεασμένο από τη γραφίδα του Σεμπαστιάν Φορ: «Μή τρομάζετε πρό τῆς λέξεως. Διατί τρομάζετε; Γνωρίζετε τί ζητούμεν; Γνωρίζετε τί θέλομεν; Γνωρίζετε τί επιθυμούμεν; Γνωρίζετε τί επιδιώκομεν; Ουχί. Λοιπόν διατί ό τρόμος αυτός; Όχι· αι ιδέαι μας δὲν πρέπει νά προξενώσι τρόμον. Αι ιδέαι ἡμῶν εἰσὶν ὕψηλαι καὶ εὐγενεῖς, δι' ὃ μόνον ὑπὸ εὐγενῶν καρδιῶν ἔννοοῦνται. Μόνον οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μὴ δυνάμενοι νά ἴδωσι πέραν τῆς ρι-

Αναρχία

νός των και να εννοήσωσι τι εξερχόμενον τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ ἐγκεφάλου των, δὲν μᾶς ἐννοοῦσιν. Αὐτοὶ μόνον. Naί· αἱ ἰδέαι ἡμῶν εἰσὶν ὑψηλαὶ καὶ εὐγενεῖς, τὸ εἶπομεν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, διότι θέλομεν τὸν ἄνθρωπον νὰ ᾖαι ὁλος προώρισται νὰ ᾖαι ἐπὶ τῆς Γῆς. Τὸν θέλομεν κατὰ πάντα ἐλεύθερον. Ἐλεύθερον καὶ οὐχὶ δούλον. Ἐλεύθερον εἰς τὰς θελήσεις του. Ἐλεύθερον εἰς τὰς σκέψεις του. Ἐλεύθερον πρὸς τοὺς ὁμοίους του. Ἐλεύθερον εἰς τὴν μάθησιν. Ἐλεύθερον εἰς τὸν ἔρωτα. Ἐλεύθερον τῶν προλήψεων. Ἐλεύθερον παντὸς ἐλαττώματος, πάθους, ἔξεως καὶ κακίας· τῆς ἀρπαγῆς, τῆς κλοπῆς, τῆς ἀσπλαγχνίας, τοῦ ψεύδους, τοῦ φθόνου, τῆς σκληρότητος, τῆς ἀδικίας, τῆς ἀνανδρίας, τοῦ φόνου, τῆς φιλοχρηματίας, τῆς ὑποκρισίας, τοῦ μίσους, κ.λ. Τὸν θέλομεν ἐλεύθερον καὶ οὐχὶ δούλον τοῦ χρηματός. Τὸν θέλομεν ἴσον πρὸς πάντα ὁμοίον του. Τὸν θέλομεν ἴσον ἐνώπιον τοῦ ἰσχυροτέρου του. Τὸν θέλομεν ἀδελφοποιημένον πρὸς πάντα ὁμοίον του. Θέλομεν τὴν γυναῖκα ἴσην τῷ ἀνδρὶ. Οὕτω θέλομεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτὸ ἐπιδιώκομεν. Θέλομεν, πρὸς τοῦτους, τὴν τέχνην μὴ ὑποτελῆ. Θέλομεν ἴνα ἡ πρόδοος φθάσῃ εἰς τὸ ζεῖθ. Θέλομεν νὰ παύσῃ ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ ἀμάθεια. Θέλομεν νὰ παύσῃ ἡ πορνεία. Θέλομεν νὰ παύσῃ ἡ χύσις τοῦ αἵματος. Θέλομεν νὰ παύσῃ τῆς συνειδήσεως ἡ ἐκφαύλισις. Θέλομεν νὰ μὴ ὑπάρχωσι κύριοι νὰ περιορίζωσι τὰς θελήσεις μας, τὰς σκέψεις μας. Θέλομεν νὰ καλλιερῶμεν καὶ νὰ πλουτίζωμεν διὰ νέων γνώσεων τὸ πνεῦμα μας, ν' αναπτύσωμεν τὰς διανοητικὰς μας δυνάμεις. Θέλομεν νὰ παύσῃ ἡ διὰ τὴν αὔριον μέριμνα. Θέλομεν νὰ παύσῃ ἡ ἐκμετάλλευσις. Θέλομεν νὰ καταργηθῇ ἡ πτωχεία. Θέλομεν ὀλοσχερῆ ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Θέλομεν νὰ ἤμεθα, καὶ μεθ' ἡμῶν νὰ ὦσι πάντες, εὐτυχεῖς. Θέλομεν τὴν ζωὴν νὰ ρεῖ ἤσυχον, ἀμέριμον καὶ ἀφροντιν. Θέλομεν κοινωνίαν βιοῦσαν ἐν ἀρμονίᾳ, ἀγάπῃ καὶ ἀδελφότητι» (1.4.104 (1896), σ. 1). || Βλ. ἐπ. **Αναρχικὴ Βιβλιοθήκη, Αναρχικὸς Ὅμιλος Πατρῶν, Ἐπὶ τὰ Πρόσω, Καραμπῆλιας Δημήτριος, Μαγκανάρης Ἰωάννης, «μπούβλικο», Σοσιαλιστικὴ Ἀδελφότης Πατρῶν.**

Αναρχία (ἐντ.) Με το συγκεκριμένο τίτλο θα κυκλοφορήσουν στα μήχη και πλάτη και σε όλες σχεδόν τις γλώσσες της υπηλίου (*Anarchy, La Anarquia, Αναρχία, anarchia, 無政府狀態, Anarchie* κ.ά.) τα τελευταία 160 χρόνια σημαντικές, αναγνώσιμες ἢ μη εφημερίδες, ὡν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς.

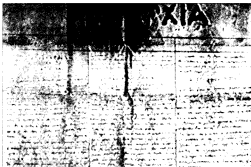

Αναρχία (λογ.) Κάτω απ' αυτό το γενικό τίτλο θα συγκεντρωθούν το 1997 από τις εκδόσεις Κάκτος σε έναν τόμο οι μέχρι τότε γόνιμες απόπειρες σκιαγράφησης ενός άλλου ζοφερού και άλλου φωτεινού μέλλοντος του συγγραφέα επιστημονικής φαντασίας Διαμαντή Φλωράκη.

Σελίδα από αναγνωστικό της πρώτης δημοτικού που εξέδιδε το Κόμμα στην Τασκένδη για να μαθαίνουν τα ελληνόπουλα την... ορθή γραφή.

Αναρχία (πρόσ.) Το βαφτιστικό όνομα της (αγνώστων λοιπών στοιχείων) θείας της αναρχοφάγου –εκ της θέσεως της στον ηγετικό πυρήνα του ΚΚΕ– Αλέκας Παπαρρήγα. Το σημερινό αντιαναρχικό μένος τής διάσημης ανιψιάς της μπορεί να αποδοθεί στην καλύτερη περίπτωση στον «ιδιώνυμο» δογματισμό της και στη χειρότερη σε πιθανή... τραυματική ανταγωνιστική σχέση που ανέπτυξε στα παιδικά της χρόνια με τη θεία Αναρχία, κάτι που οδηγεί καμιά φορά, κατά τον ιδρυτή της ψυχανάλυσης Σίγκμουντ Φρόιντ, σε ψυχωσικές καταστάσεις οι οποίες θεραπεύονται ενίοτε διά της συμβολικής μητροκτονίας ή και... θειοκτονίας.

Αναρχία, ή (εφημ.) Χειρόγραφη μονοσέλιδη ελληνική εφημερίδα που έγραφε ο αγνώστων λοιπών στοιχείων Θ. Γ., επιζητώντας, αν κρίνουμε από το μοναδικό φύλλο που διασώθηκε, το 11ο, (23.2.1930) έναν τουλάχιστον ιδιότυπο... κρατικό αναρχοκομμουνισμό. Ο εν πλήρη ιδεολογική συγχύσει συντάκτης της, θεωρώντας τον άνθρω-

πο «λογικὸν ὄν καὶ οὐχὶ ἄλογον ζῶον μηχανικὸν» καὶ προκρίνοντας ὡς εργαλεῖο ἀνάλυσης τη... μεταφυσικὴ διαλεκτικὴ ἐναντι τοῦ ιστορικοῦ υλισμοῦ, τασόσαν: «1) Ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς ἰδιοκτησίας, τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν μέσων παραγωγῆς, καὶ τῆς κρατικοποιήσεως αὐτῶν. 2) Ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῶν κοινωνικῶν τάξεων, καὶ ἀπονομῆς ἰσότητος, δικαιοσύνης, ἐλευθερίας. 3) Ὑπὲρ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδεύσεως. 4) Ὑπὲρ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας. 5) Ὑπὲρ τῆς καταργήσεως κάθε ἀρχῆς. (...) 6) Ὑπὲρ τῆς λογικῆς ὀργανώσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως τῶν εἰδῶν τῆς ἀνάγκης», προσδοκῶντας γιὰ τὴν ευδωσὴ τους, στὴ «συνεργασία μετὰ τοῦ Κ[ομμουνιστικοῦ] Κ[όμματος] καὶ τῶν Σ[οσιαλιστικῶν] τοιούτων τῆς τε Β', Γ' Διεθνοῦς μέχρις ὀριστικῆς καταργήσεως τῶν τάξεων τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἰδρύσεως ἀναρχικῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας».

Η πρώτη ελληνικὴ ἐκδοσὴ τοῦ ἔργου ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Φέξη (1924).

τὸν τίτλο *Ἡ Ἀναρχία - Ἡ Φιλοσοφία τῆς - Τὸ Ἰδανικὸ τῆς* θὰ ἐκδοθῆ χρόνια ἀργότερα, στὴν Ἀθῆνα τὸ 1924, μεταφρασμένο, σχολιασμένο καὶ με ἐκτενέστατα προλεγόμενα ἀπὸ τὸν ἐλευθερόφρονα σοσιαλιστὴ Ἰωάννη Ζερβὸ καὶ θὰ ξαναβρεῖ μετὰ ἀπὸ μὴν περίοδο λήθης δεκαετιῶν τὴ θέση τοῦ στα ράφια τῶν βιβλιοπωλείων σὲ νέες μεταφράσεις με τὴν πτώση τῆς Χούντας. «Ἐκ τοῦ φυλλαδίου τοῦ πρίγκιπος Κροπότκιν» στὴν πρώτη τοῦ ἀπόδοσὴ ἀπὸ τὸν Δ. Ἀρνέλλο παραθέτουμε δειγμα-

Αναρχία - Ἡ Φιλοσοφία καὶ τὸ Ἰδεώδες Αὐτῆς, ἡ (βιβλ.) Πρόκειται γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα, πολυδιαβασμένα καὶ πιο συνοπτικὰ κείμενα τοῦ Πιστρ Κροπότκιν. Στὴν Ἑλλάδα πρωτομεταφράστηκε τὸ 1898 ἀπὸ τὸν Δημήτριο Ἀρνέλλο, κυκλοφοροῦσε σὲ χειρόγραφη μορφή καὶ ἓνα μικρὸ τοῦ μέρους δημοσιεύτηκε στὴν ἐφημερίδα τοῦ Πύργου *Νέον Φως*. «Προτιθέμενος», ἔγραφε τότε ὁ πρῶτος μεταφραστῆς τῆς, ἀπειθυνομένου στους ἀναγνώστες τῆς ἐφημερίδας, «ἵνα ἀσχοληθῶ εἰδικῶς εἰς τὴν μεταγλώττισιν φυλλαδίων καὶ συγγραφῶν σοσιαλιστικῶν τε καὶ ἀναρχικῶν ἡρξάμην ἐκ τῆς ὁμιλίας τοῦ Πέτρου Κροπότκιν, βαθῆος κριτικοῦ καὶ ἀκρως φιλελευθέρου φιλοσόφου. Ἡ ὁμιλία αὕτη φέρει τὸν τίτλον: Ἡ ἀναρχία, ἡ φιλοσοφία καὶ τὸ ἰδεώδες αὐτῆς. Ἐν ἐγχειρίδιον ἐκ τεσσάρων τυπογραφικῶν φύλλων, σχήματος 16ου, ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς» (*Νέον Φως*, 8.11.1898, φ. 6, σ. 4). Τὸ βιβλίο ὑπὸ

τοληπτικά ένα πολύ μικρό απόσπασμα: «Υπό τὸ ὄνομα τῆς ἀναρχίας ἀναφαίνεται, νέα ἐρμηνεία τῆς ζωῆς, παρελθούσης καὶ παρούσης τῶν κοινωνιῶν, συγχρόνως δὲ καὶ πρόγνωση ἀφορῶσα τὸ μέλλον αὐτῶν, ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ὑφ' ὃ καὶ ἡ ἀντίληψις τῆς φύσεως περὶ τῆς ὠμίλησα. Ἡ ἀναρχία παρουσιάζεται οὕτω ὡς αὐτοτελές τι μέρος τῆς νέας φιλοσοφίας, οὕτως ὥστε ὁ ἀναρχικὸς εὕρεται εἰς ἐπαφῆν ἐν πολλοῖς σημείοις μετὰ τῶν μεγαλειτέρων πνευμάτων καὶ ποιητῶν τῆς σημερινῆς εποχῆς» (*Νέον Φως*, 15.11.1898, φ. 7, σ. 2-3). || Βλ. ἐπ. **Αρνέλλος Δημήτριος, Ζερβός Ιωάννης.**

«Αναρχία στο Ηνωμένο Βασίλειο» [«Anarchy in the UK»] (μουσ.) Τραγούδι (1977) του πανκ συγκροτήματος Sex Pistols που προκάλεσε αίσθηση στα τέλη της δεκαετίας του 1970, διαδόθηκε υπογείως και γνώρισε τεράστια επιτυχία παρότι εξοβελισμένο από τους μεγάλους ραδιοσταθμούς της χώρας.

αναρχ(ι)κ [anarchic] (κόμ.) Ο πασίγνωστος χάρτινος ήρωας που εμπνεύστηκε ο ιταλός σχεδιαστής Ρομπέρτο Αμπροσολί από τη... σατανική φιγούρα του Σεϊτάνοβ, ενός βούλγαρου αναρχικού. Οι περιπέτειές του κομοούσαν τη δεκαετία του 1970 το γνωστό περιοδικό *Rivista Anarchica*.

Ο αναρχ(ι)κ, ο δημιουργός του και ο άνθρωπος που τον ενέπνευσε.

αναρχικές κολεκτίβες (ιστ.) Εμφανίστηκαν σποραδικά στα τέλη του 19ου αιώνα ως αγροτικές εναλλακτικές νησίδες (αποικίες), στη Μεξικανική Επανάσταση (1910-20) στις επαρχίες που έλεγχε το Μεξικανικό Φιλελεύθερο Κόμμα (PLM), στην Ου-

Αναρχική Αρχαιοθήκη

κράνια στα πρώτα χρόνια της Ρωσικής Επανάστασης (1917-21) και σε γενικευμένη και μεικτή μορφή στην Ισπανική Επανάσταση (1936-39). Στην επαστατημένη Ισπανία σύμφωνα με τον Σούχι στις περιοχές των δημοκρατικών οι κολεκτίβες καταλάμβαναν το μισό της καλλιεργούμενης γης και με τους υπολογισμούς του Γκαστόν Λεβάλ υπερέβαιναν τις 1700. Στις αστικές περιοχές ο Λεβάλ υποστηρίζει ότι στην Καταλονία κάλυπταν το σύνολο της βιομηχανίας και των μεταφορών, στο Λεβάντε γύρω στο 70% των αντίστοιχων κλάδων και άλλου σε μικρότερα ποσοστά. Η διάλυση για τις περισσότερες αγροτικές, κυρίως της Αραγονίας –τις μόνες που δοκιμάστηκε να καταργηθεί το χρήμα– θα έρθει μετά την προβοκάτσια των σταλινικών το Μάη του 1937 από τις μεραρχίες «Λίστερ» και «Καρλ Μαρξ» των Διεθνών Ταξιαρχιών, που ελέγχονταν από τους κομμουνιστές, και την 30η των καταλανών αυτονομιστών, που διέλυσαν το ελευθεριακό Συμβούλιο Άμυνας της περιοχής χωρίς σχεδόν αντίσταση, μιας και οι αναρχικές ταξιαρχίες του μετώπου της Αραγονίας, ακολουθώντας την «πραγματιστική» ρότα της ηγεσίας των CNT-FAI, απέφυγαν να ρίξουν λάδι στη φωτιά, προκειμένου να μη διαραγεί ο λεγόμενος αντιφασιστικός συνασπισμός.

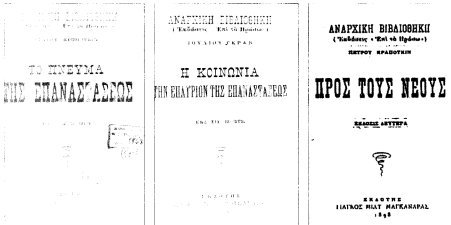

Αριστερά ελευθεριακή αγροτική κολεκτίβα στην Αραγονία του 1936 και δεξιά ανταλλακτικό κουπόνι με τη μορφή του Φρανθίσκο Ασκάσο.

Αναρχική Αρχαιοθήκη (κοιν. εγγ.) Ιδρύθηκε από τη Συσπείρωση Αναρχικών με την αρωγή άλλων ομάδων και ατόμων το Νοέμβριο του 1993 και έκτοτε εδρεύει επί της οδού Σαρπτόλου 8 (δίπλα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο). Λειτουργεί το Αρχείο Κοινωνικών Αγώνων, ένα από τα πληρέστερα προσβάσιμα αρχεία που περιέχει το σύνολο σχεδόν της έντυπης δραστηριότητας (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, προσούρες, προκηρύξεις και αφίσες) των ελλήνων αναρχικών-αντιεξουσιαστών. Ασκεί εκδοτική δραστηριότητα μέσω του ομώνυμου εκδοτικού οίκου ενώ από το Μάρτιο 2002 εκδίδει τη μηνιαία εφημερίδα *Διαδρομή Ελευθερίας*. Στη Θεσσαλονίκη ανάλογη αρχαιοθήκη λειτουργεί από το 1999 με πρωτοβουλία της αναρ-

χικής ομάδας Ξανά στους Δρόμους στην οδό Δελημούζου 3. || Βλ. επ. *Συνεργασία Αναρχικών Ομάδων και Ατόμων, Συσπείρωση Αναρχικών*.

Αναρχική Βιβλιοθήκη (εκδ.) Το πρώτο ελευθεριακό εκδοτικό εγχείρημα στον ελληνικό χώρο. Συστάθηκε στην Πάτρα στα τέλη του 19ου αιώνα (1898) από μέλη του κύκλου της εφημερίδας *Επί τα Πρόσω* μετά την οριστική αναστολή της έκδοσής της. «Υπό τὸν τίτλον τοῦτον», πληροφορούσαν με καταχώρησή τους στην

«κοινωνιολογική» εφημερίδα του Πύργου *Νέον Φως* (31.1.1899, φ. 17, σ. 4) τους αναγνώστες της, «ἐκδίδονται ἐν Πάτραις μηνιαίως ἀναρχικά συγγράμματα ἐν φυλλάδιος πρὸς 32 λεπτά ἕκαστον. Τὰ ἐν αὐτῶ δημοσιευόμενα συγγράμματα ἐκτυπῶνται τοιοῦτοτρόπως ὥστε τὰ φυλλάδια ἐκάστου ἔργου συναρμολογούμενα ν' ἀποτελῶσιν αὐτοτελὲς βιβλίον». Η βραχύβια Αναρχική Βιβλιοθήκη – που υπό το φάσμα νέων διώξεων θα καμουφλαριστεί αργότερα σε Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη – θα αποδώσει στο αρχαϊκό κυρίως αναγνωστικό κοινό τις μπροσούρες του υπευθύνου της εκδοτικής απόπειρας, Ιωάννη (Γιάγκου) Μαγκανάρα *Ἡ Ἀπόλυτος τοῦ Ἀτόμου Ἐλευθερία, Ὁ Γάμος ἐν τῇ Κοινωνίᾳ τοῦ Μέλλοντος, Πείνα καὶ Ἐξουσία (ἐκ τῆς Στεναζούσης Ἀνθρωπότητος)*, τα ἔργα του Πιοτρ Κραπότκιν *Πρὸς τοὺς Νέους* και *Τὸ Πνεῦμα τῆς Ἐπαναστάσεως*, του Ζαν Γκραβ *Ἡ Κοινωνία τὴν Ἐπαύριον τῆς Ἐπαναστάσεως*, του Σεμπασιάν Φορ *Τί Θέλουν οἱ Ἀναρχικοὶ* και το *Ἡ Χειραφέτησις τῆς Γυναικὸς καὶ ἡ Ἐγκληματικότητα*. Ξαναπιάνοντας το νήμα σχεδόν έναν αιώνα αργότερα – στα μέσα της δεκαετίας του 1980 – θα χρησιμοποιήσουν τον τίτλο Αναρχική Βιβλιοθήκη για τις εκδοτικές τους απόπειρες ἡ Ἐνωση Αναρχικῶν τῆς Ἀθῆνας και ο Φίλιππας Κυρίτσης. || Βλ. επ. *Αναρχικός Ὁμιλος Πατρῶν, Ἐπί τα Πρόσω, Μαγκανάρας Ιωάννης*.

Μια από τις πρώτες εμφανίσεις των αναρχικών στον ελληνικό τύπο υπήρξε στο ρεπορτάζ του περιοδικού *Μη Χάνεσαι* (τ. 406, 1883, σ. 5) για την περίφημη δίκη των 64 αναρχικών στη Λιόν.

ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ

«Πλασθέντες καὶ ἀπελευθερωθέντες οἱ ἄνθρωποι τῆς δουλείας ἐθνικῆς τῆς λαοῦ. Οἱ σπουδαιότεροι ἐξ αὐτῶν εἰσι ἱκανοὶ κτῆσαι, κτῆσαι Κρατοὺς.
Ἦρθε δὲ ἐπὶ αὐτοὺς μὴ τὸν λαόν, ἔτσι, αὐτοὺς, ἐκείνοι ἰσοσταθίζονται. Ἄλλ' ἐν ἰσχυροτάτοις ἔσονται, ἐν ἰσχυροτάτοις, οὐκ ἔστιν ἄλλο ἢ τὸν λαόν ἐκείνους τῶν ἐκείνους ἰσοσταθίζονται ἐπὶ ἑαυτοῦ τοῦ λαοῦ.»

αναρχικοί (πολ.) Οι θιασώτες κάποιας από τις ποικίλες αποχρώσεις των ιστορικών ρευμάτων του αναρχικού φάσματος (κομμουνιστικού, συνδικαλιστικού και ατομικιστικού), που αποβλέπουν στην καταστροφή της υπάρχουσας κυριαρχικής και εκμεταλλευτικής δομής και στο επαναστατικό πέρασμα σε μια αυτορρυθμιζόμενη, ακρατική, αντιεραρχική κοινωνία ισότητας και δικαιοσύνης. Ελευθεριακοί, ελεύθεροι σοσιαλιστές, μουτουαλιστές, αντιαυταρχικοί σοσιαλιστές και δεκάδες άλλοι αυτοπροσδιορισμοί που υπήρχαν το 19ο αιώνα προκαλούσαν σύγχυση ακόμα και στις τάξεις τους, αν κρίνουμε από την ερωτηματική περικοπή της έκθεσης πεπραγμένων του Αναρχικού Εργατικού Συνδέσμου Αθηνών που απηύθυνε στο Διεθνές Επαναστατικό Συνέδριο του Παρισιού (1900): «Δεν θα ήταν προτιμότερο και

Συγκέντρωση αναρχικών στη Union Square της Νέας Υόρκης (5.1.1914).

πιο πρακτικό, αν όλες οι ομάδες μιας ταυτόσημης ιδεολογικής βάσης, που τώρα συνυπάρχουν κάτω από τις ονομασίες “Αρμονιστές”, “Αναρχιστές”, κ.λπ., διεξάγουν την ιδεολογική τους δουλειά κάτω από την κοινή ονομασία “Αναρχικοί”, μιας και η λέξη αυτή εκφράζει το αντικείμενο της δράσης μας;» (Μοσκόφ, Κ., *Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης*, σ. 171). Έτσι από τις αρχές του 20ού αιώνα παλιές και νεότερες αυτοπροσδιοριστικές ταυτότητες, χω-

ρίσι να αυτοκαταργούνται, θα συστεγάζονται κάτω από έναν κοινό χαρακτηριστικό όρο, που δεν αποτέλεσε και την πρώτη επιλογή τους. «Ύστερ' από την χρήση για κάμποσο καιρό των ονομάτων “φεντεραλιστές” κι “αντιεξουσιαστές”», θα σημειώσει το 1905 στο λήμμα *αναρχισμός* για την *Encyclopaedia Britannica* (11η έκδοση, 1910-11) ο Κραπότκιν, «το όνομα “αναρχικοί”, το οποίο οι αντίπαλοί τους επέμεναν να τους αποδίδουν, επικράτησε και τελικά θριάμβευσε» (Κροπότκιν, Π., *Νόμος και Εξουσία*, σ. 59). || Βλ. επ. «*αναρχικοί*», *αναρχικός*, *ανταναρχικοί*, *αντιεξουσιαστές*, *ελευθεριακός*.

«αναρχικοί» (ιστ.) Οι «κομμουνιστάι και οι συνοδοιπόροι των» για τους εθνικόφρονες των περασμένων καιρών, ένας χαρακτηρισμός ασφαλώς άδικος για ιδεολόγους που κυριολεκτικά... λατρεύουν την αρχή (εξουσία). Το χαρακτηρισμό αναρχικοί εντός εισαγωγικών χρησιμοποιούν με τη σειρά τους οι σημερινοί αριστεροί προκειμένου να αποδώσουν κάθε κοινωνική εκτροπή σε προβοκάτορες, ξεχνώντας φυσικά το γεγονός ότι στον ελλαδικό χώρο υπήρξαν οι πρώτοι που αντιμετώπιζονταν από τον αστικό τύπο, τηρουμένων φυσικά των αναλογιών, με τον τρόπο που οι ίδιοι σήμερα αντιμετωπίζουν τους αναρχικούς. Είναι χαρακτηριστική η εξιστόρηση «αναρχικών» προβοκατόρικων ταραχών (με κέντρο – τι άλλο;– το Πολυτεχνείο) που αφηγείται στο παρθενικό της φύλλο μία *ήμερησία πρωινή εφημερίς* – όργανο του *έλληνικού λαού*: «Οι γνωστοί ταραξία αναρχικοί και κομμουνιστάι οι μονοπωλήσαντες τόν *έθνικόν άγώνα* αντίστάσεως με τήν τρομοκρατίαν και τήν βίαν, υπερέωσαν μικρό μέρος του λαού τών διαφόρων συνοικιών νά κατέλθη και συμμετάσχη εις τās μαχητικās διαδηλώσεις των. Όταν ή διαδήλωσις εισήλθεν εις τήν οδόν Πατησίων (...) οι κρυπτόμενοι *ένοπλοι*, άπεσπάσθησαν τής διαδηλώσεως και *επετέθησαν* με χειροβομβίδας και αυτόματα *δπλα* έναντίον του κτηρίου τής Γενικής Ασφαλείας Αστυνομίας Πόλεων, εις τήν γωνίαν Πατησίων και Στουρνάρα. Ταυτόχροτως, (...) άλλα *ένοπλα τμήματα* *δρμών* μενα *έκ* τής οδοῦ Μπουμπουλίννας καί τών παρόδων *έπήδησαν* τούς τοίχους, και εισέδυσαν εις τό προαύλιον του Πολυτεχνείου (...). Τήν *δλην* αὐτήν *έπιθεσιν* διηύθυνεν *αὐτοπροσώπως* Γερμανός *άξιωματικός* *άνήκων* εις τόν “ΕΛΛΣ”, *χειριζόμενος* *ένα βαρῦ πολυβόλον*» (*Η Ελλάς*, 6.12.1944, φ. 1, σ. 4).

Αναρχικοί για την Κοινωνική Απελευθέρωση (ΑΚΑ) (αναρχ. ομ.) Αθηναϊκή αναρχική ομάδα που με ομόλογές της (Αντίπνοια, Καθ' Οδόν και Κύκλος της Φωτιάς) πήραν την πρωτοβουλία να προτείνουν στα τέλη του 2012 τη συγκρότηση αναρχικής πολιτικής οργάνωσης με σημαντική προς το παρόν ανταπόκριση.

αναρχικό κόμμα (ιστ.) Αδόκιμος όρος που υποδήλωνε το 19ο αιώνα την «αναρχική παράταξη», το σύνολο δηλαδή των ελευθεριακών απόψεων και συλλογικο-

αναρχικός

τήτων της εποχής. Έτσι το αντιλαμβάνεται και ο Καρλ Μαρξ, όταν γράφει χαρακτηριστικά στη 18η Μπρυμαίρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη (σ. 28), αναφερόμενος στην εξέγερση του 1848, και είναι η μοναδική φορά σε όλο του το έργο που χρησιμοποιεί θετικά τον όρο αναρχία: «Όλες οι τάξεις και όλα τα κόμματα ενώθηκαν τις μέρες του Ιούνη με το κόμμα της τάξης ενάντια στην προλεταριακή τάξη, ενάντια στο κόμμα της αναρχίας, του σοσιαλισμού, του κομμουνισμού. “Έσωσαν” την κοινωνία από τους “εχθρούς της κοινωνίας”. Έδωσαν στο στρατό τους για σύνθημα το ρητό της παλιάς κοινωνίας -ιδιοκτησία, οικογένεια, θρησκεία, τάξη- και τον κάλεσαν στην αντεπαναστατική σταυροφορία: “Εν τούτω νικά”». Ωστόσο τον επόμενο αιώνα υπήρξαν περιπτώσεις που αναρχικοί συγκρότησαν, συμμετείχαν ή οραματίστηκαν την ίδρυση «κόμματος». Οι αναρχοκομμουνιστές αδελφοί Μαγόν θα δώσουν προσχηματικά τον τίτλο Μεξικανικό Φιλελεύθερο Κόμμα (PLM) στην οργάνωσή τους· ισπανοί αναρχοσυνδικαλιστές θα συγκροτήσουν υπό τον Άνχελ Πεστάνια το Συνδικαλιστικό Κόμμα [Partido Sindicalista]· οι πρώην αναρχικοί υπουργοί Οράθιο Πριέτο και Χουάν Γκαρθία Ολιβέρ θα προτείνουν... εις ώτα μη ακουόντων, ο πρώτος κατά τη διάρκεια και ο δεύτερος μετά την καταστολή της Ισπανικής Επανάστασης, την ίδρυση αναρχικού κόμματος· και τέλος μέλη της γαλλικής πλατφορμιστικής Ελευθεριακής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας [Fédération Communiste Libertaire (FCL)] θα επιχειρήσουν εκλογική κάθοδο τον Ιανουάριο του 1956 στις βουλευτικές εκλογές, αλλά ως αναρχικοί δικαίως θα... μαυριστούν.

Αναρχικός αφισοκολλητής
από τη μικρού μήκους
κινηματογραφική αταξία
του Δημήτρη Τράγγαλου
«Επιχείρηση βαρετή» (1987).

αναρχικός (πολ.) Αυτός που συνειδητά δεν αναγνωρίζει, δεν αποδέχεται και κυρίως δεν ασκεί καμία αρχή (εξουσία) υιοθετώντας λόγω και έργω τις αξίες και το πρόταγμα κάποιας από τις ιστορικές ή μη τάσεις του αναρχισμού. Σύμφωνα με ένα διάσημο κοινωνιολόγο του 19ου αιώνα τον Ογκιστίν Αμόν: «είναι ένας άνθρωπος προσβεβλημένος από το πνεύμα της εξέγερσης, μιας από τις μορφές του

(πνεύμα αντίθεσης, έρευνας, κριτικής, ανανέωσης), προικισμένοι με έναν μεγάλο έρωτα για την ελευθερία, με μια μεγάλη περιέργεια, με μια ζωηρή επιθυμία γνώσης» (Νατάφ, Α., *Η Καθημερινή Ζωή των Αναρχικών στη Γαλλία 1880-1910*, σ. 9). Ο πρώτος που υιοθέτησε τον όρο και τον εισήγαγε στο πολιτικοκοινωνικό λεξιλόγιο υπήρξε ο Πιερ-Ζοζέφ Προυντόν, όταν σε ένα διάλογο του περίφημου βιβλίου του *Τι Είναι η Ιδιοκτησία;*, που εκδόθηκε το 1840, αρνούμενος στις αλληπάλληλες ερωτήσεις του υποτιθέμενου συνομιλητή του, να αυτοπροσδιοριστεί ως δημοκρατικός, μοναρχικός, αριστοκράτης ή θιασώτης ενός τύπου μεικτής διακυβέρνησης, κατέληγε πως «αν και πολύ φίλος της τάξης, είμαι, μ' όλη τη δύναμη της λέξης, αναρχικός» (Προυντόν, Π.-Ζ., *Τι Είναι η Ιδιοκτησία;*, σ. 296). || Βλ. επ. αναρχικοί, «αναρχικοί», αναρχισμός, αντιεξουσιαστές, ελευθεριακός.

Αναρχικός (έντ.) Τίτλος δεκάδων ανά το κόσμο εφημερίδων και περιοδικών από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα (*The Anarchist*, *L'Anarchiste*, *Ο Αναρχικός* κ.ά.).

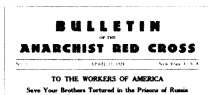

Αναρχικός Εργατικός Σύνδεσμος Αθηνών (οργ.) Συγκροτήθηκε στην πρωτεύουσα το 1899 από μέλη προγενέστερων συλλογικοτήτων (Αναρχικός Όμιλος Πατρών, Σοσιαλιστικός Σύνδεσμος «Κόσμος») και κατά τα

γραφόμενά του: «απορρίπτει κάθε μορφή κοινοβουλευτικής και νόμιμης δράσης και διακηρύττει μόνη οδό απαλλαγής, αυτήν της άμεσης και αντικοινοβουλευτικής πάλης, κρίνοντας ότι κάθε αντιπροσώπευση και νομοθεσία δέν είναι άλλο από άρνηση της απόλυτης ελευθερίας του ατόμου. Κρίνοντας ακόμα ότι η εξουσία διαφθείρει και τους καλλίτερους χαρακτήρες, συμπεραίνουμε ότι δεν έχουμε να περιμένουμε τίποτα από την κοινοβουλευτική σοσιαλιστική δημοκρατία, καθώς και από τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους των επαναστατικών ομάδων (...) δεν αναγνωρίζει στους κόλπους του καμιά διοίκηση, οιασδήποτε μορφής, κανέναν πρόεδρο, καμιά επιτροπεία· όλα αυτά θα ήταν μια διακυβέρνηση, μια εξουσία» (Μο-

Αναρχικός Μαύρος Σταυρός

σκόφ, Κ., *Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης*, σ. 168 & 171). Πιθανολογείται ότι ο Αναρχικός Εργατικός Σύνδεσμος, ως συντονιστικό σχήμα όσων αναρχικών απέμειναν από τις διώξεις των ετών 1897-99, επιβίωσε μέχρι το 1901-02, όταν οι περισσότεροι θα εγκαταλείψουν είτε τη χώρα είτε την ενεργό δράση. Η μοναδική γνωστή και τεκμηριωμένη παρέμβαση του Αναρχικού Εργατικού Συνδέσμου είναι η σχετικά αξιόπιστη έκθεση πεπραγμένων για το εν Ελλάδι ελευθεριακό ρεύμα του 19ου αιώνα, την οποία απέστειλε στο Διεθνές Επαναστατικό –κατ' άλλους Αντικοινοβουλευτικό– Συνέδριο του Παρισιού το 1900. Το ιστορικό αυτό κείμενο του δημοσίευσε το 1900 η γαλλική αναρχική εφημερίδα *Οι Νέοι Καιροί* [*Les Temps Nouveaux*] («*Mémoire*», *Supplément Littéraire*, σ. 193-95), αναδημοσιεύτηκε προφανώς με τον τίτλο «*Memoria*» στο *El Congreso Revolucionario Internacional de Paris, Septiembre de 1900* (Buenos Aires, 1902, σ. 50-53) και το υπέγραψαν οι Ιωάννης Μαγκανάρας, Χρήστος Κουλουμπής, Λούιζα Σπαρτάλη, Πάνος Ν. Τεροντής, Ανδρέας Παπαμαρτυρόπουλος, Δημήτριος Κουλανής, Δημήτριος Μ. Καραμπιλίας, Γ. Παπανιάς, Χρήστος (;) Δέδελ, Μιχαήλ Καραγιαννόπουλος, Δρόσος Μείντάνης, Νικόλαος Μωραΐτης.

Το πρώτο φύλλο του Δελτίου του Αναρχικού Ερυθρού (ακόμη) Σταυρού στη άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στη Νέα Υόρκη του 1924.

Αναρχικός Μαύρος Σταυρός [Anarchist Black Cross] (οργ.) Πλανητικό δίκτυο αλληλεγγύης και υποστήριξης –με κάθε πρόσφορο μέσο, κινηματικό, νομικό, χρηματικό, ψυχολογικό κ.ά.– αναρχικών κυρίως, αλλά και άλλων φυλακισμένων, με έδρα το Λονδίνο και συλλογικότητες που δραστηριοποιούνται αυτόνομα και με τα δικά τους κοινωνικά κριτήρια, σε αρκετές χώρες της υψηλίου, της Ελλάδας συμπεριλαμβανομένης. Πρωτοσυγκροτήθηκε από χαλαρά συνδεμένες ομάδες την αυγή του 20ού αιώνα (1900-1906) στη Ρωσία ως Αναρχικός Ερυθρός Σταυρός και το αρχικό μενού των παρεμβάσεών του περιελάμβανε και την οργάνωση αποδράσεων κρατουμένων από τα τσαρικά κάτεργα. Τη σημερινή του επωνυμία υιοθέτησε στα πέτρινα (για τους αναρχικούς) χρόνια της μπολσεβίκικης μονοκρατορίας, για να διαφοροποιηθεί από τις επιλεκτικές δραστηριότητες του πασίγνωστου Ερυθρού Σταυρού. Αργότερα, με έδρα το Βερολίνο και μέχρι το 1940 η οργάνωση θα σταθεί αλληλέγγυα στους εκατοντάδες αναρχικούς κρατούμενους στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και στις «σοβιετικές» φυλακές και στους διωκόμενους από τα φασιστικά καθεστώτα της Γερμανίας, Ιταλίας και Ισπανίας. Τη σημερινή διευρυμένη ομο-

σπονδιακή δομή του, ο Αναρχικός Μαύρος Σταυρός θα αποκτήσει σταδιακά από τη δεκαετία του 1960 χάρη στις πρωτοβουλίες των βρετανών αναρχικών Άλμπερτ Μέλτσερ και Στιούαρτ Κρίστι και ιταλών συντρόφων τους, όπως του (εκπαρθυρωμένου μετά την προβοκάτσια της Πιάτσα Φοντάνα το 1969) Τζουζέπε Πινέλι.

Ο ΗΛΙΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΡΧΙΑΣ ΑΝΕΤΕΙΛΕ

Δυστυχῆ ἔργατα, ἕως πότε θίλεις ἀνίχσαι τὴν
ἐπικρατούσαν ἄτιμον κατὰστασιν;
Ἔως πότε θὰ κόπτῃ τὸν κῆρυκα ὑπὸ τὸν ζυγὸν
τῆς ἐκμεταλλείσεως;
Ἔως πότε, δυστυχῆ ἔργατα, θὰ ἐργάζῃσαι σὺ
καὶ ἄλλοι ὅ' ἀπολαμβάνουσι τῶν κόπων σου;

Χαρμόσυνο αγγελτήριο
της *Επί τα Πρόσω* (7.4.1896, φ.
2, σ. 1), εφημερίδας
του Αναρχικού Ομίλου Πατρών.

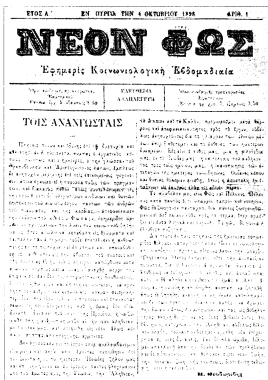
Αναρχικός Όμιλος Πατρών (οργ.) Η πρώτη συλλογικότητα που αυτοχαρακτηρίστηκε αναρχική στον ελλαδικό χώρο με έντονη κοινωνική και εκδοτική δραστηριότητα. Συγκροτήθηκε το 1896, στην ίδια πόλη που είκοσι χρόνια νωρίτερα είχε εκδηλωθεί η αναρχοκομμουνιστική κίνηση του Δημοκρατικού Συλλόγου του Λαού. Τον Αναρχικό Όμιλο Πατρών που εξέδιδε την εφημερίδα *Επί τα Πρόσω* αποτελούσαν κοινωμιστές που θήτευσαν στη Σοσιαλιστική Αδελφότητα της πόλης (Μαγκανάρας, Καραμπιλιας, Σταυρόπουλος, Τσεκούρας), εσωτερικοί μετανάστες (ο Πυργιώτης Δημήτριος Αρνέλλος και ο Κερκυραίος Δρόσος Μείντάνης) και άλλοι «ελεύθεροι σοσιαλιστές». Στις αρχές Νοεμβρίου 1896, μετά το τρομοριστικό διάβημα του Μάτσαλη, τα δεκατέσσερα μέλη της συντακτικής επιτροπής του Ομίλου, όπως εξιστορεί στην έκθεσή του στο Διεθνές Επαναστατικό Συνέδριο του Παρισιού (1900) ο Αναρχικός Εργατικός Σύνδεσμος Αθηνών (στον οποίο συμμετείχαν και μέλη της πατρινής ομάδας), «συλλαμβάνονται και καταδικάζονται σε ποινές από 2 ως 11 μήνες φυλάκισης. Στις 23 Φεβρουαρίου 1897 ο σύντροφος Μαγκανάρας μαζί με τον σύντροφο Καραμπιλια καταδικάζονται σε 3 χρόνια ειρκτής». Οι ίδιοι «δεν φείσθηκαν σε όλο αυτό τό διάστημα κόπους, για να διοργανώσουν διαλέξεις και δημόσιες συζητήσεις στην Πάτρα και στα γύρω χωριά» προπαγανδίζοντας τις απόψεις τους κυρίως στους ακτήμονες αγρότες. Παρά τις συνεχείς διώξεις των μελών του Ομίλου «ο Μαγκανάρας συνεχίζει την δράση του, εκδίδει πολλά προπαγανδιστικά φυλλάδια και ιδρύει την “Αναρχική Βιβλιοθήκη”» (Μοσκόφ, Κ., *Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης*, σ. 193) με έργα των Κραπότκιν, Γκραβ, Φορ. Η καταστολή θα περιορίσει τη δυναμική του Ομίλου και στο τελευταίο φύλλο του εντύπου *Επί τα Πρόσω*, που θα κυκλοφορήσει στις 8 Φεβρουαρίου του 1898, στο κύριο άρθρο του υπό τον τίτλο «*Αναρχία*» θα επιχειρήσει (πριν διαλυθεί) να διασκεδάσει το τρόπο των φιλήσυχων πολιτών και να μετριάσει την επιθετικότητα των αρχών διευκρινίζοντας: «Λέγοντες *Αναρχία*ν

Αναρχικός Όμιλος Πόργου

έννοούμεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὸν Φυσικὸν νόμον τῆς ἀπεράντου τελειοποιησιμότητος θέλει ἐξελιχθῆ μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου τῆς Προόδου, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ ἄνθρωποι τῆς Γῆς ἀπαντες, μὴ ὑποκείμενοι εἰς βιοτικὰς ἀνάγκας, ἀπηλλαγμένοι προλήψεων καὶ συνειδήσεως ὅτι φυσικὴ ἐλευθερία εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν ἀτόμων ἐθελουσία ἀλληλεγγύη, δὲν θέλουσιν ἔχει ἀνάγκην προσωπικῶν ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν ἵνα ἀποτρέπωνται τοῦ κακοῦ. Ἐκαστον ἄτομον πρέπει νὰ ὑποβοηθῆ κατὰ τὰς δυνάμεις του τὴν Ἐξέλιξιν, τὴν Πρόοδον τῆς Ἀνθρωπότητος. Τὸ μόνον συντελεστικὸν μέσον εἶναι αἱ Πνευματικαὶ Ἐπαναστάσεις, αἵτινες θὰ συντάμωσι τὴν ἔλευσιν τῆς ὑπὸ τῶν νεωτέρων κοινωνιολόγων προβλεπομένης καὶ ἀναποφεύκτου Μεγάλης Διεθνούς Κοινωνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡμεῖς θεωρητικοὶ Ἀναρχικοί, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχομεν μετὰ τῶν ἄκρων ἀναρχικῶν. Ἡμεῖς μελετῶμεν, σπουδάζομεν καὶ ζητοῦμεν νὰ μορφῶνωμεν ἰδέας καὶ νὰ μεταδίδωμεν ταύτας εἰς τοὺς ἄλλω ἀνιδεούς καὶ ἀμαθεῖς καταστάντας τοιοῦτους ὑπὸ τοῦ παρόντος πολιτικοκοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ» (Νούτσος, Π., *Ἡ Σοσιαλιστικὴ Σκέψις* στὴν Ελλάδα ἀπὸ το 1875 ὡς το 1974 τόμ. Α', σ. 283). || Βλ. ἐπ. Ἀναρχικὴ Βιβλιοθήκη, Ἀρνέλλος Δημήτριος, «Ἀρνησήμεροι», *Ἐπὶ τὰ Πρόσω*, Καραμπιλίας Δημήτριος, Μαγκανάρης Ἰωάννης, Μεινιάνης Δρόσος.

Αναρχικός Όμιλος Πόργου (οργ.) Ἡ πολυσυλλεκτικὴ ἀναρχικὴ συλλογικότης τῆς πόλης που παρέλαβε τὸ 1898 τὴν ἐλευθεριακὴν σκυτάλην στὴν Πελοπόννησο τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ 19ου αἰῶνα ἀπὸ τὸν Ἀναρχικὸ Ὅμιλον Πατρῶν, ὁ ὁποῖος μόλις εἶχε διαλυθῆ. Τὶς καταβολὰς του, τὶς κοινωνικοοικονομικὰς του ἐκτιμήσεις καὶ τὴ δραστηριότητά του θὰ καταγράψῃ ὁ Ὅμιλος στὸ κύνκειο ἄσμα του, που με μορφή υπομνήματος ἀπέστειλε τὸ 1900 στὸ Διεθνὲς Ἐπαναστατικὸ Συνέδριον τοῦ Παρισιοῦ. Τὸ κείμενον αὐτὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Rapport» δημοσίευσεν τὸ 1900 ἡ γαλλικὴ ἀναρχικὴ ἐφημερίδα *Οἱ Νέοι Καιροί* [*Les Temps Nouveaux*], vol. VI, (*Supplément Littéraire*, σ. 244) καὶ ἀναδημοσιεύτηκε με τὸν τίτλον «*Memoria*» στὸ *El Congreso Revolucionario Internacional de Paris, Septiembre de 1900* (Buenos Aires, 1902, σ. 53-54): «Σύντροφοι, ἀπὸ τὶς ὄχθες τοῦ Αλφειοῦ, ἀπὸ τὴν ἱερὴ Ἄλτι, ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ Ὀλυμπία, ἀπὸ αὐτὸ τὸ διεθνὲς κέντρο τῆς ἀρχαιότητος γιὰ τοὺς ἀγῶνες του σώματος καὶ του πνεύματος, ὅλοι μας χαιρετίζομε τὴν ἰδέαν τοῦ Συνεδρίου. Ἐξαιτίας τῆς οικονομικῆς κρίσεως που ἐπακρατεῖ στὴν περιοχὴ μας δὲν μπορούμε νὰ στείλωμε κάποιον σύντροφο στὸ Συνέδριον καὶ περιοριζόμεσθε στὴν ἀποστολὴ του υπομνήματος. Ἐδῶ ὁ ἀναρχισμὸς ἐμφανίστηκε κίβλας τὸ 1892. Ἡ προπαγάνδισις τῶν ἰδεῶν μας ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις, παρὰ τὸ βραχὺ διάστημα τῆς ὑπαρξῆς του· ἀν μάλιστα δὲν εἶχαμε ν' ἀντιμετωπίσομε τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας, αὐτὴ θὰ εἶχε ἀποκτήσῃ ἀκόμη μεγαλύτερας διαστάσεις. Προτιμήσαμε νὰ ἐπιτεθοῦμε πρῶτα, ὄχι χωρὶς ἐπιτυχία, σὲ ὅλους τοὺς θεσμοὺς· ἡ νεολαία διακτῦρῶσει, ολοένα καὶ περισσότερο, ὅτι ἀσπάζεται τὶς ἰδέας μας. Σας ἀναγγέλλομε με ἱκανοποίησιν ὅτι ἐδῶ δὲν ἔχομε

αυταρχικούς σοσιαλιστές· υπάρχουν μόνο συντηρητικοί, φιλελεύθεροι και αναρχικοί. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι δεν έχουμε εργατικές ενώσεις, επειδή δεν υπάρχει βιομηχανία· καλλιεργείται μόνο η κορινθιακή σταφίδα και οι εργάτες που καλλιεργούν τα αμπέλια δεν είναι ντόπιοι, αλλά έρχονται από τις γειτονικές ορεινές περιοχές τρεις φορές τον χρόνο, γεγονός που μας εμποδίζει να προπαγανδίσουμε

Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας του Αναρχικού Ομίλου Πύργου, Νέον Φως.

τις ιδέες μας. Τους διανέμουμε απλώς φυλλάδια. Εδώ δεν υπάρχουν μεγάλες ιδιοκτησίες· κυριαρχεί η μικρή ιδιοκτησία, καταχρεωμένη και πιγυμένη από τον Πύθωνα της τοκογλυφίας. Κάτω από την επίδραση των ιδεών μας πραγματοποιήθηκαν ορισμένες συγκεντρώσεις αγροτών στην πόλη μας εναντίον των τοκογλύφων· απαίτησαν, ανάμεσα στ' άλλα, και την κατάργηση των φόρων. Οι χωροφύλακες, που είχαν σταλεί στα χωριά να εισπράξουν τους φόρους, καθώς και οι δικαστικοί κλητήρες που παρευρίσκονταν για τον ίδιο λόγο, κυνηγήθηκαν από τους άντρες και τις γυναίκες, που κρατούσαν όπλα, πέτρες και ρόπαλα που συγκεντρώθηκαν αμέσως με τον ήχο της καμπάνας. Ας σημειωθεί ότι οι παπάδες μπήκαν επικεφαλής του κινήματος αυτού των αγροτών εναντίον του κράτους και των κεφαλαιοκρατών.

Αναρχικός Σύνδεσμος «Κόσμος»

Πολλοί από τους συντρόφους μας και από τους αγρότες συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν μερικούς μήνες φυλακή. Το αποτέλεσμα του κινήματος ήταν να υποχωρήσει η κυβέρνηση και να πέσει ο στόμφος των κεφαλαιοκρατών. Διαπράχθηκαν επίσης δύο επιθέσεις εναντίον των κεφαλαιοκρατών. Το όργανο των ιδεών μας υπήρξε η εφημερίδα *Νέον Φως* που κυκλοφόρησε από τον Οκτώβριο του 1898 ως τον Ιούνιο του 1899. Είχε ιδρυθεί με πρωτοβουλία του συντρόφου μας Βασίλη Θεοδωρίδη. Μεταφράσαμε αρκετά αναρχικά φυλλάδια, όπως α) *Θεός και Κράτος του Μπακούνιν*, β) *Η Αναρχία, η Φιλοσοφία και το Ιδεώδες Αυτής του Κροπότκιν*, γ) *Οι Διακηρύξεις του Ετιέναντ*, δ) *Το Αναρχικό Έργο του Α. G. G. Gard*. Τα φυλλάδια, μεταφρασμένα από τον σύντρόφό μας Δημήτρη Αρνέλλο, διαβάζονται σε μορφή χειρογράφου και σκοπεύουμε προσεχώς να τα δημοσιεύσουμε» (Νούτσος, Π., *Η Σοσιαλιστική Σκέψη στην Ελλάδα από το 1875 ως το 1974*, τόμ. Α', σ. 297-99). Το υπέγραφε σύσσωμος ο Αναρχικός Όμιλος Πύργου: Πάνος Μαχαιράς, Νικόλαος Διδάχος, Δημήτριος Αρνέλλος, Πάνος Κοροβέσης, Σπυρίδων Κατήρας, Βασίλειος Θεοδωρίδης, Δημήτριος Διονυσόπουλος, Κ. Νοβιτέρης, Γεώργιος Πετρίτσας, Β. Πούλος, Ιωάννης Παναγιώτης. || Βλ. επ. *αναρχοφιμτιβισμός, αναρχοχριστιανισμός, απαργία εκλογική, Αρνέλλος Δημήτριος, «Άρησήμεροι», Θεοδωρίδης Βασίλειος, Νέον Φως*.

Αναρχικός Σύνδεσμος «Κόσμος» (οργ.) Συλλογικότητα της οποίας η ύπαρξη με τη συγκεκριμένη επωνυμία δεν έχει τεκμηριωθεί, καθώς την ίδια εποχή καταγράφεται, επιτείνοντας τη σύγχυση, ο Σοσιαλιστικός Σύνδεσμος «Κόσμος» (στον οποίο συμμετείχαν και αναρχικοί) και ο οποίος έχει «κληροδοτήσει» στους ιστορικούς ως μόνο γραπτό τεκμήριο το καταστατικό του. Η μόνη ιστορική αναφορά υπάρχει στην έκθεση του Αναρχικού Εργατικού Συνδέσμου Αθηνών προς το Διεθνές Επαναστατικό Συνέδριο του Παρισιού (1900), όπου υποστηρίζεται πως υπήρξε αυτοτελής ομάδα, η οποία μάλιστα εξέδωσε (σε συνεργασία με τα μέλη της συντακτικής ομάδας της πατρινής *Επί τα Πρόσω*, Δημήτριο Αρνέλλο και Παναγιώτη Τσεκούρα) και διένειμε το 1896 «στην νεολαία με φλογερές παροτρύνσεις μαφιέστα για μια βίαιη εξέγερση». Σύμφωνα με τη ρητή διαβεβαίωση της έκθεσης: «Δεν πρέπει πάντως να συγχέουμε τον αναρχικό σύνδεσμο “Κόσμος” με τη σοσιαλιστική οργάνωση, που την ίδια εποχή συνενώνει τους σοσιαλιστές και ορισμένους αναρχικούς: αυτή η δεύτερη οργάνωση, μεικτού χαρακτήρα, βρίσκεται σε κατάσταση διάλυσης από τότε που τα αναρχικά στοιχεία της θέλησαν να ενώσουν την δράση τους μαζί με τη δική μας» (Μοσκόφ, Κ., *Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης*, σ. 170-71). || Βλ. επ. *Σοσιαλιστικός Σύνδεσμος «Κόσμος»*.

Αναρχικός Τραπεζίτης, ο (λογ.) Λογοτεχνικό παραδοξούργημα του μεγάλου πορτογάλου συγγραφέα Φερνάντο Πεσόα με έναν «ήρωα» που αντιπαλεύει τις κυ-

ρίαρχες αξίες και πεποιθήσεις εκ των έσω με μια διαβρωτική και ομοιοπαθητική μέθοδο. «Πώς να υποτάξει κανείς το χρήμα πολεμώντας το;», αναρωτιέται κάποια στιγμή επιχειρηματολογώντας ο εν λόγω τραπεζίτης και συμπληρώνει: «Δεν υπήρχε παρά μόνο ένας τρόπος: να το αποκτήσω, να το αποκτήσω σε αφθονία, ώστε να μην αισθάνομαι την επιρροή του». Μια επιχειρηματολογία που αναπτύσσει στον αφηγητή της νουβέλας και συνομιλητή του, προκειμένου να αιτιολογήσει τον αυτοπροσδιορισμό του ως αναρχικού με την ακόλουθη οξύμωρη διαπίστωση: «η ζωή μου δεν είναι ίδια με την ζωή των τύπων που ανακατεύονται με βόμβες και συνδικάτα, αυτό είναι αλήθεια. Αλλά η δική τους ζωή είναι αντίθετη με την αναρχία και τα ιδανικά τους και όχι η δική μου» (Πεσόα, Φ., *Ο Αναρχικός Τραπεζίτης*, σ. 61 & 19).

αναρχισμός (πολ.) Ένα ευρύ και δυναμικά εξελισσόμενο πλέγμα ετερογενών και ετεροβαρών θεωρητικών σχημάτων και των αντίστοιχων πρακτικών τους με κοινό πυρήνα αξιών την επιδίωξη κατάκτησης της ελευθερίας του ατόμου σε μια αενάως αυτορρυθμιζόμενη κοινωνία, απαλλαγμένη από την κατασταλτική κηδεμονία του κράτους και την οικονομική εκμετάλλευση του κεφαλαίου όπου, σύμφωνα με τον Κραπότκιν «η αρμονία επιτυγχάνεται όχι μέσω της υποταγής σε ένα

νόμο ή της υπακοής σε μια εξουσία, αλλά με τη συμφωνία διαφορετικών τοπικών και επαγγελματικών ομάδων, οι οποίες συνδιαλέγονται ελεύθερα για τη ρύθμιση της παραγωγής και της κατανάλωσης, καθώς και για την ικανοποίηση της ατέλειωτης ποικιλίας αναγκών και επιθυμιών ενός πολιτισμένου όντος» (Συλλογικό, *Αναρχοφemminισμός, στα Ίχνη μιας Ουτοπίας*, σ. 15). Παρότι όχι άμοιρος μεσοαιώνικων στοιχειών και ιδεολογημάτων, ο αναρχισμός ως συνολικό κοινωνικό πρόταγμα είναι κυρίως «η ηθική, η επιστήμη και το επαναστατικό πρόγραμμα ταυτόχρονα: η ηθική της ελευθερίας, η επιστήμη της ελευθερίας και το πρόγραμμα της ελευθερίας» σύμφωνα με την εύστοχη συνοπτική διατύπωση των Ομόσπονδων Αναρχικών Ομάδων της Ιταλίας. Αυτό που τον διαφοροποιεί ριζικά από όλα τα συγγενικά ρεύματα σκέψης είναι η προβολή από μέρους του τεσσάρων αξιώσεων μείζονος σημασίας, ομόλογων και άρρηκτα συνδεδεμένων: «άρνηση του πολιτικού δεσποτισμού και της οικονομικής εκμετάλλευσης, πραγμάτωση μιας κοινωνίας η οποία θα εγγυάται τη μέγιστη δυνατή αυτονομία στα άτομα, όπως, επίσης, οικονομική και κοινωνική ισοτιμία των συστατικών της στοιχειών» (Μανφρεντόνια, Γ., *Ο Αναρχισμός στην Ευρώπη*, σ. 5). Καθότι δεν υπήρξε μια εγκεφαλική σύλληψη κάποιου... σπουδαίου ανθρώπου, σπέρματά του ανιχνεύονται: στη φιλοσοφική σκέψη των κυνικών, των στωικών και των επικούρειων της κλασικής αρχαιότητας, σε σχόριες απόψεις στοχαστών της Ανα-

Αναρχισμός ή Σοσιαλισμός;

τολής (Λάο Τσου), στην εναλλακτική και αιρετική στάση αρκετών πρωτοχριστιανικών και κατοπινών θρησκευτικών κινήματων, στην αυτόνομη λειτουργία κάποιων πόλεων και αγροτικών κοινοτήτων της μεσαιωνικής Δύσης, στις θεωρητικές συλλήψεις του κόσμου ορισμένων πρωτεργατών του Διαφωτισμού (Ρουσό, Ντιντερό), στις μυθιορμηκτικές ή δοκιμακές ευτοπίες των ελευθεριακών σοσιαλιστών του 17ου και 18ου αιώνα (Γουινστένλεϊ, Φουριέ, Όουεν, Τόμασον, Γκόντγουιν κ.ά.), στη φιλελεύθερη κλασική σκέψη (Σπένσερ, Μιλ κ.ά.) και φυσικά στην αυθόρμητη και αυτοοργανωμένη επαναστατική δραστηριότητα των πληθείων αυτού του κόσμου ανά τους αιώνες. Οι πρώιμα συγκροτημένες εκδοχές του αναρχισμού θα εμφανιστούν επί

Ο ΜΕΓΑΛΟΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

Η παύση του αναρχισμού δεν είναι άλλη από τη στήλη του εθνικισμού, ο οποίος είναι το αντίθετο του αναρχισμού. Ο εθνικισμός είναι η αντίθεση του αναρχισμού, αλλά και ο αντίθετος του αναρχισμού. Η ανία του εθνικισμού είναι η διακοπή της ζωής του κράτους. Είναι το απαγορευμένο να είναι άλλη.

Ένα... προαιώνιο άρθρο του αναρχικού Γιώργου Βρισμιτζάκη περί «νεοαναρχισμού» στο ριζοσπαστικό λογοτεχνικό περιοδικό της Αλεξάνδρειας **Γράμματα** (τόμ. 4, τ. 38, 1917).

ευρωπαϊκού εδάφους από τα μέσα του 19ου αιώνα αρχής γενομένης από το μπουτουαλισμό του Προυτόν και τον αντιξουσιαστικό σοσιαλισμό του κολεκτιβιστή Μπακούνιν και προς τα τέλη του θα αποκρισταλλωθούν τα δύο ιστορικά ρεύματα του κοινωνικού αναρχισμού: ο αναρχοκομμουνισμός (Κραπότκιν, Ρελλί, Καφιέρο κ.ά.) και ο αναρχοσυνδικαλισμός (Πελουτιέ, Γκριφιουέλ, Πουζέ κ.ά.). Με την επαναφορά στην επικαιρότητα του ξεχασμένου Στίρνερ θα εκδηλωθούν και διάφορες εκφάνσεις (λεργκαλιστικές, μοιόμενες, φιλελεύθερες, φουτουριστικές, αναχωρητικές) του αναρχοατομικισμού, ενώ στον περίγυρο όλων των ρευμάτων του θα ανθούν, θα αναπτύσσονται και κάποτε θα μαραίνονται ως τις μέρες μας ιδιαίτερες τάσεις (χριστιανικές, φεμινιστικές, πριμιτιβιστικές, συμβουλιτικές, καταστασιακές, κοινοτιστικές κ.ά.). Γιατί ο αναρχισμός δεν υπήρξε ποτέ δόγμα, αλλά όπως «προφήτευε» βάσιμα και η Φεδερικά Μοντσέι «βρίσκεται σε αδιάκοπη κίνηση και έχει την ικανότητα, σήμερα όσο και χθες, να παίρνει νέες μορφές, να ενσωματώνεται στην πορεία της ανθρωπότητας, να κατανοεί όλα τα νέα γεγονότα και να τα αποδέχεται» (Συλλογικό, **Αναρχοφεμινισμός, στα Ίχνη μιας Ουτοπίας**, σ. 15) κάτι που εκ των πραγμάτων καθιστά ίσως περριττός τους εμφανιζόμενους ως τελευταίας εσοδείας όρους νεοαναρχισμός και μετααναρχισμός. || Βλ. επ. **αναρχοατομικισμός, αναρχοκομμουνισμός, αναρχοπριμιτιβισμός, αναρχοσυνδικαλισμός, αναρχοφεμινισμός, αναρχοφουτουρισμός, αναρχοχριστιανισμός, αντιξουσιαστικός σοσιαλισμός, ελευθεριακός κομμουνισμός, μπουτουαλισμός.**

Αναρχισμός ή Σοσιαλισμός; (βιβλ.) Κρίσιμο ρητορικό ερώτημα που έθεσε υπό μορφή προσούρας πριν τη Ρωσική Επανάσταση ο γνωστός «διανοούμενος» Ιωσήφ

Βισπαρόνοβιτς Στάλιν, αλλά η ιστορία προς το παρόν απαντά αρνητικά και στα δύο. Στο βιβλιαράκι που έμεινε ημιτελές (πιθανώς γιατί ήταν το μόνο από τους δεκαπέντε τόμους των Απάντων του που προσπάθησε να συγγράψει... μόνος του) κλείνει επικρίνοντας τους αναρχικούς Δον Κιχώτες που δεν κατανοούν και αντιμάχονται «μια διχτατορία άλλου είδους», τη «διχτατορία της προλεταριακής πλειοψηφίας», στην οποία, όπως απέδειξε και... εμπράκτως αργότερα, «επικεφαλής (...) βρίσκονται οι μάζες, εδώ δεν έχουν θέση ούτε οι παλατιανές κλίκες, ούτε οι μυστικές αποφάσεις, εδώ όλα γίνονται στα φανερά, στους δρόμους, στις συγκεντρώσεις - και αυτό γιατί η διχτατορία αυτή είναι διχτατορία του δρόμου, της μάζας, που στρέφεται ενάντια σ' όλους τους καταπιεστές» (Στάλιν, Ι. Β., *Αναρχισμός ή Σοσιαλισμός*, σ. 86-87).

Εδώ κοραάτες εργάτες
συνεχιστές του έργου του... μεγάλου
ρώσου αναμορφωτή
σε... συνέλευση δρόμου.

Αναρχισμός και Σοσιαλισμός (βιβλ.) Λιβελογράφημα του Γιούρι Πλεχάνοβ, ο οποίος ήταν ένας από τους εισηγητές του μαρξισμού στη Ρωσία. Πρωτοδημοσιεύθηκε στα γερμανικά στα πλαίσια του κηρυγμένου πολέμου εναντίον των αναρχικών και με τη γνωστή... προβλεπτική δεινότητα του «επιστήμονα» αναλυτή των κοινωνικών φαινομένων προφήτεψε, εν έτει 1894, ότι «ο αναρχισμός δεν θα είχε ποτέ καμιά σοβαρή επίδραση στο προλεταριάτο». Η πολεμική του συντάκτη του θα θεωρηθεί αργότερα, όταν ο ίδιος είχε πια εκπέσει από το μαρξιστικό πάνθεον, υπερβολική και άδικη για τους αναρχικούς ακόμα και από τους προ των θυρών της εξουσίας μπολσεβίκους. «Η μπροσούρα του», θα γράφει το 1917 ο Λένιν στο *Κράτος και Επανάσταση*, «περιέχει δύο μέρη: ένα ιστορικό-φιλολογικό μέρος με αξιόλογο υλικό για την ιστορία των ιδεών του Στίνερ, του Προυντών κ.λπ. Κι' ένα άλλο ολότελα σοφιστικό με χοντροκομμένους συλλογισμούς, που προσπαθούν να παραστήσουν, πως δεν ξεχωρίζεται καθόλου ένας αναρχικός από έναν κακούργο» (Από τα

αναρχισμός χωρίς επιθετικούς προσδιορισμούς

εισαγωγικά κείμενα στο: Πλεχάνοφ, Γ., *Αναρχισμός και Σοσιαλισμός*, σ. ιε'). Φυσικά ο Λένιν αντιπαρέρχεται τους εξίσου ή και περισσότερο «χοντροκοιμένους συλλογισμούς» για τους αναρχικούς που διατύπωνε ο ιδεολογικός του πρόγονος Φρίντριχ Ένγκελς σωρηδόν και με κάθε ευκαιρία την ίδια ακριβώς περίοδο με τον Πλεχάνοβ. || Βλ. επ. Ένγκελς Φρίντριχ.

Με τη ματιά του Πλεχάνοβ
θα δει τρεις δεκαετίες αργότερα
ο αμερικάνικος αστικός τύπος
όλους τους ερυθρούς.

αναρχισμός χωρίς επιθετικούς προσδιορισμούς (αναρχ. ορολ.) Όρος που υποδηλώνει το άσκοπο και ανώφελο της κατάτημης, ταξινόμησης και ονοματολογίας των αναρχικών με προσδιορισμούς παράγωγους των διάφορων ελευθεριακών σχολών σκέψης, ο οποίος ωστόσο δεν βρήκε αρχικά θιασώτες παρά μόνο στο χώρο των αναρχοατομικιστών, στην προσπάθειά τους ίσως να αντικαταστήσουν το φθαρμένο από τις υπερβολές και αρνητικά φορτισμένο όρο «αναρχοατομικισμός» με μια εναλλακτική ετικέτα. Τη συγκεκριμένη άποψη, ότι η αναρχία δεν χρειάζεται επίθετα [*la Anarquía no admite adjetivos*], πρωτοεισήγαγε στο ελευθεριακό λεξιλόγιο με ένα άρθρο του ο Ρικάρδο Μέγια στις 19 Αυγούστου του 1888 στην εφημερίδα του Η Αλληλεγγύη [*La Solidaridad*] και στην πορεία θα την υιοθετήσει εγγράφως η αμερικανίδα ατομικιστικών ροπών αναρχική Βολτερίν ντε Κλερ, άτυπα οι συνθετιστές και ανομολόγητα αρκετοί σημερινοί αναρχικοί που δεν εκφράζονται πια από τους παραδοσιακούς ελευθεριακούς -ισμούς.

αναρχιστές (ουσ.) Όρος εν αχρησία από τον 19ο αιώνα που κάποιοι έλληνες δημοσιογράφοι, αλλά και μερικοί ελευθεριακοί των καιρών, τη χρησιμοποιούσαν προσδιοριστικά ή αυτοπροσδιοριστικά. Σήμερα (παρότι ετυμολογικά σωστός) ακούγεται ως λεκτικός βαρβαρισμός, σαν να αποκαλείς τους κομμουνιστές... κομμουνιστικούς.

αναρχοατομικισμός (αναρχ. ορολ.) Η μειονοτική τάση του αναρχισμού. Στηρίζεται σε μια φιλοσοφική θεώρηση ατομικής ανταρσίας, που προκρίνει κατά βάση την «απόλαυση του εαυτού» και της «ιδιοκτησίας του» διά μιας εδώ και τώρα αντικρατικής, αντιθεσμικής και, σε κάποιες ακραίες περιπτώσεις, αντικοινωνικής στάσης ζωής. Γιατί κατά τον Αρμάν, έναν από τους πιο αδιάλλακτους επιγόνους του Στίρνερ (άτυπου εισηγητή του αναρχοατομικισμού): «Αυτό που διακρίνει την αναρχία απ' όλα τα αστικά συστήματα είναι η ποικιλία ατόμων, κύκλων, ενώσεων που γεννιέται μέσα στους κόλπους της· είναι η άφθονη βλάστηση ιδιαίτερων αυτοκαθορισμών που προκαλεί. Είναι η αντίληψη που έχει ότι εάν πολυάριθμοι αυτοκαθορισμοί μπορούν να συνενωθούν με στόχο την -περιστασιακή ή μόνιμη- κοινή δράση, υπάρχουν και άλλοι που θα εξελίσσονται πάντοτε μέσα σε μία άγρια

Οι δύο άτυποι εισηγητές του αναρχοατομικισμού στις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Αριστερά ο Μαξ Στίρνερ και δεξιά ο Τζοςάια Γουόρεν.

απομόνωση» (Αντιεξουσία, τ. 2, Δεκέμβριος 1987-Ιανουάριος 1988, σ. 9-11). Ως εξεγερσιακό, μποέμικο ή και αναχωρητικό ρεύμα, ο κοινωνικός του σχεδιασμός εξαντλείται στις στιρνερικής επινόησης «ενώσεις των εγωιστών» που σύμφωνα, πάλι με τον Αρμάν: «μπορεί να έχουν οποιαδήποτε μορφή, να επιδιώκουν οποιεσδήποτε πραγματώσεις, να θέτουν σα στόχο την ικανοποίηση οποιωνδήποτε αναγκών επιθυμιών, ορέξεων· μπορεί να λειτουργούν βάσει ενός συμβολαίου με αυστηρούς όρους ή μιας εντελώς σιωπηρής συμφωνίας να υιοθετήσουν μια στάση χαλαρή ή αυστηρά περιορισμένη. Αυτό που τους απο-αστικοποιεί, αυτό που τους εντάσσει στον αναρχισμό, είναι ότι μπορεί κανείς να φύγει όταν κάτι δεν του ταίριαζει πλέον, χωρίς να πάψει γι' αυτό το λόγο να είναι συντρόφισσα ή σύντροφος στο είναι ή στο έχειν του» (ό.π., σ. 11). Τα συμβιωτικά τους κοινωνικοοικονομικά πλάνα οι ευρωπαϊκοί απολογητές του αναρχοατομικισμού, όταν δεν επιλέξουν την ιλεγκαλιστική λογική, θα επιχειρήσουν να τα υλοποιήσουν με τρόπο εντελώς αποσπασματικό σε ολιγόζωα αστικά και αγροτικά κοινόβια, ενώ οι αμερικανοί ομοϊδεάτες τους (όπως οι Βοστανέζοι), επηρεασμένοι περισσότερο από τη μπουτουαλιστική θεωρία του Προυντόν, θα δοκιμάσουν τις κοινωνικές τους αντοχές σε μεγαλύτερες

αναρχοαυτόνομοι

έκτασης ειρηνικά πρακτικά εγχειρήματα (κοινότητα Ουτοπία, Κατάστημα Χρόνου κ.ά.), επεξεργαζόμενοι ταυτόχρονα και τη θεωρητική τους τεκμηρίωση. || Βλ. επ. Αναρσί, Γουόρεν Τζοσάα, *Ιεραρχισμός, ιεραρχισμός, Ουτοπία, Στέρνερ Μαξ, «Συμμορία Μπρόν»*.

αναρχοαυτόνομοι (νεολ.) 'Όρος που πρωτοχρησιμοποιήθηκε από το Χαρίλαο Φλωράκη σε μια συζήτηση στη Βουλή (20.12.1980) για την κατάσταση που επικρατούσε τότε στα πανεπιστήμια: «Η Κυβέρνηση προβάλλει ακόμα τις εξτρεμιστικές εκδηλώσεις ορισμένων ασήμαντων ομάδων φοιτητών, των αναρχοαυτόνομων, για να χαρακτηρίσει αρνητικά στα μάτια της κοινής γνώμης το φοιτητικό κίνημα στο σύνολό του» (*Ο Κόκκορας που Λαλεί στο Σχοτάδι*, περίοδος Β', τ. 2, Άνοιξη 1981, σ. 15). Ο αδόκιμος χαρακτηρισμός γρήγορα θα μεταδοθεί με τους κομματικούς «μιάντες μεταβίβασης» στα ανώτερα, μεσαία και κατώτερα στελέχη του ΚΚΕ, στην ΚΝΕ και στο *Ριζοσπάστη* και θα συντηρηθεί από τη δημοσιογραφία της ευκολίας των αστικών ΜΜΕ που αδυνατούσε και αδυνατεί εκ των πραγμάτων να διακρίνει λεπτές αποχρώσεις και ποσώς ενδιαφέρεται για το γεγονός ότι κάθε αναρχικός είναι εξ ορισμού αυτόνομος στον τρόπο οργάνωσης, αλλά ουδείς αριστερός ή... δεξιός αυτόνομος αυτοπροσδιορίζεται ως αναρχικός.

αναρχοκολεκτιβισμός, βλ. **αντιεξουσιαστικός σοσιαλισμός**.

αναρχοκομμουνισμός (αναρχ. ορολ.) Το ρεύμα του κοινωνικού αναρχισμού που – σε αντίθεση με τις μπουτουαλιστικές και κολεκτιβιστικές εκφάνσεις του (ελευθεριακές, συνδικαλιστικές, συμβουλιακές)– δεν υποστηρίζει μόνο τη γενικευμένη απαλλοτρίωση της γης και των μέσων παραγωγής, αλλά και την κατάργηση κάθε μορφής ανταλλακτικής αξίας, την εφαρμογή δηλαδή της κομμουνιστικής αρχής στη διανομή και κατανάλωση κατά το γνωστό αξίωμα: «από τον καθέναν σύμφωνα με τις δυνατότητές του, στον καθέναν σύμφωνα με τις ανάγκες του». Ως κύτταρο της μέλλουσας αναρχικής κοινωνίας προτείνει όχι τις ελευθεριακές παραγωγικές δομές (τις ενώσεις των μικροπαραγωγών και τα εργοστασιακά συμβούλια), αλλά την αυτόνομη κοινότητα όπου εκλείπουν οι διαχωρισμοί χειρωνακτικής και διανοητικής εργασίας και αποσιγάει η κρατική οντότητα και ο κεντρικός σχεδιασμός. Ο αναρχοκομμουνισμός θέλει την αυτόνομη κοινότητα να συμπράττει ελεύθερα στη δημιουργία μεικτών ομοσπονδιακών οργανισμών. «Η Κοινότητα του αύριο», θα υποστηρίξει ο βασικός εισηγητής του αναρχοκομμουνισμού Πιοτρ Κραπότκιν, «θα ξέρει ότι δεν θα μπορεί πια να ανεχτεί καμιά εξουσία ανώτερη απ' τον εαυτό της· ότι πάνω απ' αυτήν δεν μπορεί να υπάρχει τίποτε άλλο εκτός από το συμφέρον της Ομοσπονδίας που θα σχηματίζει ελεύθερα με τις άλλες Κοινότητες. Ξέρει ότι μέσος όρος δεν υπάρχει: είτε η Κοινότητα θα είναι απόλυτα ελεύθερη να δημιουργήσει

όλους τους θεσμούς που θέλει και να κάνει όλες τις μεταρρυθμίσεις και τις επαναστάσεις που θα κρίνει απαραίτητες, είτε θα παραμείνει αυτό που ήταν μέχρι σήμερα, ένα απλό υποκατάστημα του κράτους χωρίς την παραμικρή ελευθερία κινήσεων» (Κροπότκιν, Π., *Η Αναρχική Οργάνωση της Κοινωνίας*, σ. 66). || Βλ. επ. ελευθεριακός κομμουνισμός, ελευθεριακός κοινοτισμός, κομμουνισμός.

αναρχοκομμουνισμός (ιστ.) Στους προδρόμους του αναρχοκομμουνισμού μπορούμε να συμπεριλάβουμε το γάλλο ελευθεριακό Ζοζέφ Ντεζάκ που, αντιπαρθεμένος στον εξουσιαστικό κομμουνισμό των συγχρόνων του (Καμπέ, Ντεζαμί) αλλά και στο μπουτουαλισμό του Προυντόν, προσδοκούσε εν έτει 1857 μια «κατάσταση πραγμάτων όπου ο καθένας θα είναι ελεύθερος να παράγει και να καταναλώνει κατά

βούληση και σύμφωνα με τις ιδιαίτερες προτιμήσεις του, χωρίς να πρέπει να υποστεί ή ν' ασκήσει οποιονδήποτε έλεγχο σε οτιδήποτε· όπου η ισορροπία μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης δεν θα βασίζεται πλέον στον προληπτικό και αυθαίρετο περιορισμό που θα επιβάλλει η μία ή η άλλη ομάδα αλλά στην ελεύθερη κυκλοφορία των ικανοτήτων και των αναγκών του καθένα» (Συλλογικό, *Αναρχοκομμουνισμός: Η Διερεύνηση του Μέλλοντος στο Παρόν*, σ. 16). Ως νεολογικός ελευθεριακός όρος πρωτοεμφανίστηκε στη μπροσούρα του Φρανσουά Ντιμαρτερέ *Προς τους Χειρώνακτες Εργαζομένους Οπαδούς της Πολιτικής Δράσης* (που κυκλοφόρησε στη Γενεύη το 1876) και μια πρώτη σπερματική εκδοχή του διατυπώθηκε στον ίδιο τόπο και χρόνο από τον Τζέιμς Γκιγιόμ, σύντροφο του Μπακούιν, στο βιβλίο του *Ιδέες για την Κοινωνική Οργάνωση*. Τον αναρχοκομμουνισμό υιοθέτησαν στη συνέχεια το ιταλικό και το ελβετικό τμήμα της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς και στο συνέδριο της Ομοσπονδίας του Ιούρα (1880) παρουσιάστηκε από τον Κάρλο Καφιέρο και δημοσιεύτηκε στον *Εξεγερμένο* [*Le Révolté*] μια εργασία του υπό τον τίτλο *Επανάσταση, Αναρχία και Κομμουνισμός*, η οποία αποτέλεσε την πρώτη σαφή έκθεση του κοινωνικού του προτάγματος. Στην επεξεργασία του θα συμβάλλουν στη συνέχεια οι Ελιζέ Ρεκλί και Ζαν Γκραβι και καθοριστικά, λεπτομερειακά και με πλήθος άρθρων και βιβλίων του ο Πιοτρ Κροπότκιν. Τον αναρχοκομμουνισμό ως πρόγραμμα άμεσης εφαρμογής θα υιοθετήσει το 1911 το Μεξικανικό Φιλελεύθερο Κόμμα και ως προοπτική οι μαχνοβίτες στα χρόνια της Ρωσικής Επανάστασης. Από την άλλη, οι ισπανοί αναρχοσυνδικαλιστές θα εντάξουν τον αναρχοκομμουνισμό σε ένα ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό μοντέλο, συμβατό με την πραγματικότητα των καιρών, της χώρας τους και του κινήματός τους, τον ελευθεριακό κομμουνισμό. Μεταπολεμικά ο αναρχοκομμουνισμός θα πάψει να γοητεύει, καθώς ο εφαρμοσμένος κομμουνισμός του στρατώ-

αναρχοπαγανισμός

να ανά την υφήλιο θα συμπαρασύρει στο άρμα της γενικής ανυποληψίας κάθε κομμουνιστική εκδοχή και θα αναδυθεί στην κοινωνική επιφάνεια ξανά μόνο μετά την έκρηξη των αντιαυταρχικών ιδεών στη δεκαετία του 1960 –με κύριο εισηγητή μιας νέας, οικολογικής αγάγωσης του, τον Μάρρεϊ Μπούκτιν– ως συστατικό στοιχείο ποικίλων ελευθεριακών θεωρητικών σχημάτων. || Βλ. επ. Γκραβ Ζαν, Καριέρο Κάρλο, Κραπότιαν Πιοτρ Αλεξέγιεβιτς, Νταζάκ Ζοζέφ, Ρεκλί Ζαν Ζακ Ελιζέ.

αναρχοπαγανισμός (νεολ.) Χίπικων καταβολών πριμιτιβιστική, πασιφιστική και περιθωριακή τάση στις παρυφές του κινήματος της βαθιάς οικολογίας και του ανορθολογικού μυστικιστικού ρεύματος της Νέας Εποχής [New Age].

αναρχοπασιφισμός (αναρχ. ορολ.) Όρος που υποδηλώνει την υλοποίηση του μάλλον ανέφικτου, το ειρηνικό δηλαδή πέρασμα στην αναρχία κυρίως διά της μεθόδου της πολιτικής ανυπακοής, αλλά ενίοτε και διά της... προσευχής και της νηστείας για κάποιους ελάχιστους πούρους αναρχοχριστιανούς.

αναρχοπριμιτιβισμός (αναρχ. ορολ.) Ελευθεριακή τάση «κόντρα στην εξημέρωση» που από τη δεκαετία του 1980 στέκεται κριτικά έως απορριπτικά απέναντι στον πολιτισμό και τα επιτεύγματά του, εφόσον καταπνίγουν την «άγρια» πλευρά του ανθρώπου. Στους προδρόμους του, δεν μπορούμε βέβαια να συμπεριλάβουμε στοχαστές της... προλίθινης περιόδου, αλλά ελευθεριακούς διανοούμενους του 19ου αιώνα όπως τους Μόρις, Κερντερούα και Θορό και φυσιοκράτες όπως τον Ζισλί. Σύμφωνα με τον κύριο σημερινό εκπρόσωπό του, τον Αμερικανό Τζον Ζερζάν [John Zerzan]: «Η ζωή προ ή εκτός πολιτισμού ορίζεται πλέον ειδικά ως εκείνο το είδος κοινωνικής ύπαρξης που προηγήθηκε της εξημέρωσης ζώων και φυτών. Συγκεντρώνονται ολοένα και περισσότερα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι πρωτύτερα της Νεολιθικής μετάβασης από ένα συλλεκτικό ή συλλεκτικό-κυνηγετικό τρόπο ύπαρξης σ' ένα γεωργικό τρόπο διαβίωσης, οι περισσότεροι άνθρωποι είχαν άφθονο ελεύθερο χρόνο, σημαντική αυτονομία ή ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, ένα ήθος εξισωτισμού και ισοδιανομής της τροφής και καθόλου οργανωμένη βία» (Ζερζάν, Τζ., Πρωτόγονο Μέλλον, σ. 61). Στον ελληνικό χώρο το πρώτο άρθρο που αναπτύσσει μια τέτοια αναρ-

χοπριμιτιβιστική συλλογιστική και επιχειρεί πρωθύστερα να καλύψει το κενό προτάγματος των πρωτογονιστών, δημοσιεύτηκε το μακρινό 1899 στην αναρχική εφημερίδα *Νέον Φως* του Πύργου με τίτλο: «Κάτω ό Πολιτισμός! Ζήτω ή Φύσις!» όπου ο Βασίλειος Θεοδωρίδης, αρκετές δεκαετίες πριν την εμφάνιση των «παιδιών των λουλουδιών», νοσταλγεί ένα απώτατο παρελθόν: «Παρά τή φύσει δέν θά διατρέχωμεν τās εκτάσεις διά τών άμτήρων άμαξοστοιχιών, και τούς ώκεανούς διά τών κολοσσαίων άτμοπλοίων, δέν θά τρέφωμεν παχείας και πλαδαράς σάρκας, δέν θά καυχώμεθα γελοιώς δι ή γυνή, τό έτερον έγώ μας, εΙνε σύζυγός μας, δηλαδή δούλη μας, κτήμα μας, δέν θά συντηρώμεν προγάστορας αιδεσιμωτάτους, πανιερωτάτους, άγιωτάτους και παναγιωτάτους, αλλά θά είμεθα ελαφροί ώς δορκάδες, ρωμαλείοί ώς ταύροι, γενναίοι και υπερήφανοι ώς λέοντες, ελεύθεροι ώς άετοί, πρό πάντων ελεύθεροι, ελεύθεροι! (...) Ναι: προκειμένου νά εξακολουθήση ή μισαρά αυτή κατάστασις, έρρέτω άπειράκις ό πολιτισμός και Ζήτω ή Φύσις!» (*Νέον Φως*, 7.3.1899, φ. 20, σ. 3). || Βλ. επ. *βαθιά οικολογία, Γιουναϊκόμπερ*.

άναρχος (επίθ.) Αυτός που δεν έχει αρχή και, όταν διέπεται από αναρχικές αρχές, πιθανώς δεν έχει και αίσιο τέλος.

Άναρχος (θρησκ.) «Ο Πατήρ» για τους χριστιανούς και «συναρχος Υιός και Θεϊον Πνεύμα», αλλά και ο άνθρωπος κατά τον Άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή, που τον θεωρεί συν τους άλλους και «ατελεύτητο».

Άναρχος [Anarchos] (περ.) Νεοουρκέζικο περιοδικό αναρχοκομμουνιστικής και οικολογικής προβληματικής, «όργανο» της ομώνυμης ομάδας στις δραστηριότητες της οποίας συμμετείχαν ποικιλοτρόπως τη δεκαετία του 1960, ανάμεσα σε πολλούς άλλους, και οι γνωστοί διανοούμενοι ακτιβιστές Μάρφι Μπούκτσιν, Νόαμ Τσόμσκι και Δημήτρης Ρουσσόπουλος.

αναρχόσκυλα (νεολ.) Σκύλοι... αποστάτες της τάξης τους, αυτής των υποτακτικών σε αφεντικά κάθε τύπου. Από τα πιο διάσημα: ο Σκάμιτι (γνωστός και ως Θανάσης ή Θανάσαρος) που κατοικοέδρευε για μια περίπου δεκαπενταετία εντός και περίε της πλατείας Εξαρχείων (είχε ένα «παράσημο» από δακρυγόνο και διετέλεσε μέχρι και... υπεύθυνος έκδοσης του 10ου φύλλου της εφημερίδας *Η Πλατεία* που εξέδιδε ο Σάκις Μαυρέλης): ο Κανέλλος και η πολυταξιδεμένη Γλύκα που αποδήμησαν πρόσφατα (το 2008 και 2009 αντιστοίχως) και ο ενεργός και κραταιός Λουκάνικος («Σκύλος της Χρονιάς» στο επετειακό βρετανικό *Time* του 2011). Και τα τέσσερα αναρχόσκυλα, όπως και άλλοι λιγότερο γνωστοί σύντροφοί τους, πήραν ενεργό μέρος σε αρκετές κοινωνικές συγκρούσεις (στο πλευρό φυσικά των

αναρχοσυνδικαλισμός

αναρχικών) τη στιγμή που άλλοι ομοειδείς τους πήγαιναν στο κομμωτήριο, μύριζαν λερωμένα βρακιά «εγκληματιών» που διέφυγαν ή χασμουριόνταν μεσάνυχτα, εν ώρα καθήκοντος, σε πύλες επαύλειων και δημοσίων κτιρίων, διάγοντας μια... σκυλίασα ζωή πολυτέλειας και χλιδής.

Ο Λουκάνικος επί το έργον.

αναρχοσυνδικαλισμός (αναρχ. ορολ.) Υπήρξε το μαζικότερο και πιο συγκροτημένο οργανωτικά ελευθεριακό ρεύμα. Ταξικό κίνημα που ξεπήδησε από τους κόλπους της Α' Διεθνούς (τουλάχιστον όσον αφορά στην Ισπανία), σχηματοποιήθηκε με τη μαζική εισροή των αναρχικών (μετά το κάλεσμα των πρώτων θεωρητικών Πελουτιέ, Πουζέ, Γκριφιουέλ κ.ά.) αρχικά στα γαλλικά συνδικάτα και αποκρυστάλλωσε τις βασικές αρχές και τον προσανατολισμό του στη Χάρτα της Αμιένης το 1906. Ο αναρχοσυνδικαλισμός επικύρωσε το διεθνικό του χαρακτήρα στο Συνέδριο του Βερολίνου (25.12.1922-2.1.1923) και έφτασε (κατά πολλούς) στα ιστορικά του όρια το 1936, όταν επιχείρησε να πραγματώσει στην Ισπανία τον ελευθεριακό κομμουνισμό. Σύμφωνα με την ιδρυτική διακήρυξη της αναρχοσυνδικαλιστικής Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων (IWWA/AIT): «Ο Επαναστατικός Συνδικαλισμός είναι δηλωμένος εχθρός κάθε μορφής οικονομικών και κοινωνικών προνομίων κι επιδιώκει τη συγκρότηση ελεύθερων κοινοτήτων και διαχειριστικών οργάνων των αγροτικών και βιομηχανικών εργατών, στη βάση ενός ελεύθερου συστήματος εργατικών συμβουλίων, ενάντια σε κάθε υποταγή σε οποιαδήποτε κυβέρνηση ή κόμμα. Στη θέση της εξουσιαστικής πολιτικής και των πολιτικών κομμάτων αντιπαραθέτει την οικονομική οργάνωση των εργατών, στη θέση της διακυβέρνησης των ανθρώπων αντιπα-

ραθέει τη διαχείριση των πραγμάτων. Κατά συνέπεια, έχει σκοπό όχι την κατάκτηση της εξουσίας αλλά την κατάργηση κάθε εξουσιαστικού θεσμού μέσα στην κοινωνική ζωή. Πιστεύει ότι μαζί με το προνόμιο της ιδιοκτησίας θα πρέπει επίσης να εξαφανιστεί και το προνόμιο της κυριαρχίας και ότι κάθε μορφή κράτους, συμπεριλαμβανομένης και της δικτατορίας του προλεταριάτου, θα αποτελεί πάντα μια αιτία δημιουργίας και αναπαραγωγής προνομίων και ποτέ ένα όργανο απελευθέρωσης» (Άλφα, 23.12.1995, φ. 35, σ. 7). || Βλ. επ. άμεση δράση, Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου (IWW), γενική απεργία, Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας (CGT), Γκριφιούλ Βικτόρ, Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (IWWA/AIT), Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας (CNT), μπόϊκοτάξ, Πελουτιέ Φερνάν, Πουζέ Εμιλ, σαμπιτάξ, εργασιακό, Χάρτα της Αιμένης.

Μια εξαιρετική φωτογραφία της Κάτι Χόρνα που καταγράφει μια υπό βροχή συνάντηση αναρχοσυνδικαλιστών της CNT στην επαναστατημένη Βαρκελώνη του 1937 (Ιδιωτικό Αρχείο Φωτογραφίας και Γραφικών Κάτι Χόρνα και Χοσέ).

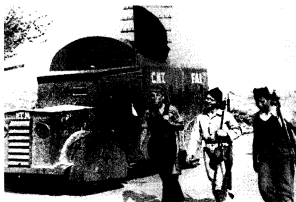
Αναρχοσυνδικαλιστική Πρωτοβουλία Ροσινάντε (οργ.) Έκανε την εμφάνισή της στην Αθήνα το 2010 με το πρώτο φύλλο της ομώνυμης εφημερίδας της και το καλοκαίρι του 2012 (30 Ιουνίου-1 Ιουλίου) προχώρησε στη διοργάνωση της 1ης Πανελλαδικής της Διάσκεψης. Οφείλει το όνομά της στο άλογο του Δον Κιχώτη, Ροθινάντε [Rocinante] και σύμφωνα με την ιδρυτική της διακήρυξη είναι «μια συνδικαλιστική οργάνωση που δραστηριοποιείται στην καρδιά της κεντρικής αντίθεσης του καπιταλισμού σε παγκόσμιο επίπεδο που είναι η αντίθεση του Κεφαλαίου με

αναρχούμενοι

την Εργασία, από τη σκοπιά των συμφερόντων της Εργασίας, της απελευθέρωσης της και της συνολικής κοινωνικής χειραφέτησης» (<http://tocinante.gr/>).

αναρχούμενοι (νεολ.) Οι όπου-φυσάει-ο-άνεμος «αντιεξουσιαστές» που κάτω από την επήρεια προσωπικών ή κοινωνικών γεγονότων και καταστάσεων ξεσαλώνουν λόγω και ενίοτε έργα κατά των αρχών, για να επιστρέψουν τάχιστα (οι περισσότεροι) στον ουδέποτε συνειδητά αμφισβητημένο εξουσιοφρενή μικρόκοσμο της καθημερινότητάς τους.

αναρχοφασίστες (νεολ.) Αδόκιμος όρος που στην καλύτερη των προθέσεων επιχειρεί να περιγράψει τη σχιζοειδή φύση ορισμένων κοινωνικών υποκειμένων τα οποία θα μπορούσαν να υπηρετούν λόγω «ιδιοσυστασίας» οποιοδήποτε βίαιων πρακτικών-ισμώ ή δηλώνουν σαν ιδεολογικό τους όχημα τον... εθνικό αναρχισμό. Στη χειρότερη ο συγκεκριμένος όρος υποκρύπτει είτε αντιαναρχικό πολιτικό δόλο είτε τρικυμία εν κρανίω των εμπνευστών του, εκτός φυσικά αν πάρουμε τοις μετρητοίς την πικρόχολη, πλην ατυχέστατη, ρήση (μότο) που προτάσσει στην ταινία «Σαλό, 120 μέρες στα Σόδομα» ο μαφρίζων ιταλός σκηνοθέτης Πιερ-Πάολο Παζολίνι: «οι μόνοι αληθινοί αναρχικοί είναι οι φασίστες» επειδή προφανώς... κάνουν ό, τι θέλουν.

Ισπανίδες αναρχικές της Ταξιαρχίας Ντουρούπι στο μέτωπο (1936). Συνοδεύουν ένα από τα οχήματα που θωράκιζε το Συνδικάτο Μετάλλου της CNT.

αναρχοφεμινισμός (αναρχ. ορολ.) Ελευθεριακό ρεύμα που δεν προσανατολίζεται «μόνο στην απελευθέρωση των γυναικών από τη σεξιστική καταπίεση ή την ισότιμη συμμετοχή τους στον καπιταλισμό», αλλά επιχειρεί παράλληλα να συμβάλει στον επανακαθορισμό ενός ευρύτερου προτάγματος της κοινωνικής απελευθέρωσης και στην ανάπτυξη της αναρχικής θεώρησης με την προσθήκη μιας ανάλυσης για «το σεξισμό ως ξεχωριστό μηχανισμό καταπίεσης». Ο αναρχοφεμινισμός κυφορήθηκε στη μήτρα της ελευθεριάζουσας δεκαετίας του 1960. Αναζήτησε τις

ρίζες του στα θεωρητικά κείμενα και στην αντισυμβατική δραστηριότητα γυναικών των δύο περασμένων αιώνων (Μέρι Γουόλστονκραφτ, Βολτερίν ντε Κλερ, Έμα Γκόλντμαν, Βέρα Ζασούλιτς, Βέρα Φίγκνερ κ.ά.), αλλά και στις Μουχέρες Λίβρες, την πρώτη αμιγώς γυναικεία οργάνωση του ισπανικού αναρχισμού. Εμφανίστηκε επίσημα το 1971 με ένα αναρχοφεμινιστικό μανιφέστο που έκρινε πως «ένα Γυναικείο Επαναστατικό Κίνημα δεν πρέπει να μιμηθεί, αλλά να καταστρέψει όλα τα όργανα της ανδροκρατούμενης εξουσιαστικής δομής – το ίδιο το κράτος» (Πόρτον, Ρ., *Το Αναρχικό Φανταστικό και ο Κινηματογράφος*, σ. 48). Ο αναρχοφεμινισμός υπέβαλε στην πρέπουσα ανελέητη κριτική τις θέσεις του Προυντόν για το γυναικείο φύλο («η γυναίκα είναι ένα όμορφο ζώο») που είχε διατυπώσει το 1858 στο έργο του *Η Δικαιοσύνη στην Επανάσταση και στην Εκκλησία*, επιχειρήσε να πληρώσει τον κενό χώρο στη σκέψη των αναρχικών προπατόρων (Μπακούιν, Κραπότκιν) και καιροφυλακτεί έκτοτε μήπως ο σεξισμός, που εκδιώχθηκε κλοστηδόν από την πόρτα της ιδεολογίας, εισβάλει στα κλεφτά, όπως έχει παρατηρηθεί κατά κόρον στο παρελθόν, από το παράθυρο της καθημερινότητας. || Βλ. επ. Γκόλντμαν Έμα, Γουόλστονκραφτ Μέρι, *Ελεύθερες Γυναίκες, «Ελευθεριακές», Ντε Κλερ Βολτερίν*.

Μια φουτουριστική κηδεία, αυτή του αναρχικού Άντζελο Γκάλι [Angelo Galli] διά χειρός Κάρλο Κόρα [Carlo Carra] (1911).

αναρχοφουτουρισμός (αναρχ. ορολ.) Παρακλάδι του αναρχοατομικισμού της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα που εμφανίστηκε χωρίς να ανθίσει στη Ρωσία και στην Ιταλία (όπου ο φουτουρισμός, ως αισθητικό ρεύμα της πρωτοπορίας, είχε μια κάποια επιρροή) και επιζητούσε μ' ένα λόγο προκλητικό την καταστροφή με κάθε μέσο του παρόντος πολιτισμού. Ένα αναρχοφουτουριστικό μανιφέστο μιας ομάδας του Χαρκόβου, που θα προσυπέγραφε βέβαια κάθε πούρος μηδενιστής, κατέληγε: «Ξεχθείτε στους δρόμους! (...) Όλα είναι δικά μας! Έξω από μας είναι μόνο ο θάνατος! Σηκώνοντας τη μαύρη σημαία της εξέγερσης καλούμε όλους τους ανθρώπους

αναρχοχριστιανισμός

που ζουν, που δεν έχουν χάσει την ανθρώπινη ποιότητά τους, που δεν έχουν αποχαινωθεί από τη δηλητηριασμένη ανάσα του πολιτισμού! Όλοι στους δρόμους! Εμπρός! Καταστρέψτε! Σκοτώστε! Μόνο ο θάνατος δεν επιτρέπει το γυρισμό. Εξαφανίστε τα παλιά! Ο κεραυνός και η αστραπή, τα στοιχεία της φύσης είναι δικά μας, όλα είναι δικά μας! Εμπρός! Ζήτω η διεθνής διανοητική επανάσταση! Ένας ανοιχτός δρόμος για τους αναρχοφουτουριστές, τους αναρχοϋπερβόρειους και τους νεονιχιλιστές. Θάνατος στον παγκόσμιο Πολιτισμό!» (Ουτοπία, τ. 1, 1976, σ. 8-9).

αναρχοχριστιανισμός (αναρχ. ορολ.) Ελευθεριακό ρεύμα που προσδοκά με μια άλλου τύπου έμπρακτη προπαγάνδα την ειρηνική έλευση της αναρχίας των... ουρανών και επί της Γης και το οποίο πολύ πριν εισχωρήσει στη σκέψη του κύριου εκφραστή του, του Λέοντα Τολστόι, υπήρχε διάχυτο σε παρελθόντα αιρετικά κινήματα και από τα μέσα του 19ου αιώνα και σε διάφορους κοινωνικούς κύκλους. Τό «ιδεώδες της άναρχίας», σύμφωνα με τους όχι και τόσο ειρηνικούς προπαγανδιστές του Αναρχικού Ομίλου Πύργου Ηλείας, «είνε ή ύπαρξις κοινωνίας εν η νά μη ύπάρχη ουδεμία εξουσία, ουδεις νόμος, και ουδέν θριον (σύνορον) χωρίζον τὰ άτομα και τούς λαούς· αλλά νά βασιλεύη ή Άγάπη, ή Άλληλεγγύη, εν γένει οι ήθικοι νόμοι: δηλαδή νά εξαφανισή ή βία, διότι εξουσία και νόμος ουδέν άλλο αντιπροσωπεύουν ή την βίαν, και νά άρξη ό Χριστός, δηλαδή ή Άγάπη, ή Αυτόθυσία, ό Λόγος» (Νέον Φως, 1.11.1898, φ. 5, σ. 1). Στον ελλαδικό χώρο, πέρα από την προαναφερθείσα ομάδα, τον Μαρίνο Αντύπα κ.ά., θιασώτες του αγαπητικού του προτάγματος (σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό) εμφανίστηκαν έναν αιώνα περίπου αργότερα στους κύκλους των περιοδικών *Μαύρο Ρόδο*, *Οράματα Κοινοτισμού* και *Screaming for a Change* και τελευταία στο διαδικτυακό *Αγρό Αίματος* (*Ακελδάμα*), αλλά και σε ανεξάρτητους μεμονωμένους καλόγερους και κοσμοκαλόγερους που υιοθετούν έναν αναχωρητικό πατερικό αυτόνομο «αναρχισμό». || Βλ. επ. **μη βία**, **Τολστόι Λέων**.

Αναστασίου, Ηρακλής (αναρχ.) Αναρχικός εργάτης από τον Πειραιά, μέλος και για μια περίοδο γραμματέας του Κεντρικού Σοσιαλιστικού Συλλόγου της Αθήνας, κύριος αρθρογράφος το 1893-94 της εφημερίδας *Σοσιαλιστής* του Σταύρου Καλλέργη, πρωτεργάτης στη συγκρότηση το 1895 του πολιτειακού Σοσιαλιστικού Συνδέσμου «Κόσμος» και αργότερα μέλος του Σοσιαλιστικού Κέντρου Αθηνών και στέλεχος του χαλαρού Συνδέσμου των Εργατικών Τάξεων του Δρακούλη. Από την πληθώρα των μαχητικών άρθρων που δημοσίευσε στο Σοσιαλιστή («Η Έλλάς υπό Κοινωνιστικήν Έποψιν», «Σεβασθείτε την Ίδιοκτησίαν»,

οίαν· Είνε ούτως ληστέια, επιβουλία άν' αή άναν· δια' τής βίας και καθρωτικόν δια' τής άμαθείας, έξ ου ήξις, και εισού ή ήξις εις δου- ήτρα φρεσί, δια' τούτο ίσχυραται τό νόν λυτρω- πόν· καθιστός τή συνοχί των καταπιεζομένων.
(Ιστορικά)

ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

«Νέον Πνεῦμα Ἀκροπόλεως», «Οἱ Βάρβαροι», «Ἐγχειρίδιον Ἐργάτου ὑπὸ Π. Δρακούλη ἢ κάλλιον εἰπεῖν Ἀποκτηνωτήριον Ἐργάτου» κ.ά.) σταχυολογούμε ένα μικρὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἀρθρο τοῦ «Ὁ Πατριωτισμός»: «Ὅπως ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ τοῦ Κράτους ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του δύο χαλινούς· τὸν ἡθικὸν χαλινόν, τοῦτέστι τὸν νόμον, τὰς προλήψεις, τὴν ἀμάθειαν, τὸ πνεῦμα τῆς ὑποταγῆς ἐπιμελῶς συντηρούμενον παρὰ τοῦ Κράτους ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀποκλήρων· καὶ τὸν ὑλικὸν χαλινόν, ἀστυνομίαν, δικαστάς, στρατόν, φυλακάς, δυνάμεις συγκρατητικὰς καὶ καταπιεστικὰς ἄνευ τοῦ ὁποίου ὁ νόμος μόνος θ' ἀντέταττε εἰς τὸ ὑπερχειλίζον κύμα, πρόχωμα ἀνεπαρκές. Βασανίσαντες τὴν ἔννοιαν ταύτην τοῦ Κράτους, καθ' ὅλας τὰς σημασίας τῆς, ἀποφαινόμεθα ἀλανθάστως, ὅτι δὲν ὀφείλομεν νὰ κατακτήσωμεν τὸ Κράτος, ἀλλὰ νὰ τὸ καταστρέψωμεν. Διότι ἀδύνατον ἐξουσία τις, οἰασδήποτε μορφῆς ἢ ἀποχρώσεως νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ νόμου, ἀδύνατον νόμος νὰ σεβασθῆ ἄνευ τῆς καθιερώσεώς του, ἐκ τῶν προλήψεων καὶ τῆς ἀμαθείας, ἀδύνατον τέλος καθιέρωσις τις νὰ εἴνε ἀποτελεσματικὴ ἄνευ καταπίεσεως καὶ βίας πρὸς ὑποστήριξίν τῆς» (Σοσιαλιστής, Μάιος 1893, φ. 23, σ. 2). || Βλ. ἐπ. **Κεντρικὸς Σοσιαλιστικὸς Σύλλογος, Σοσιαλιστής, Σοσιαλιστικὸς Σύνδεσμος «Κόσμος».**

Αναστασιου, Ξενοφώντας (αντιεξ.) Ακτιβιστής, μέλος τῆς συντακτικῆς ομάδας τῆς εφημερίδας *Δοκιμή*, αρθρογράφος στο *Σοφνον* καὶ στο *Φάσμα* τοῦ Κοινωνικοῦ Ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς συντάκτες τοῦ βιβλίου: *Δέκα Χρόνια Ντοκουμέντα: Αὐτοὶ οἱ Ἀγῶνες Συνεχίζονται, Δεν Εξαγοράζονται, Δεν Δικαιώθηκαν*. Πέθανε στα 37 τοῦ χρόνια, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1997.

Τὸ 24ο φύλλο τῆς εφημερίδας *Ανάστασις* καὶ ὁ ἐκδότης τῆς.

Ανάστασις (εφημ.) Ἐφημερίς, ἐβδομαδιαία ἀνθρωπιστικὴ που πρωτοεξέδωσε τὸ 1900 στο Ἀργυροστόλι ὁ Μαρῖνος Ἀντύπας. Ξανακυκλοφόρησε τὸ 1904 καὶ μέχρι τῆς δο-

ανατροπή

λοφονία του, το Μάρτιο 1907, εξέδωσε 57 φύλλα, προωθώντας την υπόθεση συγκρότησης ενός Κοινωνιστικού-Ριζοσπαστικού Κόμματος που ανάμεσα σε πολλά και αντιφατικά θα επιδίωκε «την κατάρρευση των Φυλών και των Πατρίδων, την κατάρρευση των Αφέντων και Δούλων» (Νούτσος, Π., *Η Σοσιαλιστική Σκέψη στην Ελλάδα από το 1875 ως το 1974*, τόμ. Α', σ. 301).

ανατροπή (πολ.) Ετυμολογικά η άρδην αλλαγή της φοράς των πολιτικών ή των κοινωνικών πραγμάτων σε κατεύθυνση την οποία καθορίζουν (ή νομίζουν ότι καθορίζουν) τα κάθε λογής ανατρεπτικά στοιχεία.

ανάφεντος (επίθ.) «Ο μὴ ἔχων κύριον, ὁ εἰς οὐδένα ἀνήκων, ὁ ἀδέσποτος» (*Γενική Παγκόσμιος Εγκυκλοπαίδεια*, τόμ. Γ', σ. 32, Πάπυρος-Λαρούς).

Ανάφεντος (αναρχ. ομ.) Αναρχική ομάδα με έντονη κοινωνική και εκδοτική παρουσία για μια περίπου δεκαετία στη Λεμεσό της Κύπρου. Μεταξύ των δραστηριοτήτων του, η κυκλοφορία του περιοδικού *Τραίνο στην Πόλη* και η συμμετοχή στη λειτουργία ενός ελευθεριακού στεκιού, της Χρυσάλλιδας, στα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Ανεξάρτητες Εκφραστικές Τάσεις (κοιν. εγχ.) Απόπειρα συλλογικής καλλιτεχνικής έκφρασης ελευθεριακών τραγουδοποιών, μουσικών και τραγουδιστών στα μέσα της δεκαετίας του 1980, πρωτοστατούντων των αντιεξουσιαστών Ηρακλή Τριανταφυλλίδη, Νικόλα Άσιμου κ.ά.

ανεξουσίαστος (επίθ.) Ο ανεπίδεκτος υποδουλώσεως, ο ανυπότακτος. Δεν ταυτίζεται απαραίτητα με τον αναρχικό, καθώς ο όρος αφήνει ανοιχτό το ζήτημα της άσκησης εξουσίας από τον ανεξουσίαστον προς άλλους.

Ανθρωπόσφαιρα (βιβλ.) Η αναρχική ευτοπία του γάλλου προδρόμου του αναρχοκομμουνισμού Ζοζέφ Ντεζάκ που δημοσίευσε τελικά σε συνέχειες στην εφημερίδα του *Ο Ελευθεριακός [Le Libertaire]* το 1858, αφού πρώτα επιχείρησε ανεπιτυχώς να την εκδώσει σε βιβλίο με προεγγραφές συνδρομητών. || Βλ. επ. *Λιμπεράτ, Ντεζάκ Ζοζέφ*.

Ανρί, Εμιλ [Henry, Emile] (αναρχ.) Γάλλος αναρχικός βομβιστής, επιλεγόμενος και «Βενιαμίν της αναρχίας». Ο ατουργός της φονικής επίθεσης σε καφέ της γαλλι-

κής πρωτεύουσας στις 12 Φεβρουαρίου του 1894, μια πράξη εκδίκησης για την καρατόμηση του ομοιδεάτη του Ογκίστ Βαγιάν. Ο Εμίλ Ανρί, γιός κομμουνάρου συνταγματάρχη, αρχηγού του επιτελείου του Παρισιού, γεννήθηκε το 1872 στη Βαρκελώνη. «Έλαβεν» σύμφωνα με αναπόκριση του Σοσιαλιστή «έπιμελημένην ανατροφήν διαπρέπας πανταχού μεταξύ των συμμαθητών του». Στο ρεπορτάζ της η εφημερίδα του Σταύρου Καλλέργη δίνει γλαφυρά όλες τις λεπτομέρειες του απενενοημένου τυφλού διαβήματός του: «*Εν Παρισίοις*», γράφει, «μεταξύ τών κτιρίων τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου

καὶ τῆς ὁμωνύμου ὁδοῦ κεῖται τὸ μέγαρον Tertipus, ὅπου καὶ ὁμώνυμον καφενεῖον. Ἐν τῷ καφενείῳ τούτῳ, τὴν 31 λήξαντος, περὶ τὴν 9ην τῆς ἑσπέρας, καθ' ἣν στιγμήν ἡ ὀρχήστρα ἤρξατο ἀνακρούουσα μουσικὴν τινα σύνθεσιν τοῦ Βιλβάκ, ζωηρὸν φῶς ἐπλήρωσεν αἴφνης τὸ κατάστημα, μεθ' ὃ ἰσχυρὰ ἐκρηγξίς ἠκούσθη, ἣν ἠκολούθησαν κραυγαὶ ἀλγους καὶ τρόμου, τραυματισθέντων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον βαρέως 24, πλείστων δὲ ἄλλων ἐλαφρῶς. Ἄνθρωπός τις μικρόσωμος, ἰστάμενος παρὰ τὴν θύραν, εἶχε ρίψει ἐν τῷ καφενείῳ βλήμα, ὅπερ ἐξερράγη ὑπὸ τὴν δευτέραν τράπεζαν τῆς δευτέρας σειρᾶς πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου, μέθ' ὃ ἐφυγεν ἀμέσως ἀκολουθήσας τὴν Ὀδὸν τῆς Χάβρης. Καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἐπροβόλησε κατὰ τῶν διωκόντων αὐτὸν διὰ περιστροφῆς, ἀναγκάσας οὕτως αὐτοὺς νὰ μείνωσιν ὀπίσω. Κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς Ρώμης, εὐρέθη ἀπέθαντι ἀστυνομικοῦ ἀποσπάσματος, ὥρμησε κατὰ τοῦ φεύγοντος κραυγάζων: "πιάστε τον". Ὁ διωκόμενος πυροβόλησας τρεῖς κατ' αὐτοῦ ἐτραυμάτισεν ἓνα ἐξ αὐτῶν ἀρκοῦντως σπουδαίως. Ἔτερος δ' ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος προφθάσας ἐδράξατο τοῦ βραχιονός του, ἐμποδίσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ πυροβολεῖ. Τότε ἤρξατο πεισματώδῃ πάλη μεταξύ των, οἵτινες ἐκυλίσθησαν κατὰ γῆς. Ἐν τούτοις, ἔδραμον καὶ ἄλλοι ἀστυνομικοὶ κλητῆρες

καὶ οὕτω συνελήφθη ὁ Ἀναρχικός. Ἐν τῇ ἀνακρίσει εἶπεν ὅτι ὠνομάζετο Βρετόν. Ἐπὶ τέλους ἀνεκαλύφθη ἡ ταυτότης του. Ὀνομάζεται Αἰμίλιος Ἀνρῦ» (Σοσιαλιστής, β' δεκαπενθήμερο Φεβρουαρίου 1894, φ. 53, σ. 3). Η υιοθέτηση ἀπὸ μέρους του μίας επιχειρηματολογίας αιτιολόγησής του τυφλοῦ χτυπήματος, τοῦ τύπου «δεν ὑπάρχουν αθῶοι», θα διχάσει τους αναρχικούς της εποχῆς. Κάποιοι,

οι πιο παρορμητικοί, θα επιδοκιμάσουν αυτή τη φασιζουσα λογική της «συλλογικής ευθύνης» και άλλοι, οι περισσότεροι, θα την αποδοκιμάσουν, όπως ο λογοτέχνης Οκτάβ Μιρμπό που –παρότι στο παρελθόν είχε εκθειάσει τη δράση του Ραβασόλ– θα αποφανθεί: «ένας θανάσιμος εχθρός της Αναρχίας δεν θα είχε ενεργήσει διαφορετικά από αυτόν τον Εμίλ Ανρύ (...) Όμως η καμπούρα της Αναρχίας σηκώνει πολλά. Όπως και το χαρτί υπομένει τα πάντα. Είναι μόδα σήμερα οι εγκληματίες να την επικαλούνται (σ.σ. την αναρχία), όταν έχουν διαπράξει κάποιιο σπουδαίο κατόρθωμα. Το κάθε κόμμα έχει τους εγκληματίες του και τους τρελούς του, αφού κάθε κόμμα έχει ανθρώπους» (Νατάφ, Α., *Η Καθημερινή Ζωή των Αναρχικών στη Γαλλία 1880-1910*, σ. 222). Όλοι ωστόσο θα εκτιμήσουν την αξιοπρεπή στάση του έναντι των ανακριτών, την εντυπωσιακή απολογία του στο δικαστήριο (όπου ανέλαβε, χωρίς να τον ρωτήσουν και την ευθύνη μιας ορφανής βομβιστικής επίθεσης με πέντε νεκρούς το 1892 σε αστυνομικό τμήμα), αλλά και την ψυχραιμία με την οποία αντιμετώπισε τη γκιλοτίνα στις 21 Μαΐου του 1894, κραυγάζοντας για τελευταία φορά πριν πέσει η λεπίδα: «Κουράγιο σύντροφοι. Ζήτω η Αναρχία». || Βλ. επ. **βόμβα, δυναμίτης, χτύπα**.

Ανρί, Φορτανέ [Henri, Fortuné] (αναρχ.) Γάλλος αναρχικός, καλλιεργητής και πωλητής φαρμακευτικών φυτών στο επάγγελμα, ο πρεσβύτερος (κατά τρία χρόνια) αδερφός του γνωστού βομβιστή Εμίλ. Ένας λαμπρός ρήτορας και σφοδρός αντιμιλιταριστής, που θα επιλέξει μια άλλου τύπου έμπρακτη προπαγάνδα προκειμένου να βιώσει τις ιδέες του και να τις διαδώσει αναίμακτα, καθώς θα επιχειρήσει από το 1903 ως το 1909 την πρακτική τους εφαρμογή μαζί με άλλους ρομαντικούς συνοδοιπόρους και με σχετική φυσικά επιτυχία, στη δική του εμπνεύσεως ελευθεριακή αποικία Η Δοκιμή. || Βλ. επ. **Η Δοκιμή, ελευθεριακές αποικίες**.

ανταρσία (κοιν. ορολ.) Η αντίσταση κατά της αρχής, η απείθεια, η εξέγερση. Σαν πρώτη χρονολογικά μπορεί να λογισθεί η ανταρσία των... Αγγέλων ενάντια στο Θεό. Στα ανθρώπινα ο όρος προτιμάται όταν πρόκειται να χαρακτηριστεί εξεγέρσεις εν πλω. Ανάμεσα στις πιο γνωστές η ανταρσία του «Μπάουντι» και αυτή των ναυτών του... σκουληκιασμένου θωρηκτού «Ποτέμιν» που απαθανατίστηκαν σε κινηματογραφικές ταινίες, αλλά και η εν πολλοίς άγνωστη των ναυτεργατών του «Aeolian Wind» με πρωταγωνιστή τον αναρχικό μηχανικό Παναγιώτη Λιβερέτο. Βλ. επ. **εξέγερση, Λιβερέτος Παναγιώτης**.

«Ανταρσία σε ένα ρωσικό θωρηκτό» [«Mutiny on a russian battleship»] (κινημ.)

Αγγλική ταινία του βωβού κινηματογράφου με το σκηνοθέτη της Άλφρεντ Κόλινς [Alfred Collins] να καταπιάνεται με την υπόθεση του θωρηκτού Ποτέμκιν το 1905, αρκετά χρόνια πριν τον Αϊζενστάιν, παρουσιάζοντας την απολογία των εξεγερμένων ναυτών.

αντάρτικο [guerrilla] (πολ.) Ο ανταρτοπόλεμος. Όπλα του η ευελιξία και ο αιφνιδιασμός. Το προκρίνουν ως μέθοδο ένοπλης αντιπαράθεσης οι επαναστάτες κάθε τύπου και ιδεολογικής απόχρωσης, όταν αδυνατούν να αντιπαραταχθούν ανοιχτά σε υπέρτερες σε όγκο και ισχυρότερες σε δύναμη πυρός στρατιωτικές δυνάμεις. Τις τακτικές του εφάρμοσαν και οι αναρχικοί κατά τη διάρκεια κυρίως της Μεξικανικής Επανάστασης, της Ρωσικής (οι μαχνοβίτες στην Ουκρανία) και λιγότερο της Ισπανικής Επανάστασης, όπου οι ελευθεριακές ταξιαρχίες υπό το πρόσχημα της ένταξης σε ένα ενιαίο αντιφασιστικό μέτωπο οδηγήθηκαν σταδιακά στη στρατιωτικοποίηση. Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ιταλοί αναρχικοί παρτιζάνοι συμμετείχαν κατά χιλιάδες στον αντάρτικο αντιμουσολινικό αγώνα και οι ισπανοί εξόριστοι χρησιμοποίησαν τις μεθόδους του τόσο στη Γαλλία επί ναζιστικής Κατοχής όσο και στη φρανκοκρατούμενη Ισπανία. Ως τελευταία αναλαμπή ελευθεριακού αντάρτικου θα μπορούσε να θεωρηθεί η δραστηριότητα του «εθνικού» στρατού των Σαπατίστας στο Μεξικό της δεκαετίας του 1990 κάτω από τις διαταγές του... εσαεί υποδιοικητή (και πρόσφατα αποσυρθέντος) Μάρκος.

Ένοπλοι Σαπατίστας στη ζούγκλα της Λακαντόνα.

αντάρτικο των πόλεων

αντάρτικο των πόλεων (πολ.) Η μεταφορά των τακτικών του ανταρτοπόλεμου – που κωδικοποίησε στο εγχειρίδιό του ο Βραζιλιάνος Κάρλος Μαριγκέλα– στις καπιταλιστικές μητροπόλεις στις μολυβένιες δεκαετίες του 1960-80. Πέρα από εθνικοαπελευθερωτικής κατεύθυνσης οργανώσεις, όπως η ETA [Euskadi Ta Askatasuna: Χώρα των Βάσκων και Ελευθερία] στη χώρα των Βάσκων, ο IRA [Irish Republican Army: Ιρλανδικός Δημοκρατικός Στρατός] στην Ιρλανδία, η PLO [Palestine Liberation Organization: Οργάνωση Απελευθέρωσης της Παλαιστίνης] και το PFLP [Popular Front for the Liberation of Palestine: Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης] κ.λπ., ασκήθηκε και από επιγόνους των ναρόντικων. Δηλαδή από ταξικού προσανατολισμού μαχητικές κομμουνιστικές ομάδες, οργάνώσεις της λεγόμενης επαναστατικής πρωτοπορίας, όπως η RAF [Rote Armee Fraktion: Φράξια Κόκκινος Στρατός] στη Γερμανία, οι Ερυθρές Ταξιαρχίες [Brigati Rossi] και η Πρώτη Γραμμή [Prima Linea] στην Ιταλία, η 17 Νοέμβρη στην Ελλάδα, οι Μαχητικοί Κομμουνιστικοί Πυρήνες [Cellules Communistes Combattantes (CCC)] στο Βέλγιο κ.λπ. Αντάρτικο των πόλεων άσκησαν και ένοπλες ταξικές συλλογικότητες αυτόνομου, αυθορμητίστικου, μηδενιστικού, αντιεραρχικού και ελευθεριακού χαρακτήρα, όπως το Ιβηρικό Κίνημα Απελευθέρωσης [Movimiento Ibérico de Liberación (MIL)], η Οργισμένη Ταξιαρχία [The Angry Brigade] στη Βρετανία, το Κίνημα 2 Ιούνη [Bewegung 2. Juni] στη Γερμανία, η 1η Μάη [Primerio de Mayo] στην Ισπανία αλλά με διεθνή δράση, η Άμεση Δράση [Direct Action] στον Καναδά, η Αντικρατική Πάλη και εσχάτως ο Επαναστατικός Αγώνας και η Συνωμοσία Πυρήνων της Φωτιάς στην Ελλάδα κ.λπ. Ανάμεσα στο αντάρτικο πόλης που διακατέχεται από την αντίληψη της επαναστατικής πρωτοπορίας και στην πιο ελευθεριακή εκδοχή του, έδρασαν πολλές οργανώσεις με επαμφοτερίζοντα χαρακτηρισικά, όπως οι Τουπαμάρος [Tupamaros] στην Ουρουγουάη, η Άμεση Δράση [Action Directe] στη Γαλλία, ο Επαναστατικός Λαϊκός Αγώνας [ΕΛΑ] στην Ελλάδα, οι Ένοπλοι Προλεταριακοί Πυρήνες [Nuclei Armati Rivoluzionari (NAP)] και αρκετές άλλες στην Ιταλία των «μολυβένιων χρόνων». Παρότι ο αναρχισμός δεν διαχωρίζει τους σκοπούς από τα μέσα και επομένως δεν διαχωρίζει τις πολιτικές προτάσεις των εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων, ακόμα και του ένοπλου ή άοπλου αριστερού εξτρεμισμού, από την ιεραρχική συγκρότησή τους, η... κρυφή γοητεία του αντάρτικου των πόλεων δεν άφησε ποτέ ασυγκίνητη μια μεγάλη μερίδα των αναρχικών. || Βλ. επ. **Ανακρατική Πάλη, Ιβηρικό Κίνημα Απελευθέρωσης (MIL), Οργισμένη Ταξιαρχία.**

αντεργχράουιντ [underground] (κοιν. ορολ.) Νεολογισμός που από τη δεκαετία του 1960 υπονοεί την μέσω υπογείων διαδρομών ανάπτυξη μιας παράλληλης νεανικής (και όχι μόνο) κουλτούρας αισθητικά και πρακτικά διάφορης ή και ανταγωνιστικής με την... υπέργεια καθεστωτική αντίληψη για την πολιτική, την επικοινωνία, τη γραφή και τις λεγόμενες καλές τέχνες.

«**Αντεργκράουντ**» [«Underground»] (βιβλιοστ.) Βιβλιοπωλείο - ποικίλης και ελευθεριακής ύλης - μετά εκδόσεων στον Πειραιά, συμπεφέροντων του συγγραφέως και της συντρόφου του, όπου και γράφτηκε λόγω αναδουλειάς το μεγαλύτερο μέρος του παρόντος λεξικού. Πρωτολειτούργησε το 1998 στα έγκατα της οδού Αλιβιάδου 92, αναδύθηκε αργότερα το 2000 επί της Καραολή & Δημητρίου στον αριθμό 56 και έκλεισε τον κύκλο του το Μάρτιο του 2012 ως «Υποχθόνιο Πνεύμα» [«Underground Spirit»] στον αριθμό 71 της ίδιας ηρωικής αλλά κακορίζικης οδού.

Αντζιολίλο, Μιχέλε [Angiolillo, Michele] (αναρχ.) Ιταλός αναρχικός, ο αυτουργός της εκτέλεσης με περίστροφο στις 8 Αυγούστου του 1897 του αιμοσταγή ισπανού προέδρου Αντόνιο Κανόβας. Ο Αντζιολίλο θα συλληφθεί κατά τη διάρκεια της αιματηρής επιχείρησης - που αποφάσισε εν βρασμού ως μια πράξη εκδίκησης για τον ανηλεή βασιανισμό, τις εκτοπίσεις και τις εκτελέσεις δεκάδων συντρόφων του - θα βασανιστεί άγρια και θα εκτελεστεί στην γκαρότα (όργανο στραγγαλισμού) δώδεκα μέρες αργότερα, μετά από συνοπτική δικανική διαδικασία, στο προαύλιο της φυλακής του.

Αριστερά η εκτέλεση του Αντόνιο Κανόβας σε γκραβούρα και δεξιά του Αντζιολίλο σε φωτογραφία του τύπου της εποχής.

ανταυταρχικοί [antiautoritaire] (αναρχ. ορολ.) Ένας από τους αυτοπροσδιοριστικούς όρους που επέλεξαν οι αναρχικοί την εποχή της διάσπασης της Α' Διεθνούς προκειμένου να καταστήσουν σαφές ότι διαφοροποιούνται κάθετα από το μαρξιστικό δόγμα των εξουσιαστικών, αυταρχικών σοσιαλιστών [socialistes autoritaires], όρος που είχε ήδη αποδοθεί στα ελληνικά ως «αρχόφιλο σοσιαλιστές», αλλά ο Κορδάτος και κάποιοι επίγονοί του μετέφραζαν εσφαλμένα και πονηρά σε «σοσιαλιστές με κύρος».

αντιβία

αντιβία (κοιν. ορολ.) Η Αντιβία (ή Αρτιβία) ήταν σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία η βασίλισσα του Αμφιδάμαντα, αλλά λογίζεται σαν θεότητα στην... αναρχική κοσμογονία, όταν είναι κοινωνικά λειτουργική, ατομικά απομαγευμένη και συνάδει με το ελευθεριακό αξίωμα ότι «κανένας σκοπός δεν αγιάζει τα μέσα». Γι' αυτήν την έννοια ως αντιβία νοείται μόνο η άμεση -οργανωμένη ή αυθόρμητη, συλλογική ή ατομική- αντίσταση σε κάθε «σύννομη» ή «έκνομη» απόπειρα να αλωθεί η ελεύθερη βούληση. Όχι οι -δίκην μιας φανταστικής κοινωνικής εξουσιοδότησης- ιδεοληπτικές ασκήσεις έμπρακτης προπαγάνδας ούτε οι «εθιμοτυπικές», οι εκτός τόπου και χρόνου, οι θεαματικά εκτονωτικές συγκρούσεις, πολύ δε περισσότερο οι φασίζουσες επιθέσεις σε κάθε αντιφρονούντα. «Θα έλεγα ότι είναι γελοίο να προσπαθούμε να πείσουμε τους ανθρώπους χρησιμοποιώντας βία, όπως ακριβώς γελοίο θα ήταν να προσπαθήσουμε να καταστήσουμε νικηφόρο μια επανάσταση με γραπτά ή προφορικά επιχειρήματα» θα υπογραμμίσει ο Λουίτζι Φάμπρι (*Αστικές Επιδράσεις στον Αναρχισμό*, σ. 67), διαπιστώνοντας το σύνδρομο του... υπερήρωα στην άμετρη και άσκοπη βία μερίδας αναρχικών των καιρών του· ενώ ο σύντροφος και φίλος του Ερίκο Μαλατέστα θα προειδοποιήσει έγκαιρα ότι «πραγματική αναρχική βία είναι αυτή που σταματά όταν σταματά η ανάγκη υπεράσπισης της ελευθερίας» (*Συλλογικό, Περί Αναρχισμού και Βίας*, σ. 9), ρήση που βέβαια είναι φυσικό να ερμηνεύεται κατά το δοκούν. || Βλ. επ. βία, έμπρακτη προπαγάνδα, μηδενιστές, τρομοκρατία.

Αντιγόνη (μυθ.) Μια μυθική «αναρχική» αρχοντοκόρη του βασιλιά των Θηβών Οιδίποδα και της Ιοκάστης, αδελφή της Ηλέκτρας, του Ετεοκλή και του Πολυνείκη, που πολέμησαν για την εξουσία με αποτέλεσμα το θάνατο του δευτέρου. Η Αντιγόνη, απειθούσα στη διαταγή του Κρέοντα, να μείνει δηλαδή άταφο το κουφάρι του ηττημένου... Πολυνείκη προς παραδειγματισμό, προτίμησε να ακολουθήσει το φυσικό εθμικό δίκαιο. Χωρίς να διστάσει, θα εναντιωθεί στη βούληση των κρατούντων, θα θάψει και θα αποδώσει τις οφειλόμενες τιμές στο νεκρό, γνωρίζοντας εκ των προτέρων την κατάληξη του αντιεξουσιαστικού της διαβήματος: Τη σύλληψη και την καταδίκη της από τον πατέρα-αφέντη Κρέοντα σε θάνατο, διά εγκλεισμού σε υπόγειο θολωτό τάφο.

αντιεξουσία κοινωνική (αναρχ. ορολ.) Όρος που υποδηλώνει την άρνηση κάθε συγκεντρωτικής αρχής, προκρίνοντας μια αμεσοδημοκρατικά θεσμισμένη αντιεραρχική δομή κοινωνικής ευταξίας.

αντιεξουσιαστές [antiautoritaires] (αναρχ. ορολ.) Αλλιώς οι αντιαυταρχικοί. Μια από τις αυτοπροδιοριστικές ταυτότητες των αναρχικών από το 19ο αιώνα που την υιοθέτησαν μετά τη ρήξη τους με τους αυταρχικούς σοσιαλιστές στους κόλπους της

Α' Διεθνούς. Σήμερα χρησιμοποιείται ως κύρια ή συνοδευτική, καθώς διαθέτει το πλεονέκτημα να μην τρομοκρατεί στην επίδειξη της όσους αντιλαμβάνονται την αναρχία σαν έννοια συνώνυμη της ασυδοσίας. || Βλ. επ. αναρχικοί, «αναρχικοί», «ανταρχικοί, ελευθεριακός».

Αντιεξουσιαστική Εξεγερτική Διεθνής [Internazionale Antiautoritaria Insurrezionalista] (οργ.) Μια απόπειρα συνεργασίας των εξεγερσιακών αναρχικών της μεσογειακής λεκάνης μέσω μιας αφορμαλιστικής οργανωτικής... φόρμουλας. Την πρωτοβουλία του συντονισμού τους ανέλαβαν από το 1993 ιταλοί αναρχικοί χωρίς μέχρι σήμερα ιδιαίτερη ανταπόκριση. Οι προτάσεις της Προωθητικής Ομάδας δημοσιεύτηκαν ένθετες στην περιοδική επιθεώρηση της Σαρδηνίας *Aparnkiniu* και μεταφράστηκαν από ενδιαφερόμενους σε αρκετές ευρωπαϊκές γλώσσες. Στην Ελλάδα τη συγκεκριμένη υπόθεση προώθησε ο κύκλος των εκδόσεων και του περιοδικού *Επαναστατική Αυτοοργάνωση* και δευτερευόντως το Ινστιτούτο Κοινωνικών Μελετών με τη διοργάνωση ημερίδας στο Πανεπιστήμιο του Πειραιά τον Ιούνιο του 2000, αλλά η πρόταση απορρίφθηκε μετά πολλών... ενστάσεων από τους εγχώριους εξεγερσιακούς αναρχικούς.

Αντιεξουσιαστική Κίνηση (οργ.) Συλλογικότητα που συγκροτήθηκε το Δεκέμβριο του 2002, εν όψει της επερχόμενης σύναξης των προκαθημένων της ONE στη Χαλκιδική, ως Salónica 2003. Πρωτοεμφανίστηκε το καλοκαίρι του 2003 στη συμπρωτεύουσα, δικτυώθηκε στη συνέχεια πανελλαδικά και απέκτησε σταδιακά σημαντικό έρεισμα στους φοιτητικούς χώρους και κυρίως σε κύκλους εργαζομένων. Στεγάζεται στους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους Nosotros (Εξάρχεια), Μιχρόπολις και Buena Ventura (Θεσσαλονίκη), Alphaville (Πάτρα), Adelante (Κομοτηνή), Κοκκινόσκουφίτσα (Αγρίνιο), Χειρονομία (Γιάννενα) κ.ά. Η ΑΚ, όπως είναι γνωστή στους παραιοκούντες την ελευθεριακή Ιερουσαλήμ, λειτουργεί αμεσοδημοκρατικά -χωρίς να αποφεύγει πάντα τον αφορμαλισμό- και επικεντρώνεται στην άμεση κοινωνική δράση. Πέρα από τους δρόμους εκφέρει τον παρεμβατικό της λόγο διαδικτυακά και εντύπως -επίσης από το 2003- μέσω της αυτόνομης *Βαβυλωνίας*, εφημερίδας αρχικά και περιοδικής επιθεώρησης στη συνέχεια. Η

νε στην άμεση κοινωνική δράση. Πέρα από τους δρόμους εκφέρει τον παρεμβατικό της λόγο διαδικτυακά και εντύπως -επίσης από το 2003- μέσω της αυτόνομης *Βαβυλωνίας*, εφημερίδας αρχικά και περιοδικής επιθεώρησης στη συνέχεια. Η

Βαβυλωνία διοργανώνει στην Αθήνα κάθε χρόνο και το Διεθνές Αντιξουσιαστικό Φεστιβάλ (B-FEST), αρχής γενομένης από το Μάιο του 2009, όταν για πρώτη φορά, με απρόσμενη επιτυχία και με τη συνδρομή του αμερικανικού Ζnet πραγματοποιήθηκε ανάλογο φεστιβάλ στην Ελλάδα. Επίσης, η ΑΚ, μέσω συνέλευσης, διοργανώνει από το 2010 το Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη.

αντιξουσιαστικός σοσιαλισμός (αναρχ. ορολ.) Όρος που χρησιμοποιούσε ο Μιχαήλ Μπακούνιν και οι σύγχρονοί του αντιαυταρχικοί κολεκτιβιστές προκειμένου να διαφοροποιηθούν από το μαρξιστικό κομμουνισμό. Ταυτόσημος με τον αναρχοκολεκτιβισμό και τον ελευθεριακό σοσιαλισμό, προέβλεπε τη συλλογική κατοχή της γης και των μέσων παραγωγής, τη μεταβατικού τύπου (σύμφωνα με μερικούς ερμηνευτές του μπακουνικού σχεδίου) συνάρτηση της κατανάλωσης με την «παραγωγική εργασία του καθενός» και την αυτόβουλη, χωρίς συγκεντρωτική αρχή, ομοσπονδιακή συγκρότηση των αγροτικών και εργατικών ενώσεων σύμφωνα με το αξίωμα του ρώσου αναρχικού: «ελευθερία χωρίς σοσιαλισμό είναι προνόμιο, αδικία κι ότι ο σοσιαλισμός χωρίς ελευθερία είναι υποδούλωση και βαρβαρότητα» (Μπακούνιν, Μ., Φεντε-ραλισμός, Σοσιαλισμός, Αντιθεολογισμός, σ. 61).

αντικληρικαλισμός (κοιν. ορολ.) Στηρίζεται στην ορθολογική άρνηση της θρησκείας και καταλήγει στην πεποίθηση ότι ο κληρικός επιβάλλει την άγνοια, τη δεισιδαιμονία και φυσικά την υποταγή. Εκδηλώνεται στις καθολικές ιδιαίτερα χώρες από τον 18ο αιώνα με ήπια αντιρρητικά γραπτά, βίαιους λιβελλους και συχνά με εξεγέρσεις που καταλήγουν καμιά φορά στο κρέμασμα αντιπροσώπων του θεού και συχνότατα (όπως στην Ισπανία) στην πυρπόληση των... τοπικών του γραφείων (ναών). «Δέ σκοτώνομε, ούτε καν κακοποιούμε κανένα. (...) Καίμε τς φωλιές τους, γιά νά μήν ἔχουν πιά ποῦ νά μείνουν - και νά φύγουν ἀπό τόν τόπο. Αἰώνες τοῦς εἴχαμε στό σβέρκο μας και μᾶς ἀπομυζοῦσαν», θα διευκρινίσουν κάποιοι που εκδήλωσαν το αντικληρικαλιστικό τους ταμπεραμέντο κατά τρόπο αρκούντως... φλογερό στον απορημένο αυτόπητ μαρτυρα πολλών εμπρησμών μοναστηριών και εκκλησιών κατά την εγκαθίδρυση της Δεύτερης Δημοκρατίας στην Ισπανία (1931), ἔλληνα λογοτέχνη Κώστα Ουράνη (Ισπανία, σ. 252-53).

Ακάματοι ιερείς εξυμνούν τα θέλγητρα του παραδείσου στους... τυχερούς τέσσερις αναρχικούς του Ξερές που ετοιμάζονται να αναχωρήσουν για την κόλαση διά της μεθόδου του στραγγαλισμού στην Ισπανία του 1892 (σχέδιο: Henry Me).

αντικοφορμισμός (κοιν. ορολ.) Η αντισυμβατική στάση ζωής που «οφείλει» να έχει κάθε αναρχικός ανάξιος των απόψεών του. Εκδηλώνεται συνήθως με την ιδιαίτερη εμφάνιση και εν γένει συμπεριφορά που απορρέει από μοιχεία πεποιθση, υπακούει στη στρατηγική της πρόκλησης και αποκύπτει ενίοτε λανθάνοντα εσεταιρισμό. || Βλ. επ. **μοιχευσιμός**.

Ένας αναρχικός με όλα τα... κομψό από το πενάκι του Μπάνκσι (Ραδιενεργά Γκράφιτι).

Αντικρατική Πάλη (οργ.) Ένοπλη οργάνωση της δεκαετίας του 1980 υπεύθυνη, σύμφωνα με προκήρυξή της για το φόνο (1.4.1985) του εισαγγελέα Γιώργου Θεοφανόπουλου. Το μόνο γνωστό μέλος της ήταν ο Χρήστος Τσουτσουβής, καθώς οι «συνήθεις ύποπτοι» που υποδείχθηκαν από την αντιτρομοκρατική και τον τύπο αθώωθηκαν τελικά μετά από χρόνιες ταλαιπωρίες από τις... ανεξάρτητες δικαστικές αρχές. || Βλ. επ. **Τσουτσουβής Χρήστος**.

ΑΝΑΡΧΙΑ

REVISTA SOCIOLÓGICA

Publicación mensual de ocho a diez páginas a una peseta (semaire y más el envío de franqueo en el extranjero). Enero de 1886. La correspondencia administrativa y de redacción dirigirse a Salvador Pons, el excuso de franquicia en el extranjero. Año I | N.º 1. San Olegario, 2.ª. pral.; Barcelona.

Το πρώτο φύλλο μιας σημαντικής κοινωνιολογικής επιθεώρησης όπου δέσποζε κατά καιρούς η υπογραφή του «παππού» του ισπανικού αναρχισμού Ανσέλμο Λορένθο.

αντικρατισμός (πολ.) Αμφίσημος όρος, που ως πρακτική θεωρία υποδηλώνει την κατάλυση των κρατικών δομών και απαντάται στον πυρήνα της αναρχικής κοινωνικής αντίληψης και στην περιφέρεια του κλασικού φιλελευθερισμού και του μαρξισμού· ενώ ως νεοφιλελεύθερο δόγμα προκρίνει τον περιορισμό του κράτους προς χάριν της άμετρης επέκτασης του κεφαλαίου και στην ακραία του εκδοχή χαρακτηρίζεται ατυχεστάτα ή εκ του πονηρού σαν αναρχοκαπιταλισμός. || Βλ. επ. κράτος, Κράτος και Βία.

Αριστερά αφίσα της Γαλλικής Συνομοσπονδίας Εργασίας που κηρύττει «πόλεμο στον πόλεμο» στη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων και δεξιά μια συλλογή προκηρύξεων από το περιοδικό Panderma (τ. 12 1/2, ;1975) του Λεωνίδα Χρηστάκη.

αντιμilitarισμός (κοιν. ορολ.) Η έμπρακτη αντιπαράθεση με το στρατό και τον πόλεμο. Εκδηλώνεται από την εποχή του Θεοράτη, του Δικαίοπολη και της Λυ-

σιστράτης διά της ανυποταξίας, της λιποταξίας, της ολικής άρνησης στράτευσης, της προπαγάνδας, των δυναμικών διαδηλώσεων, του σαμποτάζ στρατιωτικών εγκαταστάσεων και της... σεξουαλικής απεργίας. Ένα σταθερό και συνεκτικό σημείο στην κοινωνική θεώρηση των αναρχικών και ελευθεριακών όλων των απορρώσεων, με μόνη εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον αντιμιλιταριστικό κανόνα μια... ανίερη σύμπραξη αναρχικών (των Κραπότκιν και Γκραβι συμπεριλαμβανομένων), που στην έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου εξέδωσε το «Μανιφέστο των 16» και επέλεξε στρατόπεδο, αυτό των Συμμάχων. || Βλ. επ. **ανταπολεμική συγκέντρωση, ανυποταξία, άρνηση στράτευσης, Ένωση Ενάντια στη Στρατολόγηση, «Μανιφέστο των 16», ολική άρνηση στράτευσης.**

αναπαγκοσμιοποίηση (ιστ.) Η παγκοσμιοποίηση της αντίστασης από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 στην επέλαση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου εκμετάλλευσης. Το εναρκτήριο κυριολεκτικά λάκτισμά της θα δώσουν, με την ευκαιρία της συνάντησης της οικονομικής ελίτ στην πόλη, οι... ξάγρυπνοι του Σιάτλ αναρχικοί και έκτοτε το μαύρο μπλοκ τους θα χορηγεί τις απαραίτητες δόσεις συμβολικής και μη βίας σε ένα πολύμορφο και πολύχρωμο νεωτερικό κίνημα αντίστασης που θα αυτοοργανωθεί με τη χρήση και των νέων τεχνολογιών (διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία), θα αγκαλιάσει σχεδόν όλη την υφήλιο (Πράγα, Γένοβα, Θεσσαλονίκη κ.ά.), ακολουθώντας κατά πόδας τις εξελίξεις, αλλά αδυνατώντας προς το παρόν να τις διαμορφώσει.

ανταρξισμός (κοιν. ορολ.) Η θεωρητική και πρακτική εναντίωση στις έμφυλες κυριαρχικές διαθέσεις, αλλά και στις χυδαίες, αγοραίες και εμπορευματικές επιθέσεις που δέχεται η ποικιλόμορφη ανθρώπινη σεξουαλικότητα από ανήθικους κήνσορες της ηθικής και ελευθεριάζοντες συντηρητικούς φιλισταίους, αρσενικούς, θηλυκούς και επαμφοτερίζοντες. || Βλ. επ. **αναρχοφεμινισμός.**

ανταπολεμική συγκέντρωση (ιστ.) Η πρώτη ενάντια στο στρατό και το μιλιταρισμό μετά την πτώση της Χούντας. Έγινε στην Αθήνα στις 4 Μαΐου του 1976 και υποπείρωσε στα Προπύλαια 100-150 άτομα από τις λιγοστές ακόμη ελευθεριακές «ταξιαρχίες» της πρωτεύουσας: την Υπόθεση για την Απελευθέρωση της Καθημερινής Ζωής (περιοδικό Όταν), την Αυτόνομη Αντιεξουσιαστική Κοινωνικοπολιτική Ομάδα (ΛΑΚΟ), τη Μαθητική Παρέα Αναρχικών Κοκκινιάς (ΜΠΑΚ), το περιοδικό *Utopia*, την Ομάδα Αναρχικών Μαθητών κ.ά. «Στις 4 του Μάη, στις 6 το απόγευμα στα Προπύλαια», κατέληγε η προκήρυξη (μιας από τις δεκάδες που είχαν κυκλοφορήσει) της Ομάδας Αναρχικών, «θα συγκεντρωθούμε για να διαδηλώσουμε ενάντια στον πόλεμο και τις αιτίες του. Η συγκέντρωση δεν θα έχει σκοπό να προσανατολίσει τον κόσμο σ' έναν πολιτικό φορέα, δεν θα υπάρχουν ομι-

Αντισθένης

λητές, καθοδηγητές και ομάδες περιφρούρησης, αλλά ο καθένας μπορεί να συμμετέχει όπως θέλει» (Αρχείο Μιχαήλ Πρωτοφάλητ).

Αντισθένης (εκλ. συγγ.) Αθηναίος φιλόσοφος (;445 - ;360 π.Χ.), ιδρυτής της Κυνικής Σχολής, ο και Απλοκύων αυτοονομαζόμενος. Υπήρξε μαθητής αρχικά του Γοργία και κατοπινά του Σωκράτη. Θεωρώντας ότι η ευδαιμονία απαντάται αποκλειστικά στην αρετή, ο Αντισθένης αμφισβητούσε τις τρέχουσες αξίες και την αισθητική των καιρών του, ζούσε αντισυμβατικά περιφρονούσε τις τιμές και εκλάμβανε ως πραγματικό μόνο το αισθητό. Υπήρξε κατά τους επαΐοντες ο προάγγελος της ελευθεριακής διαφωτιστικής τάσης που εκπροσώπησε επαξίως ο Ρουσό και των αναρχικών αντιλήψεων για τη φύση και την κοινωνία. Από το σημαντικό ποιητικά και ποσοτικά έργο του ελάχιστα αποσπάσματα διεσώθησαν και παρότι υπήρξε ο ιδρυτής ενός ρεύματος που επέζησε αιώνες στις παρυφές της κρατούσας φιλοσοφίας, αυτό του κυνισμού, δεν απέκτησε ποτέ τη φήμη του επιγόνου του Διογένη που χωρίς να γράψει τίποτα... «έγραψε» διά της εκκεντρικής του παρουσίας και συμπεριφοράς. || Βλ. επ. **Διογένης, κυνικοί, χιτσιμάς.**

αντισπισισμός (νεολ.) Ο αντιειδισμός (speciesism: ειδισμός). Ελευθεριακή τάση, συγγενική της λεγόμενης βαθιάς οικολογίας, που αντιπαρατίθεται ιδεολογικά και πρακτικά στην κοινωνικά κυρίαρχη σπισισμική πεποίθηση περί ηθικής ανωτερότητας του ανθρωπίνου είδους έναντι των άλλων «κατώτερων» ζωικών ειδών, στην κατάταξή τους ανάλογα με την αξία χρήσης τους και στην άνευ ηθικών φραγμών εκμετάλλευσή και το βασανισμό τους. Τον άτυπο, αλλά υπαρκτό από το 19ο αιώνα, αντισπισισμό θα επαναφέρουν στην κοινωνική επικαιρότητα από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 αυτόνομες ομάδες άμεσης δράσης (αντικυνηγητικές, δολιοφθορέων εγκαταστάσεων εκτροφής ζώων και πειραματικών κέντρων κ.ά.) και φυσικά το υπόγειο δίκτυο του Μετώπου Απελευθέρωσης Ζώων [Animal Liberation Front (ALF)] που ορμωμένο από τις ΗΠΑ εξαπλώνεται σε όλο το δυτικό κόσμο. || Βλ. επ. **αναρχοπριμιτιβισμός, βαθιά οικολογία, οικολογικός αναρχισμός.**

αντίσταση κατά της Αρχής (νομ.) Τη συνιστούν, ούτως ή άλλως, όλες οι εκφάνσεις της αναρχικής δραστηριότητας, αλλά και οι στοιχειώδεις απόπειρες αυτοάμυνας στους μικρούς καθημερινούς βιασμούς που υφίσταται

η αξιοπρέπεια· ενίοτε ακόμη και ανώδυνες εκφράσεις αποδοκιμασίας, όπως το στραβοκοίταγμα ενός αστυνομικού οργάνου από οποιονδήποτε φιλήσυχο ή ανήσυχο πολίτη, ιδιαίτερα με την επιστροφή της αλήστου μνήμης διάταξης για την «περιύβριση Αρχής» μετά τη γενικευμένη χρήση... ασεβών συνθημάτων και... ανίερων πρακτικών στα Δεκεμβριανά του 2008.

Αντιστρατιωτική Πάλη (οργ.) Αντιμιλιταριστική ομάδα που από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 αγωνιζόταν «πάντα ενάντια στο στρατό». Όταν μια ομώνυμη οργάνωση ανέλαβε με προκήρυξη το φόνο (19.3.1983) του εκδότη της Βραδυνής Τζώρτζη Αθανασιάδη, η Αντιστρατιωτική Πάλη με κείμενό της (χωρίς να θλίβεται για το θάνατό του) απέδωσε σε ασφαλίτικη προβολάτσια την ανάμειξή της και την πλαστογράφηση της υπογραφής της.

Αντιφασιστική Δράση [Anti-Fascist Action (ANTI-FA)] (οργ.) Οργάνωση που συγκροτήθηκε το 1986 στο Λονδίνο από αυτόνομους και αντιεξουσιαστές «για να αντιμετωπίσει το ρατσισμό και το φασισμό δυναμικά στους δρόμους αλλά και ιδεολογικά». Το προπαγανδιστικό της έργο συμπεριλαμβάνει διαδηλώσεις, εκδηλώσεις, συναυλίες και την κυκλοφορία του περιοδικού *Λογομαχία* [Fighting Talk]. Στην πορεία αυτοκαθορίστηκε «ως η στρατευμένη πτέρυγα του αντιφασιστικού κινήματος» και δρώντας συντονισμένα «ξεκαθαρίζει τις εργατικές συνοικίες» με μεθόδους που αντιλαμβάνονται ακόμα και τα ανεγκέφαλα μέλη των ακραίων εθνικορατσιστικών κομμάτων, οργανώσεων και ομάδων. Την επωνυμία και τις συνταγές της θα υιοθετήσουν μια δεκαπενταετία αργότερα αυτόνομες ομάδες στην Αθήνα και στην επαρχία προκειμένου να... μαγειρέψουν αναλόγως το ελληνικό «αυγό του φιδιού».

αντιφασισμός (πολ.) Στον καθημερινό βίο, η έμπρακτη εναντίωση στις αυταρχικές, ρατσιστικές εκδηλώσεις και στις υπέρπουσες ανάλογες νοοτροπίες. Στο πολιτικό επίπεδο, για αρκετούς αναρχικούς τουλάχιστον –οι οποίοι δεν παραγνωρίζουν βέβαια τα αυξημένα περιθώρια δράσης που επιτρέπουν οι δημοκρατικές εκφάνσεις του τρέχοντος μοντέλου κυριαρχίας και εκμετάλλευσης– ο αντιφασισμός θεωρείται μια ιδεολογική παγίδα στην οποία και έπεσαν μέσα κατά τη διάρκεια της Ισπανικής Επανάστασης οι ομόφρονές τους, επιλέγοντας το «δημοκρατικό στρατόπεδο» αντί να διευρύνουν την ελευθεριακή επαναστατική διαδικασία. Η επίκληση του αντιφασισμού στη μεταπολιτευτική Ελλάδα («Καραμανλής ή τανκς») άφησε παγερά αδιά-

Ανατών

φορους τους αναρχικούς που από το 1980-81 το διακηρύττουν με το σύνθημα: «Ούτε φασισμός, ούτε δημοκρατία, κάτω ο κρατισμός, ζήτω η αναρχία».

¡No pasarán!

Ένα σύνθημα που η Ιστορία πίστωσε στους κομμουνιστές, εδώ σε αφίσσα των CNT-FAI για την και αντιφασιστική δραστηριότητα των αναρχικών στον ισπανικό πολυεμφύλιο.

Ανατών (φιλ.) Αθηναίος φιλόσοφος του 5ου π.Χ. αιώνα «τερατοσκόπος και εποποιός και σοφιστής και λογομάγειρος» που δεν πρέπει να συγγέεται με τον εκ Ραμούντος συνονόματο και σφόδρα ολιγαρχικό... συνάδελφό του. Ένας ηδονιστής – σοφιστής κατά την κρατούσα αξιολογική αντίληψη – συγγενής των κυνικών και στωικών φιλοσόφων που στα έργα του *Περί Αληθείας*, *Περί Ομοιοίας*, *Πολιτικός* και *Περί Κρίσεως Ονειρών* διατυπώνει την άποψη ότι η φύση είναι πιο κοντά στην αλήθεια παρά ο νόμος και ότι Έλληνες και βάρβαροι δεν διαφέρουν σε τίποτα εφόσον αναπνέουν τον ίδιο αέρα.

αναψυχιατρική (επιστ.) Επιστημονικό ρεύμα με κοινωνική απήχηση στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, εκπροσωπούμενο από τους Ντέιβιντ Κούπερ, Τόμας Σαζ, Ρόναλντ Λένγκ κ.ά. Υποβάλλοντας σε μια αυστηρή αποδομητική κριτική ιερούς θεσμούς και οικονομικά συμφέροντα (οικογένεια, εκκλησία, κράτος, ιατρική κοινότητα, φαρμακευτικές εταιρείες) αγωνίστηκε ενάντια στην προσοδοφόρα (τότε και τώρα) «βιομηχανία της τρέλας», στην ψυχιατρική καταστολή και στη λοβοτομή της κοινωνίας. || Βλ. επ. *ψυχιατρική καταστολή*.

Αντύπας, Μαρίνος (εκλ. συγγ.) Κεφαλλονίτης μαχητικός δικηγόρος, πρώιμος χριστιανοκοινωνιστής, εκδότης της εφημερίδας *Ανάστασις* (1900-07), αλλά και πνευματικός πατέρας της Αναρχίας και της Επανάστασης, ήτοι ο πραγματικός νονός δύο κορασιδων συντοπιτών του, της Αναρχίας Ντανάλη και της Επανάστασης Χαλκιά. Γεννήθηκε το 1872, σπούδασε νομικά, πολέμησε -φοιτητής ακόμη- στην Κρητική Επανάσταση (1897) και δολοφονήθηκε στο χωριό Πυργετός της Ραψάνης στις 8 Μαρτίου του 1907 από τον επιστάτη-μπράβο του τσιφλικιού Μεταξά, τον Ιωάννη Κυριακό, κατ' εντολήν των μεγαλογαιοκτημόνων του Θεσσαλικού Κάμπου που έβλεπαν φυσικά με μισό μάτι τις κοινωνιστικές και νεωτερικές πρακτικές του νεαρού δικηγόρου που επιστάτευε στο κτήμα του θείου του Σκιαδαρέση. Πρακτικές, που σύμφωνα και με την αθηναϊκή εφημερίδα *Εμπρός*, «τάς εφήρμοσε πράγματι μολονότι τούτο τῷ ἐστοίχισεν ἤδη τὸν θάνατον» καθώς «ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ χωριοῦ νέα περίοδος ζωῆς ἐγκαινιάσθη εἰς τοὺς γεωργικοὺς πληθυσμούς» γιατί «οἱ χωρικοὶ τοῦ ἐτύγχανον ἀπειρῶν εὐκολιών» (*Εμπρός*, 10.3.1907, φ. 3731, σ. 3). || Βλ. επ. *Ανάστασις, Ντανάλη Αναρχία*.

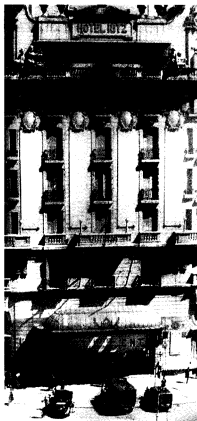

Ο Μαρίνος Αντύπας και η αναγγελία της δολοφονίας του σε πρωτοσέλιδο της εφημερίδας *Εμπρός* (10.3.1907, φ. 3731).

ΕΜΠΡΟΣ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 Διεύθυνση καὶ Εκδόσεις Δ. Θ. Κ. ΚΑΛΑΜΟΤΑΚΗ
 Τὸ Ἔμπρος, Πεντάκις τῆς ἑβδομάδος ἐξαεββαίον
ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΑΝΤΥΠΙΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΓΥΙΑΝ

ανυποταξία (νομ.) Γενικά η άρνηση υποταγής και ειδικά κατάταξης «νομίμως κληθέντος ατόμου» στο στράτευμα, ένα διαρκές αδίκημα που σε περίπτωση πολέμου επιφέρει μέχρι και τη θανατική καταδίκη. Τη διέπραξαν και διαπράττουν συνειδητά «τοῖς ἔνδον ρήμασι πειθόμενοι» (κατά τον Άρη Αλεξάνδρου) πλήθος αναρχικών και άλλοι «απροσάρμοστοι». || Βλ. επ. *αντιμιλιταρισμός*.

αο (γλωσσ.) Διεθνής γλώσσα που επινόησε το 1918 μέσα στη λάβα της επανάστασης ένας ρωσοεβραίος αναρχικός με σπουδαία εκδοτική δραστηριότητα αργότερα στις ΗΠΑ και στο Ισραήλ, ο Άμπα Γκορντίν, συντιθέμενη από δυσύλλαβο λεξιλόγιο ίσως λόγω γενικευμένης... λιτότητας. Την πληροφορία μεταφέρει στις Αναμνήσεις του ο Βικτόρ Σερζ χωρίς να παραθέτει ούτε μια λέξη της εν λόγω διαλέκτου, κινούμενος ίσως από... ανταγωνιστικά ελατήρια, καθώς ο ίδιος γνώριζε και μάλλον προτιμούσε την εσπεράντο. || Βλ. επ. *εσπεράντο*.

Απαλλοτριωμένο ξενοδοχείο πολλών αστέρων («Ριτζ») από αναρχικούς και σοσιαλιστές στη Βαρκελώνη του 1936.

απαλλοτρίωση (νομ.). Στη νομολογία γενικά η αφαίρεση δικαιώματος και ειδικά αυτού της ιδιοκτησίας. Την αναγκαστική απαλλοτρίωση απαγορεύουν τόσο οι γραπτοί όσο και οι άγραφοι εθιμικοί κώδικες, αφήνοντας ωστόσο ανοικτό το παράθυρο της εφαρμογής της προς χάριν του δημοσίου συμφέροντος, πράγμα που εκμεταλλεύονται οι κυρίαρχοι, για να απομυζούν αιώνες τώρα κάθε ιχμάδα ζωής

πάνω στον πλανήτη, ενώ οι άνομοι αναρχικοί προπαγανδίζουν τη γενικευμένη απαλλοτρίωση και προβαίνουν κατά καιρούς σε απαλλοτριωτικές ενέργειες για προπαγανδιστικούς, επαναστατικούς ή απλά καλούς σκοπούς, όπως τελευταία στην Ελλάδα οι χαρακτηριζόμενοι Ρομπέν των σούπερ μάρκετ. «Όντας θιασώτες της απαλλοτρίωσης από το λαό προς όφελος όλων», θα εκλαικώσει ο Μαλατέστα, «αδεν μπορούμε ως αναρχικοί να σχετιζόμαστε με ενέργειες οι οποίες απλώς αποσκοπούν στη μεταφορά πλούτου από τα χέρια του ενός αφεντικού στα χέρια ενός άλλου. Βεβαίως, αναφέρομαι στον επαγγελματία κλέφτη, το άτομο που δεν θέλει να εργάζεται και αναζητά τα μέσα για να ζει παρασιτικά από την εργασία των άλλων. Το ζήτημα είναι εντελώς διαφορετικό όταν ένας άνθρωπος, στον οποίο στερούν τα μέσα εργασίας, κλέβει προκειμένου αυτός ή τα μέλη της οικογένειάς του να μην πεθάνουν από την πείνα. Σε αυτήν την περίπτωση, η κλοπή (αν μπορεί να ονομασθεί έτσι) είναι μια εξέγερση κατά της κοινωνικής αδικίας και μπορεί να αποβεί το ιερότερο δικαίωμα και το επιτακτικότερο καθήκον» (Μαλατέστα, Ε., *Προς μια Ελεύθερη Κοινωνία*, σ. 98).

Α' Πανελλαδική Αναρχική Αντιεξουσιαστική Συνάντηση (ιστ.) Διεξήχθη στην Πάτρα –μετά από κάλεσμα αναρχικών της πόλης, ομοϊδεατών τους από την Αμαλιάδα, της εφημερίδας *Διεθνιστής* του Πύργου, της αναρχικής ομάδας *Διεθνιστής* στην Αθήνα (εφημερίδα *Αυτοδιεύθυνση*) και άλλων συλλογικοτήτων– το τριήμερο 18-20 Απριλίου του 1986 σε κτίριο του Πανεπιστημίου, όπου και συζητήθηκαν μέσα σε μια κυριολεκτικά συγχινητική ατμόσφαιρα πλήθος θεμάτων. «Στη διάρκεια της συνάντησής μας», ανέφερε, ανάμεσα σε άλλα, κείμενο που κυκλοφόρησε με τη λήξη των εργασιών, «εξετάσαμε την μέχρι σήμερα πορεία του αναρχικού-αντιεξουσιαστικού κινήματος στον ελλαδικό χώρο. Κοινή μας διαπίστωση ήταν η έλλειψη της επαφής ανάμεσα στις αναρχικές-αντιεξουσιαστικές ομάδες και η ανάγκη αντιπαράθεσης μιας αναρχικής-αντιεξουσιαστικής πληροφόρησης, που να απαντάει στην διαστρεβλωμένη εικόνα που κατασκευάζει ο τύπος της εξουσίας. Στο τρίμερο της συνάντησης αποφασίστηκε η προώθηση εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης, η δημιουργία Κέντρου Αντιπληροφόρησης και η έκδοση πανελλαδικού εντύπου» (*Διεθνιστής*, περίοδος Β', φ. 3 (11), σ. 4). Παρότι οι περισσότερες αποφάσεις της Συνάντησης –που είχε σαν επιγενόμενο ακόμη και συλλήψεις συνδρόμων μέσα στο τρένο της επιστροφής– παραπέμφθηκαν στις γνωστές... αναρχικές καλένδες, η πρώτη προσπάθεια συντονισμού του «χώρου» είχε γίνει. Ακολούθησε τον επόμενο χρόνο το Α' Πανελλαδικό Αναρχικό Οργανωτικό Συνέδριο που οδήγησε στην ίδρυση της Ένωσης Αναρχικών.

Α' Πανελλαδικό Οργανωτικό Συνέδριο Αναρχικών Ομάδων και Ατόμων (ιστ.) Πραγματοποιήθηκε στις 22-24 Μαΐου του 1987 στην Αθήνα και καθόρισε τις βασικές αρ-

ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΝΤΙΕΞΙΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ ΑΠΟ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για τη διάδοση,
διεύρυνση,
επεξεργασία
των αντιεξουσιαστικών
αναρχικών ιδιών

«Τα λόγια δεν μπορούν να υποκατα-
στήσουν τη δράση. Αν πάνω από όλα
αγαπάτε την Ελευθερία θα πρέπει να
είστε έτοιμοι να παλέψετε για αυτήν
αδιάκοπα & χωρίς ποτέ να κουρα-
στείτε, κι αν χρειαστεί να πεθάνετε
γι' αυτήν»

ΣΑΜΠΑΤΕ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΧΩΡΙΣ ΑΦΕΝΤΙΚΑ & ΔΟΥΛΟΥΣ

**18 - 19 - 20 ΑΠΡΙΛΗ ΣΤΗ ΠΑΤΡΑ
ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ**

χές, τους στόχους και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της υπό συγκρότησιν Ένωσης Αναρχικών, ως αποτέλεσμα, όπως αναφέρει στη Διακήρυξή της, «της επιθυμίας για οργάνωση και συντονισμό των δραστηριοτήτων και των απόψεων μας». Ένα συνέδριο που, ευαγγελιζόμενο την ενοποίηση των δυνάμεων του τότε «χώρου», κατάφερε ωστόσο να δημιουργήσει ένα χάσμα που διατηρείται ως τα σήμερα. Γιατί τη «νομιμότητα», αντιπροσωπευτικότητα και μεθοδολογία του συνεδρίου αμφισβήτησαν έντονα με ανακοινώσεις αρκετές συλλογικότητες του τότε αναρχικού-αντιεξουσιαστικού χώρου. «Έχοντας πλήρη συνείδηση της ευθύνης έναντι του αντιεξουσιαστικού κινήματος», το περιοδικό Άνθη του Κακού, ο Τυφλοπόντικας των FM, Σύντροφοι της Κατάληψης Χημείου (9-13 Μαΐου 1985), Οι Λύκοι της Αιώνιας Νύχτας και η Διεθνής Βιβλιοθήκη τον Ιούνιο του 1987 θα δηλώσουν ότι «δεν συμμετείχαν σε κανένα Αναρχικό Συνέδριο, για τον πολύ σοβαρό λόγο, ότι γνωρίζουν και μπορούν να αποδείξουν ότι δεν έγινε κανένα Αναρχικό Συνέδριο» (Άνθη του Κακού, τ. 2, Χειμώνας 1988, σ. 32). Σε ανάλογη κοινή, αλλά μακροσκελή, ανακοίνωσή τους μέσω του εναλλακτικού περιοδικού Φάσμα και της αναρχικής εφημερίδας Αντίθεση, το περιοδικό Άναρχος, Αναρχικοί Ακταβιστές, η ομάδα Ηλιοστάσιο, το δελτίο Αναρχικός, η Ομάδα Αναρχοκομμουνιστών Νέας Σμύρνης, η ομάδα Διεθνιστής (περιοδικό Αντίθεση), το βιβλιοπωλείο «Ελεύθερος Τύπος», η ομάδα Ταξιαρχία Ντουρούτι, η Αναρχική Ομάδα Χαϊδαρίου και μεμονωμένα άτομα θα απαρτιθήσουν, στιγματίζοντας, απαράδεκτες πρακτικές μελών της Ένωσης που έγιναν «στο όνομα της αναρχίας». Μια πρώτη υπαινικτική ανταπάντηση από την προκύψασα από το Συνέδριο, Ένωση Αναρχικών, θα υπάρξει στο πρώτο φύλλο της εφημερίδας Αναρχία (1.10.1987, σ. 1), όπου μεταξύ άλλων καταγγέλλονται: «Φαινόμενα όπως η έλλειψη αλληλεγγύης μεταξύ ομάδων και ατόμων, ο διαχωρισμός και η αναπαρωγή ιεραρχικών σχέσεων, η ύπαρξη ελίτ που μονοπωλούσαν την ενημέρωση (διεθνή και εσωτερική) και τις εκδοτικές δραστηριότητες, εκμεταλλευόμενοι την οικονομική τους ισχύ». Αργότερα, με αφορμή νέες αφιμαχίες, η Ένωση θα επανέλθει με μια μακροσκελή ανακοίνωση που δημοσιεύτηκε στο έβδομο φύλλο της Αναρχίας (15.3.1988, σ. 2), για να διαγνώσει ότι: «Μέσα από ένα πλέγμα ρόλων "συμφερόντων" ενώνεται η ποταπότητα με την αναξιοπρέπεια για να κτυπήσουν αυτό που τους αφαιρεί το δικαίωμα να έχουν "προνόμια και οφέτια"». Βλ. επ. Ένωση Αναρχικών.

απάχηδες (ιστ.) Οι ρέμπελος... λευκοί ινδιάνοι του Παρισιού των αρχών του 20ού αιώνα που πήραν το όνομά τους από τη φυλή των Απάτσι. Αλητάμπουρες (μαχαροβγάλτες, μικροκαπατείνες, πλάνητες) νεαροί κουρελοπρολετάριοι στους κεντρικούς δρόμους, στα σοκάκια (καμιά φορά και στα οδοφράγματα), που βαμμένοι με τα χρώματα του «προσωπικού» τους πολέμου τάραζαν το μακάριο ύπνο του καλού (αστικού) κόσμου, της κοινωνίας και των αντιπάλων «φυλών». Μα-

απέλαση

κρινοί πρόγονοι των τεντιμπόηδων, των μπλουζόν νουάρ, των «σπαστών» και της σημερινής «άγριας νεολαίας» των μητροπόλεων εξοντώθηκαν στα κάτεργα και πολλοί (πατριώτες με το ζόρι) στα χαρακώματα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. || Βλ. επ. *λευκή τρομοκρατία, προβοταριάτο, σπάστες*.

Απέλαση μαυροκόκκινων εσωτερικών εχθρών από την Άγρια Δύση (1919).

απέλαση (κρατ. κατ.) Συνήθης διακρατική πρακτική. Εφαρμόζεται επί αναρχικών, ταραξιών, «τρομοκρατών», μεταναστών, πολιτικών φυγάδων (στο παρελθόν και κομμουνιστών) και άλλων αποβλήτων είτε αυτοβούλως και προληπτικώς είτε κατόπιν αιτήσεως της ενδιαφερόμενης χώρας. Ένα συνδυαστικής υφής υπόδειγμα της αρχαίας αυτής πρακτικής μας μεταφέρει η εφημερίδα *Σκριπ* (16.12.1895, φ. 115, σ. 3), όταν συγχέοντας την απέλαση με την εξορία πληροφορούσε τους αναγνώστες της ότι: «Ο διευθυντής τῆς ἀστυνομίας μεταβάς χθές τὴν νύκτα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον “Στάδιον” συνέλαβε γερμανὸν τινα ἀναρχικόν, ὁστις διέμενον αὐτόθι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Milliam Herbert. Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο προέβη ὁ κ. διευθυντής κατόπιν παραστάσεων τοῦ πρέσβους τῆς Γερμανίας, οὗτινος τὴν ζωὴν ἐπεβουλεύετο ὁ ἀναρχικὸς οὗτος. Ὁ συλληφθεὶς ἐκ τῆς ἀστυνομίας ὠδηγήθη χθές εἰς Πειραιᾶ, ὅπου ἐπεβιβάσθη τοῦ αὐστριακοῦ διὰ Τεργέστην ἀτμοπλοίου».

Απελεύθεροι [Freigelassen] (ιστ.) Ευρύς κύκλος ριζοσπαστών διανοουμένων της λεγόμενης εγγεληνής αριστεράς του Βερολίνου, των αρχών της δεκαετίας του 1840, «κακόφημος και ελευθεριάζων». Ανάμεσα στα «απολωλότα» μέλη των «ελευθεροφρόνων» ή «ελευθέρων»—κατά δύο άλλες εκδοχές— υπήρξαν για ένα διάστημα, οι κατοπινοί «επιστήμονες σοσιαλιστές» Καρλ Μαξ και Φρίντριχ Ένγκελς, ο άτυπος εισηγητής του αναρχοατομικισμού Μαξ Στίρνερ, ο δραματουργός Δρ. Κλάιν, ο βιβλιοπώλης Κορνέλιους, ο σοσιαλιστής Μπρούνο Μπάουερ. «Ήσαν, εδώ που τα λέμε, κάμποσες ομάδες», θα θυμηθεί μισό, σχεδόν, αιώνα αργότερα ο Ένγκελς, «που από καιρό σε καιρό και με διάφορες ευκαιρίες συναθροίζονταν και ανακατεύονταν η μία με την άλλη. (...) Γίνονταν συναντήσεις στου Στέγελυ, τα βράδια σε διάφορες βαυαρικές μπυραρίες του Φρίντριχσαντ κι αν υπήρχαν λεφτά, τότε

σ' ένα κρασοπουλειό στην Πόστστρασε» (Μαρξ, Κ. - Ένγκελς, Φ., Για τον Αναρχισμό, σ. 494-95).

Το πασίγνωστο σκαρίφημα του Φρίντριχ Ένγκελς με τα βασικά πρόσωπα του κύκλου των Απελευθέρων.

απεργία (κοιν. ορολ.) Στη σημερινή συνήθη εθιμοτυπική εκδοχή της η άρνηση των εργαζομένων να πουλήσουν φτηνά το τομάρι τους, προκειμένου να το κοστολογήσουν ακριβότερα, αν η εξέλιξη των διαπραγματεύσεων είναι θετική, για να τους το πάρουν αργότερα ξανά σε τιμή ευκαιρίας. Αφού από τότε που η μισθωτή εργασία έπαψε να λογίζεται ωμός εκβιασμός, η απεργία μετατράπηκε (βοηθούντων και των αριστερών συνδικαλιστών και διανοουμένων) από έστω και πρόσκαιρη συνειδητή ή αυθόρμητη αμφισβήτηση της επί μισθώ υποταγής σε ένα ακόμη «ιερό δικαίωμα των εργαζομένων». || Βλ. επ. άμεση δράση, αναρχοσυνδικαλισμός, απεργία άγρια, απεργία γενική.

Εύγλωττο κλασικό σύνθημα σε πανό στην κατελημμένη, στα Δεκεμβριανά του 2008, ΓΣΕΕ.

απεργία άγρια

Κολοράντο ΗΠΑ: Οπλισμένοι ανθρακωρύχοι περιφρουρούν την απεργία τους (1914).

απεργία άγρια (πολ.) Νεολογισμός εκ του γαλλικού *grève sauvage* [ανεπίσημη απεργία] για την αυθόρμητη, αυτοοργανωμένη, απροειδοποίητη, ανεξέλεγκτη από εργατοπατέρες και κόμματα και συχνά βίαιη διεκδικητική ή μη απεργία. Η χαρακτηρισιζόμενη για την ευελιξία και την επιθετικότητά της και «απεργία της αγριόγαιτας» [wildcat strike]. Σύμφωνα με ένα εσωτερικό κείμενο που διέθετε αποκλειστικά στα μέλη της τη δεκαετία του 1970 η Ένωση Γερμανών Βιομηχάνων με τίτλο *Γραμμές Συμπεριφοράς σε Περίπτωση Άγριων Απεργιών*, όπου προτεινόταν μέτρα πρόληψης και καταστολής, μια απεργία χαρακτηρίζεται άγρια «όταν δεν αρχίζει μ' εντολή του αρμόδιου συνδικάτου ή όταν στη συνέχεια δεν αναλαμβάνει την ευθύνη της το συνδικάτο» (Κείμενα, τ. 2, Φθινόπωρο 1979, σ. 27). || Βλ. επ. *Λαυρεωτικά*.

Πολυτεχνείο 1973: Ένα τρόλεϊ ετοιμάζεται να μεταφέρει το αίτημα μιας μικρής μερίδας των εξεγερμένων για Γενική Απεργία από την Πατησίων στις αθηναϊκές γειτονιές.

απεργία γενική (πολ.) Το τελευταίο και πιο αποτελεσματικό όπλο στη φαρέτρα του αναρχοσυνδικαλισμού που ωστόσο δεν επέφερε τα αναμενόμενα θανατηφόρα πλήγματα στον καπιταλισμό, όταν δοκιμάστηκε πλημμελώς στη Γαλλία κατά την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου με σκοπό να τον αποτρέψει, αλλά είχε σαφώς μεγαλύτερο βεληνεκές συνδυαζόμενο με εκρηκτικές καταστάσεις στην προεπαναστατική Ισπανία. Στη χώρα της «φαιδράς πορτοκαλέας», στην Ελλάδα, οι επαγγελματίες της διεκδίκησης δεν φείδονται αναγγελιών που οδηγούν στον ευτελισμό της, αλλά τις λιγοστές φορές στη νεώτερη ιστορία που οι συνθήκες επέβαλαν την εκδήλωσή της είτε τη σαμποτάρισαν υπογειώς (Θεσσαλονίκη, Μάιος του 1936) είτε έκριναν, πρωτοστατούντων φυσικά των σταλινικών, σαν άκαιρη και προβοκατόρικη τη συνθηματική επίκλησή της κατά τη διάρκεια της εξέγερσης του Πολυτεχνείου το 1973 από τους λιγοστούς (τότε) αναρχικούς και τους ακόμη λιγότερους (τότε και τώρα) τροτσκιστές.

απεργία εκλογική (αναρχ. ορολ.) Ελευθεριακός όρος που χρησιμοποίησαν και στο παρελθόν (από το 19ο αιώνα) αναρχικοί προκειμένου να προπαγανδίσουν τη συνειδητή και ενεργό αποχή από τη συγκεκριμένη συμμετοχική και συναυτητική διαδικασία συνομοσπείας. Στον ελλαδικό χώρο την εκλογική απεργία πρότεινε ανυπόγραφα στο Σοσιαλιστή (4-11.8.1890, φ. 9, σ. 3-4) ο ανταποκριτής του στο Λονδίνο (πιθανότατα πρόκειται για τον Πλάτωνα Δρακούλη), όταν με αφορμή τις εκλογές στη Αγγλία έγραφε: «Κατά τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον θὰ ἐνεργοῦνται καὶ ἐν Ἑλλάδι γενικαὶ ἐκλογαί. Ἄλλὰ φεῦ! ἐδιδάχθησαν ἄρα γε οἱ Ἕλληνες ἐκλογεῖς ὅτι ἡ ψήφος τῶν οὐδεμίαν ἄλλην δύναμιν ἔχει εἰ μὴ νὰ δημιουργῇ ἐκμεταλλευτὰς καὶ τυράννους; Μία καθολικὴ ἀπεργία ἐκλογέων, κατὰ τὰς γενικὰς ἐκλογὰς θὰ ἦτο τὸ πολυτιμώτερον μεγαλοῦρημα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεώς της». Ωστόσο την πρωτοεπέλεξαν ανοιχτά και με την υπογραφή τους το 1898 οι αρνησήμεροι αναρχικοί της Πάτρας και του Πύργου. || Βλ. επ. «*Ἀρνησήμεροι*», ψήφος, ψήφος άκυρη, ψηφοφορία καθολική.

απεργία πείνας (ιστ.) Ο πιο επώδυνος τρόπος απαίτησης της ελευθερίας ή διεκδίκησης ανθρωπίνων συνθηκών κράτησης από τους κρατούμενους, συνήθως τους πολιτικούς, τον οποίο καθιστά ακόμη πιο επώδυνο το βασανιστήριο της αναγκαστικής σίτισης. Χρησιμοποιείται ενίοτε για τη διεκδίκηση ποικίλων αιτημάτων και από τους εγκλειστούς εκτός των τειχών. Πρωτοεκδηλώθηκε μαζικά στα χρόνια της κατάκτησης της... ήμερης Δύσης από τους άγριους «πολιτισμένους» Ευρωπαίους, όταν οι Ινδιάνοι πέθαιναν κατά εκατοντάδες αρνούμενοι την περιφραγμένη ζωή και την καταναγκαστική εργασία. Την επανεφήραν στην προεπαναστατική Ρωσία ως το έσχατο μέσο αντίστασης μέσα στα τσαρικά κάτεργα μολομβίκοι κρατούμενοι και την επέλεξαν λίγα χρόνια αργότερα, το 1921, οι εγκλειστοί

ΔΕΝ ΨΗΦΙΖΩ

Λιότι ανεπλήρωτον καλῶς πλέον ἢτι ενας φυσικῆς νόμος ὑπάρχει τῷ Ηπειθαρχεῖν καὶ Ἐπακούειν πρὸς ἐκκωποήσεων τῶν ἀναγκῶν τοῦ ὄργανισμοῦ μου, αὶ ὅποῖαι ἀνάγκαι θὰ γίνουσι θεθαίως αἰσθηταὶ καὶ ἀπὸ τῶ λοιπῶν μέλη, τῆς ὄργανώσεώς μου καὶ θὰ ἐκπληρωθῶν δι' αὐτῆς καὶ μόνης.

ΔΕΝ ΨΗΦΙΖΩ

Λιότι θέλω νὰ ζήσω ἐλευθερὸς πλέον καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου αὐτὴν εἶνε ἀδύνακτον νὰ μοῦ τὴν βῶσιν οἱ ὅποιοιδήποτε ἐπιτήθειοι κερροσκόποι διὰ τοῦ «ἀποφασίζομεν καὶ θεατάσσομεν» δι' αὐτὸ «ἀποφασίζω καὶ θεατάσσω» κ' ἐγὼ τὴν ἐχυτὸν μου, ἐνα ὄργανούμενης μακρῶν ἀπὸ κάθε φυλότητι, ἐπιβῶ πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τῶν ὄργανώσεών μου. Ἔχω δὲ τὴν πεποιθήσιν, ἢτι, εἰν, οὔτω σκεπτόμενος, κάθε ἐργάτης λάθῃ τὴν ἴθειαν ἀπόφασιν μὲ μέναν, ἐντὺς ὀλίγου χρονικοῦ θῆα στήματις θὰ θεαματίσομεν τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐλευθέρων καὶ ἀπελλεχγμένων ἀπὸ κάθε πολιτικῶν σκεπῶν ὄργανώσεών μας.

Σ ΚΟΥΧΤΣΟΓΛΟΥΣ

Ἡ κατάληξις τῆς ἀντικλογικῆς παρέμβασις τοῦ ἀναρχικοῦ ἐργάτη Σταύρου Κουχτσόγλου ἐντὺς τῆς εφημερίδα Ἄμυνα (2.11.1920 φ. 210, σ. 1).

στα ίδια ιδρύματα, υπό κομμουνιστική όμως τώρα διεύθυνση, αναρχικοί (Βολίν, Μπαρόν, Μαξίμοβ κ.ά.). Στη Δυτική Ευρώπη την εφάρμοσαν ως διεκδικητική πρακτική κατά κόρον από τα τέλη του 19ου αιώνα οι αγγλίδες φεμινίστριες (σουφραζέτες) και στις αρχές του 20ού οι ιρλανδοί αυτονομιστές που κατέγραψαν και τον πρώτο νεκρό το 1910 από απεργία πείνας μέχρις εσχάτων, το δήμαρχο Τέρενς Μακ Σουίνι. Θα ακολουθήσουν δεκάδες άλλοι ως τις μέρες μας κυρίως στα κελιά, λευκά και μη, των ιρλανδικών, γερμανικών, αμερικανικών και τουρκικών φυλακών. Στην Ελλάδα –παραβλέποντας τις αναπόδεικτες εικασίες ότι ο θάνατος του αναρχίζοντα ποιητή Δημητρίου Παπαρηγοπούλου οφειλόταν σε συνειδητή αποχή από το φαγητό με αίτημα τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατούμενων στις φυλακές– την εισήγαγαν οι κομμουνιστές. Οι πρώτες που έκαναν απεργία πείνας το 1930 στις φυλακές Αβέρωφ ήταν οι αδελφές Βλάση, η Αύρα (αργότερα Παρτσαλίδου) και η Πέρσα μαζί με τη συντρόφισσά τους Σμαρώ Κρητικού. Στη μεταπολιτευτική περίοδο, ελλείψει πια αριστέρων φυλακισμένων (εκτός από αυτούς της 17ης Νοέμβρη), στο έσχατο αυτό διάβημα προχώρησαν δεκάδες αναρχικοί και κατά καιρούς, συμβολικά τις περισσότερες φορές, αρκετοί ποινικοί κρατούμενοι.

Αριστερά σουφραζέτες εν δράσει και δεξιά το άψυχο και άσαρκο (από απεργία πείνας μέχρι θανάτου) σώμα του γερμανού ακροαριστερού αντάρτη πόλης Χόλγκερ Μάινς.

απεργία... σεξουαλική (νεολ. συγγ.) Η μόνη ίσως απεργία στην οποία δεν καταφεύγουν περιέργως οι επαγγελματίες εργαζόμενες, οι λεγόμενες δημόσιες, αλλά συνήθως οι ερασιτέχνες, γυναίκες και άντρες, επιζητώντας χωρίς τυμπανοκρουσίες και μανιφέστα την εκπλήρωση διαφόρων συναισθηματικής ή και οικονομικής φύσεως αιτημάτων. Ωστόσο υπήρξαν και περιπτώσεις που επελέγη στο απώτερο μυθικό και ιστορικό παρελθόν, από το γυναικείο κυρίως φύλο, για την προπαγάνδη ευρύτερων κοινωνικών αιτημάτων: από την ηρωίδα του Αριστοφάνη, τη Λυσιστράτη, για πασιφιστικούς λόγους και στα τέλη του 19ου αιώνα από τη γαλλίδα αναρχική «πετρολού» της Κομμούνας Λουίζ Μισέλ για φεμινιστικούς, αφού αν πιστέ-

Απεργία της Σερβίας

φουμε το ελληνικό περιοδικό των καιρών της *Μη Χάνεσαι* (τόμ. 4, τ. 406, 1883, σ. 6) «έδίδαξε την άπεργίαν τῶν γυναικῶν εἰς μερικὰς φυσιολογικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνδρῶν, ὅπως ἀναγκασθῶν οἱ τελευταῖοι νὰ παραχωρήσουν εἰς τὰς πρώτας πλήρη τὰ πολιτικὰ των δικαιώματα».

Απεργία της Σερβίας, ἡ (μπροσ.) Ιστορική μπροσούρα του αιρετικού κομμουνιστή Κωνσταντίνου Σπέρα για τη δεύτερη μετά τα Λαυρεωτικά άγρια και πολύνεκρη απεργία που εκδηλώθηκε στον ελλαδικό χώρο: «Ἡτοι ἀφήγησις τῶν αἰματηρῶν σκηνῶν τῆς 21ης Αὐγούστου 1916 εἰς τὰ μεταλλωρυχεῖα τοῦ Μεγάλου Λειβαδίου τῆς Σερβίας». Την έγραψε έγκλειστος –ως ένας εκ των υποκινητῶν της– στις φυλακές Τζιβάρα της Σύρου τον ίδιο χρόνο, πρωτοεκδόθηκε στην Αθήνα το 1919 «τύποις Δημ. Χ. Τρεμπέλα» και επανεκδόθηκε, μετά από πολύχρο-νες αναζητήσεις, το 2001 με εισαγωγή και σημειώσεις του Λεονάρδου Κόττη του Ελευθεριακού Ιστορικού Αρ-

χείου από τις εκδόσεις Βιβλιοπέλαγος. || Βλ. επ. *Σπέρας Κωνσταντίνος*.

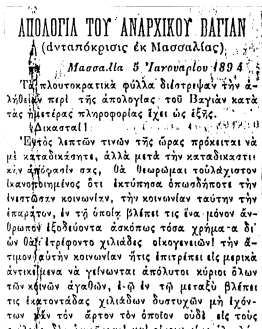
Απόγονοι των Βανδάλων (αυτ. ομ.) Αυτόνομη μητροπολιτική... ορδή ατάκτων που έδρασε απολύτως συγκροτημένα και πολύτροπα στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Κυκλοφόρησε πληθῶ-ρα έντυπο υλικό στους δρόμους της Αθήνας και τις *Μητροπολιτικές Σελίδες*, που διανεμόνταν στα 1996-97 σε σχήμα φακέλου δίσκων βινυλίου και είχαν στα σωθικά τους περιοδικές εκδόσεις, όπως το *Σαμποτάζ*, αφίσες, αυτοκόλλητα και άλλο εν-διαφέρον έντυπο υλικό της κολεκτίβας.

Λάκρυφα της Αίγυπτου (λογ.) Νατουραλιστι-κό κοσμοπολιτικό μυθιστόρημα που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1894. Αποδίδεται στον ιδιόμορ-φο σοσιαλιστή και φιλόσοφο Ιωάννη Ζερβό και περιγράφει λεπτομερειακά το κουρελοπρολετα-ριάτο της Αλεξάνδρειας στα τέλη του 19ου αιώνα. Εκεί περιέχεται και η πρώτη, ίσως, αναφορά σε ελληνικό λογοτεχνικό έργο στους αναρχικούς: «Τάμαθες; Χθές έπιασαν δυναμίτιδα στο τελωνεῖο. Έχει χάξι νάναι κανενός αναρχικού». Ο Περ-τίνουγλους δέν ώμιλησε και ό συνάδελφός του έξηκολούθησε μετά τινα σιγήν: "Βρέ

ἀδελφέ, αὐτοὶ οἱ ἀναρτίστ ἐτρόμαξαν ὅλο τὸν κόσμο. Κάθε μέρα ἀκοῦς μὲτοπ καὶ ἐξπλοζιόν. Ἄλλο κακὸ πάλι καὶ τοῦτο» (Ἀντί, τ. 641, 1 Αυγούστου 1997, σ. 40).

απολογία (ουσ.) Για τους αναρχικούς η ἀνάληψη κοινωνικῆς ευθύνης -ὄχι διὰ προ-
κηρύξεως ἀλλὰ ἐνάρθρως- ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. || Βλ. ἐπ. Ἀνρῆ Εμῶ, Βαγιάν
Ογκίστ.

Ἡ ἀπολογία τοῦ ἀναρχικοῦ
Ογκίστ Βαγιάν ἀπὸ το Σοσιαλιστῆ
τοῦ Σταύρου Καλλέργη
(Ἀ' δεκαπενθήμερο Φεβρουαρίου
1894, φ. 52, σ. 4).

Αποστολίδης, Ηρακλής (εκλ. συγγ.) Λόγιος, δημοσιογράφος καὶ στα νιάτα του θιασώτης τοῦ επαναστατικοῦ συνδικαλισμοῦ. Γεννήθηκε στὸν Πύργο τῆς Βουλγαρίας το 1893 καὶ ἐντρύφησε ἀπὸ μικρὸς στη ριζοσπαστικὴ σκέψη (τῶν Χέγκελ, Νίτσε, Στίρνερ, Τολστόι κ.ά.). Εγκατέλειψε νωρίς, λόγω ἰδεολογικῶν διενέξεων τὴν οἰκογενειακὴ στέγη καὶ τὴν ὄχι ευκαταφρόνητη πατρικὴ περιουσία, γιὰ νὰ βρεθῆ μέσω Ἀνδριανούπολης καὶ Κωνσταντινούπολης στὴν Ἀθῆνα τῆ δευτέρη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ὑπήρξε μέλος τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κέντρου τοῦ Γιαννίου (1911) καὶ στὴ συνέχεια τῆς ἀποσχισθείσας τὸν ἴδιο χρόνο ἀπ' αὐτό, Σοσιαλι-

στικής Συνδικαλιστικής Οργανώσεως. Συνεργάτης του φιλολογικού Νουμά και δημοσιογράφος τη διετία 1917-19 του προκομμουνιστικού *Ριζοσπάστη*, θα αναλάβει το 1920 την αρχισυνταξία της εργατικής εφημερίδας *Άμυνα*, δίνοντάς της έντονη αναρχοσυνδικαλιστική χροιά. «Παντού υπήρξα», έγραφε την ίδια εποχή, οικιαγράφοντας το κοινωνικό του πορτρέτο «άριστο, συνδικαλιστής, άκαμπτos, αδιάλλακτος, άσυμβίβαστος, στραβόξυλο. Σοσιαλαρχηγός μόνον δέν υπήρξα ποτέ, αλλά, τοιούτων, παντού και πάντοτε έκαλλιέργησα την δυσπιστίαν κατά των διανοουμένων κατεργαρέων, ως την μόνην εξασφαλίζουσαν τους εργάτας από πάσης εκμεταλλεύσεως» (*Άμυνα*, 21.8.1920, φ. 137, σ. 1). Το 1920 θα αναγγείλει την έκδοση ενός δεκαπενθήμερου θεωρητικού περιοδικού υπό τον τίτλο *Επαναστάτης*, για να εντυφώσει στο σοσιαλισμό, στον κομμουνισμό, στο συνδικαλισμό και στον αναρχισμό «δλων των σχολών», πράγμα που για άγνωστους λόγους δεν θα κατορθώσει.

Έτσι, στις επόμενες δεκαετίες και ως το τέλος της ζωής του, που επήλθε το 1970, θα εξασκήσει κυρίως τα φιλολογικά του ενδιαφέροντα, συνεισφέροντας σημαντικά στην έκδοση της εγκυκλοπαίδειας *Πυρός* και παραδίδοντας στο αναγνωστικό κοινό την περίφημη ποιητική *Ανθολογία* (που επανεξέδωσε αρκετές φορές έκτοτε με το γιο του Ρένο) και το περιοδικό *Τα Νέα Ελληνικά* που πρωτοεκδόθηκε το 1952, ανέστειλε την έκδοσή του δύο φορές και έκλεισε οριστικά τον Απρίλιο του 1967. || Βλ. επ. *Άμυνα*, *Σοσιαλιστική Συνδικαλιστική Οργάνωσις*.

Αποστολίδης, Ρένος (εκλ. συγγ.) Συγγραφέας μεταξύ πολλών άλλων του συνταρακτικού βιβλίου *Πυραμίδα '67*, όπου δι' επιστολών περιγράφει την αγριότητα του Εμφυλίου και τη ακούσια συμμετοχή του με τον εθνικό στρατό σε 35 μάχες χωρίς να ρέξει ούτε σφαίρα. Υπήρξε ακόμη δημοσιογράφος, κριτικός λογοτεχνίας, συνανθολόγος με τον πατέρα του Ηρακλή της νεότερης ελληνικής ποίησης, συνεκδότης του περιοδικού *Τα Νέα Ελληνικά* και ιδιότυπος «αναρχοατομικιστής». «Είμαι κατά πάσης εξουσίας», δήλωνε, «δεν παραδέχομαι το κύρος καμιάς αρχής. Δεν έχω καμιάν ηθική (...). Υποτίθεται πως είμαι αναρχικός! Έτσι το λένε! Χωρίς να έχω, όμως, καμιά σχέση με πράξεις τρομοκρατικές, με πράξεις βίας, που πάντα τις καταδικάζω! Δεν πιστεύω πως μπορεί να υπάρχουν ιδέες, που γι' αυτές οι

ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Το δεκαπενθήμερο θεωρητικό περιοδικό

"ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ"

Συντάκτης: Αποστολίδης, Ρένος

Διευθυντής: Νουμάς
Γραφείο: Αθήνα, Κηφισίας 10
Τηλέφωνο: 210 210 210

Επιμέλεια: Ν. Αποστολίδης

Δέξομαι
Κρατικός

άνθρωποι χρειάζεται να πονάνε» (Ελευθεροτυπία, 11.3.2004). Παρά ταύτα υπήρξε ο επικεφαλής στις 3.7.1964 –μετά από μια συγκέντρωση του δεξιού υποψηφίου δημάρχου Πλυτά, τον οποίο ο Αποστολίδης στήριζε ως υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος– μιας εισβολής στη Βουλή των Ελλήνων (που πλήρωσε με τρίμηνη φυλάκιση) μιας ομάδας τριακοσίων ακροδεξιών καθώς, σύμφωνα με διευκρινιστική δήλωσή του, αυτούς βρήκε πρόχειρους (sic!) αποσκοπώντας, όπως γράφει στο Κατηγορώ του (1965), να υπενθυμίσει στους θριαμβολογούντες προοδευτικούς κοφοχέρηδες ότι το μόνο που κατάφεραν ήταν να κάνουν πρωθυπουργό «το χασάπη Παπατζή του '44, τον άνθρωπο των Αγγλοαμερικάνων που εγκατέστησε τη Δεξιά στην Ελλάδα» (renosapostolidis-info.blogspot.com/p/blog-page_7208.html). Πέθανε στα ογδόντα του, το 2004.

Απουάνοι (εκλ. συγγ.) Μπυοέμικος ελευθεριακός λογοτεχνικός κύκλος στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου στα μέσα της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα. Οι Απελευθέρωτοι στην ελληνική εκδοχή τους. Νονός τους ο αναρχοατομικιστής Γιώργος Βρισμιτζάκης, που είχε εμπνευστεί το όνομα από την ιταλική πόλη Άπουα, όπου είχε διατελέσει μέλος ενός αντίστοιχου κύκλου κατά τη διαμονή του στο Βιαρέτζιο στα 1912-13. Οι Απουάνοι περιδιάβαιναν τους δρόμους της Αλεξάνδρειας φωνάζοντας «Κάτω οι δασκαλικισμοί», «Αίμα και σάρκα», «Βίβα λ' Άπουα» και ξεσπούσαν «τρώγοντας μακαρονάδες στα υπόγεια της οδού Αναστάση, σφάζοντας καρπούζια πάνω στην κοιλιά κάποιας δυστυχημένης, "διαπιστώνοντας τη ζωή", όπως λέγανε, μέσα στα πορνεία» (Τσίρκας, Σ., *Ο Καβάφης και η Εποχή του*, σ. 447). Οι Απουάνοι, «φιλοί κανενός και εχθροί κανενός», θα γράψει αργότερα ο Γιώργος Βρισμιτζάκης, ο άτυπος ηγέτης τους, «όπου είδαν κάτι το σαθρό το χτύπησαν, όπου είδαν κάτι το άξιο προσοχής το πρόσεξαν» (Συλλογικό, *Πέτρος Μάγγης*, σ. 16) και το απέδειξαν υπερασπιζόμενοι από τους πρώτους το έργο του Καβάφη στη «φυλλάδα» τους *Τέχνη και Ρουτίνα* (Αλεξάνδρεια, 1917), εν πλήρη απαρτία: Β. Αθανασόπουλος, Πόλυς Μοδινός, Νίκος Σαντορινιός, Αλέκος Δ. Σεγκόπουλος, Πέτρος Αλήτης, Σ. Γιαννακάκης, Γ. Βρισμιτζάκης και Πίπης Περγαμηνός. || Βλ. επ. *Αλήτης Πέτρος, Βρισμιτζάκης Γιώργος, Σαντορινιός Νίκος*.

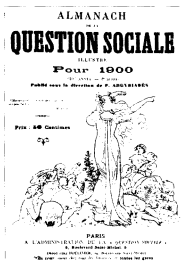
Αρβανιτάκης, Στέλιος (εκλ. συγγ.) Κομμουνιστής εργάτης, μέλος του ΚΚΕ και αργότερα της ανεξάρτητης μαχητικής Κομμουνιστικής Ένωσης του Πειραιά, «ο μόνος στην Ελλάδα που είχε διαμαρτυρηθεί για τη σφαγή της Κρονστάνης» (Στίνας, Α., *Αναμνήσεις*, τόμ. Β', σ. 178). Ο Αρβανιτάκης «αποκλείστηκε από το ΚΚΕ με απόφαση της Κ[ομμουνιστικής] Δ[ιεθνούς] και της Βαλκανικής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας. Από τότες ζούσε έξω από κάθε οργάνωση οπαδός του αναρχικού κομμουνισμού και πάντα στην πρώτη γραμμή σ' όλες τις διαδηλώσεις και στις συγκρούσεις των εργατών με την Αστυνομία» (Στίνας, Α., *ΕΑΜ-ΕΛΛΕ-ΟΠΛΑ*, σ. 56-

Αργυριάδης, Παύλος

57). Τον Στέλιο Αρβανιτάκη (όπως και πολλούς άλλους «καιρικούς») θα εκτελέσει, για προφανείς λόγους, η διαβόητη ΟΠΛΑ του ΚΚΕ στην περίοδο της παντοδυναμίας της, το 1944.

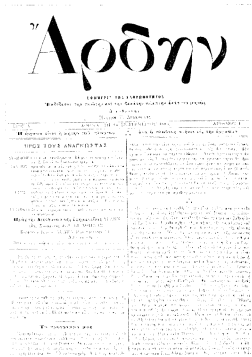

Αργυριάδης, Παύλος (εκλ. συγγ.) Ελληνικής καταγωγής κοσμοπολίτης σοσιαλιστής του 19ου αιώνα, δικηγόρος, συγγραφέας, εκδότης και συνεργάτης όλων σχεδόν των ελληνικών εντύπων της εποχής που εξέδιδαν οι κοινωνιστές (Σοσιαλιστής, Επί τα Πρόσω, Νέον Φως κ.ά.). Γεννήθηκε στη Καστοριά το 1849 και σπούδασε στο Παρίσι, όπου πέρασε το υπόλοιπο του βίου του και άφησε την τελευταία του πνοή στο γύρισμα του αιώνα (1901). Υπήρξε στέλεχος του Σοσιαλιστικού Επαναστατικού Κόμματος [Parti Socialiste Révolutionnaire] και εξέδιδε για χρόνια (από το 1886) το περιοδικό Κοινωνικό Ζήτημα [Question Sociale] μια Επιθεώρηση κολλεκτιβιστικών, κομμουνιστικών και αναρχικών ιδεών, καθώς και προερχομένων από τα επαναστατικά κινήματα των δύο αιώνων, που μετονόμασε αργότερα σε Ημερολόγιο του Κοινωνικού Ζητήματος και της Ελευθέρης Σκέψης [Almanach de la Question Sociale et de la Libre Pensee].

Αργυρόπουλος, Περικλής (εκλ. συγγ.) Σοσιαλεπαναστάτης ελληνικής καταγωγής, γιος του διερμηνέα της ρωσικής πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη. Γεννήθηκε το

1839, σπούδασε νομικά στη Μόσχα και από το 1861 τέθηκε επικεφαλής μιας αντικαθεστωτικής ομάδας που τύπωνε παράνομα έργα των Γκέρτσεν, Μπίχνερ, Ογκάρεβ, Σεβτσένκο κ.ά. και προπαγάνδιζε την επαναστατική ανατροπή του τσαρικού καθεστώτος στα «Κυριακάτικα Σχολεία» της. Το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου η τσαρική αστυνομία έδωσε τέλος στη σύντομη επαναστατική του δραστηριότητα, την οποία και δεν αρνήθηκε στη δίκη που ακολούθησε. Η απόφαση του δικαστηρίου σε ό,τι τον αφορούσε δεν ήρθε ποτέ. Πέθανε πριν αυτή εκδοθεί στο νοσοκομείο των φυλακών στις 18.12.1862. Ούτε έμαθε ότι στα πρακτικά του Κεντρικού Αρχείου που βρέθηκαν αργότερα και στο φάκελο με τον τίτλο «Αί Πολιτικάί Δίκαι του 1860» υπήρχε η εξής περιχοπή: «ὁ Ἄργυρόπουλος Περικλῆς ὁ Μανουήλοβιτς, εἶναι γενικῶς ἀπό τὰς πλέον προικισμέναις καί μορφωμέναις φυσιολογικαῖς, ἕξενος ἀπό κάθε ἐγωισμῶν» (Κοινωνιολογικόν και Πολιτικόν Λεξικόν, τόμ. Α', σ. 338, εφημ. Ανεξαρτήτος). Το Μάιο του 1862, λίγους μήνες μετά το θάνατό του, σύντροφοί του θα κυκλοφορήσουν και τη μοναδική θεωρητική του εργασία, τη μπροσούρα που συνέγραψε με τον Π. Γ. Ζανιέβσκι στη φυλακή υπό τον τίτλο Νέα Ρωσία.

Άρθρον (εφημ.) Η δεύτερη κοινωνιστικού προσανατολισμού εφημερίδα -είχε προηγηθεί το 1877 η αναρχίζουσα Ελληνική Δημοκρατία του Δημοκρατικού Συλλόγου του Λαού της Πάτρας- που τυπώθηκε στον ελλαδικό χώρο με εκδότη τον Ιπλάτωνα Δρακούλη στην Αθήνα της δεκαετίας του 1880. Κυκλοφόρησε ως εφημερίς της ανθρωπότητας με μότο «ή εργασία είναι ή μήτηρ του πλούτου» άρα ο πλούτος ανήκει εις την εργασίαν» το Σεπτέμβριο του 1885 και ανέστειλε οριστικά την έκδοσή της ως μηνιαϊον φύλλον των ανθρωπίνων συμφερόντων στο δωδέκατο φύλλο της, τον Ιούλιο του 1887. Στην Άρθρον, που είχε συνδρομητές σε όλη την Ελλάδα και σε κάποιες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και εκ του τίτλου υπονοούσε μια ριζική κοινωνική ανατροπή, ο εκδότης της, αν και θαυμαστής και μεταφραστής του Κραπότκιν και θιασώτης τότε του «αυτονόμου κοινωνισμού»,

λο υπονοούσε μια ριζική κοινωνική ανατροπή, ο εκδότης της, αν και θαυμαστής και μεταφραστής του Κραπότκιν και θιασώτης τότε του «αυτονόμου κοινωνισμού»,

Άρθρο

ζητούσε «μεταβολήν τῶν πραγμάτων βαθμιαίαν ἀλλὰ βεβαίαν» και δήλωνε εχθρός «τῆς ἀταξίας, τῆς παραλυσίας και τῶν ἀνατροπῶν». || Βλ. επ. *Δρακοῦλης Πλάτων*.

Άρθρο (εκδ.) Αθηναϊκές εκδόσεις ελευθεριακού προσανατολισμού, ορμώμενες εκ Αγγινίου και εδρεύουσες μέχρι πρότινος επί της οδοῦ Σουλτάνη στον αριθμό 8, με υπεύθυνο τον Γιάννη Καρύτσα.

Άρένα (αναρχ. ομ.) Υπήρξε μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εκδοτική και κολεκτιβιστική απόπειρα (περιοδικό *Η Άρένα* και οι *Μονομάχοι* της, εφημερίδα *Η Άρένα*, Αυτόνομες Εκδόσεις) στην Αθήνα (1983-85). Η Άρένα εκπροσωπήθηκε το 1984 στη Διεθνή Αναρχική Συνάντηση της Βενετίας και την ίδια χρονιά συμμετείχε με τις «μικρές ορδές της» στα γεγονότα του Κάραβελ. Αυτοδιαλύθηκε μετά την κατάληψη του Χημείου το Μάιο του 1985. Ο Γιώργος Χάμπας, ένα από τα μέλη της που θα επιχειρήσουν ένα ακόμη έντυπο εγχείρημα, θα αποφανθεί εν θερμώ το 1986 ότι «η "Άρένα" ήταν ένας κακόγουστος συναπαντητικός περίπατος στους μύθους και θα παραμείνει τέτοιος για όσους δεν έκαναν τίποτα στους κόλπους της» (*Hannibal Ante Portas*, τ. 1, Μάρτιος 1986, σ. 7) ενώ ο Παναγιώτης Καλαμαράς με την ψυχραιμία που η χρονική απόσταση αποφέρει θα αποφανθεί εν έτει 2013: «Η κολεκτιβιστική Άρένα (...) ανέβασε ψηλά τον πήχη των προσδοκιών της και τελικά "τη σάρωσε το μέλλον"» (Καλαμαράς, Π., *Πατησιών και Στουρνάρη Γωνία*, σ. 41).

Αριστερά (πολ.) Κατά τους αναρχικούς, το αριστερό είναι το πιο γοητευτικό και... καλοσηματισμένο προφίλ του κεφαλαίου και του κράτους. Ο όρος οφείλει την προ-

έλευσή του στη θέση (αριστερή) που κατέλαβε το ριζοσπαστικό ρεύμα του αστισμού (οι Ιακωβίνοι) στη Συντακτική Συνέλευση που προέκυψε από τη Γαλλική Επανάσταση και έκτοτε υποδηλώνει ένα ευρύ και θολό ιδεολογικό φάσμα που ξεκινά από τις παρυφές της σοσιαλδημοκρατίας και εκτείνεται ως τα πέρατα της εξωκοινοβουλευτικής και επαναστατικής κομμουνιστικής συνιστώσας της, της άκρας αριστεράς του κεφαλαίου, όπως έλεγαν οι αναρχικοί της Μεταπολίτευσης. Η δηκτική ρήση του υποτιθέμενου θυμόσοφου, σταλινικού ηγέτη, Χαρίλαου Φλωράκη για τους εξ ευωνύμων του κόμματος ότι «στ' αριστερά της Αριστεράς υπάρχει η Δεξιά» παραγνώριζει το γεωμετρικά προφανές: πως αν ανάγουμε τις ιδεολογίες στον κύκλο, τότε και στα δεξιά της Δεξιάς υπάρχει η Αριστερά. Αναθέτως, οι αναρχικοί, που βρίσκονται πέραν του καλού (σοσιαλισμού) και του κακού (καπιταλισμού), συνθηματολογούν ιερόσυλα: «Ίδια είν' τ' αφεντικά δεξιά κι αριστερά» και αυτοσαρκαζόμενοι ορισμένοι προσθέτουν «...και χειρότερα τα αναρχικά!».

Αποδομητικό αναρχικό σύνθημα των αρχών της δεκαετίας του 1980 από το βιβλίο του Γιάννη Δημαρά *Εμπρός στον Έτσι που Χάραξε ο Τέτοιος*, εκδ. Κάκτος, 1981.

Αρίσταππος (φιλ.) Μαθητής του Σωκράτη, ο ιδρυτής της κυρηναικής φιλοσοφικής σχολής. Έζησε ανάμεσα στα 435 και 355 π.Χ. ως άθρησκος ατομικιστής υπέρμαχος των πάσης φύσεως ηδονών, σωματικών και πνευματικών, παρότι θεωρούσε ως πρότυπο τον εσωτερικά ελεύθερο άνθρωπο τον «άνευ επιθυμιών και ελαττωμάτων», αλλά και κοσμοπολίτη «ικανόν άρμόσασθαι και τόπω και χρόνω». Δίδαξε με το αζημιωτο στην Αθήνα και άλλες ελληνικές πόλεις αλλά και στις Συρακούσες με χορηγό τον τύραννό της Διονύσιο.

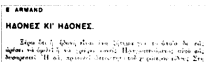
Αριστοκράτες Βάνδαλοι (αναρχ. ομ.) Αθηναϊκή αναρχική ομάδα που εκκολάφτηκε στη... φωλιά του περιοδικού *Ο Κόκκορας που Λαλεί στο Σκοτάδι* με ανάλογη της ονομασίας της ευγενή δραστηριότητα στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Αν ξενίζει ο αυτοχαρακτηρισμός τους, θα μπορούσαν να αντιτάξουν τη ρήση του προπάππου τους Μιχέλη Άβλιχου που σε ανάλογη περίπτωση αντιγύρισε ότι «ή άναρχία είναι άκρατος άριστοκρατία». || Βλ. επ. **Πρωτοφάλης Μιχαήλ**.

Αρμαγεδών

Άρμαγεδών (εφημ.) Έφημερίς προφητική των πατριών οπαδών του «έπεγνωσμένου χριστιανισμού», της οποίας δεκατρία φύλλα εξέδωσε στην πόλη το 1896, ο Αθανάσιος Χριστογιαννόπουλος με συντάκτη τον αυτοπροσδιοριζόμενο «προφήτη» Ιωάννη Αρνέλλο, αδερφό του αναρχικού συνεργάτη των εφημερίδων *Επί τα Πρόσω* και *Νέον Φως* Δημητρίου Αρνέλλου. Παρόλες τις διώξεις του κύκλου του Αρμαγεδώνα μέσα στο τρομολάγνο κλίμα της εποχής και κάποιες κοινωνιστικές υψής νύξεις του, δεν «νομιμοποιούνται» κάποιοι ιστορικοί του κοινωνικού κινήματος να τον χαρακτηρίζουν ως έντυπο «αναρχοχριστιανικό». || Βλ. επ. Αρνέλλος Ιωάννης, *Πριμαρόλια*.

Αρμάν, Εμιλ [Armand, Emile] (αναρχ.) Ψευδώνυμο του Γάλλου Ερνέστ Λουσιέν Ζουέν [Ernest Lucien Juin], πρώην τολστοϊκού χριστιανού, πούρου αργότερα αναρχοτομικιστή και από το 1901, διά της εφημερίδας του *Νέα Εποχή* [L'Ere Nouvelle], πρώιμου κήρυκα της σεξουαλικής απελευθέρωσης. «Πνεύμα περιεργό που εις άκρον έρταται τὸ νέον» κατά τον ομόφρονά του Γιώργο Βρισμιτζάκη, ο Αρμάν θα διευθύνει για ένα μικρό διάστημα και τη φιλοϊελεγκαλιστική εφημερίδα *Η Αναρχία* [L'Anarchie] και θα εκδώσει στη συνέχεια, ως το 1956, αρκετές άλλες: *Έξω από το Κοπάδι* [Hors du Troupeau], *Οι Ανυπότακτοι* [Les Réfractaires], *Στη Μάχη ή Σώμα με Σώμα* [Pendant la Melee], *Ο Μοναδικός* [L'Unique]. Θα πεθάνει το 1962, στις αρχές δηλαδή της περιλάλητης δεκαετίας, όπου θα βρουν μαζική αποδοχή και εφαρμογή οι απόψεις του περί τα ερωτικά.

Άρθρο του Αρμάν στα *Γράμματα* (τόμ. 4, τ. 37, 1917) της Αλεξάνδρειας.

αρμονιστές (νεολ.) Οι έποικοι της Νέας Αρμονίας, του αγροτικού «αυτοδιαχειριστικού» πειράματος που επιχείρησε ο Όουεν επί αμερικανικού εδάφους, αλλά και

μερικοί κατοπινοί αντιεξουσιαστές του 19ου αιώνα που υιοθέτησαν τον όρο ως μέλ-
λοντες συναυτουργοί μιας εμπλουτισμένης με περισσότερα ελευθεριακά στοιχεία
ευτοπίας.

«Στους καιρούς της Αρμονίας»
του γάλλου αναρχικού ζωγράφου
Πολ Σινιάκ.

Αρνέλλος, Δημήτριος (αναρχ.) Αναρχικός ακτιβιστής του 19ου αι-
ώνα, γεννημένος στον Πύργο της Ηλείας το 1865, δημοσιογράφος
καριέρας και εκ των πρώτων μεταφραστών στην Ελλάδα έργων της
ελευθεριακής φιλολογίας. Ένας επίδοξος γιατρός που παράλληλα
με τις σπουδές του θα εντρυφήσει από τις αρχές της δεκαετίας του
1890 ως αντίπαλος σοσιαλιστής επηρεασμένος από τον Καλλέργη στα
αίτια της κοινωνικής νόσου και στη συνέχεια ως αναρχικός στα αί-
τια της ανίατης μέχρι σήμερα... εξουσιοφρένειας. Σ' αυτή τη δεύτε-
ρη περίοδο θα συμμετάσχει στις δραστηριότητες του κύκλου της αναρχικής εφη-
μερίδας της Πάτρας *Επί τα Πρόσω* (1896-98) και μετά τις αλλεπάλληλες διώξεις
και το οριστικό της κλείσιμο, στην έκδοση της ομολογής της *Νέον Φως*, στον Πύρ-
γο. Εκεί, παράλληλα με την αραιά αρθρογραφία του στην εφημερίδα, θα επιδο-
θεί στη μετάφραση -χωρίς ωστόσο να καταφέρει λόγω οικονομικής δυσπραγίας
να τα εκδώσει- έργων των Κραπότκιν (*Η Αναρχία, η Φιλοσοφία και το Ιδεώδες*
αυτής), Μπακούνιν (*Θεός και Κράτος*), Ζιράρ (*Το Αναρχικό Έργο*) και Ετιεβάν
(*Διακηρύξεις*). Το τέλος της έντονης αντιεξουσιαστικής κοινωνικής παρουσίας την
τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα στη Βόρεια Πελοπόννησο θα σημάνει ουσια-
στικά και το τέλος της συμμετοχής του Δ. Αρνέλλου σε «αναρχικές εκδηλώσεις».
Μετά από μια σύντομη κοινωνιστική περιδιάβαση στο ελευθεριακό τοπίο της Αι-
γύπτου θα εγκατασταθεί στην Αθήνα και μέχρι το θάνατό του, το 1933, θα δη-
μοσιογραφεί επαγγελματικά ως αστυνομικός συντάκτης σε πολλές εφημερίδες και
θα διατελέσει «επί μακρόν» πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφη-

μερίδων Αθηνών (ΕΣΗΕΑ), «διακριθείς διά την αλληλεγγύην και την στοργήν του προς τους συναδέλφους του» (Μάγερ, Κ., *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμ. Β', σ. 36). Η τελευταία του παρέμβαση στο σοσιαλιστικό τύπο θα πραγματοποιηθεί στην εβδομαδιαία εφημερίδα *Κοινωνισμός* (29.10.1910, φ. 33, σ. 4) προκειμένου να αντικρούσει με το άρθρο του «Διά τήν Ἀλήθειαν» ένα δημοσίευμα με τίτλο «Ο Σοσιαλισμός», σχετικό με τις απαρχές του κοινωνιστικού κινήματος στην Ελλάδα και το ρόλο του Πλάτωνα Δρακούλη. || Βλ. επ. *Αναρχία - Η Φιλοσοφία και τὸ Ἰδεώδες Αὐτῆς*, *Αναρχικός Όμιλος Πατρών*, *Αναρχικός Όμιλος Πύργου*, *Ἐπί τὰ Πρόσω, Καλλινοῦτζῆς Βασιλείος, Νέον Φῶς*.

Αρνέλλος, Ιωάννης (πρόσ.) Καθηγητής μαθηματικών και θρησκευτικών, αυτοπροσδιοριζόμενος «προφήτης», αδερφός του αναρχικού Δημητρίου Αρνέλλου. Γεννήθηκε το 1870 και πέθανε βουτηγμένος σε έναν άκρατο και φασίζοντα χριστιανικό μυστικισμό το 1948. Υπήρξε στα τέλη του 19ου αιώνα μέλος της χριστιανοσοσιαλίζουσας κίνησης της Πάτρας και ο βασικός συντάκτης της «προφητικής» εφημερίδας *Αρμαγεδών*, που εξέδιδε ο πνευματικός καθοδηγητής της οργάνωσης και εισηγητής του «έπεγνωσμένου χριστιανισμού» Αθανάσιος Χριστογιαννόπουλος. Για τα αρετικά του γραφόμενα θα διωχθεί, θα χαρακτηριστεί παράφρων και (τελειώς άστοχα) αναρχικός και θα τύχει της χλιαρής συμπάρασης των αναρχικών του Πύργου που αναρωπόντουσαν ρητορικά: «Εάν ὁ κ. Ἀρνέλλος εἶνε γελοῖος καὶ μωρός, δὲν ἀρκεῖ τόση γελωτοποίησης ἐκ μέρους ὀλοκλήρου τοῦ τύπου καὶ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου τῶν ἀστῶν; Ἐάν πάλιν εἶνε σοβαρός καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὸ θρησκεῦμα καὶ τὸ καθεστὸς τὸ πολιτειακόν, ποῦ βόσκουν τότε οἱ φοβεροὶ καὶ οἱ τρομεροὶ θεολόγοι μας καὶ οἱ δεσποτάδες μας καὶ οἱ ιεροκήρυκές μας; Ποῦ δὲ οἱ πολιτειολόγοι ὑποστηρικταὶ τῆς καθεστώσεως τυραννίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως;» (*Νέον Φῶς*, 15.11.1898, φ. 7, σ. 1). Ο ίδιος στον απαντητικό τότε «*Λόγον ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας*», που θα τυπώσει σε μορφή προκήρυξης στην Αθήνα στις 3 Ιανουαρίου του 1897 (αρχεῖο Σταύρου Καλλέργη), έγραφε μεταξύ άλλων: «οὐαὶ σοὶ Ἰερῶθεε, οὐαὶ σοὶ Δηλιγιάννη, οὐαὶ σοὶ Προκόπιε! καὶ οἱ βέβηλοι καὶ οἱ αἰσχρότητος ἀναπλέω ἀκούοντες ταῦτα μᾶς καλοῦσιν ἀναρχικούς· ἀλλ' ἀκούσατε ἀδελφοί! ὁ πολεμῶν τὴν κακίαν εἶνε βεβαίως ἐναντίον τῆς κακίας· εἰ δὲ τὸ πολεμούμενον καὶ ἀπόβλητον τοῦτο στοιχεῖον ὑπάρχει καὶ ἐν τοῖς ἄρχουσι, πταίμεν ἡμεῖς οἱ τὸ κράτος τοῦ Σατὰν κρημνίζοντες καὶ τὴν Βασιλείαν τοῦ Ἰησοῦ ἱστάντες;» || Βλ. επ. *Πρμαρόλια*.

ἀρνηση στρατεύσεως (κοιν. ορολ.) Για τους ελευθεριακούς μια συνειδητή επιλογή απαξίωσης του «πολιτισμού των στρατοπέδων». Εκδηλώνεται από τον 19ο αιώνα

διά της ανυποταξίας, της λιποταξίας, της απαλλαγής λόγω προσωρινής παραφροσύνης (τρελόχαρτο) και πρόσφατα εγγράφως και αιτιολογημένα (ολική άρνηση στράτευσης) και πληρώνεται κατά περίπτωση με το ανάλογο τίμημα. «Ούτε μια ώρα στο στρατό», «Κάτω όλοι οι στρατοί, αναρχία και ζωή», «Κίνημα μαζικό πάντα ενάντια στο στρατό» είναι μόνο μερικά από τα συνθήματα που τη συνοδεύουν και την επιτροτούν. || Βλ. επ. **ανυποταξία, ολική άρνηση στράτευσης.**

«Άρνησήφηφοι» (δημ.) Κάτω από αυτόν το χαρακτηριστικό τίτλο θα φιλοξενησει η «κοινωνιολογική» εφημερίδα του Πύργου *Νέον Φως* (31.1.1899, φ. 17, σ. 4) την πρώτη ενυπόγραφη αντεκλογική διακήρυξη στην Ελλάδα, προερχόμενη από την Πάτρα. Κόντρα στο τρομολάγνο κλίμα και τη γενικευμένη στην πόλη τους καταστολή, συνεπεία των οποίων είχε ανασταλεί και η έκδοση της εφημερίδας τους *Επί τα Πρόσω*, και ενόψει των επικείμενων βουλευτικών εκλογών, οι πατρινοί «αρνησήφηφοι» αναρχικοί απευθυνόμενοι στον εκδότη της εφημερίδας, έγραφαν: «Άγαπητέ σύντροφε! Η άρχη, ή εξουσία, είναι άρνηςιας τής άπολύτου έλευθερίας τών κοινωνικών ατόμων. Η κοινοβουλευτική αντιπροσωπία είναι μία άρχη, μία εξουσία, νομοθετική εξουσία. Έπομένως ή έκλογη κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων είναι άρνηςιας τής έλευθερίας τών ατόμων. Όθεν, επειδή οι κάτωθι υπογεγραμμένοι έχομεν γνώσιν βαθειάν τής έλευθερίας μας ως ατόμων. Έπειδή έχομεν γνώσιν βαθειάν ότι ειμεθα άνθρωποι, δηλαδή λογικά όντα. Έπειδή έχομεν γνώσιν βαθειάν ότι έλευθερία του ατόμου έστι αυτοδιοίκησης. Έπειδή γνωρίζομεν τί στοιχίζει να άπωλέση τις την έλευθερίαν του. Και επειδή ή έκλογη κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων άντίκειται εις την άξιοπρέπειάν μας ως λογικών όντων, εις την έλευθερίαν μας, εις την αυτοδιοίκησιν του ατόμου. Διά ταύτα δηλοϋμεν διά του “Νέου Φωτός” ότι εις τās μελλούσας βουλευτικές εκλογάς θέλομεν άποσχει τής ψηφοφορίας. Οι σύντροφοί σου εις τόν ύπερ τής άπολύτου έλευθερίας άγώνα. Στέλιος Βέρρας, ράπτης. Άγγελής Σακκέτας, έργολάβος. Άριστ. Άγαλόπουλος, ράπτης. Κωνστ. Κωστόπουλος, πιλοποιός. Νικόλας Λιοπέτας, Ξυλουργός. Σπυρίδων Λυναράς, Ξενοδόχος. Κωνστ. Σταυρόπουλος. Ίωαν. Γιαννόπουλος, Ξυλουργός. Δημ. Θ. Καραμπίλιας, ράπτης. Ίωαν. Μιλ. Μαγκανάρας, δημοσιογράφος και τυπογράφος». Ως «άρνησήφηφοι» στο ίδιο φύλλο και οι ομοϊδέατες τους του Πύργου διά του κύριου άρθρου της εφημερίδας τους θα συγκατανεύσουν: «Όχι δέν ψηφίζομεν, ή Βουλή δέν εινε δι’ ήμās, ούτε οι νόμοι, ή χωροφυλακή, ούτε τὰ συντάγματα, ούτε οι στρατοί, ούτε αι άστυνομίαι, ούτε τὰ δικαστήρια, ούτε τίποτε έξ δσων άποτελειται το παρόν τυραννικόν καθεστός, αλλά δι’ εκείνους που μās κλέπτουν, αλλά δι’ εκείνους που μās τυρανοϋν, αλλά δι’ εκείνους που μās ποτίζουν καθημέραν δηλητήριον». || Βλ. επ. **απεργία εκλογική, φήφος, φήφος άκυρη, ψηφοφορία καθολική, ψηφοφόρος.**

αρνητικό (επίθ.) Στον κόσμο της εικόνας το φιλμ στο οποίο τα χρώματα είναι αντεστραμμένα, στη φιλοσοφία μια εγγελιανή έννοια που υιοθέτησε ο νεαρός Μπακούινι και διασκέυασε σε δημιουργική καταστροφή. Στον κοινωνικό ανταγωνισμό ο... αόρατος προς το παρόν «αλλόκοσμος» που κυφορούν μέσα τους οι επαναστατημένοι φιλοκαταστασιακοί, μηδενιστές και ατομικιστές «εργάτες του αρνητικού».

Αρσίνοβ, Πιότρ Αντρέγιεβιτς [Аршинов, Пётр Андреевич] (αναρχ.) Ψευδώνυμο του Πιότρ Αντρέγιεβιτς Μαρίν [Μαρινι]. Ρώσος ελευθεριακός κομμουνιστής, φίλος και σύντροφος του Νέστορ Μαχνό και ιστορητής της Μαχνόβαινα. Γεννήθηκε το 1887, οργανώθηκε στα 18 του χρόνια στο κόμμα των μπολσεβίκων, πέρασε γρήγορα στις αναρχικές «γραμμές» στην Ουκρανία, φυλακίστηκε για πλειάδα «τρομοκρατικών» ενεργειών και τελικά απέδρασε και κατέφυγε στη Γαλλία. Με τον Μαχνό είχε συνδεθεί φιλικά στη φυλακή Μπουτίρκι της Μόσχας το 1911 από όπου αποφυλακίστηκαν μαζί τις πρώτες μέρες της επανάστασης, το Μάρτιο του 1917. Στη Γαλλία με το Μαχνό και άλλους ρώσους εξόριστους θα εκδώσει το 1925 την περιοδική αναρχοκομμουνιστική επιθεώρηση *Υπόθεση της Εργασίας* [Δελο Τρυδα], θα συνδράμει τον επόμενο χρόνο στη συγγραφή της *Οργανωτικής Πλατφόρμας των Ελευθεριακών Κομμουνιστών* και θα πάρει μέρος στην έντυπη διαμάχη που προκάλεσε η δημοσιοποίησή της. Απογοητευμένος από τη μη αποδοχή της και χολωμένος από τις κατηγορίες περί «επιχείρησης μπολσεβικοποίησης» του αναρχικού κινήματος, θα βαλθεί να δικαιώσει τους επικριτές του με την απόφασή του να επιστρέψει το 1933 στην σταλινοκρατούμενη πατρίδα του. Τα διαπιστευτήριά του στην «εργατική» εξουσία της χώρας του θα αποτελέσουν δύο μπροσούρες που εξέδωσε στο Παρίσι υπό τους τίτλους *Ο Αναρχισμός και η Δικτατορία του Προλεταριάτου* (1931) και *Ο Αναρχισμός στην Εποχή μας* (1933) και ένα άρθρο εν είδει απολογητικού υπομνήματος που δημοσιεύτηκε στην *Ισβέστια* το 1935 με τον εύγλωττο τίτλο *Το Φιάσκο του Αναρχισμού*. Τη μεταμέλειά του οι παλιοί του σύντροφοι θα σχολιάσουν ο καθείς κατά την ιδιοσυγκρασία του. Ο Μαχνό ανάμεσα σε πολλά και πικρά που ετεροχρονισμένα θα του προσάψει ήταν πως «άρχισε να σκέφτεται τον εαυτό του ως τον ηγέτη του αναρχισμού» ενώ ο Καμίλο Μπερνέρι θα αρκεστεί απλά να παρατηρήσει ότι ο Αρσίνοβ «δεν έφυγε από το κίνημα ήσυχα και με αξιοπρέπεια, αλλά χτύπησε την πόρτα πίσω του όπως ένας μεθυσμένος». Στη «μεγάλη σοβιετική πατρίδα» ο Αρσίνοβ θα εργαστεί για ένα χρονικό διάστημα ως διορθωτής τυπογραφικών δοκιμίων και θα αφήσει την τελευταία του πνοή τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1937, στη διάρκεια των σαρωτικών εκκαθαρίσεων του μνησικάκου «πατερούλη». Θα εκτε-

λεστεί με την κατηγορία της «απόπειρας παλινόρθωσης του αναρχισμού» στη Ρωσία. Κάτι που δεν γνωρίζουμε προς το παρόν αν ευσταθεί. || Βλ. επ. **Μαχνό Νέστορ Ιβάνοβιτς, Πλατφόρμα, πλατφορμιστές.**

Αρτό, Αντονέν [Artaud, Antonin] (εκλ. συγγ.) Γάλλος σουρεαλιστής, ποιητής, πεζογράφος και θεωρητικός του «θεάτρου της σκληρότητας». Ένα ελεύθερο, μοναχικό και ταραγμένο πνεύμα που εγκατέλειψε το σουρεαλισμό, όταν «έγινε και αυτός ένα κόμμα», αφού κατά την κρίση του «η οπτική του σουρεαλισμού και αυτή του μαρξισμού είναι ασυμβίβαστες». Θεωρώντας ότι ο σουρεαλισμός με τις απανωτές προσχωρήσεις μελών του στο γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα κατέβηκε στο επίπεδο του μαρξισμού, αναρωτιόταν: «ωραία δε θα 'ταν να βλέπαμε το μαρξισμό να κατορθώνει να φτάνει το ύψος του σουρεαλισμού;» (Αρτό, Α., *Τα Επαναστατικά Μηνύματα*, σ. 13). Γεννήθηκε το 1886 και απεβίωσε το 1948. Ανάμεσα στα γραπτά του ξεχώρισαν: *Το Αμόνι των Δυνάμεων* (1926), *Το Θέατρο της Σκληρότητας* (1933), *Ο Ηλιογάβαλος ή ο Εστεμμένος Αναρχικός* (1934), *Τα Επαναστατικά Μηνύματα* (1936), *Ταξίδι στη Χώρα των Ταραχομάρα* (1945), *Για να Τελειώνουμε με την Υπόθεση του Θεού* (1945). || Βλ. επ. **σουρεαλισμός.**

Άρχοντας της Πετρούπολης, ο (λογ.) Ψυχογραφική μυθιστορία του νομπελίστα νοτιοαφρικανού λογοτέχνη Τζ. Κουσί με ήρωα το δημιουργό των *Δαιμονισμένων* Φιόντορ Ντοστογιέβσκι να διερευνά στην Αγία Πετρούπολη του 19ου αιώνα τις αδιευκρίνιστες συνθήκες θανάτου του θετού του γιου Πάβελ και τις σχέσεις του με τους αναρχικούς κύκλους της ρωσικής πόλης, αλλά και το «μυστηριώδη» Νετσάγιεβ.

Ασγκλέας, Ζερμινάλ [Esgleas, Gertmina] (αναρχ.) Ψευδώνυμο του Ζοζέπ Ασγκλέας ι Ζάουμπε [Josep Esgles i Jaume] (1903-1981). Σημαίνων ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής (ο σύντροφος της Φεδερικά Μοντσένι), βετεράνος ήδη την εποχή της επανάστασης και υπουργός Οικονομικών στην περιφερειακή Καταλανική Κυβέρνηση το 1937. Γνώστης της πολιτικής τέχνης θα υπερασπισθεί, κατόπιν εορτής, την αναρχική... ορθοδοξία και θα κατορθώσει να κρατήσει τη θέση του γραμματέα της CNT στην εξορία [CNT-en exilio] που έδρευε στην Τουλούζη της Γαλλίας σχεδόν... ισοβίως.

ταλανική Κυβέρνηση το 1937. Γνώστης της πολιτικής τέχνης θα υπερασπισθεί, κατόπιν εορτής, την αναρχική... ορθοδοξία και θα κατορθώσει να κρατήσει τη θέση του γραμματέα της CNT στην εξορία [CNT-en exilio] που έδρευε στην Τουλούζη της Γαλλίας σχεδόν... ισοβίως.

Άσμος, Νικόλας (αναρχ.) Ιδιόμορφος τραγουδοποιός, «πληνθέτης» κατά δήλωσή του. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1949 και μεγάλωσε στην Κοζάνη με το όνομα Νίκος Ασημόπουλος. Αργότερα, «αναζητώντας Κροκανθρώπους», θα βρεθεί στη Αθήνα, θα δουλέψει σε μουσική της Πλάκας και στη Μεταπολίτευση θα συνδεθεί με τον πολύχρωμο αντιστασιακό χώρο της πρωτεύουσας που τραγουδούσε αισιόδοξα και ηρωικά στις διαδηλώσεις το θούριό του «Δεν πα να μας χτυπάν». «Ο Νικόλας Άσμος», σύμφωνα με ένα αυτοσυστατικό σημείωμα το οποίο έγραψε ο ίδιος στο οπισθόφυλλο του πρώτου του μεγάλου δίσκου, που κυκλοφόρησε το Νοέμβριο του 1982 με τίτλο «Ο Ξαναπές», «είναι αυτός που έφτιαξε το "Ζωντανό Καφενείο", το Μουσ.Θε.Φτω. (Μουσικό Θέατρο Φτώχειας), ανακάλυψε το ΚΡΟΚ και τη δικιά του Κροκανθρωπία. Υπήρξε βασιλιάς του ΚΡΟΚ. Έφτιαξε το ΚΡΟΚ συγκρότημα "ΚΟΙΛΟΚΕΦΑΛΟΣ ΠΟΝΟΣ". Ίδρυσε στους δρόμους το MAGIC MUSIC THEATER FUR-FUR (το μεγαλύτερο θέατρο στην ιστορία, που καταργεί την ιστορία). Οργάνωσε την αποδιοργάνωση και τις ΜΕΤΑΦΥΡΓΥΡΙΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ. Έγινε ο άνθρωπος που δεν υπήρξε ποτέ. Αποκάλυψε στους ανθρώπους την πολεμική άνευ πολέμου, που καταργεί τον πόλεμο χωρίς να τον αναπαράγει. Είναι όμως πολεμική. Και τέλος, άρχισε τη Βόλτα, που δε σταματάει κι ούτε ποτέ της έχει αρχίσει. Οι άνθρωποι της Βόλτας έχουνε τη θέα του ανθρώπου και βρίσκονται σκορπισμένοι παντού και πουθενά τώρα πάντα και ποτέ». Το τραγικό τέλος της «Βόλτας» για τον Νικόλα Άσιμο θα έρθει το Μάρτιο του 1988 με την αυτοκτονία του, «καταμενόμενη» κατά πολλούς μετά τη σταδιακή βύθισή του σ' ένα προσωπικό μεταφυσικό σύμπαν και την απομόνωσή του από «τους ανθρώπους της Βόλτας» συνεπεία και των αναπόδεικτων, για τους περισσότερους, κατηγοριών για βιασμό.

Αριστερά ο Δομίνγκο Ασκάσο με τον (διοπτροφόρο εδώ) Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι.

Ασκάσο Αμπαδία, Δομίνγκο [Ascaso Abadia, Domingo] (αναρχ.) Ισπανός αναρχικός με δραστηριότητα αντάξια της γνωστής οικογενείας (αδερφός των Φρανθίσκο και Αλεχάνδρο). Επέζησε στο ξεκίνημα της επανάστασης στις μάχες με τους φαλαγγίτες και ανέλαβε την εκπαίδευση ελευθεριακών νεοσύλλεκτων ως διοικητής της Λαϊκής Σχολής Πολέμου, για να σκοτωθεί στις μέρες της σταλινικής προβοκάτιας του Μαΐου του 1937 από... φίλια δημοκρατικά πυρά.

Ασκάσο Αμπαδία, Φρανθίσκο [Ascaso Abadia, Francisco] (αναρχ.) Ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής καρδιακός φίλος, σύντροφος και το... έτερον επαναστατικό ήμισυ του Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι. Σύμφωνα με τον Θεοβάντες Κάνοβας: «Ο Ασκάσο και ο Ντουρούτι συμπλήρωναν ακριβώς ο ένας τον άλλο. Ο Ντουρούτι ήταν άνθρωπος της δράσης, της ορμής, του ενθουσιασμού, που κέρδιζε την εμπιστοσύνη των ανθρώπων. Ο Ασκάσο, ο άνθρωπος της ησυχίας, της σκέψης, της καρτερικότητας, της φιλικότητας και του υπολογισμού. Αυτός ήταν τέλειος στρατηγός. Ήταν αυτός που οργάνωνε τις επαναστατικές ενέργειες» (Εντσεναμπέργκερ, Χ. Μ., *Το Σύντομο Καλοκαίρι της Αναρχίας*, σ. 83). Ο Φρανθίσκο Ασκάσο γεννήθηκε στην Αραγονία το 1901, εργάστηκε ως σερβιτόρος και εντάχθηκε έφηβος στο αναρχικό κίνημα πεπεισμένος ίσως από τότε ότι «κανείς άνθρωπος δεν έχει το δικαίωμα να κυβερνά κάποιον άλλον». Πρωτοφυλαχίστηκε το 1919 στα δεκαοκτώ του χρόνια, βρέθηκε πίσω από τα σίδηρα ξανά τρία χρόνια αργότερα, το 1922, κατηγορούμενος για την εκτέλεση του μισητού αρχιεπισκόπου Σολδεβίγια, δραπέτευσε και έκτοτε και μέχρι τον πρόωρο και ηρωικό θάνατό του θα συμμετάσχει με το ανάλογο βαρύ τίμημα στις ριφοκίνδυνες και μη επιχειρήσεις (ένοπλες απαλλοτριώσεις, εκτελέσεις, προμήθεια όπλων, οργάνωση εξεγέρσεων, εκδόσεις κ.ά.) των Αλληλέγγυων [Solidarios] σε Ισπανία, Γαλλία, Κούβα και Αργεντινή και των Νοσότρος που διαδέχτηκαν την ομάδα των Σολιδάριος. Σκοτώθηκε στη Βαρκελώνη στις 20 Ιουλίου του 1936 κατά τη διάρκεια επίθεσης των Νοσότρος μετά την εκδήλωση του φραγκικού πραξικοπήματος στο στρατόπεδο Αταραθάνας, επιχειρώντας να εξουδετερώσει μ' ένα παρορμητικό παράτολμο μοναχικό διάβημα έναν ελεύθερο σκοπευτή.

«Είδα όμως», θα θυμηθεί αργότερα η σύντροφος του Ντουρούτι, Εμιλιέν Μορέν, «από το συνδικάτο των εργατών μετάλλου, τον Ασκάσο να πέφτει στη Ράμπλας. Είδα το πτώμα του όταν τον έφεραν μέσα. Ήταν τρυπημένο από σφαίρες. Κόκκινο. Κανείς δεν

μπορούσε να εξηγήσει την πράξη του. Όρμησε εντελώς μόνος του, ενώ το στρατόπεδο απέναντι ήταν ακόμα στα χέρια των φρανκιστών. Πήγε μονάχος του σε σίγουρο θάνατο. Δεν ξέρω τι τον έπιασε. Έμοιαζε σαν αυτοκτονία» (ό.π., σ. 135).
|| Βλ. επ. Αλληλέγγυοι, *Εμείς*.

Ο Φρανθίσκο Ασκάσο (αριστερά με το όπλο στον ώμο) και ο εξάδελφός του Χοακίν Ασκάσο είκοσι λεπτά πριν από την επίθεση στο στρατόπεδο Αταραθάνας. Ένα ντοκουμέντο από τον καταλανό φωτογράφο του Ισπανικού Εμφυλίου, Αγουστίν Σεντέγιες (Αρχείο Centelles / Ricard Marthet).

Ασκάσο Μπουδρία, Χοακίν [Ascaso Budria, Joaquin] (αναρχ.) Ισπανός αναρχικός που αντίθετα από τα ξαδέρφια του (Φρανθίσκο και Δομίνγκο) επέζησε από όλες τις απόπειρες δολοφονίας του αλλά και πολιτικής στίλωσης και πέθανε ειρηνικά στα εβδομήντα του χρόνια, το 1977 στο Καράκας. Προεπαναστατικά υπήρξε ενεργός συνδικαλιστής και μέλος των Αδάμαστων [Los Indomables], μιας αναρχικής ομάδας συγγένειας που συνεργαζόταν με τους Αλληλέγγυους. Στα δημιουργικά χρόνια της επανάστασης θα την υπηρετήσει από το σημαντικότερο πόστο του αντιπροσώπου (ουσιαστικά προεδρεύοντος) του Περιφερειακού Συμβουλίου Άμυνας της κολεκτιβοποιημένης Αραγονίας. Μετά τη διάλυση του Συμβουλίου από τις σταλινικές μεραρχίες, τον Αύγουστο του 1937, και τον πρόσκαιρο εγκλεισμό του στις δημοκρατικές φυλακές θα καταφύγει μέσω Ανδόρας στη Γαλλία, για να καταλήξει μέσω Ουρουγουάης, Χιλής και Παραγουάης στη Βενεζουέλα. Εκεί, στη δεκαετία

του 1960 θα συσπειρώσει με τον παλιό Αλληλέγγυο σύντροφό του Αντόνιο Ορτίθ τις διάσπαρτες ελευθεριακές ομάδες των εξορίστων στην οργάνωση Ενιαία Δύναμη [Fuerza Única] και θα καταγράψει τις αναμνήσεις και εκτιμήσεις του για την πιο κρίσιμη περίοδο της ζωής του και της επανάστασης, τις οποίες έφερε στην επιφάνεια ο ιστορικός Αλεχάνδρο Τόρε Διάθ και εξέδωσε σε βιβλίο με τίτλο *Απομνημονεύματα 1936-1938 το Πανεπιστήμιο της Σαραγόσας* το 2006.

Ο Χοακίν Ασκάσο και το έμβλημα του Περιφερειακού Συμβουλίου της Αραγονίας.

Ασκατασούνε [Askatasuna: Ελευθερία] (περ.) Περιοδικό που εξέδιδε η συνδεδεμένη για ένα διάστημα με την αναρχοσυνδικαλιστική CNT ομώνυμη ομάδα βάσκων εξορίστων στο Βέλγιο τη δεκαετία του 1970, προωθώντας την υπόθεση μιας ελευθεριακής χώρας των Βάσκων, κόντρα στην κρατικίστικη ETA.

Ασσεριάδης, Κ. Σ. (αναρχ.) Ελληνοαιγυπτιώτης, εργάτης κατά τον Κορδάτο, συντάκτης το 1907 της ελληνόφωνης αναρχικής εφημερίδας *Εργάτης* (που εξέδιδε ο Νικόλαος Δούμας) και συγγραφέας της μπροσούρας με τίτλο: *Κεφάλαιο - Έργασία ή Κτήμα - Χρήμα* (1900), όπου μεταξύ άλλων ξεκαθάριζε: «Τά θηρία εξημερώνονται, κύριοι, ἄλλ' οἱ ἐργοστασιάρχαι οὐδέποτε θὰ ἐξημερωθοῦν, ἐνόσω μάλιστα βλέπουν διτι οἱ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἐργάται ὄλων τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας τῶν καπνῶν ἐνεργῶσιν μεμονωμένως περισσότερον θρασύνονται. Μό-

νον δύναμις ἐκ σωματείου προερχομένη δύναται νὰ ἐξημερώσῃ τοὺς ἐργοστασάρχας» (Κορδάτος, Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Εργατικού Κινήματος*, σ. 175).
 || Βλ. επ. *Εργάτης*.

ΕΤΕΡΑ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΕΡΓΑ

- 1ον. Συστηματικὴ ἀρθρογραφία πολιτικῆ, ἐμπορικῆ καὶ ἐργατικῆ ἀρχειμένη ἀπὸ τοῦ «Νεολόγου» Κωνηπόλεως τῆ 1887 Ἰουλ. 15.
- 2ον. Φυλλάδιον ἀπὸ τίτλου «Ἐργαζέμενοι Παρὶ Σύστασιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Καπονομάριον καὶ Καπονοπιάν.
- 3ον. Παρανευτικὴ ἱκετικὴ εἰρήδς τὰ μέλη τοῦ Διεθνoῦς Σωματείου τῶν ἐν Καστρῷ Σιγαροποιῶν.
- 4ον. Ἐπίσημ. Φυλλάδιον ἀπὸ τίτλου « Ἀπηχθῆσαι Γαζεῖδιον ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Αἴρον ».
- 5ον. Ἐφημερίδς «Ἐργασία» ἐκδόσεως τῆ 1901.
- 6ον. Ἐπίσημ. Ἐφημερίδς «Ἄμυνα» ἐκδοθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1908.

Σημ. Ὅλα ταῦτα χρησιμεύοντα, ὡς ὄχηγι παρὶ Σύστασιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων, καθὼς καὶ παρὶ μεταρρυθμίσεως τῶν ἐν χρήσει Ἐργατικῶν Σινηθῶν, εἶναι ἀπαραίτητα ἐφόδ. δ.λ. τῶς ἐργατικῆς τάξεως, εἴτε δεκτικτικῆς εἴτε σωματικῆς, εἴτε ἐμπορικῆς, εἴτε ἐργατικῆς ἐργαζομένης.

Στο τέλος ενός βιβλίου με τίτλο *Εντυπώσεις από τους Αγίους Τόπους*, που ἔγραψε ο Κ. Σ. Αστεριδης και εκδόθηκε το 1911 στο Κάιρο, υπάρχει η ανωτέρω εργογραφία του συγγραφέα. Υποθέτουμε βέβαια ότι πρόκειται για τον Κ. Σ. Αστεριάδη που αναφέρει ο Κορδάτος.

αστυνομικοί (κρατ. κατ.) Τα ὄργανα αποκατάστασης τῆς λεγόμενης τάξης. Οἱ και μπάτσοι, καρκόλια, μπασκίνες, στρομφάκια,

ἀσχημοί, πραιτορες και προστάτες του πολιτη, εσχάτως, καλούμενοι. Στην αρχαιότητα το... δημοφιλές ἔργο τους ἐπιμιζόνταν με το στανιό οἱ δούλοι, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν περίοδο του Διαφωτισμοῦ και μετὰ, που κατὰ τα λεγόμενα «η κοινωνία προὸδεψε», χιλιάδες ἐποφθαλιμοῦν και προνομία τῆς ευτελιστικῆς, πλην μόνιμης δημοσίας θέσης τους. Ἄσπλοι στο ἀπώτερο παρελθόν, γκλομποφόροι αστυφύλακες και χωροφύλακες τὴν προχουντικὴ περίοδο και πιστολοφόροι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δικτατορίας, ἀναβαθμίστηκαν γενναία ἀπὸ τὴ δημοκρατία που «δεν ἔχει ἀδιέξοδα», ἀυξήθησαν και πληθύναν, βαπτίστηκαν φύλακες του ἀστεως και ἐξοπλίστηκαν σαν αστακοί στο θεαματικὸ κινήγι κάθε λογῆς υπονομευτῶν τῆς κοινωνικῆς ἀφασίας, των ἀναρχικῶν συμπεριλαμβανομένων βεβαίως. Σύμφωνα με τὴν... οὐδέτερη ματιά των κοινωνικῶν επιστημῶν, τα σώματα των ειδικῶν τους δυνάμεων θα ἐπρεπε, να μετονομαστοῦν πάραυτα σε ειδικῶν... ἀναγκῶν, ἀφοῦ ὅστις τα ἐπανδρῶ-

νει είναι, σύμφωνα με το γνωστό ψυχίατρο Κλεάνθη Γρίβα: «Ένα εξουσιαστικά μεταλλαγμένο ζόμπι, που η ύπαρξή του εξαντλείται στα χέρια, τα πόδια, το περιστροφικό, το γκλωμπ, κάποια γεννητικά όργανα (ανύπαρκτης ή αμφίβολης λειτουργικότητας) και έναν απλαστικό εγκέφαλο (ο οποίος διευκολύνει αφάνταστα την επιτέλεση του θεάρεστου λειτουργήματος του βασιανιστή). Μια διεστραμμένη ψυχοπαθητική προσωπικότητα, ένα φρανκενσταϊνικό μείγμα Παπαχρόνη, Ντάλτον, Νταβέλη και κουτσαβάκη, που προγραμματίζεται εξουσιαστικά για να εκδηλώνει μια ανεξέλεγκτη καταστρεπτική επιθετικότητα και να δηλώνει ξεδιάντροπα με χίλιους τρόπους ότι (αυτό, το διανοητικά υπολειπόμενο ζόμπι) είναι το ευνοούμενο εκτελεστικό όργανο της εξουσίας και έχει εξοπλιστεί με το αποκλειστικό δικαίωμα “να γαμάει και να δέρνει” και αντιστρόφως. Ένα αποχρυσωτικό ανθρωποειδές (που η εμφάνισή του και μόνο, θίγει την αισθητική και προσβάλλει την αξιοπρέπεια κάθε πολιτισμένου ανθρώπου), το οποίο, με την αλαζονεία, τις κουτσαβάκικες κινήσεις, το ηλίθιο βλέμμα και τον πρωτόγονο λόγο του, εκτοξεύει εναντίον της κοινωνίας την αφόρητη χυδαιότητα, το απύθμενο κενό, την τρομακτική βαρβαρότητα και το καταχθόνιο ψυχοδιανοητικό του σύμπαν» (Γρίβας, Κ., «Ενστολα Ανθρωπόσκυλα και Κουκουλοφόρα Αστυνομική Κτηνωδία», www.grivas.info).

Αφίσα αναρχικών της δεκαετίας του 1980 με το πασίγνωστο ποίημα του Γεωργίου Βιζυηνού για τα 150... ανεπίληπτα χρόνια της Ελληνικής Χωροφυλακής.

όσυλο πανεπιστημιακό (ιστ.) Αναγνωρίζεται και προστατεύεται από άρθρο 2 του ν.1268/82 «καλύπτει όλους τους χώρους των ΑΕΙ και συνίσταται στην απαγόρευση επέμβασης της δημόσιας δύναμης στους χώρους αυτούς χωρίς την πρόσκληση ή την άδεια του αρμόδιου οργάνου του ΑΕΙ». Στην πραγματικότητα, επειδή οι νόμοι δεν «καταργούνται στα οδοφράγματα» μόνο, αλλά συνήθως όποτε βολεύει την

Αταμπεκιάν, Αλεξάντερ

εκτελεστική εξουσία, η ατέρμονη συζήτηση για το πρόπον ή μη της κατάργησής του είναι τουλάχιστον εκ του πονηρού. Τα χέρια της αστυνομίας, παρά τις περί του αντιθέτου τηλεοπτικές ομιλίες των κάθε απόχρωσης «αγανακτισμένων» επαγγελματιών της πολιτικής, ήταν πάντα λυμένα και από το 1974 τα... άπλωσε στο άσπλο, χωρίς φανφάρες, δεκάδες φορές, στο Χρμείο το 1985 (μετά τη δολοφονία του Καλτζέζα) και θεαματικά στο Πολυτεχνείο δέκα χρόνια αργότερα, το 1995. Καταργήθηκε στις 24.8.2011, όταν υπερψηφίστηκε επί της αρχής ο νέος νόμος-πλαίσιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση στη Βουλή από 250 και πλέον βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ, του ΛΑΟΣ και της Δημοκρατικής Συμμαχίας.

Ἡ Ὀμοσπονδία τῶν Φοιτητῶν εἰς χθεσινὸν ἀνακοινωθέν τῆς τονίζει δι: «ἀναβύλλει εἰν συγκληθεῖσαν σήμερον πᾶμφοιτητικῆν συγκέντρωσιν, ἀποκηρύσσει τὰ κομμουνιστικὰ καὶ ἀναρχικὰ στοιχεῖα τῶ δῆθεν φοιτητικῆ, ἀπευθύνει ἐκκλήσιν πρὸς τοὺς φοιτητὰς τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ὅπως σὴν γιγνίσωσι καταλλήλως τὰ ἀγκαθιδρυθέντα ἀναρχικὰ στοιχεῖα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πρὸς δημιουργίαν ταραχῶν τὰ ὁποῖα ἐκάστοτε διὰ τῆς παρεμβάσεώς τινος καταστέλλονται ὡς κριτικὰς πηγάσας»

Ανακοίνωση της... προγιαγιάς της ΕΦΕΕ δημοσιευμένη στην εφημερίδα Σκριπ (23.11.1927). Αφιερωμένη εξαιρετικά στους κομμουνιστές περιφρουρητές των πανεπιστημιακών χώρων, των συγκεντρώσεων και των διαδηλώσεων.

Αταμπεκιάν, Αλεξάντερ [Αταбекян, Александр] (αναρχ.) Αρμένιος αναρχικός, φίλος του Πιοτρ Κραπότκιν, γιατρός, τυπογράφος και εκδότης. Θιασώτης του ελευθεριακού συνεταιρισμού, κοινωνούσε στα πρώτα χρόνια της Ρωσικής Επανάστασης τις απόψεις του μέσω της εφημερίδας *Πρωτοβουλία* [Инициатива], εν μέσω συνεχών οχλήσεων και φυλακίσεων, έως ότου αποφασίσει η «Σοβιετική Δικαιοσύνη» ότι θα ήταν προτιμότερο να υλοποιήσει τα οράματά του στον... Καύκασο, όπου και τελικά εξορίστηκε το 1921. Εξαφανίστηκε οριστικά από προσώπου ρωσικής γης το 1929, αφήνοντας στους ερίζοντες ιστορικούς την ευθύνη να αποφανθούν, αν έσβησε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης ή στη Μόσχα το 1940.

αταξία (ουσ.) Η αναρχία κατά την αστυνομική ερμηνεία της λέξης, αλλά και η παιδική (ενίοτε και ενήλικη) πράξη που σε μικρή δοσολογία υπονομεύει τη ρουτίνα νοσταλίζοντας την αβίωτη καθημερινότητα και σε μεγάλη σπέρνει το χάος στην οργανωμένη πολιτεία και τα τακτοποιημένα μυαλά.

ατομική επανάκτηση (αναρχ. ορολ.) Το αντίθετο της γενικευμένης απαλλοτρίω-

σης, την οποία προκρίνουν οι αναρχοκομμουνιστές στην περίπτωση που ξεσπάσει η κοινωνική επανάσταση: πράγμα που δεν βρίσκει σύμφωνους αρκετούς αναρχοατομικιστές που ταυτίζουν τον ιστορικό χρόνο μ' αυτόν του σύντομου βίου τους. Ο ομοϊδεάτης τους Λιονέλ με αφορμή την υπόθεση της «Συμμορίας Μπονό» διετύπωνε ως εξής, κόντρα στο σύνολο του αναρχικού κινήματος της εποχής, μια συνηγορία της συνειδητής ατομικής επανάκτησης: «Άλλωστε, η επανάσταση που κηρύσσετε δεν είναι η συλλογική εξέγερση, το συλλογικό έγκλημα; Και αυτό το έγκλημα, το οποίο δικαιολογείτε με τόσες αξιοθαύμαστες θεωρίες, γιατί το απορρίπτετε όταν είναι ατομικό; Εάν οι εργάτες έχουν, εύλογα, το δικαίωμα να επανακτήσουν, έστω και με τη βία, τον πλούτο που τους έχουν κλέψει και να υπερασπίσουν, ακόμη και εγκληματώντας, τη ζωή που κάποιος θέλουν να τους αφαιρέσουν, τότε και το μεμονωμένο άτομο πρέπει να έχει τα ίδια δικαιώματα» (Πέρι, Ρ., *Η Συμμορία Μπονό - Η Ιστορία των Γάλλων Ιλλεγκαλιστών*, σ. 256). || Βλ. επ. Ζακόμπ Αλεξάντρ Μαρσιούς, Λακόμπ, Ντιβέλ Ελεμιάν, «Συμμορία Μπονό».

ατομικότητα (ουσ.) Η ατομικότητα δεν πρέπει να ταυτίζεται, σκοπίμως ή μη με την ιδεολογία του ατομικισμού (τον ιντιβιτουαλισμό) που διέπει τον άκρατο αστικό ωφελιμισμό, το μικροαστικό εγωιστικό ζαμανφουτισμό και τον εξεγερσιακό ή αναχωρητικό κοινωνικό αυτισμό. Η ατομικότητα περιβάλλει τον αξιακό πυρήνα όλων των εκφάνσεων του κοινωνικού αναρχισμού, για να προστατεύει την αυτονομία του υποκειμένου (που ενσυνείδητα, υπεύθυνα και με συνέπεια συμπράττει αυτοβούλως σε αυτοοργανωμένα εγχειρήματα και συλλογικότητες που μετέχουν του κοινωνικού ανταγωνισμού) από την αγελαία θαλπωρή των «επαναστατικών» κομμάτων και τη δογματική ασφάλεια που παρέχουν οι ολιγομελείς σχέτες. Σύμφωνα με τον Αμεντέο Μπερτόλο [Amedeo Bertolo]: «Ο ανθρωπολογικός τύπος που προτείνεται ως επιθυμητός από τον αναρχισμό (...) δεν βρίσκεται εξ ολοκλήρου ούτε στο κοινωνικό ούτε στο άτομο, αλλά σε μία συνεχή και ανεπίλυτη ένταση ανάμεσά τους. Εάν κυριαρχεί το κοινωνικό, ακόμα και υπό δημοκρατική μορφή, υπάρχει τυραννία... Εάν κυριαρχεί το άτομο, υπάρχει αποσύνθεση και απώλεια του νοήματος. Η αναρχία είναι ζηλότυπα ατομικιστική, αλλά και γενναϊόδωρα κοινοτική. Και έχει πλήρη συνείδηση ότι το άτομο που είναι ανεπανάληπτο είναι αναπόφευκτα και κοινωνικό προϊόν και κοινωνικό υποκείμενο» (*Ευτοπία*, τ. 10, Ιανουάριος 2004, σ. 17).

Ανταρτίο, Πιέτρο [Acciarito, Pietro] (αναρχ.) Ο ιταλός αναρχικός, κλειδαράς στο επάγγελμα, που επιχείρησε στις 22 Απριλίου του 1897 να μαχαιρώσει το βασιλιά της χώρας του Ουμβέρτο τον Α', με αποτέ-

αυθορμητισμός

λεσμα, παρά το αποτυχημένο του διαβήματός του, την καταδίκη του σε ισόβια κάθειρξη μετά καταναγκαστικής εργασίας.

αυθορμητισμός (ουσ.) Στη σφαίρα του κοινωνικού ή μη προβλέψιμη δραστηριότητα ατόμων, ομάδων ή «μαζών» που πηγάζει αβίαστα από την πίεση των γεγονότων (κατά «το σύννεφο έφερε βροχή») και εκπλήσσει με τη θετική ή αρνητική της δυναμική, η οποία εξαρτάται από το βαθμό συνειδητοποίησης των υποκειμένων. || Βλ. επ. **ανάδυση, αυτοοργάνωση.**

αυτοδιαχειριζόμενα συνεργατικά εγχειρήματα (κοιν. εγχ.) Στην υπολείπουσα σε ελευθεριακή παράδοση Ελλάδα συγκροτήθηκαν δεκάδες στους καιρούς της κρατικής και ταξικής επέλασης που καταχρηστικά ονομάζεται οικονομική κρίση –από το 2008 και εντεύθεν– από εργαζομένους που πέραν της ανάγκης για βιοπορισμό επιθυμούν και επιχειρούν –χωρίς οι περισσότεροι να διακατέχονται από ψευδαισθήσεις περί εναλλακτικών νησίδων– να βιώσουν μια συλλογική εργασιακή εμπειρία και να συμμετάσχουν με τον τρόπο τους στον κοινωνικό ανταγωνισμό, προπαγανδίζοντας έμπρακτα την ιδέα της αυτοδιαχείρισης. Καθώς το μέλλον τους είναι εκ των πραγμάτων άδηλο, ως κομβικό για το μπόλιασμα της αυτοδιαχειριστικής λογικής στο κοινωνικό σώμα θα αναφέρουμε το πρωτόγνωρο πείραμα, από τον Φεβρουάριο του 1913, των εργατών της Βιομηχανικής Μεταλλευτικής (ΒΙΟ.ΜΕ.) στη Θεσσαλονίκη που ήδη έχει δημιουργήσει ένα ευρύτατο δίκτυο κοινωνικής στήριξης και ως σημαντικό βήμα για την οριζόντια οργανωτική τους συγκρότηση τη Δικτύωση Συνεργατικών Εγχειρημάτων Αθήνας της οποίας οι μίνιμουμ στόχοι, σύμφωνα με την παρθενική της διακήρυξη (Μάρτιος 2014), είναι η «αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των εγχειρημάτων που απαρτίζουν τη Δικτύωση», η «διάδοση της ιδέας των συνεργατικών εγχειρημάτων στην κοινωνία», η «παροχή στήριξης σε συλλογικότητες που θέλουν να ξεκινήσουν μια τέτοια προσπάθεια», αλλά και η «συντονισμένη συμμετοχή (...) στον αγώνα για έναν ευρύτερο κοινωνικό μετασχηματισμό» (<http://collectives.org>). || Βλ. επ. **αυτοδιαχειριζόμενοι χώροι, αυτοδιαχείριση, αυτοειδίωση.**

αυτοδιαχειριζόμενοι χώροι (ιστ.) Βραχύβιοι ή μακρόβιοι, υπό καθεστώς κατάληψης ή με ενοίκιο, λειτούργησαν και λειτουργούν ως ελευθεριακές λέσχες ή κοινωνικά κέντρα. Πρωτοεμφανίστηκαν δειλά-δειλά στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στην ευρύτερη περιοχή του λεκανοπεδίου της Αττικής (Κατάληψη Βαλτετσίου, Βίλα Στέλλα) και στον Πειραιά (Ζήνων) και από τα μέσα της επομένης διέχυσαν ποικιλοτρόπως την ελευθεριακή, αντιεξουσιαστική και αυτόνομη δραστηριότητα πέραν της μαυροκόκκινης πλατείας σε δεκάδες πόλεις (από τα Χανιά ως την Κομοτηνή) σε συνοικίες (από τα Πετράλωνα και το Κερατσίνι ως την Παλιά Πόλη

της Θεσσαλονίκης) και σε όλες σχεδόν τις πανεπιστημιακές σχολές όπως κατέδειξε και η... απρόσμενα αποκεντρωμένη αλυσιδωτή κοινωνική έκρηξη τον Δεκέμβριο του 2008. Ως «εκλείποντες» θα μνημονεύσουμε: την Κατάληψη Κεραμεικού και Μυλέρου, την Κατάληψη Αλκαμένους και Ταρσού, την Κατάληψη της οδού Σκαραμαγκιά και τη Βίλα Αμαλίας στην Αθήνα, τη Λέσχη Αρόδου στον Πειραιά, τη Βίλα Βαρβάρα, το Ναυτίλο, την Πανδώρα, το Παπάφειο Ορφανοτροφείο και την Κατάληψη Λεωφόρου Νίκης στη Θεσσαλονίκη, το Κοινωνικό Κέντρο Πατρών και το Γαλατικό Χωριό στην Πάτρα, το Κοινωνικό Κέντρο Ηρακλείου Κρήτης. Ενεργοί παραμένουν ο Αγρός (Πάρκο Τρίτση - Αθήνα), το Alphaville (Πάτρα), η Αναρχική Αρχιειοθήκη (Αθήνα & Θεσσαλονίκη), το Adelante (Κομοτηνή), η Αντίποινα (Κάτω Πετράλωνα), το Αυτοδιαχειριζόμενο Κέντρο Αγίας Παρασκευής-Χαλανδρίου, το Αυτοδιαχειριζόμενο Κέντρο Άνω - Κάτω Πατησίων, το Αυτοδιαχειριζόμενο Κέντρο Περιστερίου, το Αυτόνομο Στέκι (Εξάρχεια), το Αυτοδιαχειριζόμενο Πάρκο Ναυαρίνου (Εξάρχεια), το Αυτόνομο Στέκι Καβάλας, ο Βοτανικός Κήπος (Πετρούπολη), ο Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος Ιστός (Χαϊδάρι), η Ελαία (Κέρκυρα), το Ελευθεριακό Παιδικό Στέκι El Paso (Θεσσαλονίκη), το Επί τα Πρόσω (Πάτρα), το Ηλιοτρόπιο (Εξάρχεια), ο Θεοσίτης (Ίλιον), η Κατάληψη Ευαγγελισμού (Ηράκλειο Κρήτης), η Κατάληψη Λέλας Καραγιάννη (Κυψέλη), η Κατάληψη Πραποπούλου (Χαλάνδρι), η Κατάληψη Φερών & Φυλής, το Κοινωνικό Κέντρο Βοξ (Εξάρχεια), η Κοκκινόσκουφίτσα (Αγρίνιο), το Κτήμα Δρακοπούλου (Χαλάνδρι), η Μαύρη Γάτα (Θεσσαλονίκη), το Μικρόπολις (Θεσσαλονίκη), το Βαυτί (Βέροια), το Buena Ventura (Θεσσαλονίκη), το Ναδίρ (Θεσσαλονίκη), το Νοσότρος (Εξάρχεια), το Παπουτσάδικο (Χαϊδάρι), η Πασαμοντανία (Κορυδαλλός), η Πικροδάφνη (Αγία Παρασκευή), το Ρεσάλτο (Κερατσίνι), η Rosa Neta (Χανιά), το Σινιάλο (Περιστέρι), το Συνεργείο (Περιστέρι), το Σχολείο (Θεσσαλονίκη), η Τεττα Ingognita (Θεσσαλονίκη), η Τεττα Verde (Χανιά), η Φάμπρικα Υφανέτ (Θεσσαλονίκη), η Χειρονομία (Ιωάννινα) κ.ά. || Βλ. επ. καταλήψεις στην Ελλάδα.

αυτοδιαχείριση (κοιν. ορολ.) Στην παρούσα πραγματικότητα της κυριαρχίας είναι η κατά το δυνατόν διευθέτηση των ιδιωτικών και κοινωνικών υποθέσεων χωρίς άνωθεν και έξωθεν επεμβάσεις. Στην προσδοκώμενη από τους ελευθεριακούς αντιεραρχική κοινωνία η αυτοδιαχείριση θα επεκταθεί σε όλη τη σφαίρα των δραστηριοτήτων της. «Εκείνοι που ασκούν κάποια δραστηριότητα αποφασίζουν συλλογικά τι πρέπει να κάνουν και πώς θα το κάνουν, με μόνα όρια εκείνα που τους χαράζει η συνύπαρξή τους με άλλες συλλογικές μονάδες. Έτσι, τις αποφάσεις που αφορούν τους εργαζομένους ενός εργαστηρίου πρέπει να τις παίρνουν οι εργαζόμενοι αυτού του εργαστηρίου· τις αποφάσεις που αφορούν ταυτόχρονα πολλά εργαστήρια πρέπει να τις παίρνει το σύνολο των εργαζομένων σ' αυτά ή οι αιρετοί και ανακλητοί εκπρόσωποι του· τις αποφάσεις όλης της επιχείρησης, όλο το προσωπικό της

αυτοδιεύθυνση

επιχείρησης, τις αποφάσεις που αφορούν μια συνοικία, οι κάτοικοι της συνοικίας, και τις αποφάσεις που αφορούν ολόκληρη την κοινωνία, να τις παίρνει το σύνολο των άντρων και των γυναικών που ζουν στην κοινωνία αυτή» (Καστοριάδης, Κ., *Κείμενα 11, Αυτοδιαχείριση και Ιεραρχία*, σ. 220-21). Στην εργατίστικη εκδοχή της πρωτοεμφανίστηκε εν σπέρματι στα χρόνια της Κομμούνας του Παρισιού (1871). Υιοθετήθηκε λόγω και έργω από τις αναρχοσυνδικαλιστικές οργανώσεις και τους συμβουλιακούς (αναρχικούς και μαρξιστές) στα χρόνια του Μεσοπολέμου και εφαρμόστηκε με σχετική επιτυχία τους πρώτους μήνες του 1936 στην επαναστατημένη Ισπανία. Έσβησε με την άμπωτη του αυτόνομου εργατικού κινήματος σε Ανατολή και Δύση στα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με την ολοκληρωτική επικράτηση της σταλινικής λογικής. Λογική από την οποία ήταν διαποτισμένη και η πολυδιαφημιζόμενη εργατική αυτοδιαχείριση που επιχείρησε ο Τίτο στη Γιουγκοσλαβία. Τον ξεχασμένο όρο επανέφερε στη δεκαετία του 1960 ως πολιτικοκοινωνικό πρόταγμα η παλιόρροια των ελευθεριακών πρακτικών στην πράξη, αλλά και στη σκέψη, στα στόματα και στα γραφτά διανοουμένων (Καστοριάδη, Λεφέβρ, Γκερέν, Μπουρντιέ κ.ά.) και έκτοτε την... αυτοδιαχειρίζονται κατά τη βολή τους αναρχικοί, αυτόνομοι, ελευθεριακοί, καταστασιακοί, εναλλακτικοί, τροτσοιστές και... μεταμφιεσμένοι σταλινικοί. || Βλ. επ. *αναρχικές κολεκτίβες, αναρχοσυνδικαλισμός, αυτοδιεύθυνση, εργατικά συμβούλια*.

Αυτοδιαχειριζόμενο τραμ, ίσως το... τελευταίο και διώροφο λεωφορεία του Συνδικάτου Μεταφορών της CNT στην επαναστατημένη Βαρκελώνη του 1936.

αυτοδιεύθυνση (κοιν. ορολ.) Στην εργατική εκδοχή της το κοινωνικό όραμα αναρχοσυνδικαλιστών, συμβουλιακών (αναρχικών και μαρξιστών) και στη γενικευμένη εκδοχή της των καταστασιακών. Η επί του πρακτέου εφαρμογή της όπως κατέδειξε η πλημμελής αλλά εκτεταμένη γεωργική και βιομηχανική αυτοδιεύθυνση στην Ισπανία του 1936-39 αποτελεί ένα εφιαλτικό σενάριο για τους διευθύνοντες και κατέχοντες τον πλούτο και επιβεβαιώνει τη διατυπωμένη σε μορφή απειλητικού συνθήματος προφητεία των περισσότερων αναρχικών: «Η αυτοδιεύθυνση των

εργατών θα γίνει ο τάφος των καπιταλιστών». Υπάρχουν ωστόσο και αντιεξουσιαστές αλλεργικοί στις έννοιες αυτοκυριαρχία, αυτοπειθαρχία και αυτοσυγκράτηση, για τους οποίους ακόμα και η αυτοδιεύθυνση ως αναρχικός όρος παρουσιάζει κάποια εγγενή ετυμολογική αντίφαση (να είναι δηλαδή κάποιος... στυγνό αφεντικό του εαυτού του και ταυτόχρονα αντίπαλος υπάλληλος του εγώ του). Στη γενικευμένη κοινωνική της εφαρμογή (στην καταστασιακή ευτοπία), ο καθένας θα έχει «το δικαίωμα να ασκεί ελεύθερα τη δημιουργικότητά του, όποια κι' αν είναι η ηλικία του, η φυσική του κατάσταση ή οι ικανότητές του. Αυτό είναι μια κατάκτηση ιδιαίτερης σημασίας γιατί μπορεί να επιταχύνει την κατάργηση των διακρίσεων ηλικίας, φύλου, φυσικής ή διανοητικής δύναμης, ικανότητας ή ανικανότητας που μετατρέπεται σε κύρος - γιατί με δυο λόγια μπορεί να ξεμπερδέει με τους διαχωρισμούς» (Ράτγκεμπ [Βανεγκέμ, Ρ.], *Από την Άγρια Απεργία στη Γενικευμένη Αυτοδιεύθυνση*, σ. 97). || Βλ. επ. *αναρχικές κολεκτίβες, αναρρονομικαλισμός, αυτοδιαχείριση, εργατικά συμβούλια*.

αυτομόρφωση (κοιν. ορολ.) Κυριολεκτικά η απόκτηση γνώσης και η πνευματική καλλιέργεια εξ ιδίων μέσων και... καταβολάδων. Ουσιαστικά, η διά βίου ελευθεριακή εκπαίδευση. Μια κοπιώδης διαδικασία απεξάρτησης από τη χρόνια χρήση των ψυχοτρόπων ιδεών που χορηγεί νοθευμένες με επιστημονικές πληροφορίες σε ανεκτές ή υπερβολικές δόσεις η δημόσια, ιδιωτική και κομματική εκπαίδευση. || Βλ. επ. *ελευθεριακή εκπαίδευση*.

Αυτόνομες Εκδόσεις (εκδ.) Προγονικές (ομογάλακτες) εκδόσεις της δεκαετίας του 1980 του διευρμένου ποιητικά και θεματολογικά εγχειρήματος της σημερινής Ελευθεριακής Κουλτούρας.

Αυτόνομες Εργατικές Ευσπειρώσεις (οργ.) Επιχειρούσαν εν έτει 1995 στην Αθήνα να συμβάλουν με τις μικρές τους δυνάμεις (κυρίως στο χώρο του βιβλίου, της οικοδομής και στον ΗΠΑΠ) στη «γέννηση Αυτόνομου Εργατικού Κινήματος».

αυτόνομες ομάδες (δράσης) (ιστ.) Μορφή οργάνωσης καθαρά αναρχική, ταυτόσημη με αυτή των αναρχικών ομάδων εκλεκτικής συγγένειας. Στην Ισπανία με τη μεγάλη ελευθεριακή παράδοση το οργανωτικό τους μοντέλο υιοθέτησαν φυσιολογικά, στη δεκαετία του 1970, μεταξύ πολλών άλλων και οι Αυτόνομες Ομάδες Μάχης [Γτυπος Αυτονομος de Combate], για να επιτεθούν ένοπλα στο φρανκικό καθεστώς αρχικά «υπό την αιγίδα» του Ιβηρικού Κινήματος Απελευθέρωσης (MIL) και αυτόνομα από το 1973 μετά την αυτοδιάλυσή του. Στον ελληνικό χώρο τον όρο ως οργανωτικό πρότυπο εισήγαγε πρώτος ο Γιάννης Γαλανόπουλος, μεσούσης της δικτατορίας (Δεκέμβριος 1971) και εξαιτίας της αυξημένης ανάγκης για

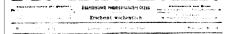
αυτόνομες (φοιτητικές) ομάδες

συνωμοτικότητα, προτείνοντας την «αποκεντρωμένη επαναστατική δημοκρατική οργάνωση» η οποία «στηρίζεται στην αυτόνομη ομάδα δράσης, που συγκροτείται εθελοντικά από λίγους ή περισσότερους μαχητές που γνωρίζονται καλά είτε στο εργοστάσιο που δουλεύουν είτε στο σχολείο ή το πανεπιστήμιο είτε στο χωριό και τη συνοικία» (Γαλανόπουλος, Γ. - Μπαταριάς, Α. κ.ά., *Προτάσεις της Ανεξάρτητης Αριστεράς στο Ελληνικό Δημοκρατικό Επαναστατικό Κίνημα*, σ. 41). || Βλ. επ. *αντάρτικο των πόλεων*, Γαλανόπουλος Γιάννης, *Ιβηρικό Κίνημα Απελευθέρωσης (ΜΠ)*, ομάδα εκλεκτικής συγγραφείας.

αυτόνομες (φοιτητικές) ομάδες (ιστ.) Στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης τις συγκροτούσαν φοιτητές ανεξάρτητοι και αυτόνομοι από τις φοιτητικές παρατάξεις, αναρχικοί -φοιτητές και «εξωφοιτητικά» στοιχεία- μαζί με μικρές ομάδες της άκρας αριστεράς, όπως η Ομάδα για μια Προλεταριακή Αριστερά και ο Προλεταριακός Αγώνας που συνεδρίαζαν στη Νομική Σχολή της Αθήνας (1978-79) ως ένα άτυπο συντονιστικό των σχολών που βρίσκονταν στο Λεκανοπέδιο. Τις πολλαπλασίασε η μαζική φυγή των φοιτητών από τις κομματικές στρώγκες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και του Ρήγα Φεραίου. Η δραστηριότητά τους θα κορυφωθεί, μέσα σε ένα ελευθεριακό κλίμα διάχυτο τότε στα πανεπιστήμια και στα ΚΑΤΕΕ, με το Κίνημα των Φοιτητικών Καταλήψεων του 1979.

Αυτονομή Αντεξουσιαστική Κοινωνικοπολιτική Ομάδα (ΑΑΚΟ) (αναρχ. ομ.) Μια από τις πρώτες οργανωμένες τοπικά (Κοκκινιά) αναρχικές παρουσίες στο ελληνικό μεταπολιτευτικό σκηνικό του 1974. Ανάμεσα στις δραστηριότητες της και η έκδοση το 1976 ενός τεύχους του εφημεριδικού *Εδώ και Τώρα*. Η μόνη ελληνική αναρχική ομάδα που είχε την εξαιρετική τιμή να συμπεριληφθεί στη λίστα των... βδελυρών αντεπαναστατικών οργανώσεων της Ευρώπης στο ανεκδιήγητο σύγγραμμα του ανατολικογερμανού κομμουνιστή Γιόχεν Βάιχολντ υπό τον τίτλο *Ο Αναρχισμός Σήμερα*. Ορμητήριό της το βιβλιοπωλείο «Ρήγμα» του Κυριάκου Βασιλειάδη στην Κοκκινιά. || Βλ. επ. *Βασιλειάδης Στέλιος, «Ρήγμα»*.

Die Autonomie

Η Αυτονομία, ένα αναρχικό-κομμουνιστικό όργανο στο Λονδίνο του 1892.

αυτονομία (πολ.) Το να πορεύεται κάποιος «κατά τον δαίμονα εαυτού» με τις δικές του δηλαδή αρχές, αξίες και δυνατότητες πράγμα που υποδηλώνει εκ των πραγμάτων μια τεράστια γκάμα αυτοορισμών. Για κάθε αυτοοργανωμένη συλλογική-

τητα, σύμφωνα και με τον Βέμπερ, η αυτονομία εδράζεται στο γεγονός «ότι οι κανόνες της τάξης δεν έχουν τεθεί από πρόσωπα που βρίσκονται έξω από αυτήν, όπως στην ετερονομία, αλλά από τα μέλη της ομάδας με βάση τη δική της εξουσία» (Βασιλείου, Θ. - Σταματάκη, Ν., *Λεξικό Επιστημών του Ανθρώπου*, σ. 65). Στο πεδίο του κοινωνικού ανταγωνισμού την επιζητούν από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 τα λεγόμενα μερικά κινήματα (φεμινιστικά, οικολογικά, αντιπυρηνικά, φοιτητικά, μαθητικά, ειρηνιστικά κ.ά.). Προσχηματικά την επικαλείται το κρατικοδίαιτο και ελεγχόμενο από εργατοπατέρες και κόμματα συνδικαλιστικό κίνημα. Την αυτονομία προσβέβουν οργανώσεις και συλλογικότητες που επιχειρούν μια επιλεκτική σύνθεση των ριζοσπαστικότερων παρακαταθηκών των παρελθόντων επαναστατικών ρευμάτων (αντιαυταρχικών και μαρξιστογενών) και εντάσσουν τις πολυποίκιλες αντιλήψεις τους για την πολιτική, την επικοινωνία, την αισθητική καθώς και τις εναλλακτικές τους πρακτικές (καταλήψεις κάθε τύπου, κολεκτίβες, αυτοδιαχειριζόμενα κοινωνικά κέντρα, αντικουλτούρα κ.ά.) σε ένα πολύμορφο αντιεξουσιαστικό ρεύμα κριτικής της καθημερινής ζωής. || Βλ. **αυτόνομοι, κατάληψη**.

αυτονομία εργατική (πολ.) Η ταξική εκδοχή του αυτόνομου μητροπολιτικού ρεύματος που κληροδότησε η αλυσιδωτή κοινωνική έκρηξη του 1968. Όρος που υποδηλώνει την επαναφορά στην κοινωνική επικαιρότητα του αραχνιασμένου εμβλήματος της Α' Διεθνούς που διατράνανε ότι «η απελευθέρωση των εργαζομένων είναι έργο αποκλειστικά των ίδιων των εργαζομένων». Την επιδίωξαν ιδίως στην Ιταλία των πύρινων χρόνων της δεκαετίας του 1970 ως μια «συνειδητά αυθόρμητη» αντικαπιταλιστική, αντιθεσμική (κάποτε και βίαιη) άμεση δραστηριότητα χιλιάδες αρνητές της εργοστασιακής πειθαρχίας κόντρα στην πολιτική βούληση των παραδοσιακών κομμάτων και των συνδικάτων της αριστεράς. Την εργατική αυτονομία θα επικαλεστούν και θα προβάλλουν τα χρόνια εκείνα και οργανώσεις της άκρας αριστεράς (Lotta Continua, Autonomia Operaia κ.ά.) που εμπλούτισαν τις θεωρητικές τους αποσκευές (χωρίς φυσικά ν' απαρνηθούν την ιεραρχική τους δομή και τον πρωτοποριακό τους ρόλο) με ψήγματα συμβουλευτικού αντικρατισμού.

αυτόνομοι (ιστ.) Εμφανίστηκαν κυρίως στις μητροπόλεις του δυτικού καπιταλισμού (Γερμανία, Ολλανδία, Δανία, Ιταλία κ.ά.) στη δεκαετία του 1970, επιδιώκοντας μια «εδώ και τώρα» έμπρακτη κριτική «της καθημερινής ζωής» και την επαναστατική προοπτική μιας ακρατικής κοινωνικής θέσμησης. Το θεωρητικό τους οπλοστάσιο περιλαμβάνει επαναδιατυπωμένες (από τους Χορκχάιμερ, Νέγκρι, Σκαλτσόνη κ.ά.) οικονομικές αναλύσεις του νεαρού και ώριμου «αντικρατιστή» Μαρξ, επεξεργασμένα δάνεια από το έργο θεωρητικών της αυτοδιαχείρισης (Καστοριάδη, Μαρκούζε, Μπουρντιέ κ.ά.), συμβουλευτικών κομμουνιστών (Πάνεκουκ) και αυ-

Αυτόνομο Στέκι

τούσιες ή μεταστραμμένες θέσεις της Καταστασιακής Διεθνούς. Η πρακτική τους επανοικειοποιείται αντιεραρχικές και ελευθεριακές δραστηριότητες (καταλήψεις, εκδοτικές και καλλιτεχνικές κολεκτίβες, ανοιχτές συνελεύσεις). Στον ελληνικό χώρο «πούροι» αυτόνομοι (καθώς τον αυτοπροσδιορισμό υιοθετούσαν και υιοθετούν ως οργανωτικό πρόταγμα και οι αναρχικοί) στις δεκαετίες του 1970 και 1980 υπήρξαν λιγότεροι στους κύκλους των φοιτητών, κάποιων εντύπων (*Επίθεση, Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα, Αυτόνομη Ομάδα, Ρήξη, Κοπνογ* κ.ά.) και εργατικών σωματείων (ΝΑΠΑΠ). Αργότερα ο όρος «αυτόνομοι» έγινε ο βολικός αυτοπροσδιορισμός για όσους δεν μπορούσαν να αποβάλλουν τη μαρξιστική-λενινιστική πολιτικοοικονομική ανάλυση. Το... τρένο της μεγάλης φυγής από τις μεγάλες εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις στη δεκαετία του 1980 και η έντυπη επέλαση των Απογόνων των Βανδάλων στα μέσα της δεκαετίας του 1990 πύκνωσαν αισθητά τις τάξεις τους. Έκτοτε οι... απόγονοι των Απογόνων αυξάνονται, πληθύνονται και εξαπλούνται όπως όλες οι... βάρβαρες φυλές πέραν των ορίων της «επικράτειάς» των, της γνωστής πλατείας.

Γερμανοί αυτόνομοι
σε διαδήλωση του 2007
στο Ρόστοκ με την ευκαιρία
της συνάντησης
των μεγαλοσχημάτων της G8.

Αυτόνομο Στέκι (κοιν. κεντ.) «Αυτοδιαχειριζόμενος χώρος με αντιεραρχικά χαρακτηριστικά» που ιδρύθηκε το 1998 και εδρεύει σε εναλλασσόμενα σημεία της οδού Ζωοδόχου Πηγής (αρχικά στο ύψος Αραχώβης, μετά στο ύψος της Κωλέττη και τώρα στον αριθμό 95-97) στα Εξάρχεια. Υπάρχει από το 1998 και συνεχίζει ως «ανοιχτός χώρος συνεύρεσης, επικοινωνίας και διαλόγου ανάμεσα σε πολλές τάσεις του αντικαπιταλιστικού κινήματος».

Αυτόνομο Στέκι Καβάλας (κοιν. κεντ.) Ένα από τα μακροβιότερα στον ελληνικό χώρο. Παρά τις κατά καιρούς αστυνομικές οχλήσεις λειτουργεί επί της οδού Φιλίππου 46 από το 1984 στεγάζοντας τις αντιεμπνευματικές-αντιθεαματικές ανη-

συχίες και δραστηριότητες αρχικά της αντιεξουσιαστικής ομάδας Είσοδος Κινδύνου και της Εναλλακτικής Δράσης και από το 1992 μιας αντιεξουσιαστικής Πρωτοβουλίας Αλληλεγγύης και Αντιπληροφόρησης.

αυτοοργάνωση (αναρχ. ορολ.) Βασική ελευθεριακή αρχή που υποδηλώνει την αυθόρμητη και αυτόβουλη συγκρότηση κοινωνικών πρωτοβουλιών και εγχειρημάτων, συλλογικοτήτων και οργανώσεων για παραγωγικούς, πολιτιστικούς, δικηδικητικούς, απελευθερωτικούς ή και ανατρεπτικούς σκοπούς. Διάχυτη ως αντίληψη και πρακτική διαδικασία στο κοινωνικό σώμα, την όρισαν εννοιολογικά οι «προπάτορες» και «γεννήτορες» του αναρχισμού (Προυντόν, Μπακούνιν, Κραπότκιν) στον 19ο αιώνα και τη μοριακή της καταβολή έρχεται τώρα να τεκμηριώσει και η σύγχρονη επιστημονική έρευνα, καθώς «περιβαλλοντολόγοι, βιολόγοι, φυσικοί και μαθηματικοί έχουν αρχίσει να περιγράφουν εξαιρετικά σύνθετους ιστούς ζωής, φτιαγμένους από δίκτυα που λειτουργούν μέσα σε άλλα δίκτυα. Έχουν σταδιακά συνειδητοποιήσει πως η ζωή σε όλες τις μορφές της έχει την ικανότητα της αυτο-οργάνωσης και της αμοιβαίας προσαρμογής χωρίς την παρουσία ελέγχου εκ των άνω» (Συλλογικό, *Είμαστε Παντού*, σ. 75).

αυτοπροσδιορισμός (ουσ.) Θεμελιώδης ελευθεριακή αρχή. Το δικαίωμα να επιλέγει κάποιος αυτοβούλως την ταιριαστή στην ιδιοσυστασία του, στην κοσμοθεωρία του ή και στην... ιδεοληψία του κοινωνική ταυτότητα.

αφορμαλισμός (ουσ.) Η απουσία δομών, προτύπων, ρόλων στην επιστήμη, στην τέχνη, στη λογοτεχνία στην κοινωνία. Στην ελευθεριακή εκδοχή του τον πρωτοιοθέτησε στα στερνά του ταραγμένου βίου του, ορίζοντας την αναρχία ως αμορφία, ο Κάρλο Καφιέρο και τον επικαλούνται οι σημερινές ομάδες χωρίς δομή, εξεγερσιακές ή μη, όταν ορίζουν την χωρίς συνεκτική ιδεολογία αφορμαλιστική οργάνωση ως «ένα σύνολο ατόμων, ομάδων, δομών, κινήματων και οποιαδήποτε άλλη μορφή περισσότερο ή λιγότερο σταθερών σχέσεων μεταξύ προσώπων, που αναζητούν να έρθουν με αμοιβαίο τρόπο σε επαφή, δηλαδή να εμβαθύνουν μια αμοιβαία γνωριμία» (Αντιεξουσιαστική Εξεγερτική Διεθνής, *Πρόταση για μια Συζήτηση*, σ. 1).

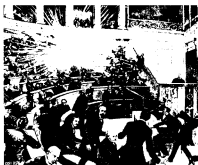
B

Βαγιάν, Ογκίστ [Vaillant, Auguste] (αναρχ.) Γάλλος αναρχικός. Ένας από τους λίγους που εισήλθε στο Κοινοβούλιο με τις καλύτερες των προθέσεων στις 9 Δεκεμβρίου του 1893 και πέταξε από τα θεωρεία στα υπουργικά έδρανα αυτοσχέδια βόμβα, την και «χύτρα» καλούμενη, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό πολλών μεγαλοσχημόνων. Γεννημένος στις Αρδέννες το 1861, μεγάλωσε σε ένα εντελώς στερημένο οικογενειακό περιβάλλον, μετοίκησε στο Παρίσι στα δώδεκά του χρόνια, επαίτησε, έκλεψε, έκανε του κόσμου τις δουλειές και εντάχθηκε στους Ανεξάρτητους της

Μονμάρτης. Αργότερα δούλεψε τρία χρόνια ως μετανάστης στην Αργεντινή και λίγο μετά την επιστροφή του στη Γαλλία, ανήμπορος να θρέψει γυναίκα και κόρη, αποφάσισε απελπισμένος το εκρηκτικό του διάβημα. «Αντιμετωπίζω το θάνατο με ηρεμία», έγραψε στο ημερολόγιό του. «Αυτός δεν είναι τάχα το καταφύγιο όσων έχουν χάσει τις αυταπάτες τους; Όμως θα πεθάνω με την ικανοποίηση πώς έκανα ό,τι μπόρεσα για να φέρω νωρίτερα τη νέα εποχή. (...) Όσο και να αναλύω τα συναισθήματά μου, δεν νιώθω κανένα μίσος γι' αυτούς που θα πέσουν αύριο» (Νατάφ, Α., *Η Καθημερινή Ζωή των Αναρχικών στη Γαλλία 1880-1910*, σ. 218). Ο Βαγιάν θα συλληφθεί επιτόπου και στο δικαστήριο, που του επέβαλε την εσχάτη των ποινών, θα κλείσει την απολογία του -την οποία θα μεταφέρει στο 51ο φύλλο του *Σοσιαλιστή* (β' δεκαπενθήμερο Ιανουαρίου 1894, σ. 2) ο ανταποκριτής

του στη Μασσαλία- ως εξής: «Κύριοι, οποιαδήποτε και εάν είνε ή ποινη δι' ης θα κτυπήσητε, μοι είνε αδιάφορον· λογικώς δέ παρατηρών την συνεδρίασιν ταύτην δέν δύναμαι νά κρατηθῶ ἀπό τοῦ νά μειδιάσω, βλέπων ὑμᾶς, ἄτομα βυθισμένα εἰς τὴν ὕλην, οἵτινες θεωρεῖτε τὸν ἑαυτὸν σας ἄξιον νά δικασθῆτε ἕναν ἄνθρωπον ὅμοιον πρὸς ὑμᾶς. Ἄ! Κύριοι πόσον μῆδαμνὸν πρᾶγμα θεωρεῖται ἡ συνεδρίασίς σας και ἡ ἀπόφασίς σας ἀπέναντι

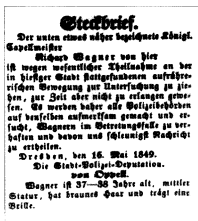
της Ιστορίας της ανθρωπότητας!!». Αναγγέλλοντας την εκτέλεσή του (στις 5 Φεβρουαρίου του 1894) στους αναγνώστες της η ίδια εφημερίδα θα γράφει: «Ο υπό τὸ ὄνομα Βαγιάν Ἀναρχικός δὲν εὐρίσκεται πλέον εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ παρελθὸν δεκαπενθήμερον ἐκατατομήθη ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἐν Παρισίοις ἐγκαταλείψας τέκνα καὶ σύζυγον· Τὸ ὄνομα τοῦ μάρτυρος τούτου τῆς ἀνθρωπότητος βεβαίως χρυσοῖς γράμμασι θὰ γραφῆ ἔν τῇ Ἱστορίᾳ διὰ τὴν τόλμην καὶ αὐτοθυσίαν, ἣν εἶδειε ρίψας ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ βόμβαν, χάριν διαδόσεως τῶν ἰδεῶν του» (Σοσιαλιστής, Ἀ' δεκαπενθήμερο Φεβρουαρίου 1894, φ. 52, σ. 4). || Βλ. ἐπ. «Νὰ Ζῶ σὰ Ζῶο ἢ νὰ μὴ Ζῶ», «Εὐλληγητήριον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς», χύτρα.

Το σκηνικό της εκτέλεσης του Βαγιάν στην γκιλοτίνα.

Ο Βάγκνερ και τὸ ἐντάλμα σύλληψής του (16.5.1849) γιὰ τὴ συμμετοχὴ του στὴν ἐξέγερση τῆς Δρέσδης.

Βάγκνερ, Ρίχαρντ [Wagner, Richard] (μουσ.) Ἐνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους γερμανοὺς συνθέτες (1813-1883) καὶ ἀθελά του ἰνδαλμα τῶν ναζι. Στὰ νιάτα του εἶχε

Βαθιά οικολογία

συμμετάσχει στο επαναστατικό κίνημα των καιρών του και είχε βρεθεί πίσω από τα ίδια οδοφράγματα με το φίλο του Μιχαήλ Μπακούιν, στην εξέγερση της Δρέσδης το 1849, πράξη για την οποία εξορίστηκε στην Ελβετία. Εκτός από το τεράστιο ποσοτικά και ποιοτικά μουσικό του έργο θα συνεισφέρει και στη θεωρία της μουσικής, μεταξύ άλλων και με το δοκίμιο *Τέχνη και Επανάσταση*. «Θέλω να καταστρέψω την εξουσία του ενός πάνω στον άλλον», έγγραφε στο συγκεκριμένο βιβλίο του, «τη βασιλεία των νεκρών πάνω στους ζωντανούς, της ύλης πάνω στο πνεύμα. Θέλω να συντρίψω την εξουσία των ισχυρών, του νόμου και της ιδιοκτησίας. Η ίδια του η βούληση να είναι κυρία του ανθρώπου, η ίδια του η χαρά ο μοναδικός νόμος, η ίδια του η δύναμη όλη του η ιδιοκτησία. Γιατί το μόνο ιερό πράγμα είναι ο ελεύθερος άνθρωπος και δεν υπάρχει τίποτα άλλο πάνω απ' αυτόν» (Αρβόν, Α. (επιμ.), Μπακούιν, σ. 43).

Βαθιά οικολογία [deep ecology] (κοιν. ορολ.) Ρεύμα του οικολογικού κινήματος που από τη δεκαετία του 1970 αμφισβητεί τον ηγεμονικό ρόλο του ανθρώπου στο οικοσύστημα. Υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος αποτελεί απλώς ένα από τα μέλη ενός ζωντανού οργανισμού και με τις καταχρηστικές παρεμβάσεις του στο οικοσύστημα το οδηγεί στον ολοκληρωτικό μαρασμό. Το ηθικό της πρόταγμα –που αμφισβητούν έντονα τα πράσινα κινήματα και η ριζοσπαστική οικολογία ως αντιουμανιστικό και μεταφυσικό– διαμόρφωσε τη δεκαετία του 1940 ο αμερικανός καθηγητής Άλντο Λίοπολντ [Aldo Leopold] με το ευπώλητο βιβλίο του *A Sand County Almanac* (1949) και επικροτούν σήμερα ελευθεριακές ομάδες που προπαγανδίζουν τη μηδενική ανάπτυξη με διασημότερη μία που το ίδιο το όνομά της αποτελεί σύνθημα: Πρώτα η Γη [Earth First].

Βαϊσχάουπτ, Άνταμ [Weishaupt, Adam] (πρόσ.) Γερμανός μουσικιστής, πανεπιστημιακός καθηγητής από τα είκοσι χρόνια του και ιδρυτής, το 1776, του Τάγματος των Περφωτισμένων της Βαυαρίας, των πασίγνωστων Ιλουμινάτι [Illuminati]. Κάποιοι μελετητές θα διαγνώσουν αναλογίες στα σκοπούμενα του Βαϊσχάουπτ και των Περφωτισμένων –περί καταστροφής των εθνικών κρατών και επιστροφής του ανθρώπου σε μια προκρατική πατριαρχικού τύπου κοινοτική οργάνωση, μέσω της κατάργησης της ιδιοκτησίας, της θρησκείας και της ηθικής– με αυτά του κατοπινού αναρχικού και κομμουνιστικού ρεύματος. «Η αξιοπρέπιά μου», έλεγε ο ίδιος, «συνίσταται στο να μην υπακούω σε κανέναν άλλον και να ρυθμίζω τις πράξεις μου σύμφωνα με τις δικές μου πεποιθήσεις». Το 1785 το Τάγμα θα διαλυθεί από τις αρχές και ο «Σπάρτακος», όπως ήταν το συνωνυμικό του ψευδώνυμο, θα εκδιωχθεί από

το πανεπιστήμιο και θα καταφύγει, για να γλιτώσει τη σύλληψη και τη θανατική καταδίκη, στην Αυλή του δούκα του Σαξ-Γκότα, όπου και θα πεθάνει ξεχασμένος το 1830. || Βλ. επ. **Πεφωτισμένοι**.

Βάιτλινγκ, Βίλχελμ [Weitling, Wilhelm] (εκλ. συγγ.) Γερμανός χριστιανοκομμουνιστής, γεννημένος το 1808. Ράπτης στο επάγγελμα, εργάστηκε στη Σαξονία και τη Βιέννη μέχρι το 1835 και στη συνέχεια μετοίκησε στο Παρίσι, όπου προσχώρησε στην Ένωση των Δικαίων και συμμετείχε στην εξέγερση του 1842 που οργάνωσαν οι Μπλανκί και Μπαρμπί. Τα βιβλία του (εμπνευσμένα από το έργο των Φουριέ, Όουεν και Μπλανκί) *Εγγυήσεις της Αρμονίας και της Ελευθερίας* (1842) και *Ευαγγέλιον του Πτωχού Αλιέως* (1845), θα επηρεάσουν αρκετά τους συγχρόνους του, του Μιχαήλ Μπακούνιν συμπεριλαμβανομένου, και θα ελκύσουν

πολλούς στο σοσιαλιστικό στρατόπεδο. Πέθανε το 1871 στη Νέα Υόρκη, όπου είχε μεταναστεύσει μετά την ιδεολογική σύγκρουσή του με τον ομοεθνή του Καρλ Μαρξ. Τελευταία του κοινωνική παρέμβαση η ίδρυση, επί αμερικανικού εδάφους, της Ένωσης για την Απελευθέρωση.

Βαλ, Λουί Ζιλ [Valles, Louis Jules] (αναρχ.) Γάλλος δημοσιογράφος, εκδότης και συγγραφέας. Επαναστάτης σ' όλη του τη ζωή, αρχικά προντονικός, κατοπινά μπλανκιστής και στο τέλος αναρχικός. Μέλος της Α' Διεθνούς, επιφανής κομμουνάρος στα 1871, συγγραφέας μιας αυτοβιογραφικής μυθιστορηματικής τριλογίας (*Το Παιδί, Ο Πτωχολόγος, Ο Ξεσχωμένος*), των πολιτικών δο-

ξιμών *Οι Ανυπότακτοι* (1865), *Ο Δρόμος* (1866) και εκδότης (μεταξύ άλλων) το 1871 του ημεπίστου οργάνου της Κομμούνας, της περίφημης ανεξάρτητης εργατικής εφημερίδας *Η Κραυγή του Λαού* [*Le Cri du Peuple*]. Γεννήθηκε το 1832, σπούδασε νομικά και φιλοσοφία, πολέμησε, φυλακίστηκε, αυτοεξορίστηκε μετά την καταστολή της Κομμούνας και πέθανε αμνηστευμένος και επαναπατρισμένος το 1885.

Βαλαμίτες

Βαλαμίτες (αίρ.) Ελευθεριάζουσα πρωτοχριστιανική αίρεση, οι οπαδοί της οποίας «εκήρυττον την ελευθερίαν της σαρκός».

Βαλδενέμπρο, Εουχένιο [Valdenedro, Eugenio] (αναρχ.) Ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής τυπογράφος που έλαβε μέρος στην Ισπανική Επανάσταση και μετά την ήττα στον Εμφύλιο έζησε εξόριστος και πέθανε το 1991 στη Γαλλία.

Ο Πιέτρο Βάλδο... μαρμαρωμένος και κουτσουλισμένος στη γερμανική πόλη Βορμς.

Βαλδίνιοι (αίρ.) Προδρομική των Αναβαπτιστών «αντιαυταρχική» κοινωνική αίρεση του 12ου αιώνα με ηγέτη τους (κατά την επικρατούσα εκδοχή) τον άκρως αυταρχικό έμπορο Πιέτρο Βάλδο [Pietro Valdo]. Οι επιλεγόμενοι και Φτωχοί της Λιόν, που αφορίστηκαν από τον Πάπα το 1184, ζούσαν στην απόλυτη φτώχεια και παραδεχόμενοι μόνο τις δύο Διαθήκες, την Παλαιά και την Καινή, αρνιόντουσαν το επίσημο τελετουργικό, τη λατρεία των αγίων, τη νηστεία, την προσευχή, το στρατό, τη θανατική ποινή και ήταν φανατικοί χορτοφάγοι. Οι «ανατρεπτικές» για την εποχή απόψεις τους, που γρήγορα διαδόθηκαν σε πολλές ευρωπαϊκές περιοχές (Αραγονία, Γερμανία, Φλάνδρα κ.ά.), θα τους καταστήσουν ιδεώδη «θηράματα» για τους ανθρωποκνηγούς της Ιεράς Εξέτασης για αιώνες και μέχρι να βάλουν αρκετό νερό στο ιδεολογικό τους κρασί, οπότε και θα νομιμοποιηθούν το 1848. Έκτοτε ελάχιστες εκκλησίες τους θα επιβιώσουν στην Ιταλία, στη Βόρεια και στη Νότια Αμερική και αλλού, απονευρωμένες πια, χωρίς να έχουν πλέον καμιά σχέση με το ριζοσπαστισμό των προγονικών τους.

Βαλέ, Ρενέ [Vallet, Rene] (αναρχ.) Γάλλος αναρχοατομικιστής, μέλος της «Συμμορίας Μπονό». Γεννημένος το 1890 από πατέρα εργολήπτη του δημοσίου,

κλειδαράς ο ίδιος στο επάγγελμα είχε ίσως την... κατάλληλη εκπαίδευση και προδιάθεση για την κατοπινή ληστρική «καριέρα» του. Καθοριστική για την ολιγόχρονη περιπετειώδη ζωή του θα αποβεί η γνωριμία του το 1910 στο Βέλγιο, όπου είχε καταφύγει αρνούμενος να στρατευτεί, με τον επίσης ανυπότακτο -κυριολεκτικά και μεταφορικά- Οκτάβ Γκαρνιέ. Τον τελευταίο θα ακολουθήσει ως το θάνατο, που τους βρήκε αμυνόμενους για ώρες έναντι μιας τεράστιας αστυνομικής δύναμης (οπλισμένης με περίστροφα, τουφέκια, οπλοπολυβόλα και

εχρηκτικά) τα ξημερώματα της 15ης Μαΐου του 1912. || Βλ. επ. Γκαρνιέ Οκτάβ, «Συμμορία Μπινό».

Ο Βαλέ και ο Γκαρνιέ, μετά τη λήξη της φονικής επιχείρησης.

Βάλσερ, Ρόμπερτ Ότο [Walser, Robert Otto] (εκλ. συγγ.) Ελβετός (γερμανόφωνος)

συγγραφέας ελευθεριακών συναναστροφών και πεποιθήσεων που από πολύ νωρίς «θα επιλέξει μια οπτική γωνία πολύ πρωτότυπη για να παρατηρήσει τον κόσμο: αυτήν του δούλου» και «θα επιστρατεύσει όλη του την οξυδέρχεια για να καταλάβει τις σχέσεις μεταξύ αφεντικού και σκλάβου» (Ο Αιώνας των Ανατροπών, σ. 87-88, Λαρούς). Πέ-

θανε στα 78 του χρόνια, το 1956, αφήνοντας ανάμεσα σε πολλά γραπτά και την κοινωνική παραβολή Ακαδημία Μπενγκαμέντα, που λογίζεται ως το αριστούργημά του.

Βαλπρέντα, Πιέτρο [Valpreda, Pietro] (αναρχ.) Ιταλός αναρχικός, θιασώτης της έμπρακτης προπαγάνδας και χορευτής. Υπήρξε ένα από τα θύματα της «στρατηγικής της έντασης» που εγκαινίασε το ιταλικό κράτος στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Συνελήφθη σαν συναιτωργός της πολυερκης έκρηξης στην Αγροτική Τράπεζα του Μιλάνου (Πιάτσα Φοντάνα) το Δεκέμβριο του 1969 που έχει πια αποδειχτεί ότι την προκάλεσαν παρακρατικοί φασίστες. Υπήρξε στέλεχος της ένοπλης αναρχικής ομάδας 22 Μάρτη, η οποία είχε διαβρωθεί, αφού τεκμηριωμένα μέλη της υπήρξαν ο προβοκάτορας Σαλβατόρε Ιπολίτο και ο νεοφασίστας Μάριο Μερλίνο που το 1968 έλαβε μέρος στα «σεμινάρια αποσταθεροποίησης» της Ιταλικής Δημοκρατίας που διοργάνωσε στη χουντοκρατούμενη Ελλάδα ο «καθηγητής» Κωνσταντίνος Πλεύρης. Ο Βαλπρέντα έμεινε άδικα προφυλακισμένος μέχρι το 1972, αθώωθηκε το 1979 και πέθανε κοινωνικά ενεργός στα 69 του χρόνια τον Αύγουστο του 2002. || Βλ. επ. Πινέλι Τζουζέπε.

Ένα προφητικό σκίτσο της εφημερίδας της Ιταλικής Αναρχικής Ομοσπονδίας, *Ουμανιτά Νόβα* (20.10.1971) για τον ενεργό ρόλο του κεφαλαίου και των φασιστών στο βομβιστικό κρεσέντο με το οποίο το ιταλικό κράτος εγκαινίασε τη στρατηγική της έντασης.

Βαλτετσίου 42 (κατ.) Εκεί βρισκόταν το πρώτο εγκαταλελειμμένο κτίριο που καταλήφθηκε στην Ελλάδα στις 6 Νοεμβρίου του 1981, για να στεγάσει τις οικιστικές, πολιτισμικές και κοινωνικές ανησυχίες ενός τμήματος του αναβράζοντος ελευθεριακού χώρου των Εξαρχείων. «Θέλουμε να καθορίσουμε εμείς οι ίδιοι τους χώρους και το χρόνο της ζωής μας», υποστήριζαν οι «ένοικοί» του στη δεύτερη ανακοίνωση που εξέδωσαν, «δεν θέλουμε τον κόσμο της μισθωτής εργασίας και της κουλτούρας του, που μας απομονώνει και αποχαυνώνει μέσα σε διαμερίσματα-φυλακές, στην αποκτηνωτική δουλειά και μόρφωση, μέσα στην βαρεμάρα των κέντρων ψυχαγωγίας και κατανάλωσης. Το κέρδος, η σύγχυση, οι ιδεολογίες και

η ανταλλαγή διαμορφώνουν κάθε χώρο και χρόνο κι' εμείς πνιγόμαστε» (Ιδεοδρόμο, τ. 75, Ιανουάριος 1982, σ. 15). Το εγχείρημα –που στήριξαν με τις καλλιτεχνικές τους παρεμβάσεις ανάμεσα σε πολλούς άλλους ο Νικόλας Άσιμος και η Κατερίνα Γώγου-έσβησε βίαια μετά από δύο δημιουργικούς μήνες, κατασυκοφαντημένο από το δεξί και αριστερό τύπο. Στις 12 προς 13 Ιανουαρίου του 1982 η αστυνομία εισέβαλε στο κτίριο, ξυλοκόπησε άγρια και συνέλαβε οκτώ άτομα (ανάμεσά τους τον Θόδωρο Πισιμίση που συγκίνησε πολλούς με την «απολογία» του) και ανακοίνωσε θριαμβευτικά τα «ευρήματά» της: «40 ρόπαλα, 3 βαριποκυλές, σύριγγες για ναρκωτικά, κουτάλια καμένα στη βάση που θεωρούνται πως χρησιμοποιήθηκαν, φωτοτυπικό μηχάνημα, 1 μαχαίρι, 2 κατσαβίδια, 1 κασμάς και μια πράσινη σημαία με το σήμα των αναρχικών Α και την επιγραφή “θάνατος στην εξουσία”» (Ελευθεροτυπία, 13.1.1982, σ. 13).

Βανεγκέμ, Ραούλ [Vaneigem, Raoul] (εκλ. συγγ.) Βέλγος συγγραφέας, γεννημένος το 1934, εκ των επαφάνων μελών της Καταστασιακής Διεθνούς. Έχοντας επιλέξει «τον τόνο της λυρικής και αχαλίνωτης υποκειμενικότητας για να αφηγηθεί την ιστορία της εξουσίας και της άρνησής της» (Μπαμπατσάκης, Γ. Ι., *Βορειοδυτικό Πέρασμα, Cobra-Λετριστές-Καταστασιακοί*, σ. 110), ο Βανεγκέμ θα συνεισφέρει τα μέγιστα στο θεωρητικό έργο της οργάνωσης με άρθρα του στην επιθεώρηση *Καταστασιακή Διεθνής* και κυρίως με δύο βιβλία που προκάλε-

σαν αίσθηση: τη ρηξικέλευθη *Πραγματεία Σαβουάρ-Βιβρ προς Χρήση των Νέων Γενεών* του 1967 (που κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Άκμων το 1977 με τίτλο *Η Επανάσταση της Καθημερινής Ζωής*) και το συν τους άλλους απολαυστικό *Από την Άγρια Απεργία στη Γενικευμένη Αυτοδιεύθυνση*, που υπέγραψε με το ψευδώνυμο Ράτγκεμπ [Ratgeb] (από την ομώνυμη άγρια απεργία του Βελγίου) και κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τη Διεθνή Βιβλιοθήκη το 1976. Μετά τα γεγονότα του Μάη του 1968, άρχισε σταδιακά να αποστασιοποιείται από τη δραστηριότητα της Καταστασιακής Διεθνούς, για να την εγκαταλείψει οριστικά δύο χρόνια αργότερα, προκειμένου να ξαναφτιάξει, μόνος του ή με άλλους «την ίδια του τη συνοχή», επικαλούμενος τη συγκρότηση από τους Ντεμπόρ, Βιενέ και Ριεζέλ μιας ιδιαίτερης τάσης στους κόλπους της με σκοπό την εκκαθάρισή της από ενατενιστές και φιλοκαταστασιακούς. Στην επιστολή παραίτησής του, το Νοέμβριο

του 1970, ο Βανεγκέμ διαπίστωνε ελάχιστη διείσδυση «της σιτουασιονιστικής θεωρίας στους εργατικούς κύκλους» και ελάχιστη εργατική διείσδυση στους σιτουασιονιστικούς· διαγίγνωσκε «μέσα στη Διεθνή τακτικές ελιγμών περισσότερο ή λιγότερο επιδέξιες και πάντα επαίσιχυντες»· αποδεχόταν το γεγονός να μην ξαναϊδωθεί ποτέ με τους για μια δεκαετία συντρόφους του και αναρωτιόταν: «Πώς μπόρεσε η συναρπαστικότητα που υπήρχε στη συνείδηση ενός κοινού εργαζομένου να μετασχηματιστεί στη δυσφορία του να είμαστε μαζί;» (Καταστασιακή Διεθνή, *Το Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή*, σ. 103). Στην ανακοίνωση-απάντησή της, το Δεκέμβριο του 1970, η οργάνωση παραδεχόταν ότι: «Ο Βανεγκέμ κατέχει μέσα στην ιστορία της IS μια σημαντική και αλησμόνητη θέση», καθώς στην πρώτη της περίοδο, «συμμερίστηκε και ανέπτυξε τις πιο ακραίες θέσεις της, αυτές που ήταν τότε οι πιο καινούργιες, και που κατευθύνονταν προς την επαναστατική συνοχή της εποχής μας» (ό.π., σ. 109). Όμως του θύμιζε τη «συνενοχή» του στις «τακτικές ελιγμών» της Διεθνούς, τη σταδιακή αποστασιοποίησή του την τελευταία πενταετία και τις «ανεπάρκειές» του. Ο Βανεγκέμ μετά την αποχώρησή του από την οργάνωση και μέχρι σήμερα εξέδωσε –έκανε καριέρα συγγραφέα κατά τους πούρους καταστασιακούς– αρκετά σημαντικά βιβλία: *Η Βίβλος των Ηθονών, Μήνυμα στους Ζωντανούς, Αντιϊστορία του Σουρεαλισμού, Για την Κατάργηση της Εμπορευματοικής Κοινωνίας, Τίποτα δεν Είναι Ιερό - Όλα Μπορούν να Λεχθούν, Εγκώμιο της Εκλεπτυσμένης Τεμπελιάς κ.ά.* Δύο από τα τελευταία του κείμενα, με τίτλους *Το Κράτος δεν Είναι Τίποτα, ας Γίνουμε τα Πάντα και Συνοπτικές Σημειώσεις*, διανεμήθηκαν από τον ίδιο τον πρώτο στο Φεστιβάλ της Άμπεσης Δημοκρατίας που διοργάνωσε η Αντιεξουσιαστική Κίνηση στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2010 στη Θεσσαλονίκη και το δεύτερο στην παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου (*Γράμμα στα Παιδιά μου και στα Παιδιά του Κόσμου που Έρχεται*) στην Αθήνα, στο Πολυτεχνείο στις 26 Οκτωβρίου 2013. || Βλ. επ. *εκτροπή και οικειοποίηση, Καταστασιακή Διεθνή, μεταστροφή, Ντεμπόρ Γκι.*

Και οι καταστασιακοί έχουν ψυχή.
Ο Βανεγκέμ (στα τύμπανα) και ο
Ντεμπόρ (με το αιώνιο ταγάρο
στο στόμα) σε στιγμές κεφιάς
με φίλους τους το 1962.

Βαντσέτι, Μπαρτολομέο [Vanzetti, Bartolomeo] (αναρχ.) Ιταλός αναρχικός εργάτης, «διάσημος» από την πασίγνωστη κρατική σκευωρία. Γεννήθηκε το 1888 και νεαρός μετανάστευσε προς άγρην εργασία στο Μεξικό και στις ΗΠΑ. Υπήρξε ο διοργανωτής της πρώτης απεργίας στο Πλίμουθ και εκ των πρωταγωνιστών της αντίστασης στην κρατική καταστολή των καιρών του. Συνελήφθη μαζί με το σύντροφο του Νικόλα Σάκο στις 5 Μαΐου 1920 και στις 14 Ιουλίου 1921 καταδικάστηκαν σε θάνατο από δικαστήριο της Μασαχουσέτης για μια ληστεία σε εργοστάσιο υποδημάτων και το φόνο δύο ανθρώπων, πράξη που συνέβη στις 15 Απριλίου 1920 στο Σάουθ Μπρέντρι της Μασαχουσέτης και ουδέποτε αποδέχτηκαν. Παράλληλα, στον Βαντσέτι αποδόθηκε και μια άλλη ληστεία, που διαπράχθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 1919 στην ίδια Πολιτεία, στο Μπριτζγουότερ, με αποτέλεσμα την επιπλέον καταδίκη του σε δεκαπέντε χρόνια κάθειρξη. Παρά την πρωτόγνωρη διεθνή κατακραυγή και κολύμορφη συμπάρασταση, μετά από επτά χρόνια εγκλεισμού, ο Βαντσέτι οδηγήθηκε, μαζί με τον Σάκο, στην ηλεκτρική καρέκλα. Ήταν 23 Αυγούστου του 1927. Ο Ιταλός αναρχικός παρά το γεγονός ότι δύο χρόνια νωρίτερα «συντασσόταν» με τον Μαλατέστα «κατά της ανώφελης εκδίκησης, όταν δεν είναι απαραίτητη», σ' ένα από τα τελευταία πικρά γράμματά του έγραφε: «Αν αναγκάζομαι να πεθάνω για ένα έγκλημα που δεν έκανα, θα πεθάνω με τη βεβαιότητα πως το αίμα μου κι' η αθωότητά μου θα βρουν αργότερα εκδίκηση» και σ' ένα άλλο κατέληγε: «Πεθαίνουμε για τον Αναρχισμό! Ζήτω ο Αναρχισμός» (Σάκο, Ν. - Βαντσέτι, Μπ., *Γράμματα της Φυλακής*, σ. 45-46). || Βλ. επ. Σάκο Νικόλα, *Υπόθεση Σάκο και Βαντσέτι*.

Ο Μπαρτολομέο Βαντσέτι και ο Νικόλα Σάκο συνομιλούν με τη Ροζίνα Σάκο σε ένα διάλειμμα της δίκης τους.

Βαρκάρηδες [Геминии] (οργ.) Βουλγάρικη «αναρχομηδενιστική» ομάδα, χαλαρά συνδεδεμένη με την αλτρωτική Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Ορ-

Βαρκάρηδες

γάνωση [Vutreshna Makedonska Revoljutsionna Organizatsija (VMRO)] και κυριολεκτικά... παταγωδή δραστηριότητα στις αρχές του 20ού αιώνα. Συγκροτήθηκε το 1898 στην οθωμανοκρατούμενη και πολυεθνική τότε Θεσσαλονίκη από μαθητές του Βουλγαρικού Γυμνασίου (τους πρώην Ταραχοποιούς), όταν αποφάσισαν να εγκαταλείψουν «την καθημερινότητα και τα όρια της έννομης τάξης» και να «σαλπάρουν με μια βάρκα στις ελεύθερες και άγριες θάλασσες της παρανομίας». (Διαδρομή Ελευθερίας, Σεπτέμβριος 2003, φ. 17, σ. 18). Από τον επόμενο χρόνο οι Βαρκάρηδες (Γεμιτζήδες), άλλοτε συμπλέοντας με τη VMRO και τις περισσότερες φορές εκτός της επίσημης ρότας της, θα αφιερώσουν όλο το χρόνο και τη ζωτικότητα τους στο σχεδιασμό και την προετοιμασία μιας συντονισμένης σειράς βομβιστικών επιθέσεων σε Κωνσταντινούπολη και Θεσσαλονίκη προκειμένου να στρέψουν το ενδιαφέρον των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και λαών στα εθνικά και κοινωνικά ζητήματα της ψυχορραγούσας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Όταν κάποια από τα

Οι Βαρκάρηδες ενώπιον της οθωμανικής δικαιοσύνης.

μεγαλεπήβολα σχέδιά τους –εκτέλεση του Σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ, ανατίναξη της Οθωμανικής Τράπεζας και των γραφείων Εταιρίας Μονοπωλίου Καπνού στη Πόλη– λόγω απρόβλεπτων συμβάντων ακυρωθούν, οι Βαρκάρηδες θα επικεντρώσουν από το 1900 τη δραστηριότητά τους στη λεπτομερή, επίπονη και δαπανηρή προεργασία δυναμιτιστικών επιθέσεων σε στόχους της Θεσσαλονίκης. Το πολλαπλό εκρηκτικό τους διάβημα θα εκδηλωθεί τελικά, μετά από αρκετές περιπέτειες, έμφυχες απώλειες, κακοτυχίες και αναβολές, στις 28 και 29 Απριλίου του 1903. Διαθέτοντας ένα μεγάλο απόθεμα εκρηκτικών θα πυρπολήσουν το ατμόπλοιο Γουαδαλκιβίρ που ανήκε σε εταιρεία γαλλικών συμφερόντων, θα εκτροχιάσουν την ταχεία αμαξοστοιχία που έφθανε από την Αλεξανδρούπολη, θα βυθίσουν τη μισή πόλη στο σκοτάδι καταστρέφοντας έναν κεντρικό αγωγό φωταερίου και θα ανατινάξουν με δεκαεπτά γκαζοτενεκέδες δυναμίτη τοποθετημένους σε τούνελ το κτίριο της Οθωμανικής Τράπεζας, το οποίο συμπάρευσε και τη γειτνιάζουσα Γερμανική Λέσχη. Ταυτοχρόνως μέλη τους θα ρίξουν αυτοσχέδιες βόμβες στο καφωδείο Αλάμ-

πρα, στο ισόγειο του Ξενοδοχείου της Αγγλίας και στις εισόδους του Οθωμανικού Ταχυδρομείου, της Τράπεζας Μυτιλήνης, του Ξενοδοχείου Γκραντ Οτέλ και του κτιρίου της αμερικανικής ιεραποστολής. Από τους δεκατρείς ενεργούς Βαρκαρδές έξι θα σκοτωθούν ή θα αυτοκτονήσουν κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων, τέσσερις θα συλληφθούν και αφού βασανιστούν θα καταδικαστούν στην εσχάτη των ποινών και οι υπόλοιποι θα κατορθώσουν να διαφύγουν. Η διήμερη εκρηκτική τους δραστηριότητα πέραν των ανυπολόγιστων υλικών ζημιών θα προκαλέσει το θάνατο δέκα περίπου ανθρώπων, φραγκολεβαντίνων και τούρκων φρουρών. Η αιματηρή ανταπάντηση των οθωμανικών αρχών -που επέβαλαν αμέσως στρατιωτικό νόμο- θα επιφέρει, σύμφωνα με τις πιο αξιόπιστες εκτιμήσεις, τη φυλάκιση τετρακοσίων περίπου Βουλγάρων και τη σφαγή πενήντα τουλάχιστον ομοεθνών τους, αλλά και δώδεκα Ελλήνων, ενώ βουλγαρικές πηγές ανεβάζουν υπερβολικά τω αριθμό των σκοτωμένων συμπατριωτών τους σε χίλιους.

Βαρκελώνη (κοιν. γεωγρ.) Θρυλική ισπανική πόλη όχι μόνο για την ομώνυμη ποδοσφαιρική της ομάδα, την Μπαρτσελόνα. Η πρωτεύουσα νυν και αεί της Καταλονίας και πάλι ποτέ της... Αναρχίας. Ιδρύθηκε σύμφωνα με την επικρατούσα εκδοχή περίπου το 230 π.Χ. από εκπατρισμένους Καρχηδόνιους της Νότιας Ισπανίας και χρωστάει το όνομά της στον Αμίλκας Βάρκας, τον πατέρα του περίφημου Ανίβα, του στρατηλάτη που έφθασε προ των πυλών της κοσμοκράτειρας τότε Ρώμης. Στους 22 αιώνες της ύπαρξής της η Βαρκελώνη θα γνωρίσει αλλεπάλληλες εισβολές (Φράγκων, Βησιγόθων, Μαυριτανών κ.ά.) και πληθυσμακές επιμειξίες και θα αποκτήσει επισήμως με σύνταγμα την καταλανική εθνική ταυτότητα το 1060 μ.Χ. Έκτοτε και ως τα σήμερα γνωρίζοντας κατά περιόδους μέρες δόξας ή παρακμής θα ισορροπεί σε εθνικό επίπεδο μεταξύ αυτονομίας και ενσωμάτωσης στην Ισπανία. Η Βαρκελώνη ήταν ο βιομηχανικός θύλακας της χώρας από τα τέλη του 19ου αιώνα και ως εκ τούτου έγινε το προπύργιο του ισπανικού αναρχικού εργατικού κινήματος. Υπήρξε η πρώτη πόλη της ισπανικής επικράτειας που προσχώρησε στην επανάσταση στις 20 Ιουλίου του 1936 και από τις τελευταίες που έπεσαν στα χέρια του Φράνκο τον Σεπτέμβριο του 1939, πράγμα που θα πληρώσει με οικονομικό μαφρασμό κατά την περίοδο της δικτατορίας. Η Βαρκελώνη θα ανακάμψει οικονομικά από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και θα ξαναβρεί εν μέρει σταδιακά και τον παλιό καλό... αναρχικό εαυτό της με τη νόμιμη επανασύσταση της CNT και της FAI, την εμφάνιση πολλών νέων ελευθεριακών συλλογικοτήτων, τη δημιουργία πλήθους αντιεραρχικών κοινωνικών κέντρων και την ανάπτυξη δεκάδων αυτοδιαχειριστικών εγχειρημάτων εντός των ορίων της.

Βαρκελώνη / Μάης του 1937 (ιστ.) Στο συγκεκριμένο κοινωνικό χωρόχρονο θα ποσοποιηθεί η συντελούμενη από μήνες μετάλλαξη της ελευθεριακής επανάστα-

σης σε δημοκρατικό αντιφασιστικό αγώνα, καθώς το αναπτυσσόμενο υποδορίως στους κόλπους του Λαϊκού Μετώπου σταλινικό παρακράτος θα δοκιμάσει με μια προβοκατόρικη ενέργεια τόσο τα κοινωνικά ανακλαστικά όσο και αυτά της κεντρικής Κυβέρνησης του μετριοπαθούς σοσιαλιστή Λάργο Καμπαγιέρο (στην

οποία συμμετείχαν και αναρχικοί υπουργοί) και θα τα βρει χυφότερα μειωμένα. Σε μια πόλη που για πρώτη φορά στα χρονικά του αιώνα (και επιπλέον μεσοσύσης μιας επανάστασης) δεν γιορτάστηκε η εργατική πρωτομαγιά με απόφαση των δύο μεγάλων συνδικάτων, της αναρχοσυνδικαλιστικής CNT και της σοσιαλιστικής UGT, ο κομμουνιστής αρχηγός της αστυνομίας Ροντρίγκεθ Σάλας θα επιχειρήσει τη μεγάλη προβοκάτσια. Το ήδη τεταμένο κλίμα στο δημοκρατικό στρατόπεδο θα πυροδοτήσει στις 3 Μαΐου η ανεπιτυχής ένοπλη επιχείρησή του κατάληψης του Κέντρου Τηλεφωνίας, το οποίο έλεγχαν από το ξεκίνημα της επανάστασης οι αναρχικοί. Θα ακολουθήσει μια τριήμερη αιματηρή αντιπαράθεση στα οδοφράγματα ανάμεσα στους κομμουνιστές και τους αναρχοσυνδικαλιστές εργάτες, που είχαν και τη συνδρομή των αιρετικών τροτσκιστών του ΡΟΜ, με αποτέλεσμα το θάνατο τουλάχιστον τετρακοσίων ανθρώπων. Η πυροσβεστική έκκληση από το ραδιοσταθμό της CNT των αναρχικών υπουργών Χουάν Γκαρθία Ολιβέρ και Φεδερίκα Μοντσένι στις 4 Μαΐου για κατάπαυση του πυρός και η ανάκληση από τη Βαλένθια 6.000 πολιφυλάκων των Διεθνών Ταξιαρχιών, θα επιβάλουν δύο μέρες αργότερα την «κοινωνική ειρήνη». Τα γεγονότα θα προκαλέσουν την πτώση της κυβέρνησης Καμπαγιέρο και την ανάληψη δέκα ημέρες αργότερα των πρωθυπουργικών καθηκόντων από τον εκλεκτό του Στάλιν, Χουάν Νεγρίν. Το αποκαλύπτο πογκρόμ των σταλινικών ενάντια στους μαχητές του κατασκοφαντημένου και αδύναμου ΡΟΜ και το συγκαλυμμένο πογκρόμ ενάντια στην ισχυρή ακόμη CNT (τα πτώματα των ιταλών αναρχικών Μπερνέρι, Μπαρμπιέρι και αρκετών άλλων βρέθηκαν πεταμένα σε χαντάκια χωρίς κανένας να αναλάβει την ευθύνη της δολοφονίας τους) θα προκαλέσουν την αποχώρηση των αναρχικών από την Κυβέρνηση. Στα επεγεγόμενα της σύγκρουσης στη Βαρκελώνη το Μάιο του 1937 συμπεριλαμβάνονται η σταδιακή στρατιωτικοποίηση των ελευθεριακών ένοπλων δυνάμεων και η διάλυση από τις σταλινικές μεραρχίες πολλών ελευθεριακών αγροτικών κολεκτίβων. Κοντολογίς, ο τερματισμός της κοινωνικής επανάστασης, τον οποίο οι περισσότεροι χρεώνουν στην άτολμη, αμήχανη και «προδοτική» ηγεσία των CNT και FAI, υποτιμώντας τόσο τη φασιστοσταλινική περικύκλωση όσο και την ακατανόητη προσήλωση χιλιάδων αναρχικών στους αρχηγούς τους. || Βλ. επ. Μπαρμπιέρι Φρανσέσκο, Μπερνέρι Καμίλο, υπουργοί αναρχικοί.

Εκτεθειμένοι στο φωτογραφικό φακό μερικοί από τους εκατοντάδες νεκρούς των τραγικών ημερών του Μαΐου.

Βαρλέ, Ζαν-Φρανσουά [Varlet, Jean-François] (εκλ. συγγ.) Ένας «λυσασαμένος» της μεγάλης Γαλλικής Επανάστασης και εκδότης της εφημερίδας με τον εύγλωττο τίτλο *Έκρηξη* [D'Explosion]. Ο εργάτης των προαστίων του Παρισιού που κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης με τον ομόδοξό του πρώην ιερέα Ζακ Ρου «άρχισαν», σύμφωνα με τον Κραπότνιν, «να διαδίδουν ιδέες για την ανάγκη δημοτικοποίησης και εθνικοποίησης του εμπορίου και την ανάγκη οργάνωσης της ανταλλαγής προϊόντων σε τιμή κόστους - ιδέα που ενέπνευσε αργότερα τον Φουριέ, τον Γκόντγουιν, τον Όουεν, τον Προυτόν και τους σοσιαλιστές που συνέχισαν το έργο τους» (Νετλάου, Μ., *Ιστορία της Αναρχίας*, σ. 28-29). «Για κάθε λογικό ον η κυβέρνηση και η επανάσταση είναι ασυμβίβαστες» (Χάρπερ, Κ., *Αναρχισμός*, σ. 29), έγραφε στην εφημερίδα του ο Βαρλέ και ως εκ τούτου, αντιτιθέμενος στον εξουσιαστικό παροξισμό και τις υπερσυγκεντρωτικές λογικές των ροβεσπιερικών, θα ριχτεί στις φυλακές της ενώ ο ομοϊδεάτης του Ζακ Ρου θα αυτοκτονήσει μπροστά στους κατηγορούς του. || Βλ. επ. **Αβρώατοι**.

Βαρλέν, Εζέν [Varlin, Eugene] (αναρχ.) Γάλλος ελευθεριακός βιβλιοδέτης. Επηρεασμένος από τον Προυτόν ίδρυσε τη μπουτουαλιστική Κοινότητα των Βιβλιοδετών και υπήρξε δραστήριο μέλος της αντιεξουσιαστικής τάσης της Α' Διεθνούς. Γεννήθηκε το 1839, συμμετείχε ενεργά στην Κομμούνα του Παρισιού του 1871 - υπήρξε ένας από τους τελευταίους υπερασπιστές των οδοφραγμάτων της- και βρή-

κε τραγικό και επώδυνο θάνατο στις μέρες της άγριας καταστολής της. Εκτελέστηκε μετά από υπόδειξη χαφιέ, αφού πρώτα λιντσαρίστηκε από τον σαρκοβόρο πλήθος που είχε πια μεταστραφεί. Όπως αφηγείται ο Λισαγκαρέ, ο ιστορικός της Κομμούνας, ο Βαρλέν πριν τον αποτελειώσει ένας στρατιώτης δέχτηκε «βροχή τα χτυπήματα, το όμορφο στοχαστικό του κεφάλι, που μόνο αδελφικές σκέψεις είχε κλείσει μέσα του, έγινε ένας κιμάς από σάρκες, με το μάτι να κρέμεται έξω από την κόγχη του» (Νατάφ, Α., *Η Καθημερινή Ζωή των Αναρχικών στη Γαλλία 1880-1910*, σ. 49). || Βλ. επ. κομμουναλισμός, Κομμούνα των Παρισίων (1871).

Ο θάνατος του Εζέν Βαρλέν από τον χρωστήρα του ελευθεριακού ζωγράφου Μαξιμιλιάν Λους (Μουσείο Mantes-La-Jolie).

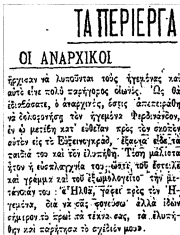

Βασιλειάδης, Στέλιος (αναρχ.) Νικαιώτης αντιεξουσιαστής, σπουδαστής στη σχολή Υπομηχανικών που αγωνίστηκε ενάντια στη δικτατορία (1967-74), αλλά δεν πρόλαβε να γευτεί την ανέπτηρη ελευθερία της Μεταπολίτευσης γιατί σκοτώθηκε σε τροχαίο -ύποπτο κατά την οικογένεια του- το Δεκέμβριο του 1974. «Το 1971 συμμετέχει στις εκδοτικές και συντακτικές δραστηριότητες των εκδόσεων “Έρευνα”, “Πράξη”, “Υδροχόος”» (Βασιλειάδης, Κ., *Αναφορά Μνήμης για τον Σύντροφό μας Στέλιο Βασιλειάδη*, σ. 7) και μεταπολιτευτικά στον «ελευθεριακό χώρο» του ΚΡΑΚ. Το

Νοέμβριο του 1974 θα συντάξει την ιδρυτική προκήρυξη της Αυτόνομης Αντιεξουσιαστικής Κοινωνικοπολιτικής Ομάδας (ΛΑΚΟ). Ένας σύντροφός του αποδίδοντας τον οφειλόμενο φόρο τιμής στη μνήμη του στο *Πεζοδρόμιο* (τ. 5, Ιούνιος 1975, σ. 158) έγραφε: «Ο Σύντροφός μας επέζησε του περσινού συλλογικού θανάτου που

εξαπέλυσε το Κράτος το Νοέμβρη. Συμμετείχε σ' όλες τις δραστηριότητες όπου η "ελευθερία" σαν κραυγή ή σαν ουσία των σχέσεων επιζητούσε το χώρο και το χρόνο. Καταγγέλθηκε από τη "Δημοκρατική Πολιτεία" σαν προβοκάτορας μαζί με όλους τους συντρόφους και τα κομματικά κοπάδια βέλαξαν στον ίδιο σκοπό».

Βασιλοκτονία (ιστ.) Επικίνδυνο κοινωνικό και ενδοεξουσιαστικό спор στο οποίο κατά καιρούς επιδόθηκαν αρκετοί παράτολμοι, εξασκώντας το ο καθένας με τον τρόπο του και κατά τα κίνητά του. «Η εξέγερση που έχει ως αποτέλεσμα το φρόνο ή την εκθρόνιση ενός ηγεμόνα είναι μια πράξη το ίδιο νόμιμη με εκείνες που ο ίδιος έκανε πρωτύτερα διαφεντεύοντας τη ζωή και το βιος των υπηκόων του. Η βία και μόνο τον στήριζε, η βία, και μόνο αυτή, τον ανατρέπει», διεπίστωνε ο Ζαν Ζακ Ρουσό τον 18ο αιώνα (*Πραγματεία περί της Καταγωγής και των Θεμελιών της Ανισότητας ανάμεσα στους Ανθρώπους*, σ. 146). Αλλά τον επόμενο αιώνα, κάποιοι αναρχικοί και μηδενιστές απηυδαμένοι από την αργοπορία των «μαζών» έπαιρναν μόνοι τους την άδεια μιας βασιλοκτονίας από την επαναστατική σημαία. Οι θεατές των καιρών την αντιμετώπιζαν με ανάμιχτα και αξεδιάλυτα συναισθήματα αποδοχής ή αποστροφής: «Γουρσουζίκια χρονιά, συλλογίζονταν η Κλειώ. Παραμονές Πρωτοχρονιάς οι αναρχικοί παρά τρίχα να σκοτώσουν το διάδοχο της Αγγλίας που πήγαινε στην Πετρούπολη να επισκεφτεί το μπατζανάκη του τον Τσάρο. Πολύ συγχύστηκε η Κλειώ όταν το διάβασε αυτό στην εφημερίδα. Κακό-χρόνο-νάχουνε πια αυτοί οι αναρχικοί, που ησυχία δεν έχουν! Τι τους έφταιξε ο Εδουάρδος, τέτοιος καλόκαρδος άνθρωπος! Καλέ ο Εδουάρδος, δεν τον ξέρετε τον Εδουάρδο που πήρε την Αλεξάντρα, του δικού μας του Γεωργίου την αδελφή;» (Ιορδανιδου, Μ., *Λωξάντρα*, σ. 182).

Ένα δημοσίευμα του Σκριπ (27.11.1902, φ. 248, σ. 3) για μια εξαίρεση που επιβεβαιώνει το βασιλοκτόνο αναρχικό κανόνα.

Ο ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΕΡΒΕ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΑΠΙΛΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΖΑΧΑΡΙΑ ΒΕΖΕΣΤΕΝΗ

*« Ένας λαός γινώσκει, άμα δειθῆ
πὸς δὲ φοβᾶται τῆς ἀλήθειας »*

ΑΘΗΝΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΩΤΗ

1912

Βεζεστίνης Ζαχαρίας (αναρχ.) Τυπογράφος, μορφή του επαναστατικού συνδικαλισμού με αξιόλογη δράση στην Κωνσταντινούπολη. Υπήρξε πρόεδρος του συνδικάτου των τυπογράφων, συντάκτης της εφημερίδας *Εργάτης* (1910), στέλεχος του Σοσιαλιστικού Κέντρου και της Ομάδας Κοινωνικών Μελετών που το διαδέχτηκε και της αναρχοσυνδικαλιστικών επιρροών Πανεργατικής που το 1920 έλεγχε τις «Διεθνείς Ενώσεις» των Ελλήνων – στην πλειονότητά τους ξυλουργών, ναυτεργατών και οικοδόμων. Άτυπος ανταποκριτής των *Νέων Καιρών* [*Les Temps Nouveaux*] και της *Συνδικαλιστικής Μάχης* [*Bataill Syndicaliste*], συγγραφέας της προσούρας *ΙWW Πανεργατική: Ο Σκοπός, η Οργάνωσις και το Πρόγραμμά της* (1920) και μεταφραστής το 1912 του βιβλίου του Γκιστάβ Ερβέ *Η Κοινωνική Σαπίλα*. Ο Σεραφεΐμ Μάξιμος, που νεαρός τότε ήταν μέλος (όπως και ο κατοπινός κομμουνιστής ηγέτης Νίκος Ζαχαριάδης) της Πανεργατικής, θα θυμηθεί δεκαετίες αργότερα: «Ο Βεζεστίνης έλεγε ότι οι αρχές των “βιομηχανικών εργατών” ήταν οι αρχές της πάλης των τάξεων, αυτούσιες και όχι παραμορφωμένες. Οι μισθωτοί όλων των κλάδων και όλης της παραγωγής, οργανωμένοι σε μία και την αυτή οργάνωση, θα διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους μέχρι τέλους και με όλα τα μέσα. Το ύψιστο δέ δικαίωμα που είχαν να διεκδικήσουν ήταν να συστήσουν οι ίδιοί τους μία κοινωνία, που να βασίζεται αποκλειστικά στην εργασία και να είναι κοινωνία ελεύθερη. Χωρίς βία. Χωρίς εξαναγκασμό. Πού θα είπει, χωρίς κράτος. Μπαίνανε εδώ, στη μέση, ό Μπακούνιν και ό Κροπότκιν, ό γαλλικός συνδικαλισμός με τις διακρίσεις του, ή αναρχική φυσιογνωμία του μεγάλου Μαλατέστα, ό Ισπανός ό Πεστάνα και άποχωρούσε από τό προσκήνιο, συνεσταλμένοι κάπως, ό Κάρλος Μάρξ. Ό Βεζεστίνης ήτανε άναρχικός συνδικαλιστής και έρμήνευε τά πάντα μέσα σ’ ένα τέτοιο φώς» (*Μακεδονία*, 8.2.1958, φ. 15299, σ.3).

Βέλ, Σιμόν [Weil, Simone] (αναρχ.) Γαλλοβραία αναρχική, διανοούμενη και συγγραφέας, η μοναδική γυναίκα που συμμετείχε έστω και εμμέσως (καθότι αδερφή του Αντρέ Βέλ) ως παρατηρητής στις συνεδριάσεις του ριζοσπαστικού κύκλου των πρωτοπόρων και κοινωνικά ενεργών μαθηματικών που υπέγραφαν συλλογικά με το όνομα Μπουρμπακί [Bourbaki] στο Παρίσι του Μεσοπολέμου. Γεννήθηκε το

1909 και το 1931 αποφοίτησε από την *École Normale Supérieure* με δίπλωμα καθηγήτριας της φιλοσοφίας αλλά γρήγορα, το 1934, εγκατέλειψε την καθηγητική έδρα της για να εργαστεί ως εργάτρια στο εργοστάσιο της Ρενό. Γνωρίζοντας πια εκ του σύνεγγυς και αποτυπώνοντας σε βιβλίο την *Εργατική Κατάσταση*, πήρε μέρος στην Ισπανική Επανάσταση πολεμώντας με την Ταξιαρχία Ντουρούτι και συνέχισε να τη στηρίζει μέσω της Διεθνούς Αντιφασιστικής Αλληλεγγύης, όταν επέ-

της ζωής του το Άσυλο Τέχνης που δημιούργησε στα 1926 με τη φιλοδοξία να στεγάσει τα εικαστικά όνειρα νέων καλλιτεχνών, αρχής γενομένης με έργα του γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά. Μοναδικό εκδοτικό του εγχείρημα το αιχμηρό περιοδικό *Φραγγέλιο* την ίδια περίπου χρονική περίοδο. Σπουδαιότερη παράστασή του οι «Βρικόλακες» του Ίφεν και σημαντικότερα βιβλία του τα: *Ο Ερωτόπαθος Τραγουδιστής* (1910), *Σεβντάς* (1911), *Το Κοινωνικό Βιβλίο* (1921). Πέθανε από τροφική δηλητηρίαση (κατά το Λεωνίδα Χρηστάκη δηλητηριασμένος από κάποιο εραστή του, βαλτό του δικτάτορα Μεταξά) το 1930.

Βερμπίτσαγια, Αναστασία Αλεξέγεβνα [Βερβιцкая, Анастасия Алексеевна] (εκλ. συγγ.) Ρωσίδα πολυγραφώτατη συγγραφέας (1861-1928). Η αυτοβιογραφία του *Πνεύματος της Εποχής*, όπου αναπλάθει μυθιστορηματικά τα επαναστατικά γεγονότα στη Ρωσία του 1905. Η Βερμπίτσαγια «εξελίχθη», σύμφωνα με το μαρξίζον *Κοινωνιολογικόν και Πολιτικόν Λεξικόν* της εφημερίδας *Ανεξάρτητος*, «εις έλαφράν μυθιστοριογράφον» γιατί, όπως της καταλογίζει: «Έγραψε 33 τόμους εις τούς όποιους πολλάκις κάνει ζωηράν έντύπωσιν τò χρᾶμα “του μοντερνισμού”, του “νιτσεισμού”, μέχρι και του άναρχισμού με την άποθέωσιν του έλευθέρου έρωτος» (τόμ. Α', σ. 517).

Βερνέ, Μανβλέν [Vernet, Madeleine] (αναρχ.) Γαλλίδα αναρχοφεμινίστρια, εκπαιδευτικός και συγγραφέας, γεννημένη το 1878. Συμμετείχε σε ελευθεριακά εκπαιδευτικά εγχειρήματα (Ορφανοτροφείο Η Μελλοντική Κοινωνία, Το Ορφανοτροφείο των Εργαζομένων), αρθρογράφησε στον *Ελευθεριακό* [*Le Libertaire*] και τους *Νέους Καιρούς* [*Les Temps Nouveaux*], αγωνίστηκε παθιασμένα εναντίον της πρώτης παγκόσμιας αλληλοσφαγής (1914) με το Σύνδεσμο Γυναικών κατά του Πολέμου και μέχρι το θάνατό της, το 1949, δοκιμάστηκε σε όλα τα είδη του γραπτού λόγου (ποίηση, μυθιστόρημα, δοκίμιο, εκπαιδευτικό σύγγραμμα). Τη σκέψη της μετέφερε στα ελληνικά για πρώτη και τελευταία φορά το περιοδικό *Γράμματα*, όταν και κυκλοφόρησε το 1918 στη εκδοτική σειρά Τα Βιβλία της Ζωής το σύγγραμμά της *Ο Ελεύθερος Έρωτας*.

Παιδιά και δάσκαλοι
του ελευθεριακού
ορφανοτροφείου Η Μελλοντική
Κοινωνία [L' Avenir Social]
σε αναμνηστική πόζα.
Η Μαντλέν Βερνέ αριστερά
με ένα μωρό στην αγκαλιά της.

Βερτίτσι [Vertice: Κορυφή] (περ.) Ένα αναρχοατομικιστικό έντυπο που εξέδωσαν στη Λα Σπέτσια της Ιταλίας το 1921 ο αναρχοιλεγκαλιστής Ρέντσο Νοβατόρε, ο λογοτεχνικός κριτικός Τιντίνο Ράσι και ο φουτουριστής ζωγράφος Τζιοβάνι Γκοβερνάτο, φιλοδοξώντας να παρουσιάσουν από τις σελίδες του: «μονάχα έργα ευφώνων ελεύθερων πνευμάτων, συγγραφείς και καλλιτέχνες απροκατάληπτους» (Νοβατόρε, Ρ., *Ο Ιππότης του Μηδενός, Επιλεγμένα Κείμενα 1917-1922*, σ. 8).

βία (ουσ.) Η επιβολή της βούλησης ανθρώπου σε άνθρωπο ή κοινωνικών ομάδων σε άλλες, με τη δύναμη, τον τρόμο, τον εκβιασμό, την ψυχολογική πίεση ή την εξαπάτηση. Η ακύρωση μέχρι και η φυσική εξόντωση του άλλου. Δεν πρόκειται για το... θηλυκό του βίος αλλά, σύμφωνα με τη μυθολογία, για τη διδυμη αδερφή του Κράτους (της ισχύος). Ούτε για τη μαμή της ιστορίας πρόκειται, όπως ισχυριζόταν ο Μαρξ, αλλά για τη μαμή της κυριαρχίας, καθώς αποτελεί το βασικό συστατικό της εξουσιαστικής τάσης του ανθρώπου, το οποίο γονιμοποιεί στην κοινωνική μήτρα όλα τα «ελέω θεού ή λαού» εκπορευόμενα μοντέλα υποταγής και εκμετάλλευσης ανεξαρτήτως ονομασίας και προθέσεων. Παρά την κρατική προπαγάνδα που διαρκεί έναν και πλέον αιώνα και τα στερεότυπα, «η κεντρική ιδέα του αναρχισμού είναι η εξάλειψη της βίας από την κοινωνική ζωή: είναι η οργάνωση των θεμελιωδών κοινωνικών σχέσεων βάσει της ελεύθερης θέλησης των ατόμων» (Συλλογικό, *Περί Αναρχισμού και Βίας*, σ. 20). || Βλ. επ. **αντιβία, τρομοκρατία**.

«Βία στη βία της εξουσίας» (σύνθ.) Πασίγνωστο αναρχικό σύνθημα αφού καρυκεύει μεταπολιτευτικά σχεδόν κάθε διαδήλωση του «χώρου», αρχής γενομένης από τα επεισοδιακά γεγονότα της 25ης Μαΐου 1976 για την κατάργηση του αντεργατικού νόμου 330/1976. Η χρήση του ωστόσο στον ελλαδικό χώρο φαίνεται ότι είναι αρκετά παλιότερη και μάλιστα από διαφορετικά κοινωνικά υποκείμενα. Με τίτλο **«Βία εις την βίαν»**, ο Σοσιαλιστής του Σταύρου Καλλέργη θα δημοσιοποι-

ήσει στο 26ο φύλλο του (β' δεκαπενθήμερο Ιουνίου 1893, σ. 3) τα εξής: «Τὴν 21ην Μαΐου μετέβη εἰς εἰσπράκτωρ μετὰ δυνάμεως 20 καὶ πλέον χωροφυλάκων ἐν Μελιδωνίῳ Μυλοποτάμῳ Κρήτης ἵνα βιά εἰσπράξῃ τοὺς φόρους, δέρων, φυλοκίτων καὶ πωλῶν πᾶν ὅ,τι εὕρει ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν δυστυχῶν κατοίκων. Οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι ἀπηλπισμένοι, βλέποντες πωλούμενα τὰ ζῶα καὶ οἰκειακά σκευῆ καὶ ὕβριζομένους ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων ἀνέκραξαν τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἀπάνω του βρὲ παιδιά, βία εἰς τὴν βίαν καὶ ἀμέσως συνεπλάκησαν μετὰ τῶν στρατιωτῶν. Συνήφθη ἀληθῆς μάχη διαρκέσασα ἐπὶ 5 ὄρας ὥρας. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἐφονεύθησαν 3 στρατιῶται καὶ ἐκ τῶν πολιτῶν, εἰς καλούμενος Χαράλαμπος Κιδωνιάς ἢ Μιχαηλάκης, ἐξάδελφος τοῦ Ἰδρυτοῦ τοῦ “Σοσιαλιστοῦ”. Οἱ κάτοικοι ἦσαν ὠργισμένοι καὶ ἔμειναν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καθωπλισμένοι».

Βιάν, Μπορίς [Vian, Boris] (εκλ. συγγ.) Ένας πολυτάλαντος γάλλος ελευθεριακός και ελευθεριάζων συγγραφέας, ηθοποιός, τραγουδιστής και μουσικός της τζαζ (συνέθετε και έπαιζε τρομπέτα). Με διάφορα ψευδώνυμα (Μπιζόν Ραβί, Ουγκό Ασημισόν, Βέρνον Σάλιβαν) και καμιά φορά και με το πραγματικό του όνομα θα δημοσιεύσει μεταξύ άλλων τα προκλητικά και ωμά: *Θα Φτώσω στους Τάφους σας* (1946), *Όλα τα Πτώματα Έχουν το Ίδιο Χρώμα* (1947), τον αριστουργηματικό *Αφρό των Ημερών* (1946) και θα παρέμβει ποιητικά στην κοινωνική επικαιρότητα με τον περίφημο *Λιποτάκτη* του: «Άρνηση στην υποταγή / Άρνηση στην κατάταξη / Μην πάει κανείς στον πόλεμο / Να φύγετε αρνηθείτε // Αν πρέπει αίμα να χυθεί / Να δώσετε το δικό σας / Αφού αυτό διδάσχετε / Σε όλους, κύριε πρόεδρε» (<http://www.vnahokiros.net/old/pdf/army.pdf>). Γεννήθηκε στο Παρίσι το 1920 και βρήκε το 1959 στα 39 του χρόνια ένα θάνατο αντάξιο της εκρηκτικής ιδιοσυγκρασίας του από καρδιακή ανακοπή, όταν κατά τα φαινόμενα «έγινε Τούρκος» κατά τη διάρκεια μιας ιδιωτικής προβολής της κινηματογραφικής εκδοχής του *Θα Φτώσω στους Τάφους σας*, στην οποία δεν είχε δώσει τη συγκατάθεσή του.

«Βίβα Ζαπάτα» [«Viva Zapata»] (κινημ.) Η ελευθεριακών πρακτικών και στοχεύσεων δραστηριότητα του Εμιλιάνο Σαπάτα και των συντρόφων του στη Μεξικανική Επανάσταση μέσα από το (ελαφρώς παραμορφωτικό) πρίσμα μιας αμερικανικής κινηματογραφικής παραγωγής του 1952. Τη σκηνοθεσία της ταινίας, που αριστεροί και δεξιοί κριτικοί σνόμπαραν ως «φιλοαναρχική», υπογράφει ένας καταδότης επί μακαρθισμού, αλλά σπουδαίος καλλιτέχνης, ο Ελληνοαμερικανός Ελία

«Βίβα Μαρία»

Καζάν. Στους βασικούς ρόλους δύο «ιερά τέρατα» του Χόλιγουντ, ο Μάρλον Μπράντο και ο Άντονι Κουίν. || Βλ. επ. Βίβια Φρανσίσκο (Πάνσο), *Μεξικανική Επανάσταση, Σαπάτα Σαλασάρ Εμιλιάνο, Σαπατίστας*.

«Βίβα Μαρία» [«Viva Maria»] (κινημ.) Γαλλική «ελαφριά και εύθυμη» κινηματογραφική παραγωγή του 1965, σκηνοθετημένη από το Λουί Μαλ, με τις Μπριζίτ Μπαρντό και Ζαν Μορό στους βασικούς ρόλους. Η ταινία «ξετυλίγει την πομπώδη ιστορία μιας χούφτας αναρχικών γυναικών που απολαμβάνουν να πετάνε βόμβες κατά τη διάρκεια της Μεξικανικής Επανάστασης» (Πόρτον, Ρ., *Το Αναρχικό Φανταστικό και ο Κινηματογράφος*, σ. 50).

Βιβλία της Ζωής (εκδ.) Εκδοτική σειρά του ελληνόφωνου περιοδικού της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου *Γράμματα* με υπεύθυνο τον αναρχικό λόγιο Γιώργο Βρισμιτζάκη που, κρίνοντας στα μέσα της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα ότι «τά έργα του ανθρώπινου μυαλού» θα έπρεπε «να είναι κτήμα όλων και όχι ολίγων», θα ταράξει τα λιμνάζοντα εκδοτικά νερά των καιρών. Στη σειρά των Βιβλίων της Ζωής, που κοσμούσε η ριζοσπαστική σκέψη των Νίτσε, Ντιντερό, Δαρβίνου κ.ά., θα εκδοθούν το 1910-20 και αρκετά βιβλία όλων των τάσεων της ελευθεριακής φιλολογίας: Μιχαήλ Μπακούνιν (*Ζωοδία, Ανθρωπότης*), Ρενέ Σοφί (*Η Άνηθικότητα του Γάμου, Ή Γυναίκα Σκλάβο*), Αντρέ Ζιράρ (*Φιλοσοφία Έλευθερόφιλη*), Μαντλέν Βερνέ (*Ο Έλευθερος Έρωτας*), Ανρί Ζισλί (*La Conception du Naturisme Li-*

bertaire), Αντρέ Λοριλό (*Ο Ατομικισμός και οι Διάφορες μορφές του Αλτρουισμού, Είναι Έλεύθερος ο Άνθρωπος;*) και Λιμπερτάντ (*Η Ευλάβεια του Ψοφισμού*). || Βλ. επ. Βρισμιτζάκης Γιώργος.

Φωτογραφική αποτύπωση μιας ειδικής σκηνής στο κοινόβιο της Ονείντα.

Βιβλική Κοινότητα (αίρ.) Χριστιανική κοινότητα γνωστή και ως Κομμούνια της Ονείντα [The Oneida Community] που ίδρυσε στην Ονείντα της Νέας Υόρκης ο θεολόγος Τζον Χάμφρεϊ Νόγιες [John Humphrey Noyes] στα μέσα του 19ου αιώνα, προκειμένου να εφαρμόσει έναν ιδιότυπο κομμουνισμό με «συνεργούς» όσους θεωρούσαν ότι η πίστη και η ηθική διαβίωση καταργεί στην πράξη τη σημασία κάθε νομοθετήματος.

Βιβλιοπέλαγος (εκδ.) Αθηναϊκός εκδοτικός οίκος, συνέχεια και ασυνέχεια των βραχυβίων εκδόσεων Βιβλιόπολις (Μάιος 1992 - Δεκέμβριος 1993) επί της οδού Επ. Ασπρογέρακα Απ. (πρώην Ισιδώρου) 61 στο Λόφο Σκουζέ, ελευθεριακής θεματολογίας και προοπτικής, με υπεύθυνο τον Μιχαήλ Πρωτοφάλη. || Βλ. επ. Πρωτοφάλης Μιχαήλ.

Βιβλιοφρενικός, ο (αυτ. ομ.) Αυτόνομη συλλογικότητα εργατών και εργατριών από το χώρο του βιβλίου με υπερδεκαετή μαχητική κοινωνική παρουσία. Εκφράζεται επιτοχίως και επιτυχώς με την ομώνυμη εφημερίδα και διαδικτυακώς δηλώνει: «φύσει εχθρικός απέναντι σε κάθε κοπρόσκυλο της ΓΣΕΕ, σε κάθε ιδεολογι-

Βίγια, Φρανσίσκο (Πάντσο)

κή αγκύλωση, σε κάθε κομματική πειθαρχία, σε κάθε υποψία πρωτοπορίας» και επιδιώκει «να πλήξει την ισχύ της ηθικής της εργασίας με κάθε ευκαιρία, (...) να πλήξει τη γνώση - εμπόρευμα που εκτίθεται σε βιβλιοπωλεία-σουπερμάρκετ και που φυλάγεται πίσω από σεκιουριτάδες-μπίπερς-κλειδαριές, (...) να σταθεί αλληλέγγυος σε κάθε χειρονομία ανυπακοής και ρήξης με τ' αφεντικά μας» (viniolofrikartios.blogspot.gr).

Βίγια, Φρανσίσκο (Πάντσο) [Villa, Francisco (Pancho)] (εκλ. συγγ.) Ο κατά κόσμον Χοσέ Ντοροτέο Αράνγκο Αράμπουλα [*José Doroteo Arango Arámbula*], ο μεξικανός ληστής που μεταμορφώθηκε μέσα στη λάβα της κοινωνικής έκρηξης σε έναν εκ των ηγετών της Μεξικανικής Επανάστασης των ετών 1910-20. Γεννημένος το 1878, βγήκε στην παρανομία στα δεκαέξι του, όταν εκτέ-

λεσε το βιαστή της αδερφής του, πλανήθηκε εργαζόμενος κάποια χρόνια και άρχισε την απαλλοτριωτική του δραστηριότητα στο γύρισμα του αιώνα (1900). Οι επιδρομές της ομάδας του σε υποστατικά μεξικανών και βορειοαμερικανών γαιοκτημόνων, το μοίρασμα μέρους της διόλου ευκαταφρόνητης λείας σε άπορους ακτήμονες, η σύμπραξή του με τις δυνάμεις αρχικά του Μαδέρο (1910) και αργότερα του Εμιλιάνο Σαπάτα (1914) κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης επανάστασης, οι νίκες του επί των αμερικανικών στρατευμάτων και η δολοφονία του το 1923 από διακρατικούς μυστικούς υπαλλήλους (Μεξικανούς και Αμερικανούς), παρά το γεγονός της συνθηκολόγησης και του αποπλισμού των στρατευμάτων του (1919), θα πυρπολήσουν για χρόνια τη φαντασία της «πλέμπας» του Μεξικού αλλά και των... αναξιοπαθούντων παραγωγών του Χόλιγουντ.

Βιγιόν, Φρανσουά [Villion, François] (εκλ. συγγ.) Γάλλος ποιητής του 15ου αιώνα (1431-1463) που έζησε βίον ελευθέριον, ταραχώδη και ληστρικών συνεπειά του οποίου υπήρξε και η καταδίκη του, για αδιευκρίνιστους ακόμη λόγους, σε θάνατο δι' απαγχονισμού, ποινή που μετά από έφεση θα μετατραπεί, το 1463 -χρονιά που χάνεται κάθε ίχνος του- σε εξορία. Εκτός από την περίφημη *Μπαλάντα των Κρεμασμένων* (που είναι προφανείς οι λόγοι της έμπνευσής της) θα διασωθούν, πέρα από σκόρπια ποιήματα, και

οι ενότητες *Μικρά Διαθήκη* (1456) και *Μεγάλη Διαθήκη*, που έγραψε το 1461 μετά από μια πρώτη ολιγόμηνη «διαμονή» στις φυλακές της Ορλεάνης, κατηγορούμενος για ληστεία.

Βιγκό, Ζαν [Vigo, Jean] (αναρχ.) Καινοτόμος γάλλος σκηνοθέτης, γιος του στιγματισμένου με το σημάδι της «προδοσίας» γνωστού αναρχικού Μιγκέλ Αλμερέιντα (Εξέν Βιγκό). Ελευθεριακών πεποιθήσεων και ο ίδιος, στο σύντομο διάστημα του βίου του (1905-1934) και με μόλις τέσσερις ταινίες στο ενεργητικό του, κατάφερε να καταλάβει σημαίνουσα

θέση στο πάνθεον των πρωτοπόρων του γαλλικού σινεμά. Πρωτοεμφανίστηκε το 1930 με την ταινία «Σχετικά με τη Νίκαια» και ακολούθησαν: «Ταρί» (1931), «Διαγωγή Μηδέν» (1933) και «Αταλάντη» (1934). || Βλ. επ. Αλμερέιντα Μιγκέλ, «Διαγωγή Μηδέν».

ΒΩα Αμαλίας (κατ.) Αυτοδιαχειριζόμενος χώρος, κατειλημμένος από το 1990 επί της Αχαρνών και Χέυδεν στην Αθήνα. Πήρε τ' όνομά της και το κράτησε εις μνήμην του αρχικού, δίμηνης διάρκειας, καταληπτικού εγχειρήματος των μελών της

Βίλα Βαρβέρα

σε κτίριο του Ωνασείου επί της Λεωφόρου Αμαλίας το 1989. Στη Βίλα λειτουργούσε καφενείο, αίθουσα συναυλιών, δανειστική βιβλιοθήκη, τυπογραφείο και στεγαζόνταν ομάδες θεατρικές (Buffonata), μουσικές, εικαστικές κ.ά. Αγκάθι στα πλευρά του εμπορευματικού κόσμου και του ναζιστικού μορφώματος που νέμεται τη γύρω περιοχή (Άγιος Παντελεήμονας), δέχτηκε πολλαπλές οχλήσεις, εισβολές (17 Νοεμβρίου 1994, Δεκέμβριος 1995 και Δεκέμβριος 1998) και αρκετές έκτοτε εμπρηστικές επιθέσεις από κρατικές και παρακρατικές συμμορίες. Τελικά, στις 20 Δεκεμβρίου του 2012, στα πλαίσια του κρατικού δόγματος «νόμος και τάξις», εκκενώθηκε ως «εστία ανομίας» από ειδικές αστυνομικές δυνάμεις, οκτώ καταληψίες συνελήφθησαν και η αξιολόγη τεχνολογική της υποδομή λεηλατήθηκε από τη δημοτική αρχή. Η Βίλα Αμαλίας θα ανακαταληφθεί συμβολικά στις 9 Ιανουαρίου 2013 από 94 αντιεξουσιαστές για να επανεκκενωθεί την ίδια μέρα (μαζί με την Κατάληψη Πατησίων 61 και Σκαραμαγκά) και η υπόθεσή της θα προκαλέσει ένα πρωτοφανές κύμα αλληλεγγύης που θα κορυφωθεί στις 12 Ιανουαρίου με μια από τις μαζικότερες διαδηλώσεις (10.000 ατόμων) που κάλεσαν και οργάνωσαν αναρχικοί.

Βίλα Βαρβέρα (κατ.) Έπαυλη χτισμένη από τούρκο αξιωματούχο στο μακρινό 1898 επί της οδού Κρίστου 7 στην Άνω Πόλη Θεσσαλονίκης. Το 1922 χρησίμευσε ως κατάλυμα προσφύγων και τη δεκαετία του 1970 ως γυμνάσιο. Παρατημένη στη φθορά των διατηρητέων κτιρίων, καταλήφθηκε και ονοματίστηκε έτσι έναν αιώνα μετά την ανέγερσή της, τον Ιανουάριο του 1994, από αντιεξουσιαστές της πόλης. Έκτοτε και για τρία χρόνια περίπου, θα «λειτουργεί σαν χώρος αναφοράς και συνεύρεσης για τους ανθρώπους που συμμετέχουν στις εκδηλώσεις του, στις συζητήσεις που οργανώνονται, στις βιντεοπροβολές και στις λειτουργίες της δανειστικής βιβλιοθήκης, του θερινού κινηματογράφου, του βιβλιοδισκοπωλείου και του καφενείου-bar που στεγαζόνται στην κατάληψη» (Άλφα, 1 Απριλίου 1995, φ. 3, σ. 2). Έκλεισε βιαίως τον καταληπτικό κύκλο της στις 23.4.1998 μετά από εισβολή των ΜΑΤ (είχε προηγηθεί άλλη μία στις 17 Νοεμβρίου του 1994) και με τη σύλληψη δεκατριών «ενοίκων» της. || Βλ. επ. *αυτοδιαχειριζόμενοι χώροι, κατάληψη*.

Βίλα Καρπεντεβίλα, Ραμόν [Vila Cardevila, Ramón] (αναρχ.) Ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής, γνωστός με το ψευδώνυμο Καρακεμάδα [Caraquepada: καμένο πρόσωπο]. Γεννήθηκε το 1918 και έγινε μέλος από πολύ μικρός της Εθνικής Συνομοσπονδίας Εργασίας (CNT) της χώρας του. Τον Απρίλιο του 1936 συνελήφθη μετά από ένοπλη σύγκρουση με την αστυνομία, κατά τη διάρκεια της οποίας σκοτώθηκε ο εξάδερφός του Ραμόν Ρίβας [Ramón Rivas] και ένα όργανο της τάξης. Απελευθερώθηκε τον Ιούλιο του 1936, πήρε μέρος στην

Ισπανική Επανάσταση και μετά την πτώση της Καταλονίας διέφυγε στη Γαλλία όπου και κλείστηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Από εκεί δραπέτευσε το 1940, συγκρότησε μια ένοπλη ομάδα και πολέμησε τους Γερμανούς μέχρι την απελευθέρωση της χώρας. Μετρ πια στο σαμποτάζ, θα συνεχίσει την παράνομη δράση του στην Ισπανία του Φράνκο σχεδόν για μια εικοσαετία. Σκοτώθηκε σε ενέδρα από πολιτοφύλακες στις 7 Αυγούστου του 1963, μετά την τελευταία του ενέργεια, την ανατίναξη ηλεκτρικών πυλώνων στην περιοχή της Μαυρέσα.

ΒΟα Μπαρονάτα [Villa Baronata] (ελευθ. αποικ.)

Η αγροικία-κοινόβιο στο Μινουόσιο της Ελβετίας (κοντά στη λίμνη Ματζόρε), ιδιοκτησίας του Κάρλο Καφιέρο, όπου εγκαταστάθηκε το 1874 ο Μιχαήλ Μπακούιν και η οικογένειά του με την προτροπή του κατόχου της και σκοπό τη σύσταση μιας αυτοδιαχειριζόμενης νησίδας που θα αποτελούσε το «άτυπο στρατηγείο» της ευρωπαϊκής κοινωνικής επανάστασης. Εκεί, ο ρώσος αναρχικός θα σχεδιάσει με τους συντρόφους του την «αποτυχημένη» εξέγερση της Μπολόνια και θα αυτοσχεδιάσει επί των διαχειριστικών της θεμάτων, με αποτέλεσμα τη χρεοκοπία τόσο του εγχειρήματος όσο και της σχέσης του με τον Κάρλο Καφιέρο και άλλους σημαίνοντες συντρόφους του. || Βλ. επ. *Διάβολος στο Ποντελούγκο*, Καφιέρο Κάρλο, Μπακούιν Μιχαήλ Αλεξάντροβιτς.

Αριστερά ο Μπακούιν με τη σύντρόφό του (και στην αγροικία), Αντόνια Κβιατκόβτσκα [Antonia Kwiatkowska]. Εδώ σε φωτογραφία της προηγούμενης δεκαετίας (1861). Δεξιά η σημερινή Μπαρονάτα επανακατασκευασμένη και... αποστειρωμένη.

ΒΟα Σπέλλα

ΒΟα Σπέλλα (κατ.) Μια από τις πρώτες καταλήψεις σπιτιών σε κτίριο της Καθολικής Εξαρχίας επί των οδών Διάκου και Χρυσοστόμου Βασιλείου στο Νέο Ηράκλειο της Αττικής το 1981. Εντασσόταν στη λογική να αποκεντρωθεί το Κίνημα των Καταλήψεων που οργάνωσαν αναρχικοί και αυτόνομοι μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία και που ξεκίνησε από την κατάληψη του νεοκλασικού στην οδό Βαλτετσίου 42 στα Εξάρχεια. Αλώθηκε μετά από ένα μήνα από τις αστυνομικές δυνάμεις στις 12 Ιανουαρίου 1982, τη μέρα που έπεσε και η κατάληψη της Βαλτετσίου.

ΒΩικενς, Κουρτ [Wilckens, Kurt] (αναρχ.) Γερμανός αναρχικός εργάτης με έντονη διεθνή συνδικαλιστική δραστηριότητα αρχικά στη Βόρεια Αμερική με τους Βιομηχανικούς Εργάτες του Κόσμου (IWW) και στη συνέχεια στην Αργεντινή κατά τη δεκαετία του 1920. Ένας πράος και ειρηνικός άνθρωπος -θιασώτης των απόψεων του Τολστόϊ- που εξεργάγη κυριολεκτικά όταν «αντίκρισε» τη σφαγή 1.500 εργατών και αγροτών στην καταστολή της εξέγερσης στην Παταγονία και εκτέλεσε με ρίψη αυτοσχέδιας βόμβας και

τη χρήση περιστρόφου τον άμεσα υπεύθυνο αυτής της τραγωδίας αντισυνταγματάρχη Βαρέλα. Δολοφονήθηκε στα 37 του χρόνια, στις 17 Ιουνίου του 1923 στη φυλακή από ένα μέλος της παρακρατικής Πατριωτικής Λίγκας, τον Πέρεθ Μιγιάν, ο οποίος πληρώθηκε αργότερα με το ίδιο ακριβώς νόμισμα από τους συντρόφους του Βίλκενς για την αφιλοκερδή εκδούλευσή του στο κράτος. || Βλ. επ. Γκέρμαν Μπόρις Βλαντιμίροβιτς.

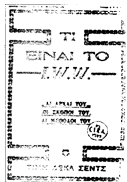

Η κινηματογραφική εκδοχή της εκτέλεσης του Βαρέλα, από την ταινία του Έκτορ Ολιβέρα «Εξεγερμένη Παταγονία» [«La Patagonia rebelde»] του 1974.

Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου [Industrial Workers of the World (IWW)] (οργ.) Αναρχοσυνδικαλιστικών αρχών εργατική ένωση. Συγκροτήθηκαν ως οργάνωση στις ΗΠΑ (από αναρχικούς και μαρξιστές επαναστάτες) το 1905 και γρήγορα απέκτη-

σαν διεθνή ερείσματα, αφού, σύμφωνα με την ελληνόφωνη έκδοση των Αρχών τους, τμήματα είχαν «σχηματισθεί εν Άγγλιᾳ, Αυστραλίᾳ, Νοτίῳ Ἀμερικῇ, ἐν Μεξικῷ, Ἀργεντινῇ καὶ Χιλῇ, εἰς τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας καὶ ἀλλαχοῦ» (Τί είναι τὸ Ι.Β.Β., αἱ Ἀρχαὶ του, οἱ Σχοποὶ του, αἱ Μέθοδοί του, σ. 4). Στην ακμῆ τους, ἀνάμεσα στο 1912 καὶ 1915, εἶχαν περίπου 100.000 ενεργὰ μέλη καὶ 1.000.000 (κατὰ τὴν υπερβολικὴ ἐκτίμησιν τῶν ἰδίων) «συνοδοιπόρους» παγκοσμίως. Πρόκριναν τὴν ἀντιπολιτικὴν ἀμεση δρᾶσιν καὶ χρησιμοποιοῦσαν εὐρέως τὶς μεθόδους τῆς: ἀγρίες ἀπεργίαι, ἐργασιακὸ σαμποτάζ, μποϊκοτάζ κ.ά. «Ἡ μέθοδός μας τῆς ἀμέσου δράσεως», ἔκριναν, «ρίπτει τὴν κυρίαν ἐνεργητικώτητα τῆς ἐνώσεως, ἐπὶ τῆς ἐργασίας, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐτοιμάζει τοὺς ἐργάτας διὰ τὸ ἔργον τῆς καταλήψεως τῶν βιομηχανιῶν» (ὁ.π., σ. 14). Δίνοντας μεγάλῃ ἐμφασιν ἐν τῇ «διαφώτισιν», κυκλοφοροῦσαν δεκάδες ἐφημερίδες καὶ πολλὰ περιοδικὰ, χρησιμοποιοῦσαν ὡς μελωδικούς προπαγανδιστὰς τῶν ἰδεῶν καὶ πρακτικῶν τοὺς προσκείμενους τραγουδοποιούς (Τζο Χιλ, Ραλφ Τσάπλιν κ.ά.), διοργάνωναν διαλέξεις καὶ πρωτοστατοῦσαν ἐν τῇ ἀντιπολεμικῇ ἐκδηλώσει. Οἱ μεγάλας «Δίκες γιὰ Προδοσίαν», λόγω τῆς ἀντιπολεμικῆς τῶν δραστηριότητος, ποὺ ἐγέναν τὴν πενταετίᾳ 1915-1920 καὶ αὐτὰς ποὺ ἀκολούθησαν ὡς τὰ 1924 κατὰ τοῦ «ἐγκληματικοῦ συνδικαλισμοῦ» (ποὺ ἀφοροῦσαν κυρίως «ἐργασιακοὺς δολιοφθορεῖς» Γουόμπλις) διέλυσαν ἀρκετὰ ἐνεργὰ τμήματα τῆς οργάνωσός τους (ὅπως αὐτὸ τῆς Αυστραλίας), ἀποδεκάτισαν δεκάδες ἄλλα καὶ ἐστρεφῶν σταδιακὰ τὰ περισσότερα ἐν ἑνὶ ἡμῶν διεκδικητισμῷ. Στὴ μεγάλῃ χώρᾳ τῆς «ἐλευθερίας», σύμφωνα με τὶς ἐκτιμήσεις τους, «ὁ ὀλίγος ἀριθμὸς τῶν φυλακισθέντων μελῶν ἀπὸ τοῦ 1905 ἀνέρχεται ἐν 10.000. Οὐκ ὀλίγοι δὲ ἐδολοφονήθησαν ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς κυριαρχοῦσης τάξεως. (...) Μέλη τοῦ Ι.Β.Β. ἠλοήθησαν μετὰ πίσσαν, ἀπηλάθησαν, ἐδάφησαν, ἀφρέθησαν τὰ πολιτικὰ τῶν δικαιώματά, ἐξωρίσθησαν, κατεπατήθησαν τὰ σπύτια των, ἠρπάσθησαν αἱ περιουσίαι των, ἐστερηθήσαν τοῦ δικαιώματος τῆς ὑπερασπίσεως, ἐτέθησαν ὑπὸ μεγάλας ἐγγυήσεις, ὑπεχρεώθησαν εἰς ἀκούσιον ὑπηρεσίαν, ἀπῆχθησαν, ὑπεβλήθησαν εἰς ἀσυνήθεις καὶ σκληρὰς τιμωρίας, ἐτιμωρήθησαν διὰ προστίμου μεγάλου, ἀπέθανον εἰς τὰς φυλακὰς ἀναμένοντες τὴν δίκην των, ἔπαθον τὰς φρένας ἐξ αἰτίας βασιανιστηρίων» (ὁ.π., σ. 6). Ἀπὸ τῆς δεκαετίας τοῦ 1930 καὶ μέχρι σήμερον οἱ Βιομηχανικοὶ Εργάτες τοῦ Κόσμου ἔχουν περιορισθεὶ κυρίως ἐν τῇ ΗΠΑ καὶ σὲ τίποτα δὲν θυμίζουσι πια,

βιοσυμπαντιστές

παρά τη συμμετοχή και αναρχικών, την πάλαι ποτέ ακμαία, δυναμική και μαζική οργάνωση του επαναστατικού συνδικαλισμού των δύο πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα. || Βλ. επ. *Άμεση δράση, αναρχοσυνδικαλισμός, Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (ΑΓΓ), μποϊκοτάζ, σαμποτάζ, Χιλ Τζο.*

Συγκέντρωση της οργάνωσης στη Union Square της Νέας Υόρκης με ομιλητή τον αναρχικό Αλεξάντερ Μπέρκμαν (4.11.1914).

βιοσυμπαντιστές (εκλ. συγγ.) Μικρός κύκλος αναρχικών διανοουμένων, ποιητών και επιστημόνων στη μετεπαναστατική Μόσχα του 1920, παρακλάδι των Συμπαντιστών που οραματιζόνταν μέσα σε ένα κλίμα λατρείας της επιστήμης την καθυπόταξη του σύμπαντος και τον τερματισμό του θανάτου. Ως σημαντικότερο μέλος του κύκλου των Βιοσυμπαντιστών θεωρείται ο Αλεξάντρ Τσιζέβσι (1897-1964) που πέρασε τριάντα χρόνια από τη ζωή του στις σοβιετικές φυλακές: «Ένας πραγματικός Homo Universalis της εποχής του, αφού ήταν ταυτόχρονα καθηγητής σε ετερόκλητους επιστημονικούς κλάδους αλλά και ζωγράφος και μουσικός» ο οποίος, μεταξύ άλλων, «πρότεινε (...) ότι υπήρχε κάποια στενή σχέση μεταξύ του 11χρονου κύκλου των ηλιακών κηλίδων και της «συλλογικής δραστηριότητας των μαζών», όπως αυτή εκφραζόταν με επαναστάσεις, ανταρσίες, ξεσηκωμούς, θρησκευτικά κινήματα και άλλα «μαζικά - ιστορικά συμβάντα» (Βέμπος, Θ., *Τα Φαντάσματα του Διαστήματος*, σ. 109).

Βολίν [Voline] (αναρχ.) Ψευδώνυμο του Βοέβολοντ Μιχάιλοβιτς Εϊχενμπαούμ [Всеволод Михайлович Эйхенбаум] σημαίνοντος ρώσου αναρχικού ακτιβιστή, σπουδαίου ρήτορα, εισηγητή της Σύνθεσης των αναρχικών ρευμάτων, εκδότη αρκετών εντύπων και ιστορητή της *Άγνωστης Επανάστασης*, η οποία διεξήχθη από το 1917 μέχρι το 1921 στη ρωσική και ουκρανική επικράτεια παράλληλα και αντιθετικά με τη μπολσεβίκικη. Γεννήθηκε το 1882 από εύπορη οικογένεια και συμμετείχε ως φοιτητής της

Νομικής στην επανάσταση του 1905, πράξη που πλήρωσε με εκτόπιση στη Σιβηρία. Από εκεί κατόρθωσε να διαφύγει το 1907 στη Γαλλία, την οποία εγκατέλειψε μπροστά στο φάσμα της φυλάκισης για αναρχική και αντιμιλιταριστική δραστηριότητα, για να ζήσει στη συνέχεια στις ΗΠΑ, δραστηριοποιούμενος κοινωνικά στη σημαντική αναρχοσυνδικαλιστικών αντιλήψεων Ομοσπονδία των Ρώσων Εργατών και στην εφημερίδα της *Φωνή της Εργασίας* [Голос Труда]. Στις παραμονές της επανάστασης του 1917 ο Βολίν (και σύσσωμη η συντακτική ομάδα) θα επιστρέψει στη χώρα του, όπου θα επανεκδώσει στην Πετρούπολη την εφημερίδα ως δημοσιογραφικό όργανο της Ένωσης Αναρχοσυνδικαλιστικής Προπαγάνδας της πόλης και θα ξανασυναντήσει την πολυμελή του οικογένεια που ήρθε από το Παρίσι. Κατά τη διάρκεια του διμέτρωπου πολέμου των αναρχικών (ενάντια σε τσαρικούς και μπολσεβίικους) θα παίξει σημαντικό ρόλο στη συγκρότηση της Αναρχικής Συνομοσπονδίας «Ναμπάτ» -που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της πρότασής του για την αναρχική Σύνθεση- και «καθοδηγητικό» στο μαχνοβίτικο κίνημα της Ουκρανίας. Την έντονη θεωρητική και προπαγανδιστική αντιπαράθεσή του με τις μπολσεβίικες αρχές θα πληρώσει με τη σύλληψή του και την καταδίκη του σε θάνατο το 1920, η οποία δεν εκτελέστηκε λόγω της συμφωνίας κοινής δράσης των μπολσεβίικων με το Μαχνοβίτικο Στρατό. Μια δεύτερη κράτησή του το 1921 διακόπηκε (όπως και άλλων εννέα διακεκριμένων αναρχικών) ύστερα από απεργία πείνας και τις έντονες πιέσεις, που άσκησε στους Λένιν και Τρότσκι μερίδα αναρχοσυνδικαλιστών αντιπροσώπων που βρίσκονταν στη Μόσχα εκείνη την εποχή για το συνέδριο της Διεθνούς των Κόκκινων Συνδικάτων. Η απελευθέρωση έγινε βεβαίως με την προϋπόθεση του εσαεί εκπατρισμού του. Έζησε το υπόλοιπο της ζωής του εξόριστος, αρχικά στο Βερολίνο και στη συνέχεια στο Παρίσι, όπου και πέθανε τον Σεπτέμβριο του 1945 ενεργός κοινωνικά ως τα τελευταία του. Στη γερμανική πρωτεύουσα θα συνεισφέρει με όλες του τις δυνάμεις στην αναρχοσυνδικαλιστική κίνηση και θα εκδώσει μια εβδομαδιαία ρωσόφωνη εφημερίδα τον *Αναρχικό Εργάτη* [Αναρχική Работник], μια προσούρα για τη *Δίωξη του Αναρχισμού στη Σοβιετική Ρωσία* και το βιβλίο του Πιοτρ Αρσίνοβ για την *Ιστορία του Μαχνοβίτικου Κινήματος*. Στη Γαλλία θα προωθήσει μαζί με τον Σεμπασιτιάν Φορ την ιδέα του για τη Σύνθεση, θα γράψει αρκετά εκτενή λήμματα για την *Αναρχική Εγκυκλοπαίδεια*, θα εκδηλώσει κριτικά την αλληλεγγύη του στην Ισπανική Επανάσταση αρθρογραφώντας στην εφημερίδα *Αντιφασιστική Ισπανία* και θα ολοκληρώσει το σημαντικότερο έργο του, την *Άγνωστη Επανάσταση*. || Βλ. επ. *Γκόλος Τρουνά, Σύνθεση*.

Βολοντά

Βολοντά [Volonta: Θέληση] (περ.) Ένα σημαντικό περιοδικό αναρχικής προπαγάνδας που εξέδωσε στην Αγκόνα της Ιταλίας τον Ιούνιο του 1913 ο Ερίκο Μαλατέστα και κατά τα φαινόμενα απέφερε εξεγερτικούς καρπούς ένα ακριβώς χρόνο αργότερα, τον Ιούνιο του 1914, στη λεγόμενη «Κόκκινη Εβδομάδα». || Βλ. επ. Μαλατέστα Ερίκο.

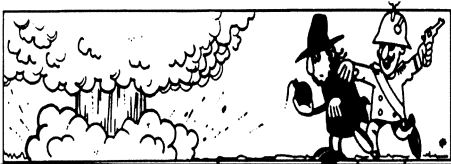

«Βολτζ, η ζωή και η μεταμόρφωση ενός γερμανού αναρχικού» [«Wolz, leben und verklärung eines deutschen Anarchisten»] (κινημ.) Ανατολικογερμανική κινηματογραφική παραγωγή του 1974, όπου ο σκηνοθέτης της Γκίντερ Ράις [Günter Reisch], προκειμένου να διαπλάσει... σωστούς προλεταριακούς χαρακτήρες, δεν διστάζει να παραδεχτεί πως στη Γερμανία έδρασαν κάποτε και αναρχικοί. Περιγράφει την επαναστατική δραστηριότητα του φανταστικού ήρωα την περίοδο της εξέγερσης του 1918, τη σύλληψή του και την απελευθέρωσή του μετά τις κινητοποιήσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος! Τις κατοπινές αδιέξοδες απόπειρές του να υποκινήσει τις εργατικές μάζες που τώρα πια ακολουθούν το... σωστό δρόμο κάτω από την καθοδήγηση της «φυσικής τους πρωτοπόρας ηγεσίας», οδηγώντας τον έτσι στην αποστρατεία και στην εγκατάλειψη της χώρας.

βόμβα (ιστ.) Ποικίλων τύπων εκρηκτικός μηχανισμός που χρησιμοποιούν τους τελευταίους αιώνες σε μια τεράστια γκάμα φονικών επιχειρήσεων τα κράτη «ως συνέχεια της πολιτικής με άλλα μέσα», προκαλώντας το θάνατο και το σακάτεμα εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων, αλλά «παραδόξως» έχει καταγραφεί στο συλλογικό αυνεϊδητό ως το κατ' εξοχήν «αξεσουάρ» των... αιμοχαρών, αιμοδιψών και αιμοβόρων αναρχικών, των οποίων η εκρηκτική δραστηριότητα (συμβολική στη συντριπτική της πλειονότητα) από τα τέλη του 19ου αιώνα δεν έχει προσθέσει παρά μια σταγόνα στον ωκεανό του αίματος. Μια από τις σχετικά λίγες

περιπτώσεις χρήσης της από αναρχικούς, οι οποίες καταγράφονται στον ελλαδικό χώρο από τα τέλη του 19ου αιώνα και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990, που υιοθετήθηκε η... αεριούχα και λάιτ εκδοχή της, το γκαζάκι, μεταφέρει η θεσσαλική *Πρωία* την 1η Σεπτεμβρίου του 1911 στα παραλειπόμενα του ρεπορτάζ της για την πορεία των ανακρίσεων της υπόθεσης των Αθεικών του Βόλου: «Επίσης έμαθoμεν διτ εξητάσθη και ό κ. Ζάρκαδος διὰ τò ζήτημα τής έν τή οικία του ριφθείσης βόμβας. Άγνωστον τι περι τούτου κατέθηκε. Φαίνεται όμως διτ κατά τήν εξέλιξιν τών ανακρίσεων προέκυψαν και στοιχεΐα αναρχικότητας» (Κολιού, Ν., *Οι Ρίζες του Εργατικού Κινήματος και ο «Εργάτης» του Βόλου*, σ. 287). || Βλ. επ. Ανρί Εμιλ, *Βαγιάν Οργιστ, δυναμίτης, κοκτέιλ μολότοφ, Ραβασόλ, Τσιλεμεντές του Αναρχικού, χύτρα*.

Ο αναρχικός ήρωας του Αμπροσόλι ράκος μπροστά στο «μανιτάρι» της Χιροσίμα συλλαμβάνεται δικαίως για εκρηκτική... ανεπάρκεια.

Τα αποτελέσματα μιας έκρηξης βόμβας που αποδόθηκε σε αναρχικούς στη Γουόλ Στριτ του 1920.

Βουλγαρία

Βουλγαρία (κοιν. γεωγρ.) Η βαλκανική χώρα με τη σημαντικότερη προπολεμικά αναρχική παρουσία στη χερσόνησο, πριν οικοδομήσει και αυτή με... επιστημονικώς ελεγμένα και εισαγόμενα υλικά για μισό αιώνα το σοσιαλισμό της. Στην επικράτεια που γέννησε το 10ο αιώνα τους Βογομίλους –από τις πρώτες χριστιανικές αιρέσεις που είχαν «ελευθεριακό» προσανατολισμό– τις μετακουνικές απόψεις και πρακτικές εισηγήθηκαν ο λογοτέχνης Λιούμπεβ Καραβέλοβ και ο ποιητής Κρίστο Μπότεβ. Πριν εκπνεύσει ο 19ος αιώνας, το 1894, είχε εκδοθεί η πρώτη αναρχική εφημερίδα, ο *Αγώνας* [Βορβα] στο Πλόβντιβ από τον Μπόϊτσίνοβ, και είχαν συγκροτηθεί κάποιοι πρώτοι αναρχίζοντες ναρότνικοι κύκλοι που δραστηριοποιούνταν στην αλυτρωτική Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση (VMRO), όπως ο φοιτητικός Κύκλος της Γενεύης και οι Βαρκάρηδες (Γεμισζήδες) που ταρακούνησαν με την... κρηκτική τους δυναμική τη Θεσσαλονίκη του 1903. Την πρώτη τεσσαρακονταετία του 20ού αιώνα θα εκδοθούν κάμποσες ελευθεριακές εφημερίδες, αρκετοί αναρχικοί θα πάρουν ενεργό μέρος στους συνδικαλιστικούς, αντιμιλιταριστικούς και αντιδικτατορικούς (στη δεκαετία του 1930) αγώνες και δεκάδες θα εκτελεστούν. Το 1919 θα συγκροτηθεί η αρκετά μαζική και μαχητική Αναρχο-Κομμουνιστική Ομοσπονδία της Βουλγαρίας [Федерация на Анархо-Комунистите в България (ФАКБ)], που θα διαλυθεί στα τέλη της δεκαετίας του 1950, όταν το νέο καθεστώς θα απαγορεύσει κάθε κοινωνική δραστηριότητα και θα οδηγήσει εκατοντάδες αναρχικούς στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και τις φυλακές. Όταν στα 1989 ο υπαρκτός σταλινισμός περάσει στην... επικράτεια του ανύπαρκτου, οι ελευθεριακές ιδέες θα επανεμφανιστούν, δεκάδες ομάδες θα ξεφυτρώσουν και θα ιδρυθεί η Αναρχική Ομοσπονδία Βουλγαρίας, που εκφράζεται μέσω της εφημερίδας *Ελεύθερη Σκέψη* [Свободна мисъл]. || Βλ. επ. **Βαρκάρηδες, Κιλιφόρσι Βάρνταν, Σεϊτάνοβ Γκεόργκι.**

Βουλή (ιστ.) Ο «Ναός της Δημοκρατίας», όπου συνέρχονται εν σώματι και λειτουργούν τη απουσία πνεύματος με την προσήκουσα λαμπρότητα και υποκρισία (εκφράζοντας υποτίθεται τη συλλογική κοινωνική βούληση) οι επαγγελματίες της αντιπροσωπείας και του νομοθετείν. Ένα «μπουρδέλο που πρέπει να καεί» κατά τη συνθηματική προτροπή των ιερόσυλων αναρχικών που το εγκολπώθηκαν εσχάτως «αναρχοχόμενοι» μικροαστοί και ναζιστές της Χρυσής Αυγής. Κατά καιρούς επιχειρήσαν να βεβηλώσουν ποικιλοτρόπως τα άγια των αγίων της αρκετοί. Οι πιο γνωστές βομβιστικές παρεμβάσεις υπήρξαν του Ογκίστ Βαγιάν στο γαλλικό κοινοβούλιο και του Γκάι Φοκς στο αγγλικό. Στην ελληνική Βουλή, πέραν της... εκπόρθησης εκ των έσω που επιχειρήσε ανεπιτυχώς το 1989 η ελευθεριακή φράξια των Οικολόγων Εναλλακτικών, υπήρξε η γνωστή τραγελαφική εισβολή του αναρχοατομικιστή συγγραφέα Ρένου Αποστολίδη το 1964 και μια άγνωστη, στο μακρινό 1893, που διέσωσε η εφημερίδα του Σταύρου Καλλέργη. Υπό τον τίτλο: «*Τεχνάσματα Νοι-*

κοκυραίων, *Δυναμίτις εις την Βουλὴν καὶ εις τὴν Οἰκίαν Τσιγγροῦ*», στο 506 φύλλο του (26 Δεκεμβρίου - 2 Ιανουαρίου 1893-94, σ. 3), ο κατά τα άλλα φλογερός και υπεραισιπιστής τέτοιων πρακτικῶν εις τὴν αλλοδαπὴν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ *Σοσιαλιστῆς* θα ἀποδώσει τὴ διπλῆ βιομηχανικὴ ἐπίθεσι τὸν Ιανουάριον τοῦ 1893, τὴν πρώτη ἰσως με ἀναρχικὸ σκεπτικὸ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, σε προβοκάτορες «δυναμιτιστῆς», γράφοντας: «Τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἐξεργάγη φυσίγγιον ἐμπεριέχον δόσιν δυναμίτιδος ἐν τῷ οἴκῳ Τσιγγροῦ (σ.σ. Συγγροῦ) καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἴμοιον ἐν τῇ Βουλῇ. Φαίνεται νὰ εἶναι τεχνάσματα τῶν πλουσίων νοικοκυραίων διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἐπιφήμισιν νόμων ὅπως προλάβουν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἐκάστην συμβαίνουσιν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ὑπὸ τῶν δυναμιτιστῶν. Οὕτως τοῦλάχιστον ἡμεῖς ὑποθέτωμεν». || Βλ. ἐπ. *ἀμεση δημοκρατία, ἀπαργία εὐλογική, Ἀποστολίδης Ρένος, «Ἀρνησήμεροι», Βαγιάν Ογκίστ, Παπαμικρόπουλος Ανδρέας, Φοκς Γκάι, φήφος ἄκυρη.*

Βουσαμίνοι (εκλ. συγγ.) Φυλὴ ἰθαγενῶν που διάγει ἀκόμη ἐπὶ τὴν ἀφρικανικὴν ἐρήμο Καλαχάρι, προστατευομένη χάριν τουριστικῶν ἐνδιαφερόντων καὶ γούστου, βίον ἐλευθερίου καὶ συλλογικόν, που προσιδιάζει σε ἕνα ἀναρχοκομμουνισμὸ τῆς ἐποχῆς τῆς σπάνεως.

Βουρζῶνη, ἀδερφοί (ἀναρχ.) Ἑλληνες ἀναρχικοὶ ἐργάτες με ἐντονὴ δραστηριότητα ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον τοῦ ὕστερου 19ου αἰῶνα (Κορδάτος, Γ., *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος*, σ. 174).

Βουτυράς, Δημοσθένης (εκλ. συγγ.) Ἐνας σπουδαῖος ἀλλὰ παραγνωρισμένος διηγηματογράφος, μάστορας τοῦ «ἐλευθεριακοῦ ρεαλισμοῦ» καθὼς «εἰς πλεῖστα διηγήματα» ἐμφανίζει «τύπους ἀναρχικοὺς, οἱ ὅποιοι ζητοῦν τὴν καταστροφὴν τῶν πάντων» καὶ σε ἄλλα «δημιουργεῖ φανταστικὰς πολιτείας καταστρέφων τὰ παλαιὰ εἰδῶλα». Γεννήθηκε ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν τοῦ 1872 καὶ ἀπὸ μαθητῆς ὑπῆρξε «ζωηρός, ἀνυπόταχτος καὶ με παραδόξους ἰδέας», ἀφοῦ, «ἔπεισε δύο συνομηλικούς του νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἐκεῖ -ὅπως ἐδήλωσεν ὁ νεαρός Δημοσθένης- ἐπρόκειτο νὰ ἰδρῦσι μίαν πολιτείαν με νέους νόμους!» (*Κοινωνιολογικόν καὶ Πολιτικόν Λεξικόν*, τόμ. Α', σ. 598-99, ἐφημ. *Ἀνεξάρτητος*). Παρά το γεγονός ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ βιβλία του ἔχουν μεταφραστῆ ἐπὶ τὴν κυριότερες ἐυρωπαϊκὰς γλώσσας, θα ἀγνοηθεῖ ἀπὸ τὴν κρατοῦσα ἑλληνικὴ λογοτεχνικὴ σκηνή, δεξιὰ καὶ ἀριστερῇ. Ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ἐπειδὴ «οἱ ἥρωες τῶν ἔργων του εἶναι πτωχοὶ ἐργάται, μικροῦπάλληλοι, ναυάγια τῆς ζωῆς, ἀπόκληροι καὶ ἐν γένει τύποι ἀπο-

εργατιστών της Ομοσπονδίας Ταξικός Πόλεμος- θα πρωταγωνιστήσουν σε κινήσεις αλληλεγγύης μέσω εντύπων (*Ισπανία και ο Κόσμος [Spain and the World], Μαύρη Σημαία [Black Flag]* κ.ά.) και της επανίδρυσης από τους Άλφρεντ Μέλτσερ και Σπούαρτ Κρίστι του Αναρχικού Μαύρου Σταυρού και θα συνεισφέρουν κυρίως στην ανάπτυξη της ελευθεριακής κουλτούρας (παγκ ροκ, θέατρο δρόμου, εναλλακτικό σινεμά) και του λεγόμενου πράσινου αναρχισμού. || Βλ. επ. *Αναρχικός Μαύρος Σταυρός, Ομοσπονδία Ταξικός Πόλεμος, Οργισμένη Ταξιαρχία, Σκαρτιάδες*.

Βρισμιτζόσης, Γιώργος (αναρχ.) Ελληνοαιγυπτιώτης κρητικής καταγωγής, αναρχοατομικιστής, πολυμαθής και πολύγλωσσος λόγιος και λογοτέχνης, γεννημένος στην Αλεξάνδρεια το 1890. Εντράφησε στη γαλλική φιλολογία και στις θετικές επιστήμες στο Παρίσι και έζησε κατά διαστήματα εκτός από την Αλεξάνδρεια, στην Ιταλία (στο Βιαρέτζιο 1912-13) όπου συνδέθηκε με τους εκεί αναρχικούς κύκλους, μια διατρία στην Αθήνα (1918-19) και στη Γαλλία, όπου δημοσίευε με το ψευδώνυμο Philetas και σκοτώθηκε σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα το 1947. Υπήρξε «ηγέτης» του ελευθεριακού κύκλου των Απουάνων, μεταφραστής του βιβλίου του Μιχαήλ Μπακούνιν *Ζωοδία, Ανθρωπότης* που τυπώθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1917, συνεργάτης του περιοδικού *Γράμματα*, εκδότης των Βιβλίων τής Ζωής και συγγραφέας των έργων *Η Ατομική Έπανάσταση* και *Ο Αντάρτης* που εκδόθηκαν στην Αλεξάνδρεια στα 1914 και 1918 αντιστοίχως. Έγραψε ακόμη ποιήματα, τα *Τραγούδια του Φελάχου* (1920) και συνέβαλε αποφασιστικά στην καθιέρωση του Καβάφη στο ποιητικό στερέωμα με τέσσερα δοκίμια: «*Αφομοίωση και Έξελιξη*» (στη συλλογική «φυλλάδα» *Τέχνη και Ρουτίνα*), «*Τὸ Ἔργο τοῦ Κ. Π. Καβάφη*», «*Ἡ Πολιτικὴ τοῦ Καβάφη*», «*Οἱ Κύκλοι τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντη στὴν Ποίηση τοῦ Καβάφη*». Στο άρθρο του «*Ο Νεο-αναρχισμός*» θα διατυπώσει την άποψη ότι: «Ο αναρχισμός (...), είναι μιὰ ἀντίληψη ζωῆς ποῦ μὲ τρόπον γενικὸν σχετίζεται μὲ αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Δὲν εἶναι δηλαδὴ μιὰ σχολή, ἢ μιὰ τάση πνεύματος γέννημα μιᾶς ἐποχῆς ἢ ποῦ φανερώνεται σὲ μερικὲς φάσεις τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης, ὅπως μερικοὶ ἱστορικοὶ ἢ κοινωνιολόγοι τὸ φαντάζονται, οἱ ὅποιοι φρονοῦν πῶς οἱ ἀναρχικὲς ἰδέες δὲν μποροῦν νὰ ἐκδηλωθοῦν παρὰ μέσα σὲ μιὰ κοινωνία ποῦ βρίσκεται σ' ἓνα στάδιο ἀποσύνθεσης καὶ βαίνει πρὸς τὸν ἐκφυλισμό. Ὁ ἀναρχισμὸς μένει γιὰ μένα, ἕνα γεγονός παγκόσμιο, ὅπως καὶ ὁ εἰδωλολατριισμός. Χαρακτηρίζει μιὰ συνείδηση χαρούμενη καὶ γεμάτη ἀπὸ ζωῆ: ἕνα πνεῦμα ποῦ ἀγαπᾷ τὴν γαλήνη καὶ ὀρέγεται τὴν ἐλευθερία: μιὰ θέληση ἀκέραια καὶ ποῦ διαπιστώνει τὴν ἀνεξαρτησία της. Πλέον ἰδιαίτερα ὁ καθεαυτὸ ἀναρχισμὸς δὲν εἶναι μιὰ δοξασία ἀπλῶς κοινωνικὴ ἀλλὰ μιὰ τάση φιλοσοφικὴ τοῦ πνεύματος» (*Γράμματα*, τόμ. Δ', τ. 37, 1917, σ. 168). || Βλ. επ. *Απουάνοι, Βιβλία τής Ζωής, Ζωοδία Ανθρωπότης*.

Γ

Γαλανόπουλος, Γιάννης (εκλ. συγγ.) Ο καπετάν-Ανέστης του ΕΛΑΣ Πελοποννήσου, που από καθοδηγητής του ΚΚΕ διολίσθησε αρχικά στην αιρετική επαναστατική αριστερά, για να οδηγηθεί σταδιακά, μέσω μιας μακράς αγωνιστικής πορείας, στο χώρο της αντιεξουσιαστικής αυτονομίας. Γεννήθηκε το 1917 στο Πελόπιο της Ηλείας και έλαβε μέρος στην Εθνική Αντίσταση αρνούμενος να ζητήσει αργότερα χρηματική ανταπόδοση (σύνταξη) για την προσφορά του. Στα χρόνια της Χούντας, αυτοεξόριστος στην Ιταλία, θα ιδρύσει την Ανεξάρτητη Αριστερά που προπαγάνδιζε την ένοπλη πάλη και τη συγκρότηση ενός Ελληνικού Δημοκρατικού Επαναστατικού Κινήματος μέσω της εφημερίδας *Η Επίθεση*. Αφού περιπλανηθεί, οργανώνοντας την αντίσταση στη Γερμανία, στη Σουηδία, στη Γαλλία και αλλού, θα επιστρέψει μετά την απόσυρση των συνταγματάρχων στην Αθήνα. Θα βιοποριστεί διευθύνοντας τις ποιοτικές εκδόσεις Δελθιανάση, θα εκδώσει το περιοδικό *Κείμενα*, θα μεταφράσει μέχρι και Μπακούιν (*Κρατισμός και Αναρχία*), θα αρθρογραφήσει σε περιοδικά του «αναρχοαυτόνομου» χώρου (*Σοβου, Δοκιμή κ.ά.*) και θα σβηστεί οριστικά από τα κατάστιχα της αστυνομίας –που τον θεωρούσε μέντορα όλων των ένοπλων οργανώσεων της μεταχουντικής περιόδου– τον Οκτώβριο του 1993, όταν πέθανε πάμπτωχος, αξιοπρεπής και ακατάβλητος.

Γαλαξίας (εφημ.) Μια εφημερίς τῶν ἐργατῶν τοῦ λαοῦ ἀδιευκρίνιστης πολιτικῆς ταυτότητας (εφόσον λανθάνει) στην Αθήνα του 1879 που καταγράφεται παρά ταῦτα ἀπό κάποιους ιστοριογράφους ως αναρχίζουσα.

Γαλατικό Χωριό (κοιν. κέντρ.) Αυτοδιαχειριζόμενη πολιτιστική κοινότητα πατρικών αντιεξουσιαστών (μακρινών συγγενών του ηρωικού Αστεριξ) που αντιστάθηκε ένα χρόνο στις επιδρομές των μικροκαισάρων της πόλης και στις εσωτερικές της διαφωνίες. Σύμφωνα με απολογιστική αυτοπαρουσίαση μελών του «ήταν ένα στέκι το οποίο ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2000 στην πόλη της Πάτρας από ένα πυρήνα ανθρώπων που προέρχονταν κατά βάση από το Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι Πατρών (Σαχτούρη) το οποίο είχε διασπαστεί λίγο καιρό πριν» και «στεγάστηκε σε ένα όμορφο χώρο στην οδό Αγίου Γεωργίου, στα όρια της παλιάς πόλης».

Γαλλία (κοιν. γεωγρ.) Η χώρα στην οποία έλαβαν χώρα μερικές από τις σημαντικότερες κοινωνικές επαναστάσεις και εκρήξεις των τριών τελευταίων αιώνων και άνησε μια ποικιλία απόψεων και πρακτικών με έντονο ελευθεριακό άρωμα. Η Μεγάλη της Επανάσταση του 1789-93 γέννησε όλους τους κατοπινούς -ισμούς (και τον αναρχισμό ως «νόθο τέκνο του Διαφωτισμού» λογιζόμενο), η Κομμούνα των Παρισίων (1871) δοκίμασε όλες σχεδόν τις κοινωνιστικές πρακτικές (αυτοδιαχειριστικές και συγκεντρωτικές) και η ελευθεριακή ρωγμή της το Μάη του 1968 επέτρεψε ξανά το πέρασμα στο ιστορικό προσκήνιο των εξοβελισμένων από τη σταλινική παντοκρατορία αντικρατικών προταγμάτων. Εκεί σκαρώθηκαν επί χάρτου και δοκιμάστηκαν μέχρι τις μέρες μας επί εδάφους δεκάδες ελευθεριακές ευτοπίες, τα φαλασθήρια του Φουριέ, η Δοκιμή, η Εμπειρία, η Κυφέλη. Εκεί επανακαθορίστηκαν ή εφευρέθηκαν και εισήχθησαν στο κοινωνικό λεξικό οι όροι αναρχία και μουτουαλισμός από τον Πιερ-Ζοζέφ Προυντόν, ελευθεριακός από τον Ζοζέφ Ντεζάκ, αναρχοσυνδικαλισμός από τους Φερνάν Πελουτιέ, Εμίλ Πουζέ κ.ά. Εκεί εκδόθηκε ή ρίζωσε μια πληθώρα ιστορικών εντύπων σύμπαντος του αντιεξουσιαστικού φάσματος: *Η Εξέγερση [La Révolte]*, *Οι Νέοι Καιροί [Les Temps Nouveaux]*, *Η Αναρχία [L'Anarchie]*, *Ο Ελευθεριακός [Le Libertaire]* κ.ά. Εκεί έγραψαν και «κήρυξαν» τον αναρχικό λόγο, μεταξύ πολλών άλλων, οι Ερνέστ Κερντερουά, Λουίζ Μισέλ, Πολ Ρομπέν, Ελιζέ Ρεκλί, Ζαν Γκραβ, Σεμπαστιάν Φορ. Εκεί πρωταγωνίστησαν στον κοινωνικό πόλεμο, πέραν των «ορθόδοξων» αναρχικών, οι Αβράκωτοι, οι Λυσοσασμένοι, οι καταστασιακοί και κάθε τύπου ιδεολογικοί (Ραβασόλ, Εμίλ Ανρί, «Συμμορία Μπονό», Αλεξάντρ Ζακόμπ κ.ά.) κατά τρόπο άναρχο ή συντεταγμένο πίσω από οργανώσεις όπως η Γαλλική Αναρχική Ομοσπονδία, η Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας, η Καταστασιακή Διεθνής και η... ομοσπονδία των Εργατών της Νύχτας. Εκεί τέλος, ενορχήστρωσαν ελευθεριακές συμφωνίες τραγουδοποιοί μεγάλου διαμετρήματος όπως ο Ζορζ Μπρασένς, ο Λεό Φερέ και... ο μπάρμπα-Καθαρός. || Βλ. επ. Κερντερουά Ερνέστ, Κομμούνα των Παρισίων (1871), Μάης του 1968, Μισέλ Λουίζ, Ντεζάκ Ζοζέφ, Προυντόν Πιερ-Ζοζέφ, Ρεκλί Ζαν Ζακ Ελιζέ, Ρομπέν Πολ, Φουριέ Σαρλ.

Γαλλική Αναρχική Ομοσπονδία

Επάνω: Εκδήλωση της Ένωσης Αναρχικών, προγονικής οργάνωσης της Γαλλικής Αναρχικής Ομοσπονδίας. Κάτω: Επάνωμα μέλη της Ομοσπονδίας στα γραφεία της. Σε πρώτο πλάνο ο διάσημος τραγουδοποιός Ζορζ Μπρασένς και ο γραμματέας της Ζορζ Φοντενί.

Γαλλική Αναρχική Ομοσπονδία [Fédération Anarchiste Française (FAF)] (οργ.) Συγκροτήθηκε στο Παρίσι το Δεκέμβριο του 1945 συσπειρώνοντας το σύνολο σχεδόν του αναρχικού δυναμικού της χώρας, δηλαδή τη συντριπτική πλειοψηφία της προπολεμικής Ένωσης Αναρχικών [Union Anarchiste] –οργάνωση που επεδίωκε τη Σύνθεση των αναρχικών ρευμάτων υπό την άτυπη ηγεσία των Φορ, Βολίν και Λεκουάν-, τους εναπομείναντας αναρχοσυνδικαλιστές, τους πλατφορμιστές και τις περισσότερες μικρότερες ομάδες και άτομα, εξαιρουμένων κάποιων αναρχοπασιφιστών και ενός μικρού κύκλου ατομικιστών επιρροής του Εμίλ Αρμάν. Πρώτος της γραμματέας εξελέγη ο Ζορζ Φοντενί και έκτοτε η FAF πορεύτηκε, γνωρίζοντας αρκετές διασπάσεις και αλλαγές στη φυσιογνωμία της, με κυριότερη τη μετατροπή της το 1953 στην αναρχοκομμουνιστική Ελευθεριακή Κομμουνιστική Ομοσπονδία [Fédération Communiste Libertaire (FCL)]. Μετά τη διάλυση της τελευταίας, το 1957, θα υιοθετήσει το σημερινό πλουραλιστικό της σχήμα, που συμμετέχει ως ιδρυτικό μέλος από το 1968 στη Διεθνή των Αναρχικών Ομοσπονδιών. Εκφράζεται στα ερτζιανά από το Ράδιο Λιμπερτέρ και εντύπως από τις στήλες του *Ελευθεριακού Κόσμου* [Monde Libertaire] και τα βιβλία του ομώνυμου εκδοτικού οίκου. || Βλ. επ. Γκραβ Ζαν, Λεκουάν Λουί, Λιμπερτέρ, Μπρασένς Ζορζ, Ράδιο Λιμπερτέρ, Φερέ Λεό, Φοντενί Ζορζ, Φορ Σεμπαστιάν.

γάτα (εκλ. συγγ.) Το γνωστό σαγηνευτικό αιλουροειδές, ιδιαίτερα αγαπητό στα «μαύρα πρόβατα» αυτής της κοινωνίας, τους αναρχικούς. Η ανεξάρτητη φύση της τραγουδήθηκε από ελευθεριακούς τροβαδούρους και η ίδια, με μαύρη κατά προτίμηση αμφίεση, έδωσε τ' όνομά της σε καταλήψεις, αυτοδιαχειριζόμενους χώρους και πολιτικά καφενεία. Προκρίθηκε ως έμβλημα εφημερίδων και αναρχικών ομάδων, επιλέχτηκε από τους Βιομηχανικούς Εργάτες του Κόσμου για να συμβολίζει το εργασιακό σαμποτάζ και προτάθηκε από το γνωστό αναρχικό σχεδιαστή Κλίφορντ Χάρπερ (χωρίς ανταπόκριση) ως εναλλακτικό «σήμα κατατεθέν» του αναρχισμού «που θα διέφερε από τις συνθησιμένες γροθιές, τις βόμβες με τα φυτίλια, τα Α σε κύκλο, τους γεροδεμένους αγωνιστές των δρόμων κ.λπ.», αφού όπως ο ίδιος υποστήριζε «οι γάτες είναι ανεξάρτητες, τρυφερές, αισθησιακές, αλλά διαθέτουν και νύχια». Την άποψη ότι «η γάτα είναι ο καλύτερος αναρχικός» είχε εκφράσει πρωθύστερα και ο αμερικανός λογοτέχνης Έρνεστ Χεμινγκουέι στο μυθιστόρημά του *Για ποιον Χτυπά η Καμπάνα* διά του στόματος του ήρωά του Αντρέα.

Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας [Confédération Générale du Travail (CGT)] (οργ.) Συγκροτήθηκε το 1895 από τα εργατικά κέντρα της Γαλλίας, τα λεγόμενα Ανταλλακτήρια ή Χρηματιστήρια Εργασίας [Bourse du Travail] στα οποία πλειοψηφούσαν οι αναρχικοί και οι επαναστάτες συνδικαλιστές. Αποσαφήνισε τον αντιπολιτικό χαρακτήρα της στο Συνέδριο της Αμιένης το 1906 και ήταν υπό αναρχοσυνδικαλιστικό «έλεγχο» για μια σχεδόν εικοσαετία, μέχρι την έναρξη δηλαδή του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. || Βλ. επ. *αναρχοσυνδικαλισμός*, Γκριφιουέλ Βικτόρ, Πελουαί Φερνάν, Πουζέ Εμίλ, *Χάρτα της Αμιένης*.

Πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση γάλλων αναρχοσυνδικαλιστών υπό βροχήν, μπροστά στα γραφεία της Συνομοσπονδίας (1906).

Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας-Επαναστατικών Συνδικάτων [Confédération Générale du Travail-Syndicaliste Révolutionnaire (CGT-SR)] (οργ.) Γαλλική αναρχοσυνδικαλιστική οργάνωση που προέκυψε το 1926, όταν οι αναρχικοί αποχώρησαν από την Ενωτική Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας [Confédération Générale du Travail-Unitaire (CGT-U)], επειδή διαφωνούσαν με την ένταξή της από το 1923 στη μπολσεβικοκρατούμενη Διεθνή των Επαγγελματιών. Την πρωτοβουλία της συγκρότησης της νέας Συνομοσπονδίας, που προσχώρησε στην αναρχοσυνδικαλιστική Διεθνή Ένωση των Εργαζομένων (ΑΙΤ), ανέλαβε με την οργανωτική στήριξη της ισπανικής CNT ο Πιερ Μπεονάρ [Piette Besnard]. Η οργάνωση τέθηκε εκτός νόμου το 1939, στήριξε παντοιοτρόπως την Ισπανική Επανάσταση, αντιστάθηκε ένοπλα στη ναζιστική κατοχή και στήριξε πολιτικά την υπόθεση της απελευθέρωσης της Αλγερίας.

ΙΔΡΤΤΙΚΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ

Τὸ Α'. Πανελληνικὸν Ἐργατικὸν Συνέδριον, λαβὼν ὄψιν ἔχει:

Ἰεν. Ὅτι εἶναι πλέον ἀνάγκη, ἕως εἰς τὰ Ἐργατικὰ Κέντρα, Ἐπαγγελματικὰ Ἐνώσεις καὶ Συμμαχία ἐπιθεῖσθαι εἰς μίαν ἑνωτὴν ὀργάνωσιν.

Ἰεν. Ὅτι ἡ ἑνωσις αὕτη ὀργανωσις πρέπει νὰ στηρίζεται ἀπὸν τὴν πᾶσιν τῶν τάξεων, εἰς τὴν ἡλικίαν νὰ ὀργανώσῃ ἕνα τὴν ἐργατικὴν ταῖν τῆς Ἑλλάδος, ἕως ἀπὸ κατὰ ἄσκειν ἐπιρροήν.

Ἰεν. Ὅτι ἡ ἑνωσις αὕτη ὀργανωσις πρέπει ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὴν μέγιστον τὴν ἑνωτὴν καὶ εἰς τὴν γενικωτάτην ἐπιπέδωσιν τῆς κατιστάσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ὡς καὶ εἰς τὴν ἑνωσιν αὕτην μὴ εἶναι τοὺς ἄρματα τοῦ κόσμου.

Ἀποφαινέται

Ἰεν. Ἐρῶσι τὴν Ὄμοσπονδίαν ὅτι τον τίτλον «Γενική Συνομοσπονδία τῶν Ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος» μὴ ἔθρην ἐν Πειραιᾷ.

Ἰεν. Σκοπὸς τῆς Γεν. Συνομοσπονδίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος εἶναι:

α'. Νὰ ἐνώσῃ τοὺς ἄρματα ἕλας τῆς χώρας εἰς

Σελίδα ἀπὸ τὸ πρῶτο καταστατικὸ
τῆς ΓΣΕΕ (Νοέμβριος 1918).

Γενική Συνομοσπονδία Εργατῶν Ἑλλάδος (ΓΣΕΕ) (οργ.) Ἰδρύθηκε το 1918 ἀπὸ τὸ Α' Πανελλήνιο Ἐργατικὸ Συνέδριο που ἄρχισε τὶς ἐργασίες του (μετὰ ἀπὸ κάλεσμα τῶν ἐργατικῶν κέντρων Ἀθήνας, Πειραιᾶ καὶ Βόλου) στὴν Ἀθήνα στὶς 21 Ὀκτωβρίου καὶ τὶς ἐκλείσει στὶς 28 τοῦ ἴδιου μηνᾶ στὸν Πειραιᾶ. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ σχεδὸν τῆς ὑπαρξῆς τῆς θα ἀπολέσει... εθελουσίως κάθε αὐτονομία δράσης παρὰ τὴ σθεναρὴ ἀντίδραση στα δύο πρῶτα συνέδρια τῆς μίας χαλαρὰ συγκροτημένης ἀντιπολιτικῆς τάσης ἀναρχικῶν (Κουχτσόγλους), ἀρειτικῶν κομμουνιστῶν (Φανουράσης), οπαδῶν τοῦ σορελικοῦ ἐπαναστατικοῦ συνδικαλισμοῦ (Σπέρας) καὶ ανεξάρτητων. Ἀπὸ τὸ τρίτο τῆς συνέδριο (1926) καὶ μετὰ, ἀφοῦ προηγηθούσι οἱ ἐκκαθαρίσεις ἀνε-

Ξάρτητων συνδικαλιστών με κατηγορίες ότι ήταν «όργανα του κράτους και της εργοδοσίας» θα προσδεθεί μέχρι σήμερα στα άρματα των κομμάτων. Έκτοτε η ΓΣΕΕ θα τροφοδοτήσει τα κόμματα με υπάκουα μέλη, επαγγελματικά στελέχη, πολιτευτές και βουλευτές πάνω και πίσω από την πλάτη αλλά και μπροστά στα μάτια χιλιάδων εργατών. Με τους «αδιάλλακτους» αγώνες της κάτω από τον ασφυκτικό κομματικό εναγκαλισμό θα συνεισφέρει τα μέγιστα στο σημερινό... αξιοζήλευτο οικονομικό -και όχι μόνο- επίπεδο της ελληνικής εργατικής τάξης. Έτσι η ολιγοήμερη, συμβολική και «βέβηλη» ανακατάληψη των χρυσοποικιλτων γραφείων της στα Δεκεμβριανά του 2008 από αντιεξουσιαστές και αυτόνομους της Γ(ενικής) Σ(υνέλευσης) Ε(ξεγερμένων) Ε(ργατών) ήταν απολύτως φυσικό να προκαλέσει το ιερό μένος σύμπασας της τάξης των εργοπατέρων και των κάθε απόχρωσης «φιλεργατιστών» και αριστερών διανοουμένων. || Βλ. επ. Κουχτσόγλου Σταύρος, Σπέρας Κωνσταντίνος.

Λεπτομέρεια από την περίφημη τοιχογραφία του Ντιέγκο Ριβέρα: «Εποποιία του μεξικανικού λαού».

«Γη και ελευθερία» (σύνθ.) Ένα από τα γνωστότερα (ναρόντικης προέλευσης) και πιο περιεκτικά αναρχικά συνθήματα. Το επέλεξαν ως συμπύκνωση του αναρχοκομμουνιστικού τους προγράμματος οι ιδρυτές του Μεξικανικού Φιλελεύθερου Κόμματος (PLM) αδελφοί Φλόρες Μαγόν και το υιοθέτησαν επιχειρώντας να το υλοποιήσουν: οι αγρότες της χώρας και ο Σαπατιστικός Στρατός κατά τη διάρκεια της Μεξικανικής Επανάστασης (1910-1920), οι μαχνοβίτες στη Ρωσική Επανάσταση (1917-1921) και οι ισπανοί ελευθεριακοί πριν και κατά τη διάρκεια της Κοινωνικής Επανάστασης (1936-39). Μισόν αιώνα αργότερα, στη σύγχρονη νεοφιλελεύθερη οικονομική και κοινωνική επικαιρότητα, το σύνθημα -αναρχονιστικό κατά τους

«Γη και ελευθερία»

αριστερούς διανοούμενους- το επανέφεραν στον τόπο που πρωτοδιατυπώθηκε ως πολιτικό πρόταγμα οι ιθαγενείς σαπατίστας του μεξικανικού νότου.

«Γη και ελευθερία» [«Land and freedom»] (κινημ.) Η Ισπανική Επανάσταση του 1936 μέσα από την κινηματογραφική ματιά του τροτσκίζοντα άγγλου σκηνοθέτη Κεν Λόουτς με σενάριο βασισμένο εν πολλοίς σε μια ελεύθερη διασκευή του περίφημου βιβλίου του Τζορτζ Όργουελ *Προσκύνημα στην Καταλονία*. «Μια τίμια ταινία», σύμφωνα με τον αναρχικό Αβέλ Παθ, ο οποίος βίωσε στα νιάτα του τα επαναστατικά γεγονότα. Πρωταγωνιστούν οι Ίαν Χαρτ, Ροσάνα Παστόρ και Μαρκ Μαρτίνεθ. Γυρίστηκε το 1995 και προβλήθηκε τον ίδιο χρόνο στο φεστιβάλ των Καννών, όπου και κέρδισε το βραβείο καλύτερης ταινίας.

«Γη χωρίς φωμί» [«Los Hurdes, Tierra sin pan»]

(κινημ.) Ένα συγκλονιστικό στη σουρεαλιστική του λιτότητα ντοκιμαντέρ, το μοναδικό του Λουίς Μπουνιουέλ, για την απίστευτα στερημένη ζωή των εξαθλιωμένων της ισπανικής επαρχίας Χούρδες που αγνοούσαν ακόμη και την ύπαρξη του φωμιού. Τη γύρισε με ένα στοιχειώδες κινηματογραφικό συνεργείο το 1933 και παραγωγό έναν αναρχικό καθηγητή. «Μια μέρα, στη Σαραγόσα», θυμάται στην αυτοβιογραφία του, ο σκηνοθέτης της, «μιλούσα για την πιθανότητα να έκανα ένα ντοκιμανταίρ για τις Χούρδες, με τον φίλο μου Σάντσεθ Βεντούρα κι έναν αναρχικό, τον Ραμόν Ασίν. Αίφνης αυτός μου λέει: - Άκου, αν κερδίσω στο λαχείο τον πρώτο αριθμό, σου δίνω εγώ τα λεφτά για την ταινία. Δυο μήνες αργότερα κέρδισε στην κλήρωση του λαχείου, αν όχι τον πρώτο αριθμό, πάντως ένα ποσό αρκετά αξιοσέβαστο. Και κράτησε το λόγο του» (Μπουνιουέλ, Λ., *Η Τελευταία Πνοή*, σ. 185). || Βλ. επ. Αθηνών **Αχιλούε Ραμόν, Μπουνιουέλ Λουίς**.

Για ποιον Χτυπά η Καμπάνια (λογ.) Μυθιστόρημα του διάσημου αμερικανού συγγραφέα Έρνεστ Χεμινγκουέι, η υπόθεση του οποίου διαδραματίζεται στον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο. Λογοτεχνική αδεία, οι πανταχού παρόντες τότε αναρχικοί «επωμίζονται» στο βιβλίο ένα εντελώς περιθωριακό ρόλο, καθώς ο συγγραφέας, όπως και ο βασιικός ήρωάς του, φαίνεται πως: «Δεν αγαπούσε τους ανθρώπους αυτούς, που έμοιαζαν με επικίνδυνα παιδιά, βρώμικοι, πρόστυχοι, απειθάρχητοι, καλοί, αφοσιωμένοι, κουτοί και αγράμματοι, επικίνδυνοι όμως γιατί ήταν οπλισμένοι.

Ο Αντρέας δεν είχε πολιτικές αντιλήψεις, μόνο που ήταν με το μέρος της Δημοκρατίας. Είχε πολλές φορές ακούσει αυτούς τους ανθρώπους να μιλάνε κ' έβρισκε πώς αυτά που έλεγαν ήταν πολύ όμορφα, μα δεν τους αγαπούσε. Ελευθερία δεν είναι να μη θάβεις τα σκουπίδια, σκέφτηκε. Πιο λεύτερο ζώο από τη γάτα δεν υπάρχει· εκεί όμως που λερώνει, ρίχνει χώμα. Η γάτα είναι ο καλύτερος αναρχικός. Όσο δεν θα μάθουν να κάνουν σαν τη γάτα, δεν θα τους εκτιμώ» (Χεμμινγκουέι, *Ε., Για ποιον Χτυπά η Καμπάνα*, τόμ. Β', σ. 154).

Ευρήματα γιάφκας αναρχικών του Μεσοπολέμου εκτεθειμένα στο Εγκληματολογικό Μουσείο της Βιέννης.

γιάφκα (πολ.) Ρωσικής προέλευσης λέξη συνδεδεμένη από τα χρόνια του Μεσοπολέμου με την κομμουνιστική και από τη δεκαετία του 1960 και με την αναρχική έκνομη δραστηριότητα. Κυριολεκτικά σημαίνει: προσέλευση, παρουσία, αλλά υποδηλώνει την παράνομη συνάντηση, το κρησφύγετο και αργότερα την οπλαποθήκη. Σύμφωνα με το *Λεξικόν Κομμουνιστικών Όρων* του Λάζαρου Σακελλαρίου (Αθήνα 1964): «Ως όρος κομμουνιστικός επιβληθείς διεθνώς (...) έχει δύο έννοιες. 1) Τόπον συναντήσεως στελεχών Κ[ομμουνιστικού] Κ[όμματος] ή στελεχών δύο ή περισσότερων Κομμουνιστικών Κομμάτων διαφορετικών χωρών (...) και 2) Τόπον ή χώρον (οικίαν, κατάστημα, καφενείον, σταυροδρόμιον κ.λπ.), όστις χρησιμοποιείται υπό ενός ή περισσότερων στελεχών ενός ή περισσότερων κομμουνιστικών κομμάτων διαφορετικών χωρών, προς παράδοσιν, παραλαβήν παρανόμων εντύπων, αλληλογραφίας, χρημάτων, όπλων, εργαλείων και λοιπών μέσων ασκήσεως κομμουνιστικής προπαγάνδας» (Ιός, «*Οι Τέσσερις Τοίχοι της Επανάστασης*», *Ελευθεροτυπία*, 16.11.1997 & www.iospress.gr/ios1997/ios19971116a.htm).

Γιοβάνης, Λουκάς (εκλ. συγγ.) Τυπογράφος λινοτύπης και εκδότης. Ο άνθρωπος της «δεύτερης ή τελευταίας σελίδας» δεκάδων αντιεξουσιαστικών βιβλίων, εφημερίδων και περιοδικών. Στο υπόγειο τυπογραφείο του, στην «μπλε πολυκατοικία», λινοτύπησε, πολλές φορές αμισθί, και αποτύπωσε στο χαρτί από τα χρόνια

της Χούντας και μεταπολιτευτικά τα ελευθεριακά όνειρα και τις αναζητήσεις ομάδων και ατόμων που κυοφορούνταν στα περίφημα της πλατείας Εξαρχείων και αλλού. Σκοτώθηκε σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα στα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Γιουναμπόμπερ [Unabomber] (εκλ. συγγ.) Αμερικανός (πολωνικής καταγωγής) πριμιτιβιστής, βομβιστής... δι' αλληλογραφίας. Γεννήθηκε το 1942 ως Θεοντόρε Κατσίνσκι [Theodore Kaczynski]· το παρατσούκλι με το οποίο έγινε διά-

σημος το επινόησαν και το επέβαλαν οι δημοσιογράφοι. Σπούδασε (ως παιδί θαύμα) στο Χάρβαρντ και δίδαξε μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας ως το 1978 που εγκατέλειψε τα εγκόσμια, για να ζήσει σε μια καλύβα στη Μοντάνα ως ερημίτης. Από το ορμητήριό του και μέχρι το 1996, που συνελήφθη, τοποθετούσε σε ερευνητικά κέντρα ή έστελνε σε στελέχη εταιρειών και ερευνητές με το ταχυδρομείο βόμβες καμωμένες από αγνά φυσικά υλικά προκαλώντας τρεις θανάτους και 29 τραυματισμούς επί δικαίων και αδικών. Η επιδιωκόμενη δημοσίευση του πολιτικού του μανιφέστου, που ακροβατεί επικίνδυνα ανάμεσα στον πριμιτιβισμό και τον οικοφασισμό, υπό τον τίτλο *Η Βιομηχανική Κοινωνία και το Μέλλον της*, πραγματοποιήθηκε τελικά από την εφημερίδα *Washington Post* το Σεπτέμβριο του 1995, αλλά στάθηκε και η πύρρειος νίκη του. Αναγνωρίζοντας τον τρόπο γραφής του τον κατέδωσε στις αρχές ο αδελφός του και μετά από μια δικονομική διαδικασία στην οποία οι δικηγόροι του «απέδειξαν» ότι είναι σχιζοφρενής καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά. Κατά την κρίση του επαίοντα αναρχοπροωτογονιστή συμπατριώτη του Τζον Ζερζάν «οι 232 παράγραφοι» του μανιφέστου του «παρουσιάζουν μια καθαρή, ψύχραιμη και προσεχτικά διαρθρωμένη επιχειρηματολογία» (*Διαδρομή Ελευθερίας*, Δεκέμβριος 2002, φ. 9, σ. 6). || Βλ. επ. *αναρχοπριμιτιβισμός, βαθιά οικολογία*.

γίπας [yippies] (οργ.) Η πολιτικοποιημένη εκδοχή των χίπς στις ΗΠΑ του 1960. Το αντιαυταρχικό Διεθνές Κόμμα Νέων [Youth International Party], που επιδίωξε από το 1967 την ανατροπή όλων των κοινωνικών συμβάσεων με τον εναλλακτικό τρόπο ζωής (κοινόβια, σεξουαλική επανάσταση, χρήση ψυχοτρόπων, χάπενινγκ, underground τύπος κ.λπ.) και πρωτοστάτησε στο αντιπολεμικό κίνημα που σάρωνε τις ΗΠΑ λόγω του πολέμου στο Βιετνάμ. Ήταν τότε που «οι στρατιές [τους] της νύχτας» περικύκλωσαν το Πεντάγωνο με σκοπό να προκαλέσουν την... ανάληψή του στους ουρανοί, καίγανε τα χαρτονομίσματα στο χρηματιστήριο μπρο-

στά στους αποσβολωμένους από την ιεροσουλία χρηματιστές και υποστήριξαν την υποψηφιότητα του Πήγασου (ενός ταλαντούχου γουρουνιού) για την προεδρία της χώρας. Βεβαίως γρήγορα τα καλύτερα παιδιά τους «κουράστηκαν και γύρισαν στο σπίτι» και κάποιοι γίγισ έγιναν γιάπικς – του Τζέρι Ρούμπιν συμπεριλαμβανομένου. Άλλοι εξωθήθηκαν στην ένοπλη πάλη (Γουέδερμεν), πολλοί «επέλεξαν» τον αργό θάνατο των σκληρών ναρκωτικών που, όπως τεκμηριώθηκε αργότερα, προώθησε το FBI και κάποιοι, όπως η πιο αναγνωρίσιμη φιγούρα του κινήματος, ο Άμπι Χόφμαν, συνέχισαν να ιχνηλατούν τα μονοπάτια των σίξις μέχρι το θάνατό τους. Ωστόσο τίποτα δεν πάει χαμένο και οι γίγικς κληροδότησαν στις επόμενες δεκαετίες την ευρηματικότητά τους, την πρωτότυπη συνθηματολογία τους και τη χαρούμενη ανατρεπτικότητά τους, παρά το γεγονός της επαναφομοίωσης των πάντων που συνεχίζεται σε ό,τι τους αφορά με τη λειτουργία ενός γίγικου Μουσείου υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης. || Βλ. επ. αντεργκράουντ, «Μπάτσι, γουρούνα, δολοφόνοι», Ρούμπιν Τζέρι, χιτσαςός, Χόφμαν Άμπι.

Σαν Φρανσίσκο, Οκτώβριος του 1968.
Αντιεκλογική συγκέντρωση των γίγικς.

Γκαλεάνι, Λουίτζι [Galleani, Luigi] (αναρχ.) Ιταλός αναρχικός από την περιοχή του Πιεμόντε (1861) που εγκατέλειψε τις νομικές σπουδές όταν ανακάλυψε το έγκομο ταμπεραμέντο του και τη χώρα του όταν δραπέτευσε από το νησί Παντελερία, όπου από το 1894 εξέτιε ποιινή τριετούς φυλάκισης μόνο και μόνο για τα φρονήματά του. Έζησε άπατρις διαδοχικά σε Τυνησία, Αίγυπτο και Αγγλία, για να καταλήξει το 1901 στις ΗΠΑ, όπου θα παραμείνει ως τα 1919, οπότε και θα απελα-

θεί ως υποκινητής των πρωτομαγιάτικων συγκρούσεων του ίδιου έτους. Δεν ήταν η πρώτη δίωξή του στις ΗΠΑ· το 1902 αναγκάστηκε να καταφύγει στον Καναδά αφού κατηγορήθηκε ως ηθικός αυτουργός μιας άγριας απεργίας στις κλωστούφαντουργίες του Πάτερσον. Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού άφησε μια εικοσαετή παρακαταθήκη έντονης δραστηριότητας υπέρ της άμεσης δράσης και της έμπρακτης προπαγάνδας μέσω των περιοδικών *Το Κοινωνικό Ζήτημα* [La Question Sociale] και *Ανατρεπτικό Χρονικό* [Cronaca Sovversiva], για να συναντήσει λίγο χρόνο μετά την επιστροφή του στην Ιταλία τη μουσολινική καταστολή, αλλεπάλληλες δίωξεις και φυλακίσεις ως το θάνατό του το 1931.

Γκαλό, Σαρλ [Gallo, Charles] (αναρχ.) Γάλλος (1859-1902), πρώην βοηθός δικαστικού κλητήρα και αργότερα παραχαράκτης που εγκολπώθηκε τις αναρχικές ιδέες στις φυλακές. Έγινε «διάσημος» όταν στις 5 Μαρτίου του 1886 πέταξε από τον εξώστη του κατάμεστου Χρηματιστηρίου του Παρισιού μια φιάλη πρωϊκού οξέος (υδροκυάνιο), χωρίς να σκοτώσει κανέναν και πυροβόλησε (ανεπιτυχώς και πάλι) τρεις φορές. Το δικαστήριο – στο οποίο προκάλεσε μεγάλη αναστάτωση κραυγάζοντας: «Ζήτω ο δυναμίτης, Θάνατος στη μπουρζουάδικη δικαιοσύνη»– τον καταδίκασε σε είκοσι χρόνια καταναγκαστικά έργα στη Νέα Καληδονία. Εκεί άφησε και τα κόκαλά του, όταν τον εκτέλεσαν με δύο σφαίρες στο κεφάλι μετά από ένα χτύπημα που έδωσε σε κάποιον δεσμοφύλακα με τον κασμά που χρησιμοποιούσε στα καταναγκαστικά έργα.

Γκάντα, Καράμτσαντ Μοχάντας [Gandhi, Karamchand Mohandas] (εκλ. συγγ.) Ο «φωτισμένος» (Μαχάτμα) ινδός στοχαστής (1869-1948) και ηγέτης του αντιαποικιοκρατικού κινήματος της χώρας του. Οδήγησε την Ινδία στην ανεξαρτησία της από τους Άγγλους και εαυτόν στην πρωθυπουργία με την ειρηνική μέθοδο της πολιτικής ανυπακοής, ένα θεωρητικό σχήμα που περικλείονταν στη φράση του: «ο "οφθαλμός αντί οφθαλμού" κάνει τον κόσμο τυφλό», που ο σπουδαγμένος στην Ευρώπη «εισηγητής» της «μη βίας» δανεισθηκε από τους ελευθεριακούς πασιφιστές Λέοντα Τολστόι και Χένρι Ντέιβιντ Θωρό.

Γκαρθία Βιβάνκος, Μιγέλ [Garcia Vivancos, Miguel] (αναρχ.) Ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής, ταξίτζης στο επάγγελμα, άριστος χειριστής της τέχνης της πολιτικής, των όπλων αλλά και του χρωστήρα. Δραστήριος ακτιβιστής στην προεπαναστατική περίοδο –σύντροφος του Ντουρούτι στην ομάδα συγγένειας Nosotros– εκδήλωσε αρετές στρατιωτικού νου κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου ως διοικητής της 25ης Μεραρχίας την οποία συγκροτούσαν μαχητές των CNT και FAI. Υπήρξε εξαιρετικά αγαπητός στους συντρόφους του και δημοφιλής, ιδιαίτερα μετά την υπό την ηγεσία του απελευθέρωση των πόλεων Μπελσίτα και Τερούέλ από τις φρανκικές φάλαγγες και τις γερμανικές και ιταλικές

στρατιωτικές δυνάμεις που είχαν σπεύσει να τις συνδράμουν. Αυτοεξόριστος στη Γαλλία, μετά την επικράτηση του Φράνκο και αφού περάσει σχεδόν όλη τη περίοδο της γερμανικής κατοχής σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, θα ανακαλύψει μετά την αποφυλάκισή του, καθότι... «πενία τέχνας κατεργάζεται», το ζωγραφικό του ταλέντο που θα του προσφέρει κάποια επιπλέον ψίχουλα επιβίωσης, την αναγνώρισή του από τον Πικάσο και μια καλλιτεχνική δικαίωση, όταν έργα του εκτέθηκαν μετ' επαίνων το 1948 στη γκαλερί «Mita-dot». Γεννήθηκε το 1895 στη Μαθαρόν και πέθανε το 1972 στην Κόρδοβα.

Μιγέλ Γκαρθία Βιβάνκος:
«Village Basque» (1956).

Γκαρθία Κάλβο, Αγουστίν [Garcia Calvo, Agustin] (αναρχ.) Ισπανός ελευθεριακός, άοκνος, ακάματος και πληθωρικός, φιλόλογος και φιλόσοφος με αξιοζήλευτες επιδόσεις σε όλα σχεδόν τα είδη του γραπτού λόγου. Γεννήθηκε στη Θαμόρα το 1926, όπου και πέθανε το 2012. Μέχρι να ολοκληρώσει τον κύκλο της μεστής ζωής του αγωνίστηκε αρχικά με τους αναρχοκαταστασιακούς Ακράτας (1967) και αργότερα κατά μόνος ή με άλλους ενάντια στο φρανκικό καθεστώς – υπονοήθηκε

μάλιστα ότι υπήρξε σύνδεσμος της ένοπλης αναρχικής οργάνωσης 1η Μάη. Διώχθηκε επανειλημμένα και αυτοεξορίστηκε για χρόνια στη Γαλλία, δίδαξε στα πανεπιστήμια της Σεβίλλης, της Μαδρίτης και της Λιλ, έδωσε άπειρες διαλέξεις, έγραψε δεκάδες άρθρα, γλωσσολογικές και κοινωνιολογικές μελέτες, φιλοσοφικά δοκίμια, ποιήματα και θεατρικά έργα και στον... ελεύθερο χρόνο του μετέφρασε έλληνες, λατίνους και άγγλους κλασικούς

(Όμηρο, Σοφοκλή, Αριστοφάνη, Ηράκλειτο, Πλάτωνα, Ξενοφώντα, Βιργίλιο, Λουκρήτιο, Πλάυτο, Σέξπιρ), αλλά και Μαρκήσιο ντε Σαντ, Πολ Βαλερί, Ζορζ Μπρασένς κ.ά. Στα ελληνικά η ριζοσπαστική του σκέψη (που μετέφερε κυρίως ο Κώστας Παναγιωτίδης) απαντάται στο βιβλίο του *Εναντίον του Αυτοκινήτου* (εκδ. Νησίδες, 2002) και στα συλλογικά έργα *Φιλοσοφία και Σεξουαλικότητα* (εκδ. Οξύ, 2003) και *Πόλη και Αυτοκίνητο* (εκδ. Νησίδες, 2009). Την εκδηλωμένη επιθυμία του να γνωρίσει το ελληνικό αναγνωστικό κοινό και τις αιρετικές (ακόμη και για τους αθεϊστές) αντιλήψεις του *Περί Θεού* ικανοποίησε εσχάτως, έστω και μετά το θάνατό του, η Αυτοδιαχειριζόμενη Κοινότητα του Βιβλίου μέσω των Εκδόσεων των Συναδέλφων. || Βλ. επ. *Αρχάτας*.

Γκαρθία Ολιβέρ, Χουάν [Garcia Oliver, Juan] (αναρχ.) Ισπανός αναρχοσυνδικαλιστής, σεργιτόρος στο επάγγελμα, γεννημένος το 1901 στο Ρέους στην επαρχία της Ταραγόνας. Υπήρξε επιστήθιος φίλος του Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι και μέλος των περίφημων Αλληλέγγυων [Los Solidarios] και του διάδοχου σχήματος Εμείς [Nosotros]. Ένας

αδιάλλακτος αναρχικός ντεσπεράδο που οργάνωσε στο ξεκίνημα της επανάστασης τις πρώτες Επιτροπές Πολιτοφυλακής [Comité de Milicias] ως γραμματέας του Συμβουλίου Άμυνας της Καταλονίας και την πολεμική βιομηχανία, για να καταλήξει υπουργός Δικαιοσύνης κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου στην Κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου υπό το σοσιαλιστή Λάργο Καμπαγιέρο ως το Μάιο του 1937. Μετά την ήττα, τόσο της επανάστασης όσο και των «δημοκρατικών» κατέφυγε, όπως και χιλιάδες άλλοι αναρχικοί στο εξωτερικό, καταρχήν στη Γαλλία, μετά στη Σουηδία, για να καταλήξει στο Μεξικό, όπου έζησε μέχρι το θάνατό του. Σε αντίθεση με άλλους αναρχικούς υπουργούς που αποτίμησαν αρνητικά την κυβερνητική τους εμπειρία, προωθούσε την υπόθεση συγκρότησης αναρχικού κόμματος, κάτι που ο ίδιος αργότερα απέδωσε σε συκοφαν-

τική διαρροή του κύκλου της Φεδερίκα Μοντσέι. Το 1977 ο Χουάν Γκαρθία Ολιβέρ θα επιχειρήσει μια αποτίμηση της ζωής και των επιλογών του με μια εκτεταμένη συνέντευξη (640 σελίδων) που θα εκδοθεί το 1978 υπό τον τίτλο *Η Ηχώ των Βημάτων* και θα πεθάνει τρία χρόνια αργότερα το 1980 στη Γουαδαλαχάρα. || Βλ. επ. υπουργοί αναρχικοί.

JUAN GARCIA OLIVER

DOMINGO DIA 24

CINEMA COLISEUM

"EL FASCISMO INTERNACIONAL Y LA GUERRA ANTIFASCISTA ESPAÑOLA"

Oficinas de Propaganda
C. N. T. - F. A. I.

Αναγγελία ομιλίας του Χουάν Γκαρθία Ολιβέρ με θέμα:

«Ο διεθνής φασισμός και η μαχόμενη αντιφασιστική Ισπανία», σε μια προπαγανδιστική αφίσα των CNT-FAI.

Γκαρνιέ, Οκτάβ [Garnier, Octave] (αναρχ.) Γάλλος αναρχοατομικιστής θιασώτης της «ατομικής επανάκτησης», ο «σκληρός εκτελεστής» της «Συμμορίας Μπονό». Εργάτης σε φούρνο και στις σιδηροδρομικές γραμμές, λιποτάκτης και χορτοφάγος επέλεξε την ιλεγκαλιστική οδό επειδή, κατά δήλωσή του, μισούσε την εργασία και θεωρούσε τους εργάτες σκλάβους «χωρίς τους οποίους δεν θα υπήρχε η μπουρζουαζία και ο πλούτος». Ο προσωπικός του πόλεμος με τις δυνάμεις των νόμιμων απαλλοτριωτών έληξε τραγικά στις 14 Μαΐου του 1912, όταν το σπίτι που είχε καταφύγει με το σύντροφό του Ρενέ Βαλέ περιεκλήθηκε σταδιακά από 250 οπλοφόρους υπό την επίβλεψη του αρχηγού της αστυνομίας Λεπέν, τετρακόσιους Ζουάβους του στρατού με τα οπλοπολυβόλα τους, ένα απόσπασμα της 23ης ίλης δραγόνων και ένα πολυπληθές σαρκοβόρο κοινό που κραύγαζε «θάνατος» και επευφημούσε τους πολιορκητές. Ο

ΓΚΣΕΠΟΥ

Γκαρνιέ, τραυματισμένος ήδη, δέχτηκε τη χαριστική βολή (την ίδια τύχη είχε και ο Βαλέ) μετά από οκτάωρη μάχη και αφού το σπίτι ανατινάχτηκε με ενάμισι κιλό μελανίτη. Στις τσέπες του εικοσιτριάχρονου Γκαρνιέ βρέθηκαν ένα χαρτί με τσιτάτα από την εφημερίδα *Η Αναρχία* [*L'Anarchie*] και ένα εικοσιτετρασέλιδο αυτοβιογραφικό σημείωμα. Στο μικρό απόσπασμα που δόθηκε στη δημοσιότητα έθετε μεταξύ άλλων το ερώτημα «γιατί αυτή η μειοψηφία των κατόχων είναι ισχυρότερη από την πλειοψηφία των αποκλήρων;», απαντούσε πως «αυτοί οι άνθρωποι είναι υπερβολικά δειλοί για να εξεγερθούν» και κατέληγε: «Για όλους αυτούς τους λόγους, επαναστάτησα. Επειδή δεν ήθελα να ζήσω αυτήν την ζωή της σημερινής κοινωνίας, επειδή δεν ήθελα να περιμένω τον θάνατο πριν ακόμη ζήσω, υπερασπίστηκα τον εαυτό μου ενάντια στους καταπιεστές με όλα τα μέσα που διέθετα» (Πέρι, Ρ., *Η Συμμορία Μπονό*, σ. 222). Το πτώμα του, όπως και του συντρόφου του, με τον ισχυρισμό ότι «αποτελούσε κρατική ιδιοκτησία», δεν παραδόθηκε ποτέ στους οικείους του και ρίχτηκε, όπως και των Μπονό και Ντιμπουά, που είχαν σκοτωθεί σε ανάλογη μάχη δύο εβδομάδες νωρίτερα, στους ανώνυμους τάφους του 42ου τομέα. || Βλ. επ. *Αναρσί, ληστές τραπεζών, «Συμμορία Μπονό»*.

15 Μαΐου 1912: Το φιλοθεάμον κοινό έχει προσεγγίσει το σπίτι όπου έπεσαν μετά από πολύωρη μάχη οι Γκαρνιέ και Βαλέ.

ΓΚΣΕΠΟΥ [Государственное Политическое Управление (ГПУ)] (κρατ. κατ.) «Ιδιότυπος οργανώσις άμύνης και κατοχυρώσεως του σοβιετικού καθεστώτος». Η περιβόητη μυστική αστυνομία των μπολσεβίκων που συγχροτήθηκε, αρχικά ως Τσεκά (Έχτακτη Επιτροπή [Чрезвычайная Комиссия]) το Δεκέμβριο του 1917. «Καθ' όλην την διάρκεια του έμφυλίου πολέμου», σύμφωνα με το φίλα προσκείμενο Κοινωνιολογικόν και Πολιτικόν Λεξικόν του *Ανεξάρτητου*, «και μετά την λήξιν αυτού (...) προσέφερε μεγίστας υπηρεσίας εις τὸ σοβιετικόν καθεστῶς, οργανώσασα μετά

μεθοδικότητος τὴν ἐρυθρὰν τρομοκρατίαν, εἰς ἀπάντησιν τῆς λευκῆς τρομοκρατίας ἢν ἤσκουν τὰ ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα, ἀπὸ τῶν τσαρικῶν μέχρι τῶν σοσιαλεπαναστατῶν» (τόμ. Α', σ. 842) καὶ φυσικὰ τῶν αναρχικῶν. Τὸ 1926 μεταλλάχθηκε σὲ ΓΚΕΠΕΟΥ (Κρατικὴ Πολιτικὴ Διεύθυνση) καὶ ἐλλείψει «αναρχικῶν στοιχείων» συνέχισε τὸ «αναμορφωτικὸ» τῆς ἐργο, δολοφονώντας, συκοφαντώντας, βασανίζοντας, φυλακίζοντας καὶ εκτοπίζοντας πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἄλλοτε ἐνθερμούς υποστηρικτῆς τῆς, ὅπως τροτσικιστῆς καὶ ὅσους ἄλλους ἦταν ἐκτὸς τῆς ἐκάστοτε κομματικῆς γραμμῆς. Στὴ δεκαετία τοῦ 1930 διεθνοποίησε τὶς ευγενεῖς τῆς δραστηριότητες, ἐκκαθαρίζοντας μεσοῦσης τῆς ἐπανάστασης στὴν Ἰσπανία γνωστῶς αναρχικοὺς (Καμίλο Μπερνέρι, Φρανσέσκο Μπαρμπιέρι κ.ά.) καὶ τροτσικίζοντες κομμουνιστῆς (Αντρές Νιν) καὶ στὸ Μεξικὸ τὸν ἴδιον τὸν Τρότσκι. Ἀνάλογες «επαναστατικῆς» υπηρεσίαι συγκρότησαν ὅλα τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα στὶς χώρες ὅπου κατέλαβαν τὴν ἐξουσία (Στάζι στὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία, Σεκουριτάτε στὴ Ρουμανία, ΣτΒ στὴν Τσεχοσλοβακία κ.λπ.), ἀλλὰ καὶ σὲ αὐτῆς ποὺ ἔμειναν ἐκτὸς σοσιαλιστικοῦ νυμφῶνος στὴ μοιρασά τοῦ κόσμου μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιον Πόλεμον. Στὴν Ἑλλάδα, τὸν αιματηρὸ «αναμορφωτικὸ» ρόλο τῆς ΓΠΥ ἀνέλαβε νὰ παίξει τῆ δεκαετία τοῦ 1940 ἡ Ὀργάνωση Περιφρούρησης Λαϊκοῦ Ἀγῶνα (ΟΠΛΑ) καὶ στὶς δεκαετίαι 1970-80 μιὰ ἐντελῶς λάιτ καρικατούρα τῆς τὰ ΚΝΑΤ (αναρχικὴ μίξη τῶν ἀρκτηκόλεξων ΚΝΕ καὶ ΜΑΤ). Τὸ «μεγαλεῖο» τῆς ΓΠΥ ἔψαλε, μετὰξὺ ἄλλων ἐπιστρατευμένων ποιητῶν, καὶ ο... ρεαλιστῆς σουρεαλιστῆς Λουὶς Αραγκόν ποῦ ἐν ἐτεί 1931 ἀπαιτοῦσε στὸ ποίημά του «Θέλουμε μιὰ Γκεπεού» μιὰ «ἀπαραίτητη γιὰ τὴ Γαλλία, Γκεπεού» αὐτὴ τῆ «διαλεκτικὴ μορφή τοῦ ηρωισμοῦ» καὶ «αυθεντικὴ εἰκόνα τοῦ υλιστικοῦ μεγαλεῖου» (Πεζοδρόμιο, τ. 12, Ἀπρίλιος 1983, σ. 372).

Κάθε σοβαρὴ παρακρατικὴ ὀργάνωση
διέθετε καὶ τὴν ἀναγνωριστικὴ καρφίτσα
τῆς. Ἐδῶ ἡ χρυσοποίκιλτη καρφίτσα
τῶν... καρφιῶν τῆς Κα Γκε Μπε.

Γκέρα, Αρμάντ [Guetta, Armand] (αναρχ.) Τὸ καλλιτεχνικὸ καὶ πολιτικὸ ψευδώνυμο τοῦ ἰσπανοῦ αναρχικοῦ κινηματογραφιστῆ, τυπογράφου, ἐκδότη καὶ ἀκτιβιστῆ Χοσέ Εστίβαλις Κάβο [José Estivalis Cabo] ποῦ γεννήθηκε τὸν Ἰανουάριον

του 1886 κοντά στη Βαλένθια. Έζησε και έδρασε πολύτροπα. Στη Γαλλία ως βασιικός σκηνοθέτης του Κινηματογράφου του Λαού (1913-14) και εκδότης το 1909 της απαγορευμένης στη χώρα του εφημερίδας *Γη και Ελευθερία* [*Terra y Libertad*], στην Αίγυπτο (1911) ως αρθρογράφος στην τρίγλωσση (ιταλικά, γαλλικά, ελληνικά) αναρχική εφημερίδα *Η Ιδέα* [*L'Idée*], στην Ελβετία, στη Γερμανία ως παραγωγός, βοηθός σκηνοθέτης, ηθοποιός και υποκινηστής και για ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα στη Θεσσαλονίκη του 1912. Το 1936 σκηνοθέτησε στην χώρα του την ταινία «Κρέας από άγρια ζώα» [*«Carne de bestas»*], διέπρεψε ως ρήτορας και προπαγανδιστής τον καιρό της Ισπανικής Επανάστασης (στην Ισπανία και στη Γαλλία), φυλακίστηκε τον Αύγουστο του 1938 από τους σταλινικούς και πέθανε εξόριστος και εξουθενωμένος στο Παρίσι το Μάρτιο του 1939. || Βλ. επ. *Ιντιά, Κινηματογράφος του Λαού*.

Γκερέν, Ντανιέλ [Guerin, Daniel] (εκλ. συγγ.) Γάλλος ελευθεριακός, πρώην τροτσκιστής, θεωρητικός της εργατικής αυτοδιαχείρισης, δημοσιογράφος, μαχητικός ομοφυλόφιλος και ιστορικός του κοινωνικού κινήματος. Γεννήθηκε το 1904, απεβίωσε το 1988 και στο μεσοδιάστημα ανάμεσα σε πολλά και σημαντικά: εκπό-

νησε μια ντοκουμενταρισμένη ιστορία του αναρχικού κινήματος υπό τον τίτλο *Ούτε Θεός Ούτε Αφέντης* επιχείρησε και δημοσιοποίησε μια επιτόπια δημοσιογραφική έρευνα για την άνοδο του ναζισμού με το βιβλίο του *Η Φαιά Πανούκλα - Πάνω στο Φασισμό* συνέθεσε μια επιτομή των ελευθεριακών ιδεών στο δοκίμιο *Ο Αναρχισμός* και επιμελήθηκε μια ανθολογία κειμένων του «ουτοπιστή» συμπατριώτη του Σαρλ Φουριέ με τίτλο *Προς την Ελευθερία στον Έρωτα*.

Γκέρμαν, Μπορίς Βλαντιμίροβιτς [Γερμαν, Борис Владимирович] (αναρχ.) Ρώσος αναρχικός, ευγενούς καταγωγής, ένας πολύγλωσσος συγγραφέας, γιατρός, βιολόγος και ζωγράφος. Μετά από μια σύντομη θητεία στο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της χώρας του, τη σύγκρουσή του με τον Λένιν στο Σοσιαλιστικό Συνέδριο της Γενεύης του 1904 (όπου εκπροσώπησε τους ρώσους συντρόφους του), την αποτυχία

της επανάστασης του 1905 και μια σύντομη διαμονή στη Γενεύη, στη Ζυρίχη (στο πανεπιστήμιο της οποίας δίδαξε για ένα διάστημα βιολογία) και στο Παρίσι, θα ξεφορτωθεί σε φίλους τα περιουσιακά του στοιχεία και θα μετοικήσει το 1909 στην Αργεντινή. Εκεί, μετά από ένα διάστημα επιστημονικών μελετών και εξερευνησεων στα ποτάμια της, θα δραστηριοποιηθεί στους ελευθεριακούς κύκλους του Μπουένος Άιρες, θα στοχοποιηθεί μετά τις κοινωνικές ταραχές του 1919 και τελικά θα αφήσει τα κόκαλά του στη φυλακή. Είχε καταδικαστεί σε ισόβια δεσμά (παρότι δεν έφερε όπλο) για οργάνωση ένοπλης ληστείας με σκοπό τη χρηματοδότηση έκδοσης εφημερίδας. Σερνάμενος στο κελί τα τελευταία επώδυνα χρόνια της ζωής του λόγω παραλυσίας των κάτω άκρων, ο Γκέρμαν θα κατορθώσει να παραμείνει ενεργός και επικίνδυνος, οργανώνοντας μέσα από τα σίδερα της φυλακής την εκτέλεση του εθνικιστή Πέρεθ Μιγιάν, δολοφόνου του αναρχικού Κουρτ Βίλκενς.

Η Γκερνίκα «ζωγραφισμένη» το 1937 από τη ναζιστική αεροπορία.

«Γκερνίκα» [«Guernica»] (τέχ.) Περιφήμος πίνακας του Πάμπλο Πικάσο, «εμπνευσμένος» από την ισοπέδωση της ομώνυμης ισπανικής κωμόπολης από τη ναζιστική αεροπορία (26.4.1937) που έσπευσε να συνδράμει τον Φράνκο μετά από διαταγή του Χίτλερ. Σε ερώτηση γερμανού αξιωματούχου σε έκθεση εκείνης της εποχής, αν είναι έργο δικό του, ο Πικάσο αντέτεινε: «Όχι, είναι δικό σας».

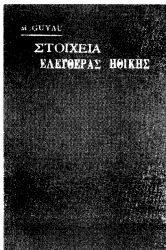
Γκέρτσεν, Αλεξάντερ Ιβάνοβιτς [Герцен, Александр Иванович] (εκλ. συγγ.) Ρώσος στοχαστής, πρώιμος κοινωνιστής, συγγραφέας και εκδότης. Γεννήθηκε στη Μόσχα το 1812. Παρά το γεγονός ότι καταγόταν από αριστοκρατική γενιά -νόθος γιος του Ιβάν Γιάκοβλεβ- πήρε από νωρίς το δρόμο τον... καλό, αντιτιθέμενος λόγω και έργω στο τσαρικό καθεστώς, πράγμα που πλήρωσε με μια πρόσκαιρη εξορία, τη δήμευση της περιουσίας του και την εσαεί αυτοεξορία του στη Δύση. Έζησε στις αρχές της δεκαετίας του 1850 στο Παρίσι και στο Λονδίνο, μελέτησε

Γκιγιό, Ζαν Μαρί

και εκλάτρευσε τη σκέψη του Λουδοβίκου Φόιερμπαχ και του Σεν-Σιμόν και γνώρισε εκ του σύνεγγυς τον Μαρξ, τον Προυντόν και τον Μπακούνιν με τον οποίο και συνδέθηκε φιλικά ως τα στερνά του. Εξέδωσε τα περιοδικά *Πολικό Αστέρι* (1855) και με τον σύντροφό του Ογκάρεβ την περίφημη και πολύχρονη *Καμπάνα* [κολοκοιλ] (1857) που χτυπούσε παρανόμως και στη Ρωσία. Πέθανε πρόωρα το 1870, αφήνοντας πίσω του τυπωμένες τις αναζητήσεις του σε όλα τα είδη του γραπτού λόγου (δοκίμιο, φιλοσοφική μελέτη, άρθρο, αυτοβιογραφία, μυθιστόρημα) από τις οποίες στα ελληνικά κυκλοφόρησε μια συνοπτική ανθολογία από τις εκδόσεις Κάλβος.

Γκιγιό, Ζαν Μαρί [Guyau, Jean Marie] (εκλ. συγγ.) Ποιητής και φιλόσοφος (1854-1888), ο αποκαλούμενος και «Νίτσε της Γαλλίας». Στα δεκαεννιά του βραβεύτηκε από την Ακαδημία Ηθικών Επιστημών για το βιβλίο του *Υπόμνημα περί της Ωφελιμιστικής Ηθικής από των Χρόνων του Επίκουρου μέχρι της Αγγλικής Σχολής* και στο υπόλοιπο της σύντομης ζωής του έγραψε αρκετά έργα που έμελλε να επηρεάσουν αρκετούς κατοπινούς ελευθεριακούς στοχαστές (Ελιζέ Ρεκλί, Πιοτρ Κραπότκιν). Ανάμεσά τους: *Η Ηθική του Επίκουρου και η Σχέσις αυτού με τα Σύγχρονα Δόγματα* (1878), *Στοιχεία Ελευθέρας Ηθικής χωρίς Υποχρέωσιν ούτε Κύρωσιν* (1885, ελλ. έκδ. Φέξης, 1913) και *Η Αθρησκοεία του Μέλλοντος* (1887).

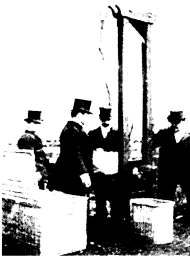

Γκιγιόμ, Τζέιμς [Guillaume, James] (αναρχ.) Αναρχικός δάσκαλος, μορφή του κοινωνικού κινήματος του 19ου αιώνα. «Ένας από τους πιο έξυπνους και πιο μορφωμένους ανθρώπους», κατά την κρίση του Πιοτρ Κραπότκιν που, όταν τον συνάντησε στον Ιούρα, της Ελβετίας «ήταν διορθωτής τυπογραφικών δοκιμίων και διευθυντής ενός μικρού τυπογραφείου» και για να βγάλει

το φικμί του «αναγκαζόταν να ξενυχτά μεταφράζοντας γερμανικά μυθιστορήματα στα γαλλικά» (Κροπότιν, Π., *Αναμνήσεις ενός Επαναστάτη*, σ. 168). Γεννήθηκε το 1844 στο Λονδίνο και υπήρξε ο άνθρωπος που σήκωσε το βάρος της αντιπαράθεσης με τους μαρξιστές στα χρόνια της Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων (Α' Διεθνούς) ως «λαϊκές» του Μπακούιν (κατά τον Μαρξ) και ως επικεφαλής αργότερα – μετά το σχίσμα του 1872– της αναρχικής Ομοσπονδίας του Ιούρα. Πέθανε στο Παρίσι το 1916, καταλείποντας, μεταξύ άλλων, μια εργοβιογραφία του Μπακούιν, τις *Ιδέες για την Κοινωνική Οργάνωση* (1876) και το τετράτομο πόνημα *Η Διεθνής, Ντοκουμέντα και Αναμνήσεις για την ιστορία της πρώτης εργατικής ένωσης, όπου συνυπήρξαν το αντιεξουσιαστικό και το αυταρχικό ρεύμα.* || Βλ. επ. *Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής), Ομοσπονδία του Ιούρα.*

το αντιεξουσιαστικό και το αυταρχικό ρεύμα. || Βλ. επ. *Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής), Ομοσπονδία του Ιούρα.*

Ο αναρχοατομικιστής Αντρέ Σουντί της «Συμμορίας Μπονό» στην γκιλοτίνα.

Γκιγιωτέν, Ζοζέφ Ινιάς [Guillotin, Joseph Ignace] (πρόσ.) Ο γάλλος γιατρός και πολιτικός (1738-1814) που έδωσε το όνομά του στην γκιλοτίνα (λαιμητόμο), όταν πρότεινε το Μάρτιο του 1792 ως βουλευτής του Παρισιού τη χρήση της «ώς ήπιώτερον και ανθρωπινώτερον τρόπον έκτελέσεως τῶν εἰς θάνατον καταδικαζομένων» (*Κοινωνιολογικόν και Πολιτικόν Λεξικόν*, τόμ. Α', σ. 864, εφημ. *Ανεξάρτητος*). Ο ίδιος πέθανε στο κρεβάτι του, αφού γλίτωσε το λεπίδι την περίοδο της τρομο-

κρατίας που ακολούθησε τη Μεγάλη Επανάσταση, αλλά αρκετοί αναρχικοί του επόμενου αιώνα βρήκαν «ηπιώτερο θάνατον» και ασφαλώς μπροστά στο δήμο θα τον... ευγνωμονούσαν γι' αυτό.

Γκόλντμαν, Έμα [Goldman, Emma] (αναρχ.) Λιθουανή (εβραϊκής καταγωγής) αναρχική ακτιβίστρια και συγγραφέας, η άτυπη εισηγήτρια του αναρχοφεμινισμού. Η «πιο επικίνδυνη γυναίκα του κόσμου», σύμφωνα με τους διώκτες της και τους κονδυλοφόρους των καιρών της, έζησε εκ του σύ- νεγγυς τις δύο κοινωνικές επαναστάσεις του 20ού

αιώνα, τη Ρωσική (1917-21) και την Ισπανική (1936-39). Γεννήθηκε το 1869, βίωσε σκληρά παιδικά χρόνια και εγκατέλειψε στα δεκατέσσερα χρόνια της το σχολείο, στα δεκαπέντε της έναν υποψήφιο «σύζυγο με το στανιό», την πατρική στέγη και τη χώρα της, καταφεύγοντας ως οικονομική μετανάστρια στις ΗΠΑ. Εκεί, επηρεασμένη από τη φορτισμένη συγκινησιακά ατμόσφαιρα μετά την εκτέλεση των «μαρτύρων του Σικάγου», θα εγκολλωθεί τις αναρχικές ιδέες και θα επιχειρήσει «εν βρασμού» να τις κάνει πράξη, οργανώνοντας με το σύντροφό της Αλεξάντερ Μπέρκμαν, την εκτέλεση (1892) του βιομηχάνου χάλυβα Χένρι Κλέι Φρικ, υπέθυνου για τη σφαγή εννέα απεργών εργατών στα χαλυβουργεία του Πίτσμπουργκ. Στα δεκατέσσερα χρόνια που ο Μπέρκμαν ήταν έγκλειστος για το αποτυχημένο εγχείρημα, η Έμα Γκόλντμαν θα αναπτύξει, γυρίζοντας όλη τη χώρα, μια πολύπλευρη προπαγανδιστική δραστηριότητα και με την αποφυλάκισή του θα εκδώσουν το περιοδικό *Μητέρα Γη* [*Mother Earth*] (1906) και θα πρωτοστατήσουν στο αντιπολεμικό κίνημα που ξέσπασε στη χώρα μετά την κήρυξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Θα απελαθεί μαζί με τον Μπέρκμαν και πολλούς άλλους αναρχικούς το 1919 στη Ρωσία, όπου θα προσπαθήσει (χωρίς επιτυχία) να αποτρέψει τη σφαγή, προτείνοντας στην ηγεσία του Κρεμλίνου τη συγκρότηση επιτροπής – με τη συμμετοχή και αναρχικών– που θα επιχειρούσε τη συνδιαλλαγή με τους εξεγερμένους της Κρονστάνης. Μετά την αιματηρή καταστολή της εξέγερσης, το 1921, θα εγκαταλείψει για δεύτερη και τελευταία φορά τη Ρωσία, έχοντας καταφέρει με το κύρος της να σώσει τη ζωή αρκετών φυλακισμένων αναρχικών. Έζησε το υπόλοιπο του βίου της κινούμενη ακατάπαυστα μεταξύ Αγγλίας, Καναδά και Ισπανίας και στήριξε με κάθε πρόσφορο μέσο την Ισπανική Επανάσταση, ασκώντας παράλληλα κριτική στις ηγεσίες της CNT και της FAI. Υπήρξε εξαιρετική ομιλήτρια,

ακούραστη προπαγανδίστρια και πολυγραφότατη συγγραφέας. Εκτός από εκατοντάδες επιστολές, άρθρα και φυλλάδια, διατύπωσε τις απόψεις και τις εμπειρίες της στα βιβλία: *Ζώντας τη Ζωή μου*, *Η Κοινωνική Σημασία του Συγχρόνου Δράματος*, *Αναρχισμός και Άλλα Δοκίμια*, *Η Απογοήτευσή μου στη Ρωσία* (ελλ. έκδ. Απόπειρα, 2009) και άλλα. Πέθανε το 1940. Το 1981 την υποδύθηκε η Μορίν Στέιπλετον στην κινηματογραφική ταινία του Γουόρεν Μπίτι «Οι Κόκκινοι», κερδίζοντας για την εξαιρετική ερμηνεία της το Όσκαρ δεύτερου γυναικείου ρόλου. || Βλ. επ. *αναρχοφεμινισμός, Ένωση Ενάντια στη Στρατολόγηση, εξέγερση της Κροστάνδης, Μπέριμαν Αλεξάντερ*.

Συγκέντρωση με ομιλήτρια την Έμα Γκόντγουιν στη Union Square της Νέας Υόρκης (1916).

Γκόλος Τρουτά [Голос Труда: Φωνή της Εργασίας] (εφημ.) Ιστορική εφημερίδα, δημοσιογραφικό όργανο της ομώνυμης αναρχοσυνδικαλιστικής οργάνωσης. Την πρωτοεξέδωσε στις ΗΠΑ (Νέα Υόρκη, 1911) η εκεί Ένωση Ρώσων Εργαζομένων. Μετέφερε την έδρα της στην επαναστατημένη Ρωσία το 1917 (αρχικά στη Μόσχα και στη συνέχεια στην Πετρούπολη) με πρωτοβουλία του Βολίν και διέκοψε βιαιώς την κυκλοφορία της το Δεκέμβριο του 1919, όταν ο Λένιν εκρίνε ότι για την ενημέρωση του προλεταριάτου αρκούσε η φωνή της... αλήθειας (*Πράβντα*) του

Κόμματος. Επί Στάλιν, το 1929, σφραγίστηκε οριστικά και το βιβλιοεξδοτικό της τμήμα. Μετά από δεκαετίες αναγκαστικής σιωπής, την επανεξέδωσε στη δεκαετία του 1990 ως ενημερωτικό δελτίο η ομώνυμη Αναρχοσυνδικαλιστική Ομοσπονδία Ουκρανίας. || Βλ. επ. Βολίν, *Μαχκό Νέστορ Ιβάνοβιτς*.

Γκόντγουιν, Ουίλιαμ [Godwin, William] (αναρχ.) Άγγλος φιλόσοφος του 18ου αι-

ώνα, πρόδρομος, κατά γενική παραδοχή, των αντικρατικών κοινωνικών ιδεών και της ελευθεριακής εκπαίδευσης. Γεννήθηκε το 1756 και πέθανε το 1836. Σπούδασε θεολογία και χρημάτισε ιερέας για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Γρήγορα, κάτω από τη σαρωτική επέλαση των ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης, θα εγκαταλείψει τις μεταφυσικές του ανησυχίες και ασπάζόμενος τον ορθό λόγο θα αναζητήσει τις αιτίες που γεννούν την κοινωνική ανισότητα και τους τρόπους που θα οδηγήσουν στην «καθολική ευδαιμονία». Αρνούμενος κάθε αυθεντία, θα προκρίνει το σταδιακό πέρασμα μέσω της πειθούς των αυτοσυναισθανόμενων και αυτοελεγχόμενων και αυτενεργούντων ανθρώπων σε ακρατικές (κοινοτικές) μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Το κυριότερο βιβλίο του Έρευνα πάνω στην Πολιτική Δικαιοσύνη και η Επίδρασή της στη Γενική Αρετή και Ευτυχία, που εκδόθηκε στη χώρα του το Φεβρουάριο του 1793, παρά το γεγονός της μη ευρείας κοινωνικής αποδοχής του, θα επηρεάσει με το «συνετό αντικυβερνητισμό» του όλους τους κατοπινούς ελευθεριακούς «ουτοπικούς» στοχαστές και θα θέσει τις βάσεις για τη συγκρότηση των πολυποίκιλων ελευθεριακών θεωρήσεων του επόμενου αιώνα. Στην Ελλάδα ένα πολύ μικρό απόσπασμά του είχε δημοσιεύσει η πατρινή αναρχική εφημερίδα *Επί τα Πρόσω* στο φύλλο 4 (17) στα τέλη του προπερασμένου αιώνα (21.4.1896) υπό τον τίτλο «Σοσιαλιστικός Άνταγωνισμός», απ' όπου και η περιγραφή απονομής δικαιοσύνης από τους ιθύνοντες των καιρών του: «Η μάστιξ, ο πέλεκυς, ή άγχόνη, ή λαιμητόμος, τὸ δεσμοκτήριον, αἱ ἀλύσεις καὶ οἱ στρεβλωτικοὶ τροχοὶ εἶναι αἱ μέθοδοι αἱ πλέον ἐγκεκριμένοι σήμερον, ὅπως ἐπιβάλλωμεν τὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ν' ἀποτυώσωμεν εἰς τὸν νοῦν των τὰ μαθήματα τοῦ δικαίου!! Ἐκατοντάδες θυμάτων

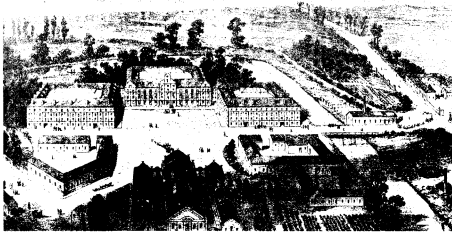

θυσιάζονται κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ θετικοῦ νόμου καὶ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ». || Βλ. επ. Γουδίστονκραφτ Μέρν, Ὅσων Ρόμπερτ, Σέλεϊ Πέρασ.

Γκουτέν, Ζαν Μπαπτίστ Αντρέ [Godin, Jean Baptiste Andre] (εκλ. συγγ.) Γάλλος βιομήχανος (1817-1888) φουριερικών αντιλήψεων και συγγραφέας. Ίδρυτής το 1856 της Οικογενειακής Κοινότητας της Γκιζ [La Familistère de Guise], μιας συμβιωτικής παραγωγικής και καταναλωτικής κολεκτίβας στα πρότυπα των φαλανστηρίων. Δήμαρχος το 1870 και βουλευτής το 1871. Το μετριοπαθές κοινωνικό του όραμα πε-

ριέγραψε στα βιβλία του *Κοινωνικές Λύσεις* (1871), *Η Εθνική Αλληλεγγύη κατά της Αθλιότητας* (1883) κ.ά. || Βλ. επ. *φαλανστήρια, Φουριέ Σαρλ*.

LE FAMILISTÈRE OU PALAIS SOCIAL

Γκόρι, Πιέτρο [Gori, Pietro] (αναρχ.) Ένας πολυτάλαντος, υπερδραστήριος και κοσμογάπητος ιταλός αναρχικός, ο «ποιητής της αναρχίας». Στο σύντομο και μοιρικό βίο του (1865-1911), που μοίρασε λόγω διώξεων στη χώρα του, στην Αγγλία, στις ΗΠΑ και στην Αργεντινή, υπήρξε δικηγόρος (υπερασπιστής ανάμεσα σε πολλούς και του Μαλατέστα), εκδότης στο Μπουένος Άιρες της *Σύγχρονης Εγκληματολογίας* [Criminologia Moderna], συνεκδότης με τον Λουίτζι Φάμπρι στη Ρώμη του περιοδικού *Η Σκέψη* [Il Pensiero], αρθρογράφος, θεατρικός συγγραφέας («Εντιμος Κόσμος», «Ιδανικό», «Πρωτομαγιά») και σπουδαίος μερικών πολυτραγουδισμένων στο μεταίχμιο δύο αιώνων (του 19ου και του 20ού) ασμάτων: «Αντίο στο Λουγκάνο» [«Addio a Lugano»], «Δημοτικά Τραγούδια της εξορίας» [«Stornelli d'esilio»] «Μπαλάντα για τον Σάντε Τζερόνιμο Καζέριο» [«Ballatta per Sante Caserio»] κ.ά. || Βλ. επ. *Καζέριο Σάντε Τζερόνιμο, Φάμπρι Λουίτζι*.

Γκοτιέ, Εμιλ Ζαν-Μαρλ [Gautier, Émile Jean-Marie] (αναρχ.) Γάλλος αναρχο-κομμουνιστής, δημοσιογράφος και διαπρεπής νομικός, ο εμπνευστής, στην ομώνυμη

νυμη προσούρα του, του όρου «κοινωνικός δαρβινισμός». Γεννημένος το 1853, έγινε γνωστός από την εμπλοκή του στα γεγονότα του 1882 στη Λιόν. Το 1883, στην περίφημη δίκη των 64 που ακολούθησε τα γεγονότα, καταδικάστηκε σε πέντε χρόνια φυλάκιση, όπως και ο Κραπότκιν και αμνηστεύτηκε υπό προϋποθέσεις το 1885. Υπήρξε αρθρογράφος της *Εξέγερσης* [*La Révolte*] του Ζαν Γκραβ και μετά την αποφυλάκισή του -έχοντας πια απομακρυνθεί από τον αναρ-

χισμό, χωρίς ωστόσο ποτέ να καταφερθεί εναντίον των καλών του συντρόφων-συνεργάτης αρκετών εφημερίδων με το όνομά του ή ψευδωνύμους ως Ραούλ Λισέ.

Γκούντμαν, Πολ [Goodman, Paul] (αναρχ.) Αμερικανός ελευθεριακός, λόγιος, πολυγραφότατος συγγραφέας και μάχιμος υπερασπιστής των δικαιωμάτων των «αιρετικών» περί τα ερωτικά και των αντιρρησιών περί τα στρατοκρατικά. Από τους ελάχιστους διανοούμενους που αντελήφθησαν και επισήμαναν έγκαιρα τις ιδιαίτερες κοινωνικές και κυριαρχικές σχέσεις που γεννούν οι σύγχρονες μητροπόλεις και το «κενό του τεχνολογικού παραδείσιου» (κατά την έκφραση ενός άλλου ελευθεριακού, του Χέρμπερντ Ριντ), πράγμα που του επέτρεψε να κατανοήσει τον Ιούλιο του 1968 ότι «μια εντελώς διαφορετική φιλοσοφία υπάρχει από κάτω,

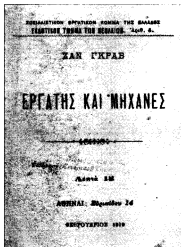
ο αναρχισμός» («*Η Μαύρη Σημαία του Αναρχισμού*», *New York Times Magazine*, 14.7.1968). Όταν άλλοι πίσω από τα εξεγερσιακά τεκταινόμενα των καιρών έβλεπαν με τα κομματικά τους ματογυάλια, οι μεν «αγκιτάτορες κομμουνιστές» και οι δε «αστούς ρεβιζιονιστές». Ο Γκούντμαν, που κατά την *Σούζαν Σόνταχ* διέθετε πέραν των άλλων «ένα ισχυρό αίσθημα για το τι σημαίνει η ανθρώπινη ζωή, μια ευαισθησία κι ένα εύρος ηθικού πάθους», πέθανε το 1972 στα 61 του χρόνια, αφήνοντας ως παρακαταθήκη στα σύγχρονα αντιπαιδαγωγικά κινήματα γύρω στα τριάντα συγγράμματα από τα οποία στα ελληνικά έχουν κυκλοφορήσει η *Κριτική της Κατεστημένης Παιδείας*, *Υποχρεωτική Δυσεκπαίδευση* (εκδ. Καστανιώτη) και ο *Εκπαιδευτικός Ζουρλομανδύας* (Αυτόνομες Εκδόσεις, 1982) ενώ παραμένει αμετάφραστο ένα από τα πρώιμα έργα του (1960) και λογιζόμενο ως το καλύτερό του, υπό τον τίτλο *Μεγαλώνοντας Παράλογα*.

Γκραβ, Ζαν [Grave, Jean] (αναρχ.) Γάλλος αναρχοκομμουνιστής, συγγραφέας και εκδότης. Ο αποκαλούμενος στους παρισινούς ελευθεριακούς κύκλους «παπας της οδού Μουφτάρ» κυρίως για την ανελαστικότητα των κοινωνικών του πεποιθήσε-

ων. Εργατικής καταγωγής, γεννήθηκε το 1854 στο Πιντε-Ντομ της Οβέρνης. Εξάσκησε για μια περίοδο τις τέχνες του παπουστή και του τυπογράφου, αυτομορφώθηκε και βρέθηκε από νωρίς στα αναρχικά «χαρακώματα» της πρωτεύουσας. Στα τέλη του 1883 μετά από πρόταση της Σοφίας Κραπότκινα και του Ελιζέ Ρεκλί (που τον κάλυπτε και οικονομικά), θα αναλάβει στη Γενεύη τη διεύθυνση της αναρχοκομμουνιστικής εφημερίδας *Ο Εξεγερμένος* [*Le Révolte*]. Δύο χρόνια αργότερα θα μεταφέρει την

έδρα της στο Παρίσι κοντά στην οδό Μουφτάρ, όπου και θα εγκαταστήσει το «στρατηγείο» του και το 1886 θα την μετονομάσει σε *Εξέγερση* [*La Révolte*]. Το 1894 στην περίφημη «Δίκη των Τριάντα» ο Γκραβ (όπως και οι περισσότεροι αναρχικοί συγκατηγορούμενοί του) θα αθωωθεί, αλλά θα αναγκασθεί να αναστείλει την έκδοση της εφημερίδας. Θα επιστρέψει στο εκδοτικό προσκήνιο το 1895 με τους *Νέους Καιρούς* [*Les Temps Nouveaux*] από τις στήλες των οποίων θα ασκήσει έντονη έως απαξιωτική κριτική στους αναρχοιλεγκαλιστές απαλλοτριωτές και θα συμμετάσχει σε αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα και εργατικά συνέδρια. Στις δεκαετίες της έντονης κοινωνικής παρουσίας του θα γράψει μια πληθώρα άρθρων και αρκετά βιβλία. Ανάμεσά τους *Η Θνήσκουσα Κοινωνία και η Αναρχία* (για το οποίο οδηγήθηκε στα δικαστήρια το 1894) και το αυτοβιογραφικό *Σαράντα Χρόνια Αναρχικής Προπαγάνδας*. Το ελληνικό αναγνωστικό κοινό είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τις απόψεις του από τα τέλη του 19ου αιώνα –όταν άρθρα του δημοσιεύτηκαν σε κοινωνιστικά έντυπα της εποχής (*Σοσιαλιστής*, *Επί τα Πρόσω*, *Νέον Φως*, *Ο Κοινωνισμός*) και εκδόθηκε το βιβλίο του *Η Κοινωνία την Ήπαύριον της Ήπαναστάσεως* (το 1898 από την πατρινή Αναρχική Βιβλιοθήκη)– και στις αρχές του 20ού, το 1911, όταν θα κυκλοφορήσει το βιβλίο *Έργατης και Μηχανές* σε μετάφραση του συνεργάτη της εβδομαδιαίας εφημερίδας *Ο Κοινωνισμός Σπύρου Φραγκόπουλου*. Πέθανε το 1939. || Βλ. επ. *αναρχοκομμουνισμός*, *Ρεβόλτ*, *Τίμις Νουβό*.

Γκρανζουά, Ζιλ [Grandjean, Jules] (αναρχ.) Γεννημένος στη Γαλλία το 1875, ο αναρχικός Γκρανζουά υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους «στρατευμένους» οικονομολόγους των αρχών του 20ού αιώνα. Κατά την πιο γόνιμη περίοδο της ζωής του (1900-1912), αλλά και της αναρχοσυνδικαλιστικής δραστηριότητας στη Γαλ-

λία, σχέδιά του, γελοιογραφίες, αφίσες, δημοσίευσαν τα σπουδαιότερα αναρχικά έντυπα της εποχής (*Les Temps Nouveaux*, *La Voix du Peuple*, *La Guerre Sociale*, *L'Assiette au Beurre*) και χρησιμοποίησε ποικιλοτρόπως η Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας (CGT). Το 1912 υπό την απειλή της ειρκτής θα εγκαταλείψει τη χώρα του, για να επιστρέψει νουνεχής μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οπότε και θα προσχωρήσει στο εγχώριο κομμουνιστικό κόμμα. Η κομματική του ζωή ωστόσο υπήρξε σύντομη. Με αφορμή μια διακήρυξη που συνυπέγραψε λίγα χρόνια αργότερα με το γνωστό λογοτέχνη Παναίτι Ιστράτι και η οποία κρίθηκε αντισοβιετική, θα αποπεμφθεί. Ο θάνατος θα τον βρει σε βαθιά γεράματα στη Νάντη το 1968, τη χρονιά που επανέκαμπε στο ιστορικό προσκήνιο το ελευθεριακό κίνημα τόσο στη χώρα του όσο και σε πολλές μητροπόλεις της υφθλιού.

la greve
Σ. ΚΛΑΚΟ
ΠΑΡΙΣΙΝ
g. 1907/1908

Ζιλ Γκρανζουά: «Η απεργία».

Γκρανιόλα (λογ.) Λογοτεχνικός ήρωας. Ένας αναρχικός αντάρτης στη φασιστοκρατούμενη Ιταλία, ένα από τα λίγα «φανταστικά» πρόσωπα που στοιχειώνουν με τη δράση τους την παιδική ηλικία του εν πολλοίς αυτοβιογραφούμενου Ουμπέρτο Εχο στο μυθιστόρημά του *Η Μυστηριώδης Φλόγα της Βασίλισσας Λοάνα*: «Παρατήρησα ότι ο Γκρανιόλα είχε πάντα κρεμασμένο στο λαιμό του, κάτω απ' το πουκάμισο, ένα μακρύ δερμάτινο σακουλάκι. “Τι είναι, Γκρανιόλα;” “Ένα νυστέρι”. “Σπούδαζες γιατρός;” “Φιλολογία σπούδαζα. Το νυστέρι μού το χάρισε ο

γιατρός του συντάγματός μου στην Ελλάδα, λίγο πριν πεθάνει. (...) Κι εγώ το κουβαλάω πάντα πάνω μου". "Γιατί;" "Γιατί είμαι δειλός. Με όλα αυτά που κάνω και ξέρω, αν με πιάσουν μια μέρα τα Ες Ες ή οι Μαύρες Ταξιαρχίες, θα με βασανίσουν. Και αν με βασανίσουν, εγώ θα μιλήσω, γιατί τον φοβάμαι τον πόνο. Και θα στείλω στο θάνατο τους συντρόφους μου. Αν λοιπόν με πιάσουν, θα κόψω το λαρύγγι μου με το νυστέρι. Δεν πονάει, κρατάει μόνο μια στιγμή, χρακ. Κι έτσι θα τη φέρω σε όλους: στους φασίστες, επειδή δεν θα μάθουν τίποτα, στους παπάδες, επειδή αυτοκτονώ και είναι αμαρτία, και στο Θεό, επειδή πεθαίνω όποτε θέλω εγώ και όχι όποτε αποφασίζει αυτός» (Έχο, Ο., *Η Μυστηριώδης Φλόγα της Βασίλισσας Λοάνα*, σ. 460-61).

Γκριρ, Ζερμέν [Greer, Germaine] (εκλ. συγγ.) Αυστραλή μαχητική αναρχοφεμινίστρια, φιλόλογος και συγγραφέας (*Σέξπιρ, Το Αγόρι*) μεταξύ άλλων και του περιφημού *Η Γυναίκα Ευνούχος*. Γεννήθηκε το 1939 στη Μελβούρνη, σπούδασε Αγγλική και Γαλλική Φιλολογία, λογοτεχνία και δίδαξε για χρόνια τα αντικείμενα των σπουδών της σε πανεπιστήμια της Αυστραλίας, της Ευρώπης και των ΗΠΑ, αλλά και τη σεξουαλική απελευθέρωση και διάφορες τεχνικές της πρόκλησης στην πράξη. Το τελευταίο κατόρθωμά της υπήρξε ο επ' αμοιβή αυτοεγκλεισμός της στο αγγλικό τηλεοπτικό σπίτι του «Μεγάλου Αδερφού» για διασημότητες με σκοπό να το διαλύσει, κάτι που κατάφερε σε πέντε ημέρες, για να εισπράξει από τους συντηρητικούς τον τίτλο της «μέγαιρας» και από τους προοδευτικούς της «ξεπουλημένης».

Γκριφιουέλ, Βικτόρ [Griffuelhes, Victor] (αναρχ.) Γάλλος ακτιβιστής και συγγραφέας, πρώην μπλανκιστής και αργότερα ένας από τους εισηγητές του αναρχοσυνδικαλισμού. Γεννήθηκε το 1874, διατέλεσε γραμματέας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργασίας (CGT) της Γαλλίας από το 1902 μέχρι το 1909 και κυκλοφόρησε μέχρι το θάνατό του, το 1922, αρκετά βιβλία. Ανάμεσά τους *Η Συνδικαλιστική Δράση* (1907) και *Οι Σκοποί της Ταξικής μας Πάλης*.

Γκρόθεντακ, Αλεξάντερ [Grothendieck, Alexander] (εκλ. συγγ.) Γερμανορώσος εβραϊκής καταγωγής, από τους σημαντικότερους μαθηματικούς του 20ού αιώνα. Γεννήθηκε στο Βερολίνο το Μάρτιο του 1928 και έζησε με τους αναρχικούς γονείς του, τον Αλεξάντρ Σαπίρα και την Χένκα Γκρόθεντακ, μέχρι τα έξι του, καθώς το 1934 θα

τον παραδώσουν σε ανάδοχη οικογένεια του Αμβούργου, για να αναχωρήσουν από τη ναζιστοκρατούμενη χώρα ως πολιτικοί φυγάδες, αρχικά για το Παρίσι και αργότερα για την Ισπανία, όπου θα συμβάλλουν στα 1932-33 στην κοινωνική ζύμωση. Ο Γκρόβεντικ, που δεν θα ξαναδεί έκτοτε τον πατέρα του, θα ακολουθήσει μετά το τέλος του πολέμου με την παρότρυνση και την αρωγή της μητέρας του τη κλίση του στα μαθηματικά. Αφού τελειώσει το Πανεπιστήμιο του Μονπελιέ και «ηγηθεί» άτυπα για

κάποια χρόνια του περίφημου κύκλου των μαθηματικών εγκεφάλων που υπέγραφαν συλλογικά ως Μπουρμπακί, θα αρχίσει να αποστασιοποιείται από το επιστημονικό κατεστημένο. Ο Μάης του 1968 θα αφυπνίσει τον εν υπνώσει αναρχικό και σύμφωνα με τον Πιερ Καρτιέ, που τον γνώριζε σε βάθος, «η αναρχική του πλευρά του ασκούσε μεγάλη έλξη και τον ανάγκασε να ομολογήσει πως είχε σταματήσει να είναι απόβλητος και είχε γίνει ένας πανεπιστημιακός γραφειοκράτης» (Άξελ, Α., *Ο Καλλιτέχνης και ο Μαθηματικός*, σ. 211-212). Ο Καρτιέ θα βρει αναλογίες στην πορεία του διάσημου πλέον μαθηματικού και στην εξέλιξη της Σιμόν Βέλ, κρίνοντας ότι «ο πολιτικός αναρχισμός» άρχισε «να λαμβάνει όλο και πιο θρησκευτικό τόνο μέσα του» (ό.π., σ. 212), καθώς μετά από ένα φεγγάρι μαχητικού και κυριολεκτικά επεισοδιακού ακτιβισμού θα στραφεί σε οικοβουδιστικές θεωρήσεις. Τελικά, μετά την ολιγόχρονη επιστροφή του στην πανεπιστημιακή κοινότητα του Μονπελιέ, το 1988 ο Γκρόβεντικ με μια επικριτική επιστολή του θα αρνηθεί για λόγους αρχής το βραβείο Crafoord και θα διαρρήξει οριστικά τους δεσμούς του με το παρελθόν. Από το 1991 θα εξαφανιστεί, αφήνοντας τους πρώην συναδέλφους του να διερευνούν αν ζει σαν ερημίτης στη Νότια Γαλλία ή αν ξεφαντώνει κάπου στην Ανδόρα. || Βλ. επ. **Σαπίρα Αλεξάντρ**.

Γκρούπο Ζ [Gruppo Z] (μουσ.) Ιταλική μουσική κολεκτίβα. Ανάμεσα στα τραγούδια της και η «Μπαλάντα για τον αναρχικό Πινέλι», απ' όπου ένα στιχουργικό δείγμα ελευθεριακού... ρεαλισμού: «Πρόσεχε τι λες, Ptnelli! / Αυτό το δωμάτιο γέμισε κιόλας χαπνούς. / Αν επιμένεις, ανοίγουμε το παράθυρο. / Απ' τον τέταρτο όροφο είναι δύσκολο να γλυτώσεις... / Υπάρχει ένας φράχτης (στο νεκροταφείο) και τρεις χιλιάδες σύντροφοι. / Σφίγγαμε τις σημαίες μας. / Εκείνο το βράδυ τ' ορκιστήκαμε. / Αυτή η ιστορία, οπωσδήποτε, δεν θα τελειώσει έτσι!» (*Ο Αναρχικός*, 15.1.1993, φ. 68, σ. 5). || Βλ. επ. **Πινέλι Τζουζέπε**.

γνωστοί-άγνωστοι (κρατ. κατ.) Υποβολιμαίος χαρακτηρισμός των αναρχικών, ανάλογος των όρων «προβοκάτορες» και «κουκουλοφόροι». Τον επινόησαν και τον επέβαλαν οι «γνωστοί - γνωστοί» δημοσιογράφοι πασιγνωστων συγκροτημάτων

τύπου «της αριστεράς και της προόδου» – αφού της δεξιάς δεν φημίζονται για την εφευρετικότητά τους και περιορίζονται στα κλασικά: αλήτες, ρεμάλια, καθάρματα, αναρχοάπλυτοι και άλλα. Ο όρος κατασκευάστηκε προκειμένου να σπείρουν τη σύγχυση σε ό,τι αφορά την αναρχική δραστηριότητα και να δημιουργήσουν το βολικό μύθο των δήθεν ασύλληπτων και εσαεί ατιμώρητων κοινωνικών ταραξιών. Οι εκατοντάδες συλλήψεις και οι δεκάδες βαριές καταδικές αναρχικών με ονοματεπώνυμο από την απόσυρση της Χούντας και μετά δεν πτοούν βέβαια ούτε τους επαγγελματίες ψευδογράφους, αλλά ούτε και τη συνωμοσιολάγνα αριστερά, ορθόδοξη, παλαισημερολογίτικη, νεωτερική, σχισματική και «επαναστατική», η οποία υιοθετεί κατά καιρούς και κατά τη βολή της το συγκεκριμένο όρο, κυρίως όταν σέρνεται ασημαίνοντας πίσω από ανεξέλεγκτα κοινωνικά τεχαινόμενα. || Βλ. επ. «Αλήτες, ρουφιάνοι, δημοσιογράφοι», κουκουλοφόροι.

Στις αρχές του 20ού αιώνα οι δημοσιογράφοι είχαν τουλάχιστον πλουσιότερο λεξιλόγιο, όπως ο και λογοτέχνης Ιωάννης Κονδυλάκης που υπέγραφε το συγκεκριμένο χρονογράφημα (Εμπρός, 29.5.1906, σ. 1) ως Ιωάννης Ακτίμων.

Γουινστάνλεϊ, Τζέραρντ [Winstanley, Gerrard] (εκλ. συγγ.) Άγγλος ουτοπιστής, αιρετικός χριστιανός, αγροτικός ηγέτης και πρόδρομος των ελευθεριακών. Γεννήθηκε το 1609 και πέθανε το 1676. Το πιο σημαντικό του γραπτό με τον τίτλο *Ο Νέος Νόμος της Αρετής*, όπου έθετε στο κοινωνικό εδώλιο εξουσία και δικαιοκτησία ως υπαίτιες του εγγλέζικου και της γενικευμένης διαφθοράς, ήρθε το 1649 να «νομιμοποιήσει» τις προηγηθείσες στα χρόνια του εμφυλίου (1642-46) καταλήψεις γης από τους Σκαφτιάδες. Να δώσει δηλαδή ένα υποτυπώδες ελευθεριακό κοινοτιστικό υπόβαθρο σ' αυτές και σε μια νέα ολιγόμηνη υπό την καθοδήγησή του κατάληψη αγροκτημάτων στη Νότια Αγγλία, που ποτίστηκαν γρήγορα με το αίμα των τολμητών αγροτών. Μετά την καταστολή του κινήματος των Σκαφτιάδων θα εκδώσει το συντηρητικότερο κατά

Γουόλστονκραφτ, Μέρι

τι *Ο Νόμος της Ελευθερίας* σε μια Διακήρυξη και δύο χρόνια αργότερα απογοητευμένος θα προχωρήσει στους Κουάκερους. Τη ζωή του και την κοινοτιστική απόπειρα των Σκαφτιάδων θα αναπλάσουν κινηματογραφικά το 1975 με τρόπο πειστικό στην ταινία τους «Γουιστάνλεϊ» [*«Winstanley»*] οι Κέβιν Μπράουνλο και Άντριου Μόλο. || Βλ. επ. *Σκαφτιάδες, Φαφλατιάδες*.

Γουόλστονκραφτ, Μέρι [Wollstonecraft, Mary] (εκλ. συγγ.) Αγγλίδα καθηγήτρια, επιμελήτρια, μεταφράστρια κειμένων και συγγραφέας που θα θεωρηθεί ως μία εκ των προδρόμων του αναρχοφεμινισμού χάρη στο φυλλάδιό της *Μια Υπεράσπιση των Γυναικείων Δικαιωμάτων*. Γεννήθηκε ασήτη το 1759 στο Σπίταφιλντς, εργάστηκε στη χώρα της, στην Ιρλανδία και στη Γαλλία, κατακτώντας την οικονομική και όχι μόνο ανεξαρτησία της από τα είκοσι χρόνια της και πέθανε νεότερα την 1η Σεπτεμβρίου του 1797

στο Λονδίνο. «Έφυγε» από επιλόχειο πυρετό, έχοντας φέρει στον κόσμο μια ημέρα νωρίτερα την κόρη της Μέρι Σέλεϊ (τη δημιουργό του Φρανκενστάιν), καρπό μιας ουσιαστικής σχέσης και ενός δεύτερου γάμου της με το φιλόσοφο Ουίλιαμ Γκόντγουιν, το γνωστό πατέρα και των αντικρατικών ιδεών. || Βλ. επ. *αναρχοφεμινισμός, Γκόντγουιν Ουίλιαμ, Σέλεϊ Πέρον*.

Γουόρεν, Τζοσία [Warren, Josiah] (αναρχ.) Αμερικανός ελευθεριακός ιντιβιντουαλιστής, εκδότης, συγγραφέας, εφευρέτης και ιδιότυπος επιχειρηματίας. Ο Γουόρεν γεννήθηκε στη Βοστώνη το 1798 και πέθανε το 1874 (κατά τον Νετλάου το 1879). Πεισισμένος για το ορθό των εγωιστικών του πεποιθήσεων, κατέληξε σε μια εντελώς ακραία αναρχοατομικιστική θεώρηση των πραγμάτων, δύο σχεδόν δεκαετίες πριν την έκδοση στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού του βιβλίου του Στάρνερ *Ο Μοναδικός και η Ιδιοκτησία* του. Την αφορμή της μεταστροφής του κοινωνικού Γουόρεν κάποιοι θα αποδώσουν στη χρεοκοπία του

κοινοβιακού εγχειρήματος της Νέας Αρμονίας στο οποίο συμμετείχε το 1825 και άλλοι στο ακοινώνητο ταμπεραμέντο του. Το σίγουρο είναι ότι δύο χρόνια μετά την τραυματική του αυτή εμπειρία, θα επιχειρήσει να υλοποιήσει το ατομικό του όραμα στο Σινισινάτι με το Κατάστημα Χρόνου [Time Store], το οποίο κατά παγκόσμια πρωτοτυπία αγόραζε και πουλούσε τα προϊόντα του σε τιμές ανάλογες του χρόνου εργασίας που αναλώθηκε για την παραγωγή τους. Τις ιδιόμορφες αντικρατικές του απόψεις για τα οικονομικά και τις τεχνικές αποτίμησής του χρόνου,

που είχαν μια κάποια απήχηση και πέραν της αμερικανικής επικράτειας (ιδιαίτερα στην Αγγλία), ο Γουόρεν ανέπτυξε στην εφημερίδα του *Ο Ειρηνικός Επαναστάτης* [*The Peaceful Revolutionist*] (1833), σε δεκάδες επιστολές στις συνεργαζόμενες και μη κοοπερατίβες και στα βιβλία του *Ισότιμο Εμπόριο και Πρακτικές Λεπτομέρειες του Ισοτίμου Εμπορίου*.

Κουπόνι ωριαίας εργασιακής αποτίμησης.

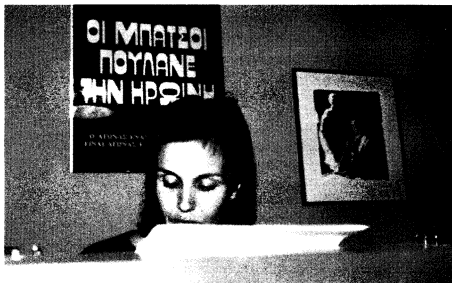
Γρηγορόπουλος, Αλέξανδρος (αναρχ.) Ένα δεκαεξάχρονο, ανήσυχο, όπως θα όφειλαν όλα, «γελαστό παιδί». Η εν ψυχρώ εκτέλεσή του «ένα Σαββάτο βράδυ» στα Εξάρχεια στις 6 Δεκεμβρίου του 2008 από τον ειδικό φρουρό Επαμεινώνδα Κορκονέα πυροδότησε τις «ανεξέλεγκτες καταστάσεις» που καταγράφηκαν ήδη στην κοινωνική ιστορία σαν τα Δεκεμβριανά του 21ου αιώνα, καθώς οι αντιδράσεις σε τίποτα δεν θύμιζαν αυτές που περιγράφει στους γνωστούς πικρούς στίχους που έγραψε για κάποιον αδικοχαμένο μιας άλλης εποχής ο Μανόλης Αναγνωστάκης, τους οποίους παραταύτα στη μνήμη του Αλέξανδρου αφιερώνουμε: «Νεκρός κειτόνταν μες στο δρόμο, / βαθιά, βαθιά στην πλάτη το μαχαίρι. / Κανείς δεν άπλωσε το χέρι, / κανείς δεν πάτησε το νόμο. // (...) Κλείσαν τα μαγαζιά οι γειτόνοι / και τα μαζέψαν μάνι-μάνι / σκορπίσαν όλο απ' το σεργιάνι. / Άλλωστε πήρε να νυχτώνει. // (...) Στου φαναριού το φως γυάλιζε / το κάθετο γυμνό λεπίδι / αδιάφορο πελώριο φίδι / το τραμ περνά και κουδουνίζει, και κουδουνίζει. // Και περνούσαν και περνούσαν τα τραμ, / ταράμ ταμ ταμ, ταράμ ταμ ταμ». («Και Περνούσαν τα Τραμ», στο LP: Μίκης Θεοδωράκης Μ., Αναγνωστάκης Μ., «Μπαλλάντες»). || Βλ. επ. **Δεκεμβριανά 2008**.

Γώγου, Κατερίνα (αναρχ.) Ηθοποιός του παλιού ελληνικού ανεμά («Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο», «Άπονη ζωή», «Δεσποινίς διευθυντής», «Η δε γυνή να φοβείται τον άντρα», «Τι έκανε στον πόλεμο Θανάση» κ.ά.), του νέου («Το βαρύ

Γώγου, Κατερίνα

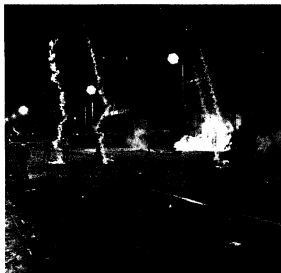
πεπόνι», «Παραγγελιά», «Όστρια») και «ηρωίδα» της ελευθεριάζουσας underground σκηνής των Εξαρχείων ως ποιήτρια και ακτιβίστρια. Η Κατερίνα Γώγου, που γεννήθηκε στην Αθήνα την 1η Ιουνίου 1940, πρωτοεμφανίστηκε στο ποιητικό πάλλο με τη συλλογή *Τρία Κλικ Αριστερά* (1978) και συνέχισε με το *Ιδιώνυμο* (1980), το *Σύλινο Παλτό* (1982) τους *Απόντες* (1986), το *Μήνα των Παγωμένων Σταφυλιών* (1988), το *Νόστο* (1990). Μετά το θάνατό της, στις 3 Οκτωβρίου 1993 από υπερβολική δόση αλκοόλ και χαπιών, κυκλοφόρησε το *Με Λένε Οδύσεια* (2002). Είχε προλάβει σε ένα ποίημά της εκτός συλλογών να δηλώσει: «Υπερασπίζομαι την Αναρχία». || Βλ. επ. «Υπερασπίζομαι την Αναρχία».

Η Κατερίνα Γώγου με φόντο μια περίφημη αναρχική αφίσα (φωτ. Γιώργος Κορδέλλας, από το βιβλίο της Αγάπης - Βιργινίας Σπυράτου: *Κατερίνα Γώγου - Έρωτας θανάτου*, εκδ. Βιβλιοπέλαγος).

Δαιμονισμένοι, οι (λογ.) Αριστουργηματική ψυχογραφική μυθιστορία από έναν τέως «δαιμονισμένο» Δεκεμβριστή και κατοπινό χριστιανό πανσλαβιστή, τον Φιόντορ Μιχάιλοβιτς Ντοστογιέβσκι [Фёдор Михайлович Достоевский] που θεωρούσε εν έτει 1870 ότι «οι μηδενιστές και οι δυτικιστές χρειάζονται ένα γερό μαстіγωμα». Τους εμπνεύστηκε από τις δραστηριότητες του κύκλου του Νετσάγιεβ και το πραγματικό γεγονός της δολοφονίας του συντρόφου τους, φοιτητή Ιβάνοβ, από το χέρι του ίδιου του «Βαρόνου», δηλαδή του Νετσάγιεβ, με το ανυπόστατο αιτιολογικό ότι υπήρξε συνεργάτης της τσαρικής αστυνομίας. Πρωτοδημοσιεύτηκαν σε συνέχειες το 1871 στο περιοδικό *Ρώσος Αγγελιαφόρος*. || Βλ. επ. **μηδενισμός (ρωσικός), μηδενιστές, Νετσάγιεβ Σεργκέι Γκιενάναιεβιτς**.

Διάττοντες δακρυγόνοι κάλυκες μια λαμπερή νύχτα του 1992 στη διάρκεια των λεγόμενων μαθητικών. Ένας από αυτούς τους κάλυκες ευθύνεται για την πυρκαγιά στο κατάστημα «Κάπα Μαρούσης» που προκάλεσε τον ατιμώρητο θάνατο πέντε ανθρώπων.

δακρυγόνα (κρατ. κατ.) Εφευρέθηκαν κατά μια μάλλον απίθανη εκδοχή από ευαίσθητο επιστήμονα, φίλο των σωμάτων ασφαλείας, που έκρινε πως η χρήση τους

Δανία

ήταν ο μοναδικός ενδεδειγμένος τρόπος για να διακρίζον από συγκίνηση στη θέα των αστυνομικών οργάνων και να κλαίει γοερά «για το τομάρι ενός μπάτσου» σε αιματηρές διαδηλώσεις οι αναρχικοί και άλλοι χοντρόπετσοι ταραξίες. Τα καλούμενα, για την οφθαλμοφανή τους δράση, δακρυγόνα με τα οποία βομβαρδίζονται κυριολεκτικά και για «αναρχικού πύρην» οι διαδηλωτές, επιπεριέχουν ωστόσο την επικίνδυνη χημική ουσία CS –που παρασκευάσαν οι Βρετανοί Κόρσον και Στόκτον το 1928– η οποία σε υπερβολική δόση μπορεί να επιφέρει ακόμα και το θάνατο. «Σε υψηλά επίπεδα έκθεσης, τοξικολογικές μελέτες σχετικές με την εισπνοή δείχνουν ότι το CS μπορεί να προκαλέσει χημική πνευμονία και θανατηφόρο πνευμονικό οίδημα (τα θύματα πεθαίνουν πνιγμένα στα ίδια τους τα πνευμονικά υγρά). Η έκθεση στο CS μπορεί επίσης να οδηγήσει σε δυσλειτουργία των αεροφόρων οδών. Μελέτες στοματικής τοξικολογίας επισημαίνουν την ευκολία με την οποία το CS προκαλεί σοβαρή διατηρητική γαστρεντερίτιδα. Το CS είναι ένα πρωτοπαθές ερεθιστικό του δέρματος και κάποια άτομα μπορούν να αναπτύξουν δερματίτιδα εξ επαφής ακόμη και μετά από μια φαινομενικά μη προβληματική αρχική έκθεση, ενώ αρκετές ώρες αργότερα μπορεί να προκύψει σοβαρό φουσκάλιασμα. Έκθεση ακόμη και σε χαμηλή συγκέντρωση CS ανεβάζει την πίεση της κυκλοφορίας και υπάρχει ιδιαίτερος κίνδυνος βλάβης στην υγεία οποιουδήποτε είναι άνω των 30 ετών, βρίσκεται σε υπερένταση ή έχει μη εντοπισμένο ανεύρυσμα. Σε υψηλότερα επίπεδα, το CS έχει συσχετιστεί με καρδιακή ανεπάρκεια, ζημιά στο συκώτι και θάνατο. CS από βομβίδες έχει επίσης προκαλέσει οξέα μαζικά χημικά εγκαύματα. Εργαστηριακά πειράματα έχουν δείξει ότι το CS προκαλεί διατάραξη των χρωμοσωμάτων (clastrogenic) και γενετική μετάλλαξη (mutagenic). Άλλες έρευνες έχουν δείξει ότι το CS προκαλεί αύξηση του αριθμού των ανώμαλων χρωμοσωμάτων. Οι κίνδυνοι σωρευτικής έκθεσης αυξάνονται εξαιτίας του εθισμού στο CS. Μια στρατιωτική μελέτη για τις δυνατότητες καρκινογένεσης από το CS δεν κατέληξε πουθενά, παρατήρησε όμως ότι η παρατεταμένη έκθεση σε πολύ χαμηλή συγκέντρωση CS είναι περισσότερο ανησυχητική και θα πρέπει να μελετηθεί περαιτέρω» («Τα Κατσαριδοχτόνα της ΕΛΑΣ», *Ελευθεροτυπία*, 1.6.2003 & <http://www.iospress.gr/ios2003/ios20030601a.htm>). || Βλ. επ. **φέκασμα διαδηλωτών**.

Δανία (κοιν. γεωγρ.) Σκανδιναβική χώρα με αρκετά σημαντικό κίνημα καταλήψεων στέγης και την «αυτόνομη ελευθεριακή ζώνη» της Χριστιάνια στην πρωτεύουσά της, την Κοπεγχάγη, αλλά αδύναμο αμιγές αναρχικό κίνημα. Μεγαλύτερη οργάνωσή της η Αναρχική Ομοσπονδία Δανίας [Anarkistisk Føderation i Danmark] που ιδρύθηκε το 1970, συμμετέχει σαν παρατηρητής στα διεθνή συνέδρια της Διεθνούς των Αναρχικών Ομοσπονδιών και στα 1987 είχε 80-100 μέλη. Στη χώρα υπάρχει ακόμη μια μικρή αναρχοσυνδικαλιστική οργάνωση συνδεδεμένη με τη Διεθνή των Αναρχοσυνδικαλιστών [Anarcho-Syndicalist Federation (ASF-IWA)] και ένα

τμήμα του Αναρχικού Μαύρου Σταυρού που εκδίδει το δελτίο *Ανάκρουση* [Reky!].
|| Βλ. επ. *Χριστιάνια*.

Δαούδογλου, Εμμανουήλ (ψευδ.) Ένα από τα πολλά ψευδώνυμα (Εκάεργος, Έκεντρος Κομήτης κ.ά.) που χρησιμοποιούσε κατά κόρον ο Πλάτων Δρακούλης, όχι τόσο για συνωμοτικούς λόγους, αλλά για να υπογράφει πέραν των πολιτικών άρθρων και τη λογοτεχνική και στιχουργική παραγωγή του. Ως Εμμανουήλ Δαούδογλου υπέγραφε το 1890 κάποια από τα άρθρα του στο *Σοσιαλιστή* του Σταύρου Καλλέργη.

Εδώ ο Πλάτων Δρακούλης
ως... Δρακούλης.

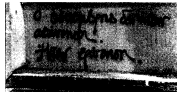
Δαούδογλου, Εμμανουήλ (λογ.) Φανταστικό πρόσωπο, ο ήρωας μιας πολιτικο-θρησκευτικής παραβολής και... alter ego του Πλάτωνα Δρακούλη. Σύμφωνα με την αφήγηση του Δρακούλη στο περιοδικό *Έρευνα* (τόμ. Ε', τ. 6, σ. 93-96, 1910), που αναδημοσιεύτηκε στην εβδομαδιαία εφημερίδα *Έρευνα* σε συνέχειες την επόμενη χρονιά (10.4.1911, φ. 13, σ. 3· 17.4.1911, φ. 14, σ. 3· 24.4.1911, φ. 15, σ. 3 & 1.5.1911, φ. 16, σ. 7), ο Εμμανουήλ Δαούδογλου, γιος Ξυλουργού, γεννήθηκε σε ένα χωριό της Σμύρνης, εγκατέλειψε τον τόπο του μετά από τη ρήξη του με τον τοπικό επίσκοπο και μετοίκησε στην Αθήνα. Εργάστηκε με τον καρδιακό του φίλο Ιωάννη σε Ξυλουργείο, ίδρυσε στη Νεάπολη ένα νυχτερινό σχολείο για να διδάξει τις χριστιανοκοινωνιστικές του ιδέες, αρρώστησε και γιατρεύτηκε χάρη στις φροντίδες της Μαρίας Πανταζή, μιας γυναίκας «ελευθερίων ηθών». Αλληλογραφούσε με τους ηγέτες της Διεθνούς στο Λονδίνο και έλαβε μέρος στην Κοιμωύνα των Παρισίων μαζί με το φίλο του και τη Μαρία Πανταζή, η οποία εκτελούσε χρέη νοσοκόμας. Μετά την εκτέλεσή της και απογοητευμένος από τα έκτροπα των κοιμωυνάρων επέστρεψε στην Αθήνα, συνέχισε να περιοδεύει και να κηρύττει, για να λινταρσιστεί τελικά στα εγκαίνια ενός πατριωτικού συλλόγου με την επωνυμία «Ρή-

γας Φεραίος», όπου κατόπιν πρόσκλησης παρευρισκόταν ως ομιλητής. Η παραβολή αυτή, που εξυπηρετούσε τις τότε θεωρητικές και πολιτικές αναζητήσεις του (και θεοσοφιστή) Πλάτωνα Δρακούλη, φαίνεται πως αντιμετωπίστηκε στον καιρό της δημοσίευσής της (1910-11) όπως της άρμοζε, ως μια διδακτική ιστορία. Έμειλε όμως μισοδιαβασμένη να παρασύρει τους ιστορικούς του ελληνικού κοινωνικού κινήματος, αρχής γενομένης από τον Κωστή Μοσκόφ, σε διάφορες υποθέσεις που έδωσαν τελικά πραγματική υπόσταση στους δύο κατά τα φαινόμενα λογοτεχνικούς ήρωες του Δρακούλη, τον Εμμανουήλ Δαούδογλου και την υποτιθέμενη σύζυγό του Μαρία Πανταζή. Έτσι, σύμφωνα με τη νέα ευφάνταστη αφήγηση που πέρασε παραλλαγμένη κατά το δοκούν στην εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία και στην μπλοκσφαιρα: «ο Εμμανουήλ Δαούδογλου, Σμυρνιός έμπορος», υπήρξε σενσιμονιστής, «συνεχιστής του έργου του Π. Σοφιανόπουλου» και «ο οργανωτής, μαζί με τον Ιταλό σοσιαλιστή Amilcate Ciripiani, μιας ομάδας Ευρωπαίων πολιτικών προσφύγων που παίρνει μέρος στην εξέγερση του 1862, σηκώνοντας δικό της οδόφραγμα μάλιστα στην γύρω από την Καπνικαρέα περιοχή». Ο Δαούδογλος «αργότερα θα γίνει μέλος της 1ης Διεθνούς – μπαίνει στους κύκλους της στην Νάπολη, όπου διαμένει τα έτη 1864-1867», θα δημιουργήσει έναν κύκλο «περιορισμένης διάρκειας» και θα σκοτωθεί «σε μια ρήξη μες στην “Δημοκρατική Λέσχη”, που έχει συγχροτήσει στην πρωτεύουσα», ενώ «η γυναίκα του Μαρία φαίνεται να είναι η μόνη Ελληνίδα που παίρνει μέρος στην Κομμούνα του Παρισιού και εκτελείται από τους Βερσαλλιέρους» (Μοσκόφ, Κ., *Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης*, σ. 152). Ο Δαούδογλος, λοιπόν, από ξυλοργός θα μετατραπεί σε έμπορο, η Νεάπολη των Εξαρχείων θα γίνει Νάπολη της Ιταλίας, ο ειρηνικός χριστιανοκοινωνιστής θα μεταβληθεί σε σενσιμονιστή και βίαιο επαναστάτη, ο αντιδραστικός σύλλογος «Ρήγας Φεραίος» σε «Δημοκρατική Λέσχη» και η παραστρατημένη Μαρία Πανταζή σε αποκατεστημένη σύζυγο. Την ιστορία του Εμμανουήλ Δαούδογλου και της Μαρίας Πανταζή ο Μοσκόφ την παραθέτει μεν με επιφύλαξη, αλλά εντελώς αλλοιωμένη και ατεκμηρίωτη και χωρίς να δημοσιοποιήσει ούτε γραμμή του επίδικου κειμένου, παραπέμποντας σε ένα ανύπαρκο φύλλο της εφημερίδας Έρευνα (13.4.1911, φ. 55, σ. 9). Το λάθος θα διανθιστεί αργότερα από μεταγενέστερους ιστορικούς με... νέα συγκλονιστικά στοιχεία. Το φανταστικό σκηνικό της δραστηριότητας του Δαούδογλου θα μείνει ως έχει, αλλά αυτός θα αναβαθμιστεί σε αναρχικό και νέα σημαίνοντα πρόσωπα, όπως ο Πλωτίνος Ροδοκανάκης, ο Μικέλης Άβλιχος μέχρι και ο Μιχαήλ Μπακούνιν, θα υπονοηθεί πως κόσμησαν με την παρουσία τους τον ταπεινό του κύκλο. Η επίσης ανύπαρκτη Μαρία Πανταζή –που σύμφωνα με την παραβολή του Δρακούλη εκτέλεστηκε το 1871 και την έθαψε στο Παρίσι ο (πεθαμένος το 1870 κατά τον Μοσκόφ) Δαούδογλος– θα προαχθεί από νοσοκόμα σε πετρολού και θα τιμηθεί το 2011 στα 140 χρόνια από την ανακήρυξη της Κομμούνας από οργάνωση της αρι-

στεράς (Μέτωπο Αλληλεγγύης και Ανατροπής) ως η μόνη ίσως Ελληνίδα που «συμμετείχε στην Α΄ Διεθνή και στο αναρχικό κίνημα, η μόνη ελληνίδα που έδωσε τη ζωή της στην μεγάλη μάχη της Κομμουνίας» και «από την κόλαση των πορνείων της Νάπολης βρέθηκε στα ουράνια της ουτοπίας των παρισινών κομμουνάρων» (<http://www.tometoro.gr/home/metoro/224-201-.html>). || Βλ. επ. «*Εμμανουήλ Δαούδουλος*».

Δαρβέρης, Τάσος (εκλ. συγγ.) Θεσσαλονικιός «εξοικειωμένος με τις αντιεξουσιαστικές ιδέες» ήδη από τα χρόνια της δικτατορίας. Μέλος της Λαϊκής Πάλης, αντιστασιακής οργάνωσης γκεβερικού προσανατολισμού, στην οποία συμμετείχαν αγωνιστές από όλο το πολιτικό φάσμα: τροτσκιστές, μαοϊκοί, ρηγάδες και τουλάχιστον ένας αντιεξουσιαστής. Συνελήφθη στις 4 Σεπτεμβρίου 1969, λίγες ώρες προτού πραγματοποιήσουν ένα μαπράζ εκρήξεων στη Θεσσαλονίκη στα εγκαίνια της Διεθνούς Έκθεσης. Τον Ιανουάριο του 1970 καταδικάστηκε σε ισόβια, όπως και οι σύντροφοί του, Στέργιος Κατσαρός, Αντώνης Λιάκος και Τριαντάφυλλος Μηταφίδης. Την καταδίκη τους την αντιμετώπισαν με γέλια και τις γροθιές υψωμένες. Στα κελιά της Χούντας μετέφρασε το *Προσκύνημα στην Καταλονία* του Όργουελ που εξέδωσε το 1974 η Διεθνής Βιβλιοθήκη. Μεταπολιτευτικά έγραψε και μετέφρασε πολλά, ποικίλα και ετεροβαρή βιβλία, με σημαντικότερο το συναρπαστικό στην άδολη ειλικρίνεια του *Μια Ιστορία της Νύχτας 1967-74*, όπου περιγράφει την ένοπλη εμπειρία του στα χρόνια της μαύρης επταετίας. Γεννήθηκε το 1944, σπούδασε Φυσική στη γενέτειρά του και στο Μπέρκλεϊ και αυτοκτόνησε στη «συμπρωτεύουσα» στις 20 Μαΐου του 1999.

Δεκεμβριανά 2008 (ιστ.) Με αυτή την ονομασία έχει ήδη εγγραφεί στα κατάστιχα της κοινωνικής μνήμης και στο ληξιαρχείο της ιστορίας η σημαντικότερη και εκτενέστερη εξέγερση στα μεταπολιτευτικά χρόνια. Με σαφέστατα καινοφανή, αντιεξουσιαστικά και μητροπολιτικά χαρακτηριστικά. Ξέσπασαν τα μεσάνυχτα της 3ης Δεκεμβρίου με αφορμή την εν ψυχρώ εκτέλεση του δεκαεξάχρονου μαθητή Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου στα Εξάρχεια από τον ειδικό φρουρό Επαμεινώνδα Κορκονέα και για ένα σχεδόν μήνα άπλωσαν στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και δεκάδες πόλεις της περιφέρειας μια ευρεία γκάμα κοινωνικών δραστηριοτήτων. Αιφνιδίασαν με την ανεξέλεγκτη βιαιότητά τους όχι μόνο το κράτος, αλλά και τους αναρχικούς (επιθέσεις σε δεκάδες αστυνομικά τμήματα ακόμη και από μαθητές, στοχευμένοι και άστοχοι εμπρησμοί, λεηλασίες, συγκρούσεις). Αναβάθμισαν με την ευρηματικότητά τους την πρακτική των καταλήψεων, αφού πέραν των εθιμοτυπικών σε σχολεία και σχολές έγιναν καταλήψεις

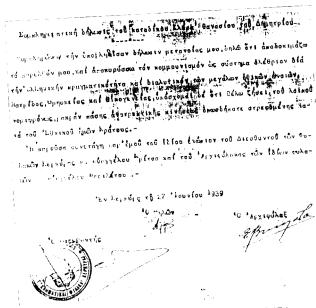

την έκδηλη αμηχανία των κομματικών μηχανισμών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των κατασταλτικών δυνάμεων. Τα Δεκεμβριανά πυροδότησαν μια παροδική διάθεση ευρύτερης κοινωνικής ανυπακοής και ένα σημαντικό σε άνδρους καιρούς κύμα παγκόσμιας αλληλεγγύης, χάρη κυρίως στον ιστότοπο athens.indymedia.org. Για τον αναρχικό χώρο, που συνέβαλε τα μέγιστα στη συντήρηση και εξάπλωση της κοινωνικής φλόγας και πέραν του μητροπολιτικού κέντρου, σηματοδότησαν την ανάγκη περάσματός του σε μια φάση ενηλικίωσης και οριστικού απογαλακτισμού, τόσο των εξεγερσιακών όσο και των εναλλακτικών τάσεων, από τις θεωρητικές και πρακτικές επιρροές της αριστεράς.

σε δημαρχεία και δημοτικούς χώρους, στα γραφεία της ΓΣΕΕ, σε θέατρα, στη Λυρική Σκηνή, στην ΕΣΗ-ΕΑ, σε ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς. Έσκαιαν ορατούς τους άρατους μέχρι πρότινος μετανάστες και τους εξόριστους από τις κεντρικές λεωφόρους εφήβους που κατέκλυσαν κατά τρόπο κυριολεκτικά χασοτικό το μητροπολιτικό κέντρο. Προκάλεσαν αρχικά

«Δεν πα' να μας χτυπάν» (μουσ.) Αναρχικός θούριος του Νικόλα Άσιμου, που τραγουδιόταν εν χορώ σε διαδηλώσεις της δεκαετίας του 1980: «Δεν πα' να μας χτυπάν με όλμους και κανόνια. / Δεν πα' να μας χαλάν τα πιο όμορφα μας χρόνια, / κι αυτοί που μας μιλούν πως θέλουν το καλό μας / ποτέ τους δεν ακούν το δίκιο το δικό μας. // Δεν είναι αυτή ζωή κι από τ' αφεντικά μας / δεν είναι ανθρωπινά τα μεροκάματά μας. / Αυτοί καλοπερνούν κι εμείς αγωνιάμε, / αν θα 'χουμε δουλειά για να 'χουμε να φάμε. // Το δίκιο μας εμπρός να βγάλουμε στους δρόμους. / Μπουρλότο και φωτιά σε κράτος κι αστυνόμους. / Τον ξέρουμε καλά της γης μας τον αφέντη, / μας έμαθε πολλά το αίμα του Νοέμβρη. // Δεν πα' να μας χτυπάν με όλμους και κανόνια. / Δεν πα' να μας χαλάν τα πιο όμορφα μας χρόνια. / Θα βάλουμε μπροστά τη μαύρη και την κόκκινη σημαία / για μας, για μια ζωή πιο λύτερη, πιο νέα, / θα βάλουμε μπροστά τη μαύρη και την κόκκινη σημαία. / Μ' αγώνα η λευτεριά μας είναι αναγκαία» (Άσιμος, Ν., Αναζητώντας Κροκανθρώπους, σ. 297-98). Βλ. επ. Άσιμος Νικόλας.

Την ύπαρξη δήλωσης του Θανάση Κλάρα (Άρη Βελουχιώτη) δεν αμφισβήτησε ποτέ κανείς. Πολλοί, ωστόσο, αμφισβητούν την εικονιζόμενη που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο.

δήλωσις μετανοίας (κρατ. κατ.) Την επιζητούσαν και την επιζητούν δικτατορικά και ενίοτε δημοκρατικά καθεστώτα από επαναστάτες (κομμουνιστές και αναρχικούς) με χίλιους τρόπους, βασανιστήρια, εκβιασμούς, τη χρήση ψυχοτρόπων κ.ά., προκειμένου να εκμηδενίσουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Είναι γνωστό ότι ακό-

δήλωσις μετανόιας

μη και μορφές όπως ο Μιχαήλ Μπακούνιν και ο Άρης Βελουχιώτης την υπέγραψαν βάσει σχεδίου απειμπλοκής. Επίσης, την υπέγραψαν χιλιάδες «ανώνυμοι» στην προεμφυλιακή και μετεμφυλιακή Ελλάδα υπό ασφυκτική πίεση, ξεφεύγοντας από τα νύχια του κράτους, αλλά οδηγούμενοι στην ψυχολογική ομηρία του Κομμουνιστικού Κόμματος, χωρίς στη συντριπτική τους πλειονότητα να εμπλέξουν τρίτους. Ωστόσο, υπήρξαν και περιπτώσεις δηλώσεων που τα εντεταλμένα να τις αποσπάσουν όργανα δεν κουράστηκαν ιδιαίτερα, καθώς οι δηλώσεις αποδείχτηκαν λαλίστατοι, «σαν έτοιμοι από καιρό». Χάριν κατανόησης του τρόπου σύνταξής της, αντιγράφουμε από μια τυχαία δήλωση μετανόιας μετά καταδόσεως το ενδεικτικό απόσπασμα: «Ο ύπογεγραμμένος Άνδρέας Παπανδρέου του Γεωργίου, γεννηθείς εις Χίον και κατοικῶν εις Ἀθήνας, φοιτητῆς τῆς Νομικῆς, ἐτῶν 20, δηλῶ ὅτι: (...) Εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀμέσων φίλων μου ἀνῆκον οἱ κ.κ. Κύρκος Κύρκος, Καστορινῆς Κορνῆλιος, Κοντογιάννης Ἰωάννης, Καράμπελας Χρῆτος, Βάλκας Χρ. (...) Ἐγὼ συνάγεται ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ ἰδικῆς μου συνεργασίας, ὁ Μεγαριώτης ἦτο τὸ κινουῦν τὴν δλν ὑπόθεσιν πρόσωπον. (...) Αἰσθάνομαι ἐν τούτοις νῦν μετάνοιαν διὰ τὴν ἐν λόγῳ δρᾶσιν μου. Ἀντιλαμβάνομαι πλέον σαφῶς ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ δρᾶσις εἶναι καταστρεπτικὴ δι' ὅλας τὰς ἠθικὰς ἀπολύτους ἀξίας, δὲν δύναται δὲ ἢ νὰ δημιουργήσῃ ἐρείπια. Πεισθεὶς πλέον ὀριστικῶς καὶ ἀνεκλήτως εἰς τοῦτο, ἀποκηρύσσω καὶ καταδικάζω τὰς κομμουνιστικὰς ἰδέας, δηλῶ δὲ ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ διάγω βίον, ὅστις θὰ πλαισιούται ἐντὸς τῶν ἀπολύτως ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως. Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῇ Ἰουλίου 1939. Ὁ δηλῶν ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ἈΝΔΡΕΑΣ» (Ταμτάκος, Γ., *Αναμνήσεις μιας Ζωῆς στο Επαναστατικό Κίνημα*, σ. 189,191-92).
|| Βλ. επ. «*Εξομολόγηση*».

	Giornale - La Rivista ... OPUSCOLLETTI DI PROPAGANDA rivoluzionaria e anarchica
<i>Lo stesso tempo due campagne che si svolgono a un tempo perché questo movimento sia benedetto</i>	ETTO MALATESTA Educatore Sociale, MIZINCO ANARCHISMO e DEMOCRAZIA SOLUZIONE ANARCHICA e SOLUZIONE DEMOCRATICA DEL PROBLEMA DELLA LIBERTÀ IN UNA SOCIETÀ SOCIALISTA
nr. 27	 Ragusa, Novembre 1974

Τα κείμενα της γόνιμης
αντιπαράθεσης των Μαλατέστα
και Μερλίνο για το άλυτο
ζήτημα σε μια ιταλική έκδοση.

δημοκρατική αρχή (πολ.) Η αρχή της πλειοψηφίας στη λήψη δεσμευτικών αποφάσεων ενός σώματος προσώπων ή αντιπροσώπων. Η εφαρμογή της ή μη στις ελευθεριακές συλλογικότητες (συνελεύσεις, οργανώσεις, ομάδες) ταλανίζει από καταβολής του αναρχισμού· καθότι οι ελευθεριακοί προτιμούν την ομοφωνία και προκρίνουν, όπου η σύνθεση των απόψεων δεν είναι δυνατή, τη λύση του προσωρινού ή οριστικού, συναινετικού ή μη διαζυγίου. Η διαπάλη ανάμεσα στους αρνητές της δημοκρατικής αρχής, θιασώτες της ομοφωνίας, αφορμαλιστές «αναρχικούς της αναρχίας», και στους υπερασπιστές της, αμεσοδημοκρατικούς «αναρχικούς της δημοκρατίας», που σιγοκαίει από τις αρχές του 20ού αιώνα στους κόλπους του ελευθεριακού κινήματος, παραγνώνει την «αρχή της αυτονομίας», το δικαίωμα δηλαδή κάθε συλλογικότητας στην αυτοθέαμιση, άλλες να αποφασίζουν συναινετικά με ομοφωνία και άλλες πλειοψηφικά ακολουθώντας τη δημοκρατική αρχή.

Δημοκρατικός Σύλλογος του Λαού (οργ.) Η πρώτη οργανωμένη αναρχοκομμουναλιστική κίνηση στον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην Πάτρα. Συγκροτήθηκε μυστικά το 1876 και εκπροσωπήθηκε από τον ιταλό αναρχικό Ανδρέα Κόστα στο συνέδριο της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς στη Βέρνη. Εκδηλώθηκε ανοιχτά το Μάιο του 1877 με την έκδοση της εφημερίδας *Ελληνική Δημοκρατία*. Οι μετέχοντες στο Δημοκρατικό Σύλλογο του Λαού: «Πεισμένοι Ότι, η φτώχεια και η αμάθεια είναι ή μεγαλύτεραις πληγαίς του Λαού» και ότι «διά να ελευθερωθῇ ὁ Λαός ὁ ὅποιος ὑποφέρει, πρέπει νὰ σηκωθῇ αὐτός ὁ ἴδιος νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθέρωσίν του» προσέβλεπαν στη

δημιουργία «Δημοκρατικῶν Πολιτεύματων με τοὺς ἐξῆς δόξαις: Α'. Ἄκραν ἀποκέντρωσιν καὶ τελείαν αὐτοδιοίκησιν τῶν Δήμων δηλ. κάθε Δήμος νὰ ᾖναι ὅλος τοῦ διόλου ἀνεξάρτητος καὶ νὰ διοικῆται μόνος του. Β'. Πλήρη ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου. Γ'. Κάθε ἐξουσία νὰ ᾖναι ὑποταγμένη εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Λαοῦ κατ' εὐθείαν» (*Ελληνική Δημοκρατία*, Μάιος 1877, φ. 1, σ. 1). Οι πατρινοί αναρχοκοινωνιστές του Συλλόγου διατηρούσαν επαφές με ομοϊδεάτες τους στη Σύρο, Αίγιο, Αθήνα, Φιλιτρά, Νησί και Κεφαλονιά με σκοπό τη συγκρότηση ομοσπονδίας (Συνδέσμου), αλλά και με αναρχικές ομάδες και περιοδικά της αλλοδαπής και φαίνονταν αποφασισμένοι για όλα εκείνο το Μάη του μακρινού 1877. «Θὰ βαδίσουμε δὲ ὅλοισα τὸ δρόμο μας», ἔγραφαν στην εφημερίδα τους. «Θὰ εἰπούμε εἰς τὸν Λαὸ τί πρέπει νὰ κάμῃ, διὰ νὰ ελευθερωθῇ ἀπὸ κάθε κακῶ. Θὰ ξεσκεπάσουμε ἄφροβα κάθε τέχνη, ὅπου μεταχειρίζονται διὰ νὰ τὸν γδέρουν. Θὰ εἰπούμε τὴν

ἀλήθεια, χωρίς νὰ λογαριάσουμε τὴν Κυβέρνησιν. Θέλει νὰ μᾶς βάλῃ στὴν φυλακὴ, θέλει νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἡσύχους, μᾶς εἶναι ἀδιάφορο» (ό.π.). Ἡ κυβέρνηση θα προτιμήσῃ φυσικά τὸ πρῶτο, τὸ φύλλο τῆς εφημερίδας τοῦ Συλλόγου θα κατασχεθεῖ καὶ μερικὸ ἀπὸ τὸν κύκλο τῆς θα φυλακισθούν. «Ἡ ἀνακριτικὴ ἀρχὴ ἐπιληφθεῖσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀνακρίσεων ἀνεκάλυψε τὸ ὄχημα ἐν ᾧ συνήρχοντο ἐνταῦθα τὰ μέλη τοῦ Δημοκρατικοῦ Συλλόγου, εὔρε δ' αὐτὸ συσκευασμένον φιλοκάλως μὲ βιβλιοθήκην πλουσίαν ἐκ τῶν συγγραμμάτων ὄλων ἐν γένει τῶν κοινωνιστῶν, καὶ μὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἐπισημοτέρων ἐργατῶν τοῦ Παρισινοῦ Δήμου καὶ ἄλλων: κατέσχε τὰ πρακτικὰ καὶ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Συλλόγου, προέβη δὲ εἰς τὴν σύλληψιν τῶν ἰδρυτῶν αὐτοῦ Δ. Ἀμπελικοπούλου, Κ. Γριμάνη, Ἀλεξάνδρου Εὐμορφοπούλου, Κ. Μπομποτῆ, Σπαθᾶρα καὶ Ἀσημακοπούλου, πρὸς οὓς ἀπηγγέλθη κατηγορία ὅτι συνώμωσαν θέλοντες νὰ μεταβάλλωσι τὸ καθεστῶς πολιτεύμα διὰ βίαιων μέσων καὶ ν' ἀπομακρύνωσι τοῦ θρόνου τὸν Ἡγεμόνα, προσπαθοῦντες νὰ ἐξεγείρωσι τοὺς πολίτας κατ' ἀλλήλων πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν. Ἀνακρίθentes οὗτοι δὲν ἀπέκρυψαν τὰς προθέσεις των, ὡμολόγησαν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν μετὰ παρησίας ἀλλ' ἀπέφυγον νὰ κατονομάσωσι τοὺς ἐταίρους καὶ προσηλύτους αὐτῶν, οἵτινες ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ᾖναι πλείονες τῶν δώδεκα, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν ἐν τῷ Συλλόγῳ εὐρεθέντων καθισμάτων. Οἱ νέοι οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς οἰκογενεῖας χρηστὰς διακριθείσας πάντοτε ἐπὶ φρονήμασι συντηρητικαῖς, ἄπορον δ' εἶναι πῶς διεστράφη τὸ πνεῦμα των εἰς τοιοῦτον βαθμὸν» (Φορολογούμενος, 20.5.1877, φ. 142, σ. 2). Τα μέλη τοῦ Συνδέσμου θα ἀπαλλαγούν ἀργότερα με βούλευμα ὕστερα ἀπὸ τὴν πείσῃ που ἄσκησαν μὲσω τῆς εφημερίδας Ρήγας καὶ τῆς Βουλῆς οἱ ριζοσπάστες κοινωνιστὲς Ρόκκος Χοιδᾶς καὶ Παναγιώτης Πανᾶς καὶ ο ἑγγονός του Γέρου του Μοριά, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης-Φαλέξ, που θα πληρώσει καὶ τὴν ἐγγύτησιν γιὰ νὰ ἀποφυλακισθούν τὸν Ἰούλιο τοῦ 1877. || Βλ. ἐπ. **Ἀμπελικοπούλος Διονύσιος, κομμουνισμὸς, Μπομποτῆς Κωνσταντῖνος.**

Ἡ «αποκάλυψη»
τῆς κοινωνιστικῆς
εταιρείας τῶν Πατρῶν
ἀπὸ τὴν εφημερίδα
Μοχλὸς τῆς Ζακύνθου
στὸ φύλλο τῆς 22ας Μαρτίου
τοῦ 1877.

Ο ΜΟΧΛΟΣ	
ΕΚΔΟΣΤΗΚΑΤΑ ΤΡΙΤΗΝ.	
Τιμή τῆς εφημερίδας ἑξ ἑκάστης ἡμέρας 10 ἑξ ἑκάστης μηνιαίας 30	Τιμή τῆς εφημερίδας ἑξ ἑκάστης ἡμέρας 10 ἑξ ἑκάστης μηνιαίας 30
Ἐκ Ζακύνθου, τῆς 22 Μαρτίου 1877.	
Κοινωνιστικὴ ἑταιρεία ἐν Πάτρῃσι I Π. 1876, τῆμος ἐξ ἑξῆς ἀπὸ τῆς 22 Μαρτίου ἑξ ἑκάστης ἡμέρας ἑξ ἑκάστης μηνιαίας 30	Ἐξ ἑκάστης μηνιαίας ἑξ ἑκάστης ἡμέρας ἑξ ἑκάστης μηνιαίας ἑξ ἑκάστης ἡμέρας ἑξ ἑκάστης μηνιαίας ἑξ ἑκάστης ἡμέρας

Διάβολος (θρησκ.) Ο εκπεσών κερασφόρος άγγελος, ο και Εωσφόρος (ο φέρων το φως), Σατανάς, Βελζεβούλης, Εξαποδών και μύρια όσα άλλα καλούμενος. Υμνήθηκε από ρομαντικούς ποιητές και επαναστάτες (του Μπακούιν συμπεριλαμβανομένου) ως ο πρώτος αντιεξουσιαστής της συνομοταξίας των αιθέριων όντων ενώ... ο Τρισκατάρατος δεν απέβλεπε παρά στο σφετερισμό της θείκης εξουσίας.

Διάβολος στο Ποντελούγγκο, ο (λογ.) Μυθιστορηματική ανάπλαση από τον ιταλό συγγραφέα Ρικάρντο Μπακέλι κάποιων επεισοδίων από την πολυτάραχη ζωή του Μιχαήλ Μπακούιν: της διαβίωσής του στο αναρχικό κοινόβιο της Βίλα Μπαρονάτα και του σχεδιασμού από κοινού με τους Καφιέρο και Κόστα μιας εξέγερσης στην Μπολόνια (1874). Σύμφωνα με την εκτίμηση του μαξιστή ηγέτη Αντόνιο Γκράμισι, το βιβλίο συνιστά την «πιο αντικειμενική παρουσίαση της περιπέτειας του Μπακούιν στην Ιταλία», κάτι που ελέγχεται φυσικά εφόσον

πρόκειται για ένα επικριτικό πόντημα που δεν παραμένει ωστόσο ασυγκίνητο από το πάθος του βασικού του ήρωα: «Είχε τον πυρετό του δυναμίτη. Ο γίγαντας ζούσε με καπνό και καφέ και πέραγε μεγάλο μέρος της μέρας και της νύχτας ασχολούμενος με τις παρασκευές των μιγμάτων του με μισό φλιτζάνι καφέ σε μια γωνιά του τραπέζιού και με το μικρό σωρό καπνού και τα τσιγαρόχαρτα δίπλα του, τυλιγμένος μέσα σ' ένα σύννεφο κα-

πνού πληρωμένου μ' ό,τι είχε απομείνει από την τελευταία δωρεά του Καφιέρο για τα έξοδα του ταξιδιού. Για το φαί δεν τον ένοιαζε κι έπαιρνε τη λιγοστή τροφή που μπορούσε να του παρέχει η κουζίνα του Φρουτζέρι, χωρίς να κοιτάζει μέσα στο πιάτο. Αυτός ήταν ο τρόπος ζωής του για μια εβδομάδα. Για ν' αγοράσει τα κρηκτικά και να γεμίσει τις βόμβες, έστειλε στο ενεχυροδανειστήριο το δαχτυλίδι του πατέρα του» (Μπακέλι, Ρ., *Ο Διάβολος στο Ποντελούγγκο*, σ. 322).

«Διαγωγή Μηδέν» [*Zero de Conduite*] (κινημ.) Μια μαθητική εξέγερση και η συνακόλουθη κατάλυση της σχολικής τάξης από τον κινηματογραφικό φακό του «ανάγωγου» σκηνοθέτη και αναμορφωτή του γαλλικού σινεμά Ζαν Βιγκό με αναρχικούς φίλους του σε βασικούς ρόλους. Η ταινία γυρίστηκε το 1933 και η προβολή της απαγορεύτηκε αμέσως. Η κό-

διαδήλωση

πια της, αφού παραμένει δεκατρία χρόνια στα συρτάκια της επιτροπής λογοκρισίας, θα προβληθεί τελικά το 1946, δίνοντας στη «Διαγωγή Μηδέν» τη θέση που της αρμόζει στην ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου. || Βλ. επ. Βιγκό Ζαν.

διαδήλωση (πολ.) Εκ του ρήματος διαδηλώ: φανερώνω. Η δημόσια έκφραση άποψης, αίτησης ή απαίτησης, κόσμια ή μη, από άτομα, ομάδες, οργανώσεις και καμιά φορά όργανα της τάξης. Ανάλογα με το ταμπεραμέντο των εκφραζόμενων υποκειμένων, τη φύση των αιτημάτων τους και τη συγκυρία μπορεί να παίρνει τη μορφή θρησκευτικής λιτανείας, νεκρώσιμης ακολουθίας, μαθητικού περιπάτου, στρατιωτικής παρέλασης, θεάτρου δρόμου, ζωηρής ανταλλαγής απόψεων, «βαρβαρης» επιδρομής, εμφύλιας σύρραξης και σπανίως γύρου του θριάμβου.

Διαδήλωση αναρχικών μαθητών στο κέντρο της Αθήνας στα μέσα της δεκαετίας του 1980 επιτρούμενη από τον... αείμνηστο «άνθρωπο-ιδέα», τον Νίκωνα Αρκουδέα.

Διάδοση (εκδ.) Αθηναϊκές αναρχικές εκδόσεις του 21ου αιώνα με σαφή προτίμηση στα ιστορικά βιβλία με εμπειρίες έμπρακτης προπαγάνδας.

διαλεκτικός νατουραλισμός (φιλ.) Όρος που εισήγαγε στο κοινωνικό λεξιλόγιο στην τελευταία και κομμουναλιστική του περίοδο ο Μάρεϊ Μπούκτσιν και σύμφωνα με τη σύντροφό του Τζάνετ Μπίελ [Janet Biehl] βοηθά «να αντιληφθούμε τη φύση ως ένα αναπτυξιακό φαινόμενο, τόσο στο βασίλειο του οργανικού όσο και του κοινωνικού πεδίου» (Ευτοπία, τ. 14, Φεβρουάριος 2007, σ. 13). Ο εισηγητής του όρου θα τον επιλέξει επειδή έκρινε πως η διαλεκτική δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται απλά ως μια μέθοδος καθότι: «Ο διαλεκτικός λόγος επιτρέπει μια ηθικότητα στην ιστορία προτάσσοντας την ορθολογική επιρροή “αυτού-που-όφειλε-να-είναι” ενάντια σε “αυτό-που-είναι”. (...) Σε αντιδιαστολή με την περιορισμένη αντικειμενικότητα της επιστήμης, η αντικειμενικότητα του διαλεκτικού νατουραλισμού είναι ηθική από την ίδια της τη φύση, λόγω του είδους της κοινωνίας που αναγνωρίζει ως ορθολογική, μιας κοινωνίας που είναι η ενεργός πραγματοποίηση των δυνατοτήτων της ανθρωπότητας. (...) Και το κάνει αυτό στη βάση του τι θα όφει-

λε να υπάρχει ως η εκπλήρωση του ορθολογικού, δηλαδή εδραζόμενη στην ορθολογική γνώση του «Αγαθού» και σε μια εννοιακή συνταύτιση ανάμεσα στο Καλό και το κοινωνικά ορθολογικό που μπορεί να ενσαρκωθεί σε ελεύθερους θεσμούς» (Μπούκταιν, Μ., *Ιστορία, Πολιτισμός και Πρόοδος, Περίγραμμα μιας Κριτικής του Σύγχρονου Σχετικισμού*, σ. 64-65).

Διαλυτής, Γιώργος (αντιεξ.) Αντιεξουσιαστής «με εκπληκτική οξύνοια, υπερευαίσθητος, τρυφερός, τολμηρός και ιδιόρρυθμος», σύμφωνα με το νεκρολογικό σημείωμα του Γιώργου Βότση στην *Ελευθεροτυπία*. Άποψη την οποία συμμερίζονται και οι σύντροφοί του της δεκαετίας του 1980 που δραστηριοποιούνταν στον κύκλο της Διεθνούς Βιβλιοθήκης. Συμμετείχε στην εκδοτική ομάδα της εφημερίδας *Αλληλεγγύη*. Αυτοκτόνησε στα 29 του χρόνια, στις 26 Απριλίου του 1984. Λίγο καιρό πριν, στην οκτασέλιδη μπροσούρα του για τον Γιάννη Σκαρίμπα, λοιδορούσε «αυτούς που φοβούνται τη ζωή και τον έρωτα που λατρεύουν το θάνατο σαν λύτρωση και κυνηγούν τα βρωμερά χαρτάκια της επιβίωσης τη δόξα εις βάρος των άλλων και τη φήμη γιατί νοιώθουν τιποτένιοι, και διώχνουν από το πεδίο της συνειδησης κάθε ίχνος βεβαιότητας του επικείμενου θανάτου, κάθε επεξεργασμένο σύστημα της ενστώχαστης αρνητικότητάς του δηλαδή την ίδια τη ζωή», αυτούς που «ο θάνατός τους τους βρίσκει στην ίδια κατάσταση που βρίσκει τα ζώα μέσα στην άγνοια και την ανελευθερία» (Διαλυτής, Γ., *Αφιέρωμα στον Αναρχομόνο Γιάννη Σκαρίμπα*, σ. 8).

διάχυση και παλμός (πολ.) Τακτικές του λεγόμενου μητροπολιτικού αντάρτικου που στηρίζονται στην απρόβλεπτη και απροσχεδιάστη αποκεντρωμένη δραστηριότητα χαλαρά συνδεδεμένων και ανασυντασσόμενων σε διαφορετικά σημεία ομάδων που «σπέρνουν το χάος χωρίς να το αγαπούν». Την αποτελεσματικότητά τους, που αντελήφθη κατόπιν εξεγερτικής εορτής στα Δεκεμβριανά του 2008 η ασθμαίνουσα ελληνική αστυνομία, είχαν εντοπίσει από χρόνια οι δεξαμενές σκέψης του Αμερικανικού Πενταγώνου, όταν κατόπιν ενδελχούς μελέτης των κοινωνικών εκπρόπων του 1999 στο Σιάτλ, έγραφαν στο ειδικό διαδικτυακό περιοδικό *Rand*: «Οι Αναρχικοί χρησιμοποιώντας ένα εκσυγχρονισμένο σύστημα επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου του Internet, στάθηκαν ικανοί να πραγματοποιήσουν ταυτόχρονες επιθέσεις μέσα από παλμικές τακτικές και τακτικές διάχυσης συντονισμένες μέσα από ένα δίκτυο "ομάδων συγγενείας" χωρίς ηγεσία». Οι τακτικές αυτές πιστοποιήσαν το πρόβλημα «που αντιμετωπίζουν οι ιεραρχικές οργανώσεις όταν έχουν να κάνουν με ένα δίκτυο πρωτοβουλιών με ταχύτερους κύκλους αντίδρασης. Αυτός ο χαλαρά οργανωμένος συντονισμός, αφομοιώνοντας τις δικτυακές τακτικές και οργάνωση, επέφερε σύγχυση σε κάθε απόπειρα της αστυνομίας να αποκτήσει μια συνολική αντίληψη της κατάστασης που απαιτούνταν προκειμένου να κατα-

Διεθνείς Ταξιαρχίες

πολεμήσει αυτές τις φαινομενικά χαοτικές ταραχές του Seattle» (https://www.athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1088046, μ.φ. Για τη διάδοση της μεταδοτικής λύσσας).

LOS INTERNACIONALES
SINDIOS · ESNABLES LUCHAMOS CONTRA INVASOR

Διεθνείς Ταξιαρχίες (οργ.) Συγκροτήθηκαν μετά την έκρηξη της Ισπανικής Επανάστασης, κυρίως από κομμουνιστές της Δύσης. Επίσημως, για να συνδράμουν εθελοντικά στο αντιφασιστικό μέτωπο, αλλά ουσιαστικά για να επιβάλουν (ερήμην βέβαια των ανιδιοτελών μαχητών τους) τη σταλινική εξωτερική πολιτική και να ανακόψουν εκ των έσω την ελευθεριακή προοπτική της επανάστασης, καθώς το εγχώριο κομμουνιστικό κόμμα που βρισκόταν ακόμα στα σπάργανα δεν είχε σχεδόν καμιά κοινωνική επιρροή στα επαναστατικά τεκταινόμενα. Ήδη από τις 17 Δεκεμβρίου του 1936 η Πράβδα θριαμβολογούσε αποκάλυπτα: «Όσο για την Καταλωνία, η εκκαθάριση

των αναρχικών και τροτσκιστικών συνδικαλιστικών στοιχείων άρχισε αυτή η δουλειά θα διεξαχθεί με την ίδια ενεργητικότητα που διεξάχθηκε στην ΕΣΣΔ» (Γκερέν, Ντ., *Ούτε Θεός Ούτε Αφέντης*, τόμ. Β', σ. 81). Οι εξοπλιζόμενες κατά προτεραιότητα και κυρίως με σοβιετικό οπλισμό Διεθνείς Ταξιαρχίες, παρότι οι περισσότερες βρισκόταν στα μετόπισθεν, θα συμβάλλουν τα μέγιστα σ' «αυτή τη δουλειά», συγκεκριμένα αρχικά και ανοιχτά μετά τις καθοριστικές «τραγικές ημέρες του Μαΐου του 1937», όταν εμφανίστηκαν στα περίχωρα της εξεγερμένης Ξανά Βαρκελώνης. Δύο επίλεκτες μεραρχίες, η «Λίστερ» και η «Καρλ Μαρξ», με σοβιετικούς πολιτικούς συμβούλους και σε συνεργασία με τους καταλανούς εθνικιστές θα διαλύσουν τελικά και τις ελευθεριακές κομμουνές της Αραγονίας. Το μύθο της αποτελεσματικότητας της στρατιωτικοποίησης στην πάλη ενάντια στο φασισμό, που εντέχνως καλλιέργησε η τότε προπαγάνδα, για να ενσωματωθούν στον κρατικό μηχανισμό οι ελευθεριακές πολιτοφυλακές και το μύθο του απαράμιλλου ηρωισμού των κομμουνιστικών Διεθνών Ταξιαρχιών (σε αντίθεση με τους τουλάχιστον απείθαρχους και... φυγόπουνους αναρχικούς) ανατρέπεται μια αποκλυπτική του «επαναστατικού ήθους» αναφορά ενός σοβιετικού κομισάριου στις σοβιετικές αρχές μετά τη μάχη του Μπρουνέτε: «Η μεραρχία του Λίστερ πανικοβλήθηκε και ετράπη σε φυγή. Καταφέραμε με μεγάλες δυσκολίες να την επαναφέρουμε υπό έλεγχο. Έπρεπε να εφαρμοστούν τα πιο σκληρά κατασταλτικά μέτρα. Περίπου 400 από όσους το είχαν βάλει στα πόδια εκτελέστηκαν στις 24 Ιουλίου» (<http://www.phpbbserver.com/pfor/viewtopic.php?p=3434&mfotum=pfor>). Από τον ελληνικό χώρο ελάχιστοι κομμουνιστές κατόρθωσαν να περάσουν στην Ισπανία, για να συνδράμουν

τις Διεθνείς Ταξιαρχίες, αλλά πολλοί ομογενείς, Έλληνες και Κύπριοι, έσπευσαν κυρίως από τις ΗΠΑ και τη Γαλλία και συμμετείχαν στο διμέτωπο αγώνα του κόμματος είτε εντασσόμενοι σε μικτές ταξιαρχίες («Δημητρόφ») είτε συγκροτώντας το λόχο «Νίκος Ζαχαριάδης». || Βλ. επ. ΓΚΕΙΠΕΟΥ.

Για να συνδράμουν στο αντιφασιστικό μέτωπο δεν προσέτρεξαν μόνο κομμουνιστές αλλά και χιλιάδες αναρχικοί. Εδώ ιταλοί αναρχικοί της Ταξιαρχίας ή Φάλαγγας Ασκάσο.

Διεθνές Αναγνωστήριο [Sala di Lattura Internazionale] (κοιν. εγχ.) Δημιουργήθηκε στο Κάιρο τον Ιούνιο του 1902 με πρωτοβουλία εμιγκρέδων, ιταλών και ελληνικών (Μαχαιράς, Καραμπιλίας) αναρχικών. Ήταν ένας μικρός χώρος όπου οι εργάτες της πόλης μπορούσαν να συζητήσουν τις εκκρεμείς υποθέσεις τους και να μελετήσουν τη ριζοσπαστική λογοτεχνία και το διεθνή και τοπικό ελευθεριακό και κοινωινιστικό τύπο.

Δημόσια προπαγανδευσιακή συγκέντρωση για το Συνέδριο, στις ΗΠΑ. Στο βήμα ο πρωσικής καταγωγής αναρχικός Μαξ Μπαγκίνσκι που εκπροσώπησε μαζί με την Έμα Γκόλντμαν τους αμερικανούς αναρχικούς.

Διεθνές Κίνημα για ένα Φαντασιακό Μπαουχάους [International Movement for an Imaginist Bauhaus] (αβαν.) Κάτω από το μεγαλεπήβολο τίτλο δεν κρύβεται παρά η μεταλλασσόμενη πρωτοποριακή ομάδα COMBRA και η Διεθνής των Πειραματικών Καλλιτεχνών του Άσγκερ Γιορν. Υιοθέτησε το νέο της όνομα το 1951 και συνδέθηκε με τον Γκι Ντεμπόρ, ηγέτη της επίσης ολιγομελούς Λετριστικής Διεθνούς, για να συνδράμουν αργότερα αμφότερες στη συγκρότηση μιας τρίτης και... φαρμακερής, της Καταστασιακής Διεθνούς.

Ο ιδρυτής της μυστικής Διεθνούς Αδελφότητας και της μισοφανερής Συμμαχίας, Μιχαήλ Μπακούνιν, περιτοχιμισμένος από συντρόφους του. Από αριστερά: Ζιλ Μονσάλ, Σαρλ Περνόν, Τζουζέπε Φανέλι και Βαλέριαν Μροτσκόβσκι (1869).

Διεθνής Αδελφότητα [Fraternité Internationale] (οργ.) Μυστική εταιρεία την οποία ίδρυσε ο Μιχαήλ Μπακούνιν το 1864 στην Ιταλία και έμελλε να παίξει καθοδηγητικό ρόλο στους κόλπους μιας άλλης οργάνωσης, της Διεθνούς Συμμαχίας για την Κοινωνική Δημοκρατία, που συγκρότησε με συντρόφους του το 1868. Μια ολιγομελής, αλλά τυπικά τουλάχιστον πολυδαίδαλη οργάνωση με «διεθνείς αδελφούς» και «εθνικούς αδελφούς», με «γενική επιτροπή», «κεντρική επιτροπή», «εθνικές επιτροπές» και «εποπτική επιτροπή» που έκρινε στο πρόγραμμά της, γραμμένο διά χειρός Μπακούνιν, ότι «για να θριαμβεύσει η επανάσταση πάνω στην αντίδραση πρέπει, μέσα στη λαϊκή αναρχία, που αποτελεί την ίδια τη ζωή και όλο το δυναμισμό της επανάστασης, η ενότητα της επαναστατικής σκέψης και δράσης να βρει την ενσάρκωσή της σε κάποιο όργανο. Αυτό το όργανο πρέπει να είναι η μυστική και οικουμενική ένωση των διεθνών αδελφών (...) ένα είδος επαναστατικού επιτελείου, που θα το αποτελούν άνθρωποι αφοσιωμένοι, δραστήριοι, έξυπνοι, και το κυριότερο, ειλικρινείς, -και όχι ιδιοτελείς και ματαιόδοξοι- φίλοι του λαού, ικανοί να γίνουν οι μεσάζοντες μεταξύ της επαναστατικής ιδέας και των λαϊκών ενστίκτων» (Μαρξ, Κ.-Ένγκελς, Φ., *Για τον Αναρχισμό*, σ. 465). Η οργάνωση διακήρυττε: «Είμαστε φυσικοί εχθροί των επαναστατών εκείνων -επίδοξων δικτατόρων, νομοθετών και κηδεμόνων της επανάστασης- οι οποίοι, πριν ακόμα

Διεθνής Αντιαναρχική Συνδιάσκεψη

καταλυθούν τα σύγχρονα μοναρχικά, αριστοκρατικά και αστικά κράτη, ονειρεύονται κιόλας τη δημιουργία νέων επαναστατικών κρατών, το ίδιο συγκεντρωτικών και ακόμα πιο δεσποτικών», τα οποία θα καταδικάσουν, «και πάλι τις λαϊκές μάζες, που θα διακυβερνούνται με διατάγματα, στην υποταγή, στη στασιμότητα, στο θάνατο, δηλαδή στη δουλεία και στην εκμετάλλευση από τη μεριά μιας νέας ψευτοεπαναστατικής αριστοκρατίας». Έτσι η Διεθνής Αδελφότητα επιζητούσε μια οικουμενικής εμβέλειας κοινωνική επανάσταση που «θα πρέπει από την πρώτη μέρα κιόλας να καταστρέψει ριζικά και ολοκληρωτικά το κράτος και όλους τους κρατικούς θεσμούς», φειδόμενη όσο είναι δυνατόν της ζωής των ανθρώπων, πεπεισμένη, «πως από την αναρχία αυτή, δηλαδή απ' όλο το ξεφανέρωμα της απελευθερωμένης λαϊκής ζωής, πρέπει να γεννηθούν η ελευθερία, η ισοότητα, η δικαιοσύνη» (ό.π., σ. 462-63). «Η "Διεθνής Αδελφότητα" του Μπακούνιν», γράφει ο Μπούκταιν, «έχει υποστεί υποτιμητική κριτική ως ιεραρχική και ελιτίστικη οργάνωση που ερχόταν σε κραυγαλέα αντίθεση με τις ελευθεριακές αρχές του. Κατά την άποψή μου, αυτή η αντίθεση είναι πολύ πραγματική. (...) Ο Ρώσος δεν αποφάσισε ποτέ να εναρμονίσει τις οργανωτικές του θεωρίες και πρακτικές με τα ελευθεριακά του κοινωνικά ιδανικά» (Μπούκταιν, Μ., *Οι Ισπανοί Αναρχικοί, Τα Ηρωικά Χρόνια 1868-1936*, σ. 101). Με την αποπομπή του Μπακούνιν από τη Α' Διεθνή (1872) και τη συγκρότηση της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων, η Διεθνής Αδελφότητα παύει κατά τα φαινόμενα να υφίσταται. || Βλ. επ. *Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής), Διεθνής Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία, Μπακούνιν Μιχαήλ Αλεξάντροβιτς, Μπακούνιν & Μαρξ*.

Η ΕΡΣΙΓΕΛΙΣΤΗ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ

Μέτρα της Έλληνικής Κυβερνήσεως

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπεθύμησε μακρὴν ἐγκύκλιον διαταγὴν εἰς πάσας τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους δι' ἧς ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου τῶν ἀναρχικῶν, διατάσσει αὐτὰς ὅπως καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἀναγγέλωσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐμφανίσεις τῶν ἀναρχικῶν ἢ ὑπόπτων προσώπων. Ἐπίσης διατάχθησαν νὰ παρακολουθῶσι τὰ βήματα αὐτῶν.

Το μήνυμα της Συνδιάσκεψης ελήφθη. Δημοσίευμα της εφημερίδας *Εμπρός* (26.7.1899, φ. 979, σ. 3).

Διεθνής Αντιαναρχική Συνδιάσκεψη [Conferenza Internazionale Antianarchica] (κρατ. κατ.) Διεθνής διπλωματική συνάντηση με πρωτοβουλία της ιταλικής κυβέρνησης, που έλαβε χώρα στη Ρώμη στα τέλη του 1898, με σκοπό την εξέταση της κλιμα-

κείμενης εκείνη την εποχή αναρχικής δραστηριότητας και την μέσω μιας διακρατικής συνεργασίας αντιμετώπισή της. Η ελληνική κυβέρνηση θα συμμετάσχει στις εργασίες της δι' εκπροσώπου της (Κουντουριώτης), αλλά και στην ενεργό υλοποίηση των αποφάσεών της, όπως μαρτυρούν τόσο η άγρια καταστολή κάθε ημεδαπής ριζοσπαστικής κοινωνικής δυναμικής (διώξεις αναρχικών σε Πάτρα, Πύργο και Αθήνα) όσο και τα προληπτικά μέτρα αποτροπής μιας εκ της αλλοδαπής απόπειρας αναζωπύρωσής της. Μερικά χρόνια αργότερα, το 1904, μια αναλόγου τύπου συνδιάσκεψη θα πραγματοποιηθεί στην Αγία Πετρούπολη, όπου τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη θα συνυπογράψουν ένα πρωτόκολλο για μια «Διεθνή Αστυνομική Αντιαναρχική Συνεργασία» και το 1908 θα συγκροτηθεί σε σώμα το FBI για την αντιμετώπιση μεταξύ άλλων και του αναρχικού κινήματος. || Βλ. επ. *απέλαση, δόλοι νόμοι, εξορία, ιδιώνυμο.*

Διεθνής Αντιφασιστική Αλληλεγγύη [Solidarité Internationale Antifasciste (SIA)] (οργ.)

Οργάνωση οικονομικής αρωγής στον αντιφασιστικό αγώνα, αλλά και πληροφόρησης για τα τεκταινόμενα στην επαναστατημένη Ισπανία.

Τη συγκρότησαν οι αναρχικοί της Γαλλίας το 1937 (Λεκουάν, Φορ, Δρ. Πιερρό, Πολ Ρεκλί κ.ά.) μαζί με αλλοδαπούς ομοϊδεάτες τους από τις ΗΠΑ και από το Λονδίνο. Ωστόσο, όταν το ταμείο αρωγής της οργάνωσης πέρασε για τυπικούς λόγους και στα πλαίσια της λεγόμενης ενότητας και συνεργασίας των αντιφασιστικών δυνάμεων στους κομμουνιστές, οι οικονομικοί της πόροι μοιράζονταν από τους τελευταίους κατά βούληση προκειμένου να ενισχύσουν την περιορισμένη αρχικά πολιτική τους επιρροή.

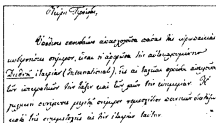
Διεθνής Βιβλιοθήκη (εκδ.) Η παρθενική (αν εξαιρέσουμε τη βραχύβια πατρινή Αναρχική Βιβλιοθήκη του 19ου αιώνα) σοβαρή εκδοτική προσπάθεια κυκλοφορίας έργων αντικρατικού προσανατολισμού στον ελλαδικό χώρο. Δημιουργήθηκε το 1971, μεσούσης της «εθνοσωτηρίου» Χούντας σε συνθήκες ημιπαρανομίας, από τον Χρήστο Κωνσταντινίδη και τους συντρόφους του, εντάσσοντας την εκδοτική της δραστηριότητα «σ' ένα πλατύ σύνολο κοινωνικής κριτικής και παρέμβασης με απώτερο σκοπό (και ακόμη πιο βαθιά επιθυμία) τη δημιουργία Αντιεξουσιαστικού Κινήματος στην Ελλάδα» («Αναρχία, το πιο Άσπρο Μέλλον είναι... Μαύρο», *Ελευθεροτυπία*, ένθετο *Αφιέρωμα*, 21.8.1999, σ. 17). Η Διεθνής Βιβλιοθήκη μέχρι την πτώση της δικτατορίας κατάφερε παρά τις απανωτές οχλήσεις των αρχών να εκδώσει δε-

Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής)

κατέσσερα βιβλία και τρία τεύχη του θεματικού περιοδικού *Πεζοδρόμιο*. Στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, εδρεύουσα στο βιβλιοπωλείο Μαύρο Ρόδο (Διδότου και Δελφών 2), έγινε σημείο αναφοράς και κέντρο αντιεραρχικών ζυμώσεων. Συνεχίζει τη δραστηριότητά της μετά το θάνατο του Χρήστου Κωνσταντινίδη και μέχρι σήμερα, παρά τις πολλές οικονομικές, δικανικές και άλλες περιπέτειες, στο Παγκράτι (Ιπποδάμου 7) με υπεύθυνη τη Σύλβια. || Βλ. επ. **Κωνσταντινίδης Χρήστος**, «Οι μπάτσι πουλάνε την ηρώνη», *Πολυτεχνείο* 1973.

Επιστολή (27.2.1872)
του έλληνα πρέσβη στο
Παρίσι, Αλεξάνδρου Ρίζου-
Ραγκαβή στην ελληνική
κυβέρνηση «περί της
ανάγκης του να πολεμηθῆ
αυτή διεθνώς, ως διεθνώς
διαδίδεται».

Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής) [International Working Men's Association (IWWA)] (ιστ.) Ιδρύθηκε στο Λονδίνο στις 28 Σεπτεμβρίου του 1864 μετά από προπαρασκευαστικές συναντήσεις (οι οποίες κρατούσαν από το 1862) γάλλων εργατών, προυτονικών ως επί το πλείστον, και άγγλων συναδέλφων τους και τερμάτισε ουσιαστικά τον ιστορικό της βίο στο «ημισυνέδριο» της μαρξιστικής της τάσης στη Χάγη το 1872, όταν αποβλήθηκαν για συνωμοτικό παιχνίδι οι «μπακουνοικοί». Στο ενδιάμεσο η Διεθνής πραγματοποίησε άλλα τέσσερα συνέδρια κοινής αποδοχής (Γενεύη 1866, Λοζάνη 1867, Βρυξέλλες 1868, Βασιλεία 1869) και μια συνδιάσκεψη στο Λονδίνο το 1871, όπου η μαγειρεμένη (κατά τους αναρχικούς) μαρξιστική πλειοψηφία ενέκρινε ψηφίσματα που καταργούσαν την αυτονομία των ομοσπονδιών αποδίδοντας υπερεξουσίες στο υπό τον Μαρξ Γενικό Συμβούλιο. Έτσι η υποβόσκουσα διαμάχη για τον έλεγχο της Διεθνούς ανάμεσα στον Μαρξ και στον Μπακουίν (που είχε προσχωρήσει το 1868 μαζί με τις μυστικές και φανερές οργανώσεις του) θα πάρει το χαρακτήρα μιας πολεμικής χωρίς αρχές και θα επιφέρει το γνωστό γόνιμο σχίσμα της που επικυρώθηκε και από τους αναρχικούς με την επίσημη συγκρότηση της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων [International Working Men's Association (antiauthoritarian)] το 1872 στο Συνέδριο του Σαν-Ιμιέ. Το έκτο τελευταίο και πλήρως αποτυχημένο συνέδριο των μαρξιστών που κατείχαν τη σφραγίδα της Διεθνούς, το 1873 στη Γενεύη, απλώς θα μεταθέσει χωροχρονικά το μοιραίο, για να εκπνεύσει και τυπικά το 1876 στη συνδιάσκεψη της Φιλαδέλφειας. Άλλωστε χρόνια νωρίτερα, στις 19 Απριλίου του 1870, ο Μαρξ σε επιστολή του στο ζεύγος Λαφάργκ παραδεχόταν εμμέσως την υπό-

για εξάπλωση της μακροεθνικής Διεθνούς Συμμαχίας για την Κοινωνική Δημοκρατία, όταν πλήρης οργής διαπίστωνε: «Έτσι ο καταραμένος αυτός Μοσχοβίτης πέτυχε να προκαλέσει ένα μεγάλο σκάνδαλο στις γραμμές μας, να μετατρέψει το όνομά του σε σύνθημα, να δηλητηριάσει την Ένωσή μας και με συνωμοτικές μηχανοραφίες να παραλύσει την ικανότητα δράσης μας» (Μαρξ, Κ.- Ένγκελς, Φ., Για τον Αναρχισμό, σ. 260). Βλ. επ. Διεθνής Αδελφότητα, Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αντιεξουσιαστική), Διεθνής Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία, Μπακούιν & Μαρξ.

Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αναρχοσυνδικαλιστική) [International Working Men's Association (IWMA/AIT)] (οργ.) Γνωστότερη

από το αρκτικόλεξό της στην ισπανική της ονομασία AIT: Asociación Internacional de los Trabajadores. Η οργάνωση που φιλοδόχησε να ξαναπιάσει τον κομμένο μίτο της σύνδεσης με το εργατικό κίνημα από την εποχή του ελευθεριακού ρεύματος της ενιαίας Α' Διεθνούς και των θησιγενών αντιεξουσιαστικών Διεθνών που ακολούθησαν. Ιδρύθηκε στο Συνέδριο του Βερολίνου (25 Δεκεμβρίου του 1922 - 2 Ιανουαρίου του 1923), από οργανώσεις αναρχοσυνδικαλιστικής πρακτικής και ελευθεριακής προοπτικής, που ενάμιση χρόνο νωρίτερα είχαν αρνηθεί στο Συνέδριο της Μόσχας να παίξουν το ρόλο του κοινωνικού κομπάρσου στην «ενωτική» παράσταση των μπολσεβίκων, και να ενταχθούν στη Διεθνή των Επαγγελματιών, γνωστή ως Profintern. Ιδρυτικά της μέλη: η Ελεύθερη Ένωση Εργατών Γερμανίας [Freie Arbeiter-Union Deutschlands (FAUD)], η Ιταλική Συνδικαλιστική Ένωση (USI), η Περιφερειακή Εργατική Ομοσπονδία Αργεντινής [Federación Obrera Regional Argentina (FORA)], η ολλανδική Εθνική Γραμματεία Εργασίας [Nationaal Arbeids-Secretariaat (NAS)], η Κεντρική Οργάνωση Εργαζομένων Σουηδίας [Sveriges Arbetares Centralorganisation (SAC)], η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων Πορτογαλίας [Confederação Geral dos Trabalhadores Portugueses (CGTP)] οι Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου (IWW) της Χίλης, κάποιες μικρότερες οργανώσεις από τη Γαλλία, τη Νορβηγία και χώρες της Λατινικής Αμερικής και βέβαια η παράνομη τότε ισπανική Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας (CNT), που δεν είχε στείλει αντιπροσώπους, αλλά επικύρωσε τις αποφάσεις του Βερολίνου σε έκτακτο συνέδριό της, τον Οκτώβριο του 1923 στη Σαραγόσα. Η IWMA/AIT εκπροσωπούσε την εποχή της ίδρυσής της συνολικά πάνω από δύο εκατομμύρια εργαζομένους, εξέλεξε ως πρώτο γραμματέα της τον Ρούντολφ Ρόκερ και επαναβεβαίωσε την προσήλωσή της στις βασικές αρχές της καταστατικής «Χάρτας της Αμίνης» (1906). Πέρασε προπολεμικά περιόδους έξαρσης και κάμψης και στήριξε κριτικά αλλά παντοιοτρόπως την Ισπανική Επανάσταση του 1936. Μεταπολε-

Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αντιεξουσιαστική)

μικά συρρικνώθηκε ως αποτέλεσμα της γενικότερης πτωτικής επαναστατικής πορείας και της θεμελιακής αμφισβήτησης όλων των εκφάνσεων της εργατίστικης ιδεολογίας και των γραφειοκρατικών δομών. Η κοινωνική παρουσία της στα τεκταινόμενα των τελευταίων δεκαετιών παραμένει αναμικτή, παρά την αναδιωργάνωσή της το 1980, τη νόμιμη επανασύσταση της ισπανικής CNT και το γεγονός ότι «αιμοδοτήθηκε» μετά το 1989 από τη δυναμική επανεμφάνιση του αναρχοσυνδικαλισμού στις χώρες του πρώην ανύπαρκτου σοσιαλισμού. || Βλ. επ. άμεση δράση, αναρχοσυνδικαλισμός, Διεθνής των Επαγγελματιών.

Σαν Ιμιέ. Το Ξενοδοχείο όπου διεξήχθη το ιδρυτικό Συνέδριο της αντιεξουσιαστικής Διεθνούς σε φωτογραφία της εποχής.

Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αντιεξουσιαστική) [International Working Men's Association (IWMA)] (οργ.) Η πρώτη αμιγώς αναρχική εργατική Διεθνής. Συγκροτήθηκε στο Συνέδριο που κάλεσε η Ομοσπονδία του Ιούρα στις 15-16 Σεπτεμβρίου 1872 στο Σαν Ιμιέ της Ελβετίας και παραβρέθηκαν, πέραν των ελβετών οικοδεσποτών, αντιπροσωπείες της Διεθνούς από την Ιταλία, την Ισπανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία και τις ΗΠΑ. Είχε προηγηθεί, μία εβδομάδα νωρίτερα, στο 5ο Συνέδριο της ενιαίας ακόμη Α' Διεθνούς στη Χάγη (2-7 Σεπτεμβρίου 1872), η αποκοπή του Μπακούιν και του Γκιγιόμ από τη Διεθνή Ένωση Εργαζομένων. Η νεότευκτη οργάνωση, γνωστή και ως Φεντεραλιστική [Fédéraliste], έκλεισε τις εργασίες του Α' Συνεδρίου της με τέσσερα ψηφίσματα. Στο τρίτο, για τη «Φύση της Πολιτικής Δράσης του Προλεταριάτου», θεωρώντας «ότι οι βλέψεις του προλεταριάτου δεν μπορούν να έχουν ως αντικείμενο παρά μόνο τη θεμελίωση μιας απόλυτα ελεύθερης οργάνωσης και μιας απόλυτα ελεύθερης ομοσπονδίας, που θα βασίζονται στην εργασία και στην ισότητα όλων και θα είναι εντελώς ανεξάρτητες από κάθε πολιτική κυβέρνηση, και ότι αυτή η οργάνωση και αυτή η ομοσπονδία δεν μπορούν να είναι παρά το αποτέλεσμα της αυθόρμητης δράσης του ίδιου του προλεταριάτου, των εργατικών ενώσεων και των αυτόνομων κοινοτήτων». Θεωρώντας επίσης «ότι κάθε πολιτική οργάνωση δεν μπορεί παρά να είναι η οργάνωση της κυριαρχίας προς όφελος μιας τάξης και σε βάρος των μαζών, και ότι το προλετα-

ριάτο αν θελήσει να καταλάβει την πολιτική εξουσία, θα γίνει κι αυτό μια κυρίαρχη και εκμεταλλεύτρια τάξη», κατέληγε: «1ο Η καταστροφή κάθε πολιτικής εξουσίας είναι το πρώτο καθήκον του προλεταριάτου. 2ο Κάθε οργάνωση που καταλαμβάνει την πολιτική εξουσία, ακόμη και αν ονομάζεται προσωρινή και επαναστατική (...) θα είναι τόσο επικίνδυνη για το προλεταριάτο, όσο και οι κυβερνήσεις που υπάρχουν σήμερα. 3ο Αρνούμενοι κάθε συμβιβασμό για να επιτύχουν την πραγματοποίηση της κοινωνικής επανάστασης, οι προλετάριοι όλων των χωρών πρέπει να θεμελιώσουν, έξω από τα πλαίσια κάθε αστικής πολιτικής, την αλληλεγγύη της επαναστατικής δράσης» (Πρωτοβουλία Αναρχικών Πειραιά, *Το Ζήτημα της Οργάνωσης*, σ. 21). Η αντιεξουσιαστική Διεθνής Ένωση Εργαζομένων, που εξακολούθησε να θεωρεί εαυτόν ως φυσικό κληρονόμο της ενιαίας Α' Διεθνούς, πραγματοποίησε τέσσερα ακόμη συνέδρια τα οποία και αριθμήσε -μην αναγνωρίζοντας τα συνέδρια μετά τη Χάγη των μαρξιστών- 6ο στο Νιουσατέλ της Ελβετίας (27 Σεπτεμβρίου 1873), όπου και καταργήθηκε το Γενικό Συμβούλιο της Διεθνούς, 7ο στις Βρυξέλλες (7-12 Σεπτεμβρίου 1874), 8ο στη Βέρνη (26-29 Οκτωβρίου 1876) και ένα τελευταίο, το 9ο, στη βελγική βιομηχανική πόλη Βερβιέ (6-8 Σεπτεμβρίου 1877), καταλείποντας ωστόσο ζωντανά και ενεργά τμήματα στην Ελβετία, στην Ισπανία και στην Ιταλία - τη μαγιά για κάποιες από τις κατοπινές αναρχικές ομοσπονδίες και ελευθεριακές εργατικές οργανώσεις. Η αντιεξουσιαστική Διεθνής διεξήγαγε έκτοτε και κάποια τοπικά και περιφερειακά συνέδρια με σημαντικότερο εκείνο της Ομοσπονδίας του Ιούρα, το Σεπτέμβριο του 1880, με τη συμμετοχή εκπροσώπων και παρατηρητών από πολλές χώρες και το οποίο υιοθέτησε ως στόχο του κινήματος τον αναρχικό κομμουνισμό. || Βλ. επ. *Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής)*, *Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αναρχοσυνδικαλιστική)*, *Ομοσπονδία του Ιούρα*.

Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Μαύρη Διεθνής) [International Working People's Association (IWPA)] (οργ.) Η Μαύρη Διεθνής ανασυχροτήθηκε επί αμερικανικού εδάφους με πρωτοβουλία του γερμανού αναρχικού Γίοχαν Μοστ στις 14 Οκτωβρίου του 1883 στο Πίτσμπουργκ από εκπροσώπους ποικίλων επαναστατικών ομάδων και οργανώσεων 26 πόλεων. Είχε προηγηθεί η ίδρυσή της στο Συνέδριο του Λονδίνου (14-19 Ιουλίου 1881) από γνωστούς αναρχικούς (Κραποτκιν, Μαλατέστα, Γχοτιέ, Μερλίνο, Λουίζ Μισέλ κ.ά.) με μόνη ουσιαστική απόφαση την υιοθέτηση της έμπρακτης προπαγάνδας και μόνη δραστηριότητά της μια δημόσια συγκέντρωση τις επόμενες μέρες. Η Μαύρη Διεθνής, κάτω από την ισχυρή παρουσία των αναρχικών του Σικάγου που αντιπροσώπευαν το ένα τρίτο των μελών της, εξέδιδαν πέντε εφημερίδες με σημαντική κυκλοφορία και περιλάμβαναν στους κόλπους τους ισχυρές προσωπικότητες (Πάρσονς, Σπάις, Φίλντεν), υιοθέτησε ένα πρώιμο αναρχοσυνδικαλιστικό πρόγραμμα γνωστό ως *Ιδέα του Σικάγου*. Η πλατφόρμα είχε

MEMBERS OF THE HOUSE OF THE GOVERNMENT - THE ANARCHISTS

Οι κατηγορούμενοι αναρχικοί του Σικάγου για την Υπόθεση Χειμάρκετ
(στελέχη της Μαύρης Διεθνούς).

σαφές εξεγερσιακό πνεύμα εφόσον έκρινε ως αυτονόητο: «ότι ο αγώνας του προλεταριάτου ενάντια στη μπουρζουαζία πρέπει να έχει βίαιο χαρακτήρα». Η Μαύρη Διεθνής θα παίζει σημαντικό ρόλο το 1886 στα περίφημα αιματηρά γεγονότα του Σικάγου, που θα οδηγήσουν στην κατάκτηση του οκταώρου, αλλά μετά τη γενικευμένη καταστολή και την εκτέλεση των ηγετών της σταδιακά θα διαλυθεί. || Βλ. επ. Μόστ Γιόχαν, Πάρσους Άλμπερτ, Πάρσους Λούσι, Υπόθεση Χειμάφκετ.

Διεθνής Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία [International Alliance of Socialist Democracy] (οργ.) Η πρώτη ουσιαστικά εργατικής απεύθυνσης ένωση με σαφή «αναρχικό προσανατολισμό», αλλά μυστική «ιεραρχική δομή», πιο γνωστή ως Συμμαχία. Μπακουινικής έμπνευσης και «καθοδήγησης», ιδρύθηκε στη Γενεύη, όταν η αποσχισθείσα στο συνέδριο της Βέρνης (21-25 Σεπτεμβρίου 1868) σοσιαλιστική μειοψηφία του Συνδέσμου για την Ειρήνη και για την Ελευθερία αποφάσισε να ενσωματωθεί στη Α΄ Διεθνή, «αλλά με ιδιαίτερη δική της αποστολή τη μελέτη των πολιτικών και φιλοσοφικών προβλημάτων πάνω στη βάση της μεγάλης αρχής της καθολικής και πραγματικής ισότητας όλων των ανθρώπων πάνω στη Γη» (Μαρξ, Κ., - Ένγκελς, Φ., Για τον Αναρχισμό, σ. 466). Ωστόσο, η βούληση του εμπνευστή της να λειτουργήσει η Συμμαχία ως «νόμιμα» οργανωμένη τάση στους κόλπους της Α΄ Διεθνούς θα προσκρούσει στο καταστατικό της Διεθνούς που απαγόρευε την ύπαρξη ξεχωριστών οργανώσεων στο εσωτερικό της. Έτσι, η Διεθνής Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία θα διαλυθεί επισήμως προκειμένου τα μέλη και τα τμήματά της να συμμετάσχουν στην Α΄ Διεθνή, αλλά θα συνεχίσει να αναπτύσσεται υπογείως. Σύμφωνα με το επίσημο πρόγραμμά της, η Συμμαχία ήταν αθεϊστική και αεθνική, επιδίωκε την «πολιτική, οικονομική και κοινωνική εξίσωση των τάξεων και των ατόμων και των δύο φύλων», υποστήριζε την κολεκτιβιστική αρχή, την απολαβή δηλαδή των αγαθών σε αντιστοιχία με την «παραγωγική εργασία του καθενός», απέρριπτε «κάθε πολιτική ενέργεια» που δεν αποσκοπούσε «άμεσα και κατευθείαν στο θρίαμβο της υπόθεσης των εργατών ενάντια στο κεφάλαιο», απέβλεπε «στην οικονομική συνένωση όλων των τοπικών ενώσεων πάνω στο βάθρο της ελευθερίας» και προσδοκούσε την εξαφάνιση των κρατών με την «καθολική ένωση των ελευθερών ενώσεων, αγροτικών και εργατικών» (ό.π., σ. 466-67). Η ραγδαία και υπόγειη ανάπτυξη της Συμμαχίας στους κόλπους της Α΄ Διεθνούς σε τέσσερα μόλις χρόνια, ο απόλυτος «έλεγχος» της επί του ισπανικού, ιταλικού, ελβετικού και των σλαβικών τμημάτων και η σημαντική διείσυσή της σε άλλα, όπως το γαλλικό και το βελγικό, θα ανασύρει στην επιφάνεια τις καλυμμένες με το πέπλο της «ενότητας για τον κοινό σκοπό» θεμελιακές διαφορές των φεντεραλιστών με τους μαρξιστές. Οι τελευταίοι, με πρόσχημα την «ανακάλυψη» ότι η Συμμαχία υφίστατο (παρότι επισήμως ισχυριζόταν πως είχε διαλυθεί) και έκρυβε (πράγματι) στα σπλάχνα της μια «ειδική

Διεθνής Σύνδεσμος για την Ειρήνη και για την Ελευθερία

μιστική οργάνωση», τη Διεθνή Αδελφότητα, θα επικαλεστούν το ηθικό και κατ'αυστατικό δικαίωμά τους να εξοβελίσουν τους «συμμαχίτες» από τη Διεθνή, πράγμα που θα κατορθώσουν με όλα τα μέσα, θεμιτά και αθέμιτα, επιχειρώντας την ανάκτηση του ηγεμονικού τους ρόλου. Το οριστικό σχίσμα ανάμεσα στις δύο οργανωμένες τάσεις της Α' Διεθνούς θα επικυρωθεί τελικά το 1872 στο Συνέδριο της Χάγης (που οι μπακουινικοί κατάγγειλαν ως μη αντιπροσωπευτικό) με την αποπομπή του ιδρυτή της Συμμαχίας Μιχαήλ Μπακούιν και του Τζέιμς Γκιγιόμ. Η πύρρειος αυτή νίκη του ελεγχόμενου από τον Μαρξ Κεντρικού Συμβουλίου θα σημάνει την ουσιαστική διάλυση της Α' Διεθνούς και τη μετάλλαξη της Συμμαχίας για την Κοινωνική Δημοκρατία σε μια καθαρά αναρχική πια οργάνωση, η οποία θα διατηρήσει τις δυνάμεις της και θα κρατήσει το όνομα της ενιαίας Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων με το αυτοπροσδιοριστικό επίθετο αντιεξουσιαστική. || Βλ. επ. *Διεθνής Αδελφότητα, Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνής), Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αντιεξουσιαστική), επιστημονικός σοσιαλισμός, Μπακούιν Μιχαήλ Αλεξάντροβιτς, Μπακούιν & Μαρξ.*

Ο ιδρυτής της Συμμαχίας Μιχαήλ Μπακούιν, αγορεύων το 1869 σε σύναξη της Διεθνούς.

Διεθνής Σύνδεσμος για την Ειρήνη και για την Ελευθερία [Ligue Internationale de la Paix et de la Liberté] (οργ.) Φιλελεύθερη, διεθμιστικού χαρακτήρα, ριζοσπαστική οργάνωση που προέκυψε από ένα συνέδριο το οποίο διεξήχθη το 1867 στη Γενεύη

για ν' αποτελέσει το ανάχωμα στην απροκάλυπτα φιλοπόλεμη και απολυταρχική διάθεση του επίσημου αστισμού. Ο Σύνδεσμος συσπείρωνε στις τάξεις του προσωπικότητες του διαμετρήματος ενός Ουγκό, ενός Γκαριμπάλντι και λίγο αργότερα ενός πανταχού παρόντος Μπακουίν. Ανάμεσα στις προθέσεις του Συνδέσμου -στον οποίο συμμετείχε και ο έλληνας ριζοσπάστης βουλευτής Ανδρέας Ρηγάπουλος- ήταν και η ρηξικέλευθη τότε περί κατάργησης των μόνιμων εθνικών στρατών στα πλαίσια μιας ομοσπονδοποιημένης Ευρώπης και ανάμεσα στις άμεσες επιδιώξεις τουλάχιστον της, υπό τον Μπακουίν, μειοψηφικής κοινωνιστικής τάσης της, η ανεπιτυχής τελικά σύνδεση με την Διεθνή Ένωση Εργαζομένων (Α' Διεθνή). Κατά την κρίση του φιλόποτου Μαρέ η συμμετοχή του ρώσου επαναστάτη στο Σύνδεσμο δεν υπήρξε παρά ένα ακόμα σκαλί στην κλίμακα της ραδιουργίας του. Γιατί όπως γράφει στην «Εμπιστευτική Ανακοίνωση» του 1872, ο Μπακουίν στόχευε, με μια σειρά προσηματικών προτάσεων, στο συνέδριο του Συνδέσμου στη Βέρνη το 1868, οι οποίες ήταν «αυτές καθαυτές ανήγες» και αποσκοπούσαν «να προκαλέσουν δέος στους αστούς κρετινούς» να «αποχωρήσει θορυβωδώς απ' το Σύνδεσμο Ειρήνης και να προσχωρήσει στη Διεθνή», άσχετα αν ο ίδιος δύο χρόνια νωρίτερα, τον Απρίλιο του 1870 σε μια επιστολή του προς το ζεύγος Λαφάργκ, έβρισκε ότι οι συγκεκριμένες προτάσεις του άσπονδου συντρόφου του «αυτές καθαυτές δεν ήταν κακές» (Μαρέ Κ.- Ένγκελς Φ., Για τον Αναρχισμό, σ. 247, 254). || Βλ. επ. Μπακουίν Μιχαήλ Αλεξάντροβιτς, Φεντεραλισμός Σοσιαλισμός Αντιθεολογισμός.

Διεθνής των Αναρχικών Ομοσπονδιών [International of Anarchist Federations (IAF/IFA)]

(οργ.) Ιδρύθηκε το καλοκαίρι του 1968 σε Διεθνές Αναρχικό Συνέδριο που διεξήχθη στην ιταλική Καράρα (31 Αυγούστου-5 Σεπτεμβρίου) από

γάλλους, ισπανούς, ιταλούς και βούλγαρους (εξόριστους στη Γαλλία) εκπροσώπους των ομοσπονδιών των χωρών τους. Επιβιώνει ως πραγματιστικό συντονιστικό σχήμα μέχρι σήμερα. Ενδεικτική των αντιλήψεών της το ψήφισμα στο Γ' Συνέδριο 1978, που ήταν επικεντρωμένο λόγω της πύρινης επικαιρότητας στο θέμα της πολιτικής βίας: Η IAF/IFA «αρνιέται τον τύπο της πολιτικής δράσης που βασίζεται στην τυφλή κι όχι αναγκαία βία, την έλλειψη σεβασμού απέναντι στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και των εχθρών ακόμα και ιδιαίτερα των ουδέτερων και των αθώων. Καταγγέλλει όλους τους τύπους (...) βίας και κρατικής και στρατιωτικής τρομοκρατίας που φτάνουν συχνά στη δράση πολιτικών οργανώσεων, οι οποίες, μπορεί σήμερα να καταδιώκονται και να μάχονται για σωστές αιτίες, στο μεγαλύτερο μέρος τους θέλουν με το πρόγραμμά τους, τις μεθόδές τους και τις ιδεολογίες τους να γίνουν αυτές στο μέλλον η κρατική εξουσία» (Κείμενα, τ. 1, Καλοκαίρι 1979, σ. 64).

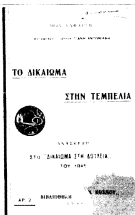
Διεθνής των Επαγγελματιών

Διεθνής των Επαγγελματιών [Professional International] (οργ.) Γνωστή ως Διεθνής των Κόκκινων Συνδικάτων και ως Profintern από τη σύντμηση του ονόματός της. Μια δούρεια οργάνωση (1921-1937) συγκροτημένη από τους δημοφιλείς τότε μπολσεβίκους στα πλαίσια της στρατηγικής ελέγχου των ευρωπαϊκών και αμερικανικών συνδικάτων που δεν είχαν ενταχθεί στην Κομμουνιστική Διεθνή (Γ' Διεθνής). Η επιχείρηση όμως αφομοίωσής τους που επιχειρήθηκε στο Συνέδριο της Διεθνούς των Κόκκινων Συνδικάτων στη Μόσχα το 1921, στο οποίο έστειλαν αντιπροσώπους όλες οι αναρχοσυνδικαλιστικών προσανατολισμών οργανώσεις, της ισπανικής CNT συμπεριλαμβανομένης, απέτυχε και τον επόμενο χρόνο τα αυτόνομα συνδικάτα προχώρησαν στη συγκρότηση της Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων (IWWA/AIT), τη γνωστή ως αναρχοσυνδικαλιστική Διεθνή. Ήταν απολύτως αδύνατο να αποδεχθούν τη συγκεντρωτική λογική της Profintern και να κλείσουν τα μάτια στην εντεινόμενη καταστολή σε βάρος των ρώσων αναρχικών, κάποιους από τους οποίους (ανάμεσά τους και τον Βολίν) κατόρθωσαν μετά από έντονες πιέσεις, ιδιαίτερα του Γκαστόν Λεβάλ, να απελευθερώσουν. Βλ. επ. **Διεθνής Ένωση Εργαζομένων (αναρχοσυνδικαλιστική), Λεβάλ Γκαστόν, Πεστάννα Άνχελ.**

Δικαίωμα στην Τεμπελιά, το (βιβλ.) Παρότι το διεκδικούν χιλιετίες τώρα «της γης οι κολασμένοι» (και οι... ακόλαστοι), το πρωτοδιατύπωσε ανοιχτά το 1883 ο Πολ Λαφάργκ σε ένα βιβλιαράκι, που υποτιμούν οι νουνεχείς μαρξιστές, υπερτιμούν (αρκούμενοι καμιά φορά στο ξεκοκάλισμα μόνο του... τίτλου του) ορισμένοι αναρχικοί και φρίττουν διαβάζοντας αποσπάσματα σαν το ακόλουθο οι σύγχρονοι θιασώτες του «ιερού δικαιώματος στην εργασία» αριστεροί:

«Αν η εργατική τάξη, ξεριζώνοντας απ' την καρδιά της τη διαστροφή που κυριαρχεί και εξευτελίζει τη φύση της, ξεσηκωνόταν με όλη της την τρομερή δύναμη, όχι για να διακηρύξει τα Δικαιώματα του ανθρώπου τα οποία δεν είναι παρά τα δικαιώματα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, όχι για να διακηρύξει το Δικαίωμα στη δουλειά που δεν είναι παρά το δικαίωμα στη δυστυχία, αλλά για να σφυρηλατήσει ένα χαλύβδινο νόμο, που να απαγορεύει σε κάθε άνθρωπο να δουλεύει περισσότερο από τρεις ώρες την ημέρα, η Γη, η γηραιά Γη, ριγώντας από αγαλλίαση, θα αισθανόταν να σπирτά μέσα της ένα καινούριο σύμπαν (...) Ω Τεμπελιά, δείξε οίκτο για τη μεγάλη δυστυχία μας! Ω Τεμπε-

λιά, μητέρα των τεχνών και των ευγενών αρετών, γίνε το βάλασμο για τις ανθρώπινες αγωνίες!» (Λαφάργκ, Π., *Το Δικαίωμα στην Τεμπελιά*, σ. 75-76). Στα ελληνικά πρωτοεκδόθηκε στη... μαλιαρή με υπότιτλο *Ανασχεβή στο «Δικαίωμα στη Δουλειά»* το 1934 σε μετάφραση του γατρού Γιάνη Αντωνιάδη από τη βιβλιοθήκη των εκδόσεων Υγειονομικός Κόσμος.

Ανάγλυφο που απεικονίζει το γνωστό στιγμιότυπο (από τα βιβλία της ιστορίας του δημοτικού) της ακρόασης μετά ειρωνείας του κυνικού επιδρομέα Μεγάλου Αλεξάνδρου από το... βασιλιά του δρόμου Διογένη.

Διογένης (εκλ. συγγ.) Γεννήθηκε το 403 ή το 412 π.Χ. Ο πλέον ονομαστός εκπρόσωπος του φιλοσοφικού ρεύματος των Κυνικών, ο γνωστός λόγω καταγωγής ως Σινωπεύς, αλλά και Κύων αυτοαποκαλούμενος. Υπήρξε ο πρώτος που υιοθέτησε μια μορφή έμπρακτης προπαγάνδας και κριτικής της καθημερινής ζωής, δύο και πλέον χιλιάδες χρόνια πριν τους ιδεολογικούς επιγόνους του, αναρχοκαταστασιακούς και ελευθεριακούς χίπηδες. Έζησε αντισυμβατικά μέχρι το θάνατό του (στην Κόρινθο το 325 π.Χ.) στην προσπάθειά του να αποφύγει κάθε αλλοτριωτική σχέση και εξάρτηση. Βλ. επ. **Αντισθένης, κυνικοί, χιτσιμάς**.

Διογένης ο Αναρχικός (βιβλ.) Καταγραφή σε βιβλίο (εκδ. Ελευθερουδάκης) από τον Νέστορα Μάτσα «ανατρεπτικών» επεισοδίων από την περιπετειώδη ζωή του πιο γνωστού κυνικού της αρχαιότητας.

δόλαιο νόμοι [loi scélérates] (κρατ. κατ.) Έτσι χαρακτηρίστηκαν οι πρώτοι επί ευρωπαϊκού εδάφους, κατ' ουσίαν «αντιτρομοκρατικοί» και «ιδιώνυμοι» νόμοι που ψήφισε η γαλλική Βουλή το 1893-94 μετά τις βομβιστικές επιθέσεις του Ραβασόλ, του Βαγιάν, του Ανρί και την εκτέλεση του προέδρου της χώρας Καρνό από τον αναρχικό ιταλό εργάτη Καζέριο. Κάνοντας χρήση αυτού του πακέτου των νομο-

Δουδούμης, Βασίλειος

θετημάτων (ο τελευταίος νόμος καταργήθηκε μόλις στις 23.12.1992), η κυβέρνηση του Καζιμίρ Περιέ θα αναστείλει την έκδοση όλων των αναρχικών εφημερίδων της εποχής (*La Révolte, Le Libertaire* κ.ά.) και θα προχωρήσει σε παραπομπή σε δίκη (6-12 Αυγούστου) αρκετών επώνυμων αναρχικών (ανάμεσά τους οι Ζαν Γκραβ, Σεμπασιτιάν Φορ, Φελίξ Φενεόν και οι διαφυγόντες στο εξωτερικό Πολ Ρεκλί και Εμίλ Πουζέ) με την κατηγορία της «συγκρότησης ένωσης κακοποιών», τη γνωστή ως «Δίκη των Τριάντα», στην οποία οι περισσότεροι θα αθωωθούν, καθώς θα τους υπερασπιστεί ένα σημαντικό τμήμα της γαλλικής διανοήσης, ανάμεσά τους οι Στεφάν Μαλαρμέ, Μπερνάν Λαζάρ, Φρανς Ζουρντέν, Οκτάβ Μιρμπό κ.ά. || Βλ. επ. απέλαση, ιδιώνυμο.

Η «Δίκη των Τριάντα» βάσει των δόλων νόμων σε γκραβούρα της εποχής.

Δουδούμης, Βασίλειος (εκλ. συγγ.) Πατρινός δικηγόρος προντονικών επαρρών, εκδότης και συγγραφέας. Υπήρξε γραμματέας του Κοινωνικού Συνδέσμου της Αθήνας (1891), πρόεδρος της Σοσιαλιστικής Αδελφότητας Πατρών (1893-95) και εκδότης της εφημερίδας της, *Φως*. Εξέδωσε μια ανθολογία με κείμενα του ιδεολογικού μέντορά του Πλάτωνα Δρακούλη με τίτλο *Ζώσσι Ιδέαι* (1910), συνέθεσε επαναστατικά ποιήματα και έγραψε μια πασιφιστική ευτοπία *Το Ερηνευτικόν Κράτος*, που αρχικά είχε τιτλοφορήσει «ειρηνοκρατία». Οι ιστορικοί του κοινωνικού κινήματος παρασυρόμενοι από ένα λάθος του Γιάννη Κορδάτου του χρεώνουν και τη μετάφραση της «*Μασσαλιώτιδος των Εργατών*» η οποία ωστόσο πρωτοδημοσιεύτηκε το 1890 στο *Σοσιαλιστή* και επαναδημοσιεύτηκε το 1894 στο *Σο-*

ΓΑΛΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ ΤΩΝ ΕΡΗΝΟΚΡΑΤΩΝ

ΤΡΕΚΟΣ Κ.

ΤΟ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΟΝ
ΚΡΑΤΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΔΟΥΔΟΥΜΗ

EN ANNONCE

DE LA BIBLIOTHÈQUE INTERNATIONALE
DE LA SOCIÉTÉ INTERNATIONALE DE
ÉTUDES SCIENTIFIQUES

1911

σοσιαλιστικό Σύλλογο σε απόδοση του Πλάτωνα Δρακούλη. || Βλ. επ. *Κοινωνικός Σύνδεσμος, Σοσιαλιστική Αδελφότης Πατρών*.

Δούμας, Νικόλαος (αναρχ.) Τσαγκάρης στο επάγγελμα, ο Δούμας δραστηριοποιείται αρχικά στο σοσιαλιστικό κύκλο του Καλλέργη στην Αθήνα, όπου εργάζεται, και εκπροσωπεί το 1898 στην πρωτεύουσα τους αναρχικούς του Πύργου και την εφημερίδα τους *Νέον Φως*. Το κύμα διώξεων στις αρχές του 20ού αιώνα θα τον φέρει μαζί με πολλούς άλλους έλληνες αναρχικούς στην Αίγυπτο. Στην πρωτεύουσα της χώρας, ο αυτομορφωμένος εργάτης θα ιδρύσει το πολυτασικό Σοσιαλιστικό Κέντρο Καΐρου και θα εκδώσει το 1907 την αναρχοσυνδικαλιστικών προσανατολισμών εφημερίδα *Εργάτης*. Επίσης, μέσω της Εργατικής Βιβλιοθήκης θα εκδώσει τις μπροσούρες του Άπο τήν Ζωήν τών Βασανισμένων, *Αίματα, Αίματα, Αίματα* (1910), *Ἡ Μόρφωσις τών Βασανισμένων* (1911) και σε δική του μετάφραση το βιβλίο του Τζάκσον Στ. Γουίλσον [J. St. Wilson]: *Τὸ Βασίλειον τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Σοσιαλισμός*. Η πολιτική των απελάσεων ελλήνων και ιταλών αναρχικών από την Αίγυπτο το 1912 θα τον αναγκάσει να καταφύγει ξανά στην Ελλάδα, όπου θα ιδρύσει το Σωματεῖον Εργατῶν Υποδηματοποιῶν (1913), θα εκδώσει το βιβλίο *Ξύπνα Ἐργάτη* και αργότερα το 1915 θα ενταχθεί στο Ελληνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Δρακούλη και θα γίνει μέλος της Κεντρικής του Επιτροπής. Θα πεθάνει, άγνωστο πότε, χωρίς να αντικρίσει βέβαια το θαυμαστό καινούργιο κόσμο που προσδοκούσε στην πρώτη του μπροσούρα ότι θα επέλθει: «δταν πλέον καταστραφῆ τὸ σημερινὸν σύστημα» και «ἐπὶ τῶν ἐρείπιῶν καὶ ἐκ τῆς τέφρας τοῦ παλαιοῦ συστήματος θὰ βλαστήσῃ ἡ ἐργασία, ἡ χαρὰ καὶ ἡ Ἀπόλαυσις δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος» (Νούτσος, Π., *Ἡ Σοσιαλιστικὴ Σκέψη στην Ελλάδα ἀπὸ τὸ 1875 ὡς τὸ 1974*, τόμ. Β', σ. 460).

Δρακούλης, Πλάτων (εκλ. συγγ.) Εμβληματική φιγούρα του πρώιμου ελληνικού σοσιαλιστικού κινήματος, αντιφατικός όπως και η εποχή του, καθώς θα επηρεαστεί από όλα τα κοινωνικά ρεύματα των καιρών και θα μπολιάσει με τη σειρά του τη σκέψη πολλών συγχρόνων του ελλήνων κοινωνιστών. Υπήρξε ένας πολυπράγμων και πολυγραφότατος διανοούμενος. Καθηγητής για χρόνια της ελληνικής γλώσσας στην Οξφόρδη, αντιπρόσωπος του... εαυτού του στο Ίδρυτικό Συνέδριο της Β' Διεθνούς (1889),

συγγραφέας πλήθους βιβλίων, πολιτικού, κοινωνικού, οικολογικού, πνευματιστικού, ιστορικού και χριστιανικού περιεχομένου, ο πρώτος μεταφραστής έργων της αναρχικής φιλολογίας στην Ελλάδα, εκδότης εφημερίδων και περιοδικών (*Ἄρδην, Έρευνα*) και συνεργάτης με διάφορα ψευδώνυμα όλων σχεδόν των κοινωνιστικών

συνεργάτης του Σοσιαλιστού και εύρισκεται εις στενάς σχέσεις με την έν Λονδίνω Σοσιαλιστικήν Ἀναρχικήν Ἐπαναστατικήν Προπαγάνδαν δι' ἧπερ και θεωρεῖται παρὰ πάντων ἀναρχικός» (Σοσιαλιστής, Α' δεκαπενθήμερο Μαρτίου 1893, φ. 19, σ. 1). Το 1895 θα επιχειρήσει πολιτική κἀθοδο στις βουλευτικές εκλογές ως ανεξάρτητος υποστηριζόμενος από τους σοσιαλιστές της Αθήνας και τη Σοσιαλιστική Αδελφότητα της Πάτρας, συγκεντρώνοντας πάνω από 8000 ψήφους σε Αθήνα και Πάτρα, μια καθόλου αξιοκαταφρόνητη συγκομιδή. Αργότερα, το 1909-10, θα ιδρύσει τον πολυτασιικό Σύνδεσμο των Εργατικών Τάξεων της Ελλάδος (ΣΤΕΤ), στον οποίο θα συμμετάσχουν και αρκετοί παλιοί αναρχικοί (Αναστασίου, Δούμας κ.ά.) που θα μετατραπεί τον επόμενο χρόνο (1911) σε Ελληνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (ΕΣΚ), θα χρηματίσει αργότερα βουλευτής και θα συνεχίσει, μέχρι το θάνατό του, στην Αθήνα το 1934, να γράφει ακατάπαυστα, να προωθεί την υπόθεση των αγροπόλεων και να εργάζεται για έναν εξελικτικό και ιδιότυπο «αυτόνομον κοινωνισμό». || Βλ. επ. αγροπόλεις, Αγροτική Συμπολιτεία, Ἄρθην, Δαιούδογλους Ἐμμανουήλ, Ἐκκλησιας εις τοὺς Νέους, «Ἐμμανουήλ Δαιούδογλους».

δραπετομανία (ουσ.) Ασθένεια κατά την... ουδέτερη ψυχιατρική επιστήμη του 19ου αιώνα, της οποίας η συμπτωματολογία συνίστατο στην «ανεξέλεγκτη παρόρμηση ενός νέγρου να δραπετεύει από τα δεσμά της δουλείας». Παρεμφερής με την «καθιστική δυσαισθησία», κοινώς την ανυπακοή. Ως κύριο θεραπευτικό μέσο συνίστατο το μαστίγωμα. Από τη δραπετομανία θα ήταν αδύνατο φυσικά να μην προβληθούν οι μη διαθέτοντες επαρκή... εθελόδουλα αντισώματα αναρχικοί, συμπεριλαμβανομένων (εκτός εκατοντάδων αγνώστων) και των πασίγνωστων Μπακούιν, Κραπότκιν, Βολίν και Ντουρούτι, οι οποίοι εκδήλωσαν εμφανή σημάδια της νόσου εις κάποιαν περίοδο του πολυτάραχου βίου τους.

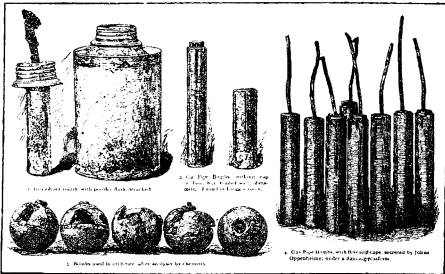
Χωρικοί καταληφθέντες από δραπετομανία αποχαιρετούν τη φυλακή της Φλωρεντίας με την επουράνια συνδρομή του... αναρχίζοντος οσίου Ρανιέρι. Έργο του Στέφανο ντι Τζιοβάνι (1392-1450).

Σκίτσο της
Φωτεινής Δροσπούλου
στην εφημερίδα Ακρόπολις
(27.8.1899, φ. 6277).

Δροσπούλου Φωτεινή (εκλ. συγγ.) Μια αξιοσημείωτη γυναίκα του 19ου αιώνα από εύπορη οικογένεια του Πύργου Ηλείας που σκανδάλισε την τοπική κοινωνία με την κοινωνική της δραστηριότητα, την αντισυμβατική της συμπεριφορά, τους έρωτές της και το ματωμένο γάμο της τον Αύγουστο του 1899 με τον αναρχο-κοινωνιστή Ανδρέα Θεοδωρίδη. «Η πρώτη Έλληνισ σοσιαλίστρια», στα πρώιμα χρόνια της, πριν καταλήξει, σύμφωνα με την εφημερίδα Ακρόπολη, από την κοινωνική της ευαισθησία, τις κακές παρέες και την ανάγνωση γαλλικών και ελληνικών συγγραμμάτων «άλλόκοτος, ημιπαράφρων, θηρεύτρια ούτοπιών, περιφρονήτρια τῶν πάντων» είχε «φυσιγνωμία έκφραστικωτάτη, με δύο γαλανὰ μάτια ἀστράπτοντα ἀπὸ ἐξυπνάδα» (Ακρόπολις, 27.8.1899, φ. 6277, σ. 1), ευρεία μόρφωση και αξιόλογη μουσική παιδεία (ήταν πολύ καλή πιανίστα), πράγματα που την έκαναν περιζήτητη στις κοινωνικές συναναστροφές. Ο κατήφορός της –κατά τον περιδεύοντα συντάκτη της εφημερίδας– άρχισε όταν ερωτεύτηκε έναν τελειόφοιτο της Νομικής, τον Ιωάννη Στροφύλα, που την εγκατέλειψε εγκυμονούσα, όταν γονείς της την αποκλήρωσαν. Το δράμα της συνεχίστηκε, όταν ο αδερφός της σκότωσε τον αδερφό του πρώην εραστή της και κορυφώθηκε με το γάμο της με τον αναρχικό σοσιαλιστή Ανδρέα Θεοδωρίδη. Τον είχε γνωρίσει στον κύκλο του Σοσιαλιστικού Συλλόγου, ο οποίος έδρευε στον έναν όροφο του δίπατου σπιτιού της που κάποια στιγμή της είχαν παραχωρήσει οι γονείς της. Η ίδια σε απαντητική επιστολή –που η εφημερίδα δημοσίευσε την 1η Σεπτεμβρίου του 1899– θα διορθώσει κάποιες λαθεμένες πληροφορίες του ρεπορτάζ, θα υπερασπισθεί με σθένος τις επιλογές της, θα αποδώσει το προσωπικό της δράμα στις πατριαρχικές κοινωνικές συνθήκες και το «χρήμα, τὸ αἰσχρὸν τοῦτο ὄργανον τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας», για να καταλήξει: «Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀνδρέα Θεοδωρίδου συνήντη-

σα άνθρωπον ἀντάξιον τῶν πόθων μου, ειλικρινῆ, αἰσθηματίαν, ἀνώτερον τοῦ χρήματος καὶ τῶν προλήψεων μεθ' οὐ συνεδέθην. Νῦν διατελοῦσα ἔτι ὑπὸ συγκίνησιν καὶ ταραχὴν ἔνεκεν τῶν τελευταίων γεγονότων ἐπιφυλάσσομαι προσεχῶς ν' ἀσχοληθῶ περὶ τῆς τιμῆς τοῦ Ἀνδρέου Θεοδωρίδου, νὰ καταδείξω δῆλον ὅτι, πόσον αὕτη ἴσταιται ὑψηλὰ καὶ μένει ἀπρόσιτος εἰς τοὺς κακοήθεις χαρακτηρισμοὺς τῶν κούφων καὶ ἐπιπολαίων δντων» (Αχρόπολις, 1.9.1899, φ. 6282, σ. 6). Πράγμα που θα αναγκάσει την εφημερίδα να παραδεχτεί ότι η επιστολή της «ἡ κάπως ἐπαναστατικὴ εἰς τὰ πάτρια καὶ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις τοῦ ἡρέμου τῶν κοινωνιῶν βίου, ἡ ριζοσπαστικὴ κατὰ παντὸς κοινωνικοῦ δεσμοῦ, ἀντιθέτου πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ εἶνε οὗτος, προξενεῖ βεβαίως ἐντύπων ὄχι συνήθη» (Αχρόπολις, 2.9.1899, φ. 6283, σ. 2). || Βλ. ἐπ. Θεοδωρίδης Ανδρέας.

ANARCHIST AMMUNITION. I. JOHN P. H. GARDNER

δυναμίτης (ιστ.) Εκρηκτικό υλικό που χρησιμοποιούσαν, ελλείψει τότε φιαλίδων υγραερίου, κάποιοι αναρχικοί στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού σε θανατηφόρες ἢ μη ασκήσεις ἐμπρακτῆς προπαγάνδας. «Πρὸ ἡμερῶν οἱ ἐν Παρισίοις ἀναρχικοί», σχολίαζε ο Σοσιαλιστής (Αύγουστος 1892, φ. 12, σ. 3) του Σταύρου Καλλέργη, ἀφῆρεσαν κρυφίως ἐκ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ πινος κιβώτια πλήρη δυναμίτιδος. Πανικός κατέλαβε πάντας, μήπως ἴδωσιν ἡμέραν τινὰ τὰ διάφορα μεγαλοπρεπῆ μέγα... πετώντα». Ο γερμανὸς ἀναρχικὸς Γιόχαν Μοστ στη... βαδυφλεγὴ μπουσούρα του *Επιστήμη του Επαναστατικοῦ Πολέμου* ἐνα Εγχειρί-

Δυναμίτις

διο Οδηγιών για Χρήση και Κατασκευή Βομβών Νιτρογλυκερίνης, Δυναμίτη, Βαμβακοπιρίτιδας, Εκρηκτικού Υδραργύρου, Βομβών, Φυτιλιών, Δηλητηριών κ.λπ., έκρινε ότι «ένα κιλό δυναμίτη έχει μεγαλύτερη δύναμη από πέντε κιλά απατηλών ψήφων» και αρκετοί αναρχικοί των καιρών του... ψήφιζαν αναλόγως. || Βλ. επ. βόμβα, χύτρα, ψήφος άκυρη.

Δυναμίτις (ψευδ.) Ψευδώνυμο... ευφλέκτου τινός έλληνος κοινωνιστού, ο οποίος... εξερράγη δύο φορές εις τα άρθρα του: «Ό Σοσιαλισμός έν τῷ Δικαστηρίῳ - Δίκη Σταύρου Καλλέργη» (Σοσιαλιστής, 12-19 Δεκεμβρίου 1893, φ. 48) και «Η Κυβέρνησις» (Σοσιαλιστικός Σύλλογος, 1 Δεκεμβρίου 1893, φ. 4).

Δυναμιτιστής, ο (λογ.) «Εκρηκτική» νουβέλα του Ρόμπερτ Λούις Στίβενσον την οποία ο συγγραφέας του πασίγνωστου *Νησιού των Θησαυρών* έγραψε με λίγη βοήθεια από τη γυναίκα του Φάνι το 1885, εν μέσω μηδενιστικών εκρήξεων και επηρεασμένος από τη βομβιστική δραστηριότητα των ιρλανδών πατριωτών, όταν ακόμη δεν είχε ενσκήψει στη Δύση η στοχευμένη, εκδικητική κυρίως, ή άστοχη αναρχική βία. Πρωταγωνιστής της ο Ζήροου [Zero], που καλυπτόμενος πίσω από τη βο-

λική αστική ρήση ότι «ο πόλεμος (...) δεν κάνει διακρίσεις» θεωρούσε ευπρόσδεκτο «οτιδήποτε σκορπίζει το φόβο, οτιδήποτε μπορεί να περιορίσει ή να παραλύσει τις δραστηριότητες του ένοχου έθνους, καρότσι ή παιδί, αυτοκρατορικό κοινοβούλιο ή εκδρομικό ατμόπλοιο» (Στίβενσον, Ρ.-Λ., *Ο Δυναμιτιστής*, σ. 221). || Βλ. επ. ωρολογιακός μηχανισμός.

δυνατοτισμός [possibilisme] (πολ.) Κοινωνιστικό ρεφορμιστικό ρεύμα, πιο γνωστό ως ποσιμπιλισμός, προγονικό της σοσιαλδημοκρατίας που άνθησε στη Γαλλία στις δύο τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Πρόκρινε την υιοθέτηση σταδίων για την ικανοποίηση των εφικτών [possible] αιτημάτων και τον τρίτο, τον... εφικτότερο δρόμο προς το σοσιαλισμό. Ένας από τους κύριους εκφραστές του και ο πρώην αναρχικός, συνεργάτης του Κραπότκιν και υμνητής της έμπρακτης προπαγάνδας, Πολ Μπρους. Βλ. επ. **Μπρους Πολ**.

δυστοπία (νεολ.) Κάθε εφιαλτική για το ανθρώπινο γένος ουτοπική προοπτική που γέννησε (αντλώντας την έμπνευσή της συνήθως από την αρκούντως θλιβερή πραγματικότητα) η γόνιμη, ίσως και διεστραμμένη, φαντασία κάποιων σπουδαίων λογοτεχνών, σκηνοθετών και φιλοσόφων. Ο *Θαυμαστός Καινούργιος Κόσμος* του Άλν-

τους Χάξλεϊ, η Σιδερένια Φτέρνα του Τζακ Λόντον, η στρατοκοινωνία του Μεγάλου Αδερφού, που πλάθει στο 1984 ο Τζορτζ Όργουελ, η ολοκληρωτική «Μετρόπολις» του Φριτς Λανγκ, η αριστοκρατική Πολιτεία του Πλάτωνα, αλλά και ο «επιστημονικός» σοσιαλισμός των Μαρξ-Ένγκελς είναι κάποιες από τις πιο γνωστές και πλέον όχι και τόσο φασματικές και μακρινές δυστοπίες.

E

Έβερεστ, Γουέσλεϊ [Everest, Wesley] (εκλ. συγγ.) Γλωτόμος μέλος της, αναρχοσυνδικαλιστικών πρακτικών, αμερικανικής οργάνωσης Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου. Υπήρξε ένα από τα θύματα της παρακρατικής βίας, αλλά και των «υγιώς σκεπτομένων» της Άγριας Δύσης που απολάμβαναν στις 11 Νοεμβρίου του 1919, την Ημέρα της Ανακωχής, μια παρέλαση αποστράτων στην Ουάσινγκτον. Παρέλαση που κατέληξε σε επίθεση στα γραφεία της εργατικής οργάνωσης και αιματοχυσία, καθώς μέλη του συνδικάτου (μαζί τους και ο Έβερεστ) ευρισκόμενα σε άμυνα πυροβόλησαν και σκότωσαν τέσσερις επιτιθέμενους. Ο Έβερεστ συνελήφθη, ξυλοκοπήθηκε ανηλεώς από το σαρκοβόρο πλήθος, σύρθηκε δεμένος σε αυτοκίνητο στους δρόμους της πόλης και παραδόθηκε στην αστυ-

νομία. «Εκείνη τη νύχτα κόπηκαν τα φώτα στην πόλη. Μια ομάδα ανθρώπων έσπασε την εξωτερική πόρτα της φυλακής. “Μην πυροβολείτε, παιδιά, εδώ είναι ο άνθρωπος που ζητάτε”, είπε ο φύλακας. Ο Γουέσλεϊ Έβερεστ στάθηκε στα πόδια του, “Πέστε στα παιδιά πως έκανα το καλύτερο που μπορούσα”, πρόλαβε να φιθυρίσει στους άντρες των άλλων κελιών. Τον πήραν με μια λιμουζίνα προς το Τσεχάλις Ρίβερ. Ένας επιχειρηματίας από την Σεντράλια, εκεί που ο Γουέσλεϊ Έβερεστ καθόταν ζαλισμένος, του ‘κοψε τα γεννητικά του όργανα με ξυράφι. Ο Γουέσλεϊ Έβερεστ έβγαλε μια μεγάλη κραυγή πόνου. Κάποιοι θυμάται ότι φιθύρισε, “Για όνομα του Θεού, πυροβολείστε με... Μη μ’ αφήνετε να υποφέρω έτσι”. Ύστερα τον κρέμασαν με σκοινί από τη γέφυρα στο φως των προβολέων. Ο ιατροδικαστής στην έκθεσή του έγραψε ότι ο Γουέσλεϊ Έβερεστ το ‘σκασε απ’ τη φυλακή, έτρεξε προς τη γέφυρα του Τσεχάλις Ρίβερ κι έδεσε ένα σκοινί στο λαιμό του και πήδησε» (Ντος Πάσος, Τζ., *USA 1919*, σ. 460). || Βλ. επ. *Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου* (IWW), *λέι δε φούγας, νόμος Μπαζάν*.

Ο εν κρυπτώ ενταφιασμός του δολοφονημένου Έβερρεστ από τα όργανα της τάξης, απαθανατισμένος προφανώς από εντεταλμένο φωτογράφο.

«Εδώ και τώρα» [«Hic et nunc»] (σύνθ.) Χαρακτηριστική λατινική έκφραση που δηλώνει την επιτακτική ανάγκη ενός μέτρου στο συγκεκριμένο χώρο και στον παρόντα χρόνο ή προσδιορίζει την ειδοποιό διαφορά της λυρικής ποίησης από την επική. Χρησιμοποιήθηκε από τους γίγινες στη δεκαετία του 1960 και στα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης έκανε «σουξέ» ακριβώς διότι προσιδίαζε στο βολонταρισμό τόσο των καιρών όσο και του αναρχισμού. Το αναπαρήγαγαν πολλές αναρχικές προκηρύξεις, το δανείστηκαν για τίτλο τους περιοδικά ενώ στη εκδοχή: «Κάτω το κράτος και η εξουσία, εδώ και τώρα αναρχία!» γραφόταν στους τοίχους και φαναζόταν στις διαδηλώσεις. Αργότερα, το «υιοθέτησε» ο πάλαι ποτέ τροτσκιστής Αντρέας Παπανδρέου, όπως μια εποχή είχε «υιοθετήσει» και τα κοινωνικά οράματα των Φουριέ και Όουεν.

εθελοδοουλεία (κοιν. ορολ.) Προαιώνια ποταπή ανθρώπινη ροπή, απότοκη ενδεχομένως της ζωικών καταβολών αρχικής αγελαίας συγκρότησης του ανθρωπίνου όντος. Μαζί της ασχολήθηκε φιλοσοφικά ο Ετιέν ντε λα Μπωση και επιχειρήσει να την ερμηνεύσει και να την αξιολογήσει η ριζοσπαστική ψυχανάλυση, προεξάρχοντας του Βίλχελμ Ράιχ. Παρότι εξορισμένη μετά βδελυγμίας από κάποιους αθεράπευτα λαϊκιστές, μαρξιστές και αναρχικούς, διαχέεται στο κοινωνικό σώμα (που είναι ικανό για το καλύτερο και το χειρότερο) μέχρι επαναστατικής νεωτέρας. Όπως ξεκαθάριζε και ο Μπακούιν: «Ας μην έχουμε αυταπάτες: όσα μακιαβελικά τεχνάσματα κι' αν χρησιμοποιήσαν οι άρχουσες τάξεις, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι καμμία μειοψηφία δεν θα είχε ποτέ αρκετή δύναμη για να επιβάλει όλες αυτές τις τρομακτικές θυσίες στις μάζες, εάν δεν τις ωθούσε διαρκώς μια νοσηρή και εντοκτιώδης παρόρμηση να θυσιάζονται τότε στη μια και τότε στην άλλη απ' αυτές τις ανελέητες αφαιρέσεις που, σαν πραγματικοί βρυκόλακες της ιστορίας, πάντοτε τράφηκαν με ανθρώπινο αίμα» (Μπακούιν, Μ., Θεός και Κράτος, σ. 66).

Ιστορικό φωτογραφικό στιγμιότυπο από το Ιδρυτικό Συνέδριο της CNT (1910).

Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας [Confederación Nacional del Trabajo (CNT)] (οργ.) Η μαζικότερη, μακροβιότερη και αποτελεσματικότερη αναρχοσυνδικαλιστική οργάνωση από καταβολής του συγκεκριμένου ελευθεριακού ρεύματος. Συγκροτήθηκε στη Βαρκελώνη το 1910 με μαγιά τα μέλη της προγενέστερης ομοσπονδίας, της Εργατικής Αλληλεγγύης [Solidaridad Obrera]. Η CNT ένα χρόνο αργότερα θα πραγματοποιήσει το πρώτο της Συνέδριο και μετά από ένα σύντομο ατελέσφορο φλερτ με τη λενινιστική Γ' Διεθνή, θα αποσαφηνίσει τη θολή ακόμη ιδεολογική της ταυτότητα. Αυτό θα γίνει το 1922 με την ένταξή της στην αναρχοσυνδικαλιστική Διεθνή Ένωση Εργαζομένων (IWWA/AIT) όταν και θα υιοθετήσει επίσημα ως κοινωνικό της πρόταγμα τον ελευθεριακό κομμουνισμό [comunismo libertario]. Η CNT εκπόνησε το μίνιμουμ επαναστατικό της πρόγραμμα προ των πυλών της κοινωνι-

κής επανάστασης το Μάιο του 1936 στο συνέδριο της Σαραγόσας και επιχειρήσει με τα 1.500.000 περίπου μέλη της μια πλημμελή εφαρμογή του στην πύρινη τριετία 1936-39. Είχε προηγηθεί μια εικοσιπενταετία που η οργάνωση άλλοτε νόμιμη και άλλοτε παράνομη –όπως τα τρία πρώτα χρόνια της ύπαρξής της και επί δικτατορίας του Πρίμο δε Ριβέρα– ηγήθηκε υπό την «αόρατη» καθοδήγηση από το 1931 της Ιβηρικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (FAI) μιας πολυποίκιλης κοινωνικής δραστηριότητας. Οργάνωσε εκατοντάδες απεργίες, υποκίνησε δεκάδες εξεγέρσεις, εξέδωσε –εκτός από την Εργατική Αλληλεγγύη [Solidaridad Obrera] το καταλάνικο καθημερινό δημοσιογραφικό της όργανο– πλήθος βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες και δημιούργησε δεκάδες ελευθεριακά αθλήματα και αντιταυταρχικά σχολεία, πληρώνοντας φυσικά για όλες

αυτές τις δραστηριότητες και τον ανάλογο φόρο αίματος. Μόνο στην περίοδο του pistolerismo (1918-23), δηλαδή των ένοπλων συγκρούσεων με τους μπράβους των αφεντικών, εκατοντάδες στελέχη της δολοφονήθηκαν. Η «πραγματιστική» της πορεία στα χρόνια του Εμφυλίου, που κορυφώθηκε με τη συμμετοχή στελεχών της στη δημοκρατική κυβέρνηση του λεγόμενου Λαϊκού Μετώπου, όπως και η σταδιακή γραφειοκρατικοποίηση της ελευθεριακής δομής της θα κριθούν αυστηρά ακόμη και στον καιρό τους, θα υποστούν την «αυτοκριτική» βάσανο στα χρόνια της εξορίας και θα αποτελέσουν τα επόμενα χρόνια το αντικείμενο μιας πιο ψύχραιμης μελέτης. Μετά την επικύρωση και της στρατιωτικής ήττας, η CNT θα αναδιοργανωθεί το 1945 στην Τουλούζη της Γαλλίας, θα οργανώσει ως τα μέσα της δεκαετίας του 1960 σε συνθήκες παρανομίας εκατοντάδες ένοπλες επιθέσεις σε στόχους του φρανκικού καθεστώτος και θα αναζωογονηθεί στην Ισπανία από το 1975, μετά το θάνατο του Φράνκο. Από το 1979 την αγωνιστική της παρακαταθήκη διεκδικούν η CNT-AIT και η αποσκιρτίσασα Γενική Συνομοσπονδία Εργασίας [Confederación General del Trabajo (CGT)], που διαθέτει γύρω στα 60.000 μέλη σε εργοστασιακούς χώρους, αντιπροσωπευόταν μέχρι πρότινος στη Διεθνή Ελευθεριακή Αλληλεγγύη [International Libertarian Solidarity (ILS)] των αναρχοσυνδικαλιστών

Παρασμένα μεγαλεία. Τα γραφεία των CNT-FAI σε κατεληγμένο στα χρόνια της επανάστασης κτίριο της Βαρκελώνης.

Είκοσι Χιλιάδες Λεύγες υπό την Θάλασσαν

και συμμετέχει πλέον στον Κοκκινόμαυρο Συντονισμό [Coordinador Rojo y Negro]. Βλ. επ. Βαριελώνη - Μάης του 1937, Γκαρθία Ολιβέρ Χουάν, εξέγερση της Αραγονίας, ελευθεριακά αθήναια, εξορία, Ιβηρική Αναρχική Ομοσπονδία (FAI), Ισπανική Επανάσταση, λεί δε φούγας, Μοντσέν Μανιέ Φεδερικά, Ντουρούτι Ντουμάνχε Χοσέ Μπουεναβεντούρα, Σέγκι Ρουμπινάτε Σαλβαδόρ, Σολιδαριδάδ Ομπρέρα, υπουργοί αναρχικοί.

Είκοσι Χιλιάδες Λεύγες υπό την Θάλασσαν (λογ.) Το περίφημο μυθιστόρημα που ταξίδευσε γενιές πιτσιρικάδων (και όχι μόνο) στα απύθμενα βάθη της φαντασίας «λέγεται ότι πούλησε στον Ιούλιο Βερν» (Νατάφ, Α., *Η Καθημερινή Ζωή των Αναρχικών στη Γαλλία 1880-1910*, σ. 97) η σύγχρονή του, ηρώιδα της Παρισινή Κομμούνας, πασίγνωστη κατοπινά αναρχική ακτιβίστρια και συγγραφέας, Λουίζ Μισέλ, η επιλεγόμενη Πετρολού και Κόκκινη Παρθένος.

Είς Αιών Προσοχίας (βιβλ.) Σύγγραμμα του Πιοτρ Κραπότκιν. Η δημοσίευσή τμήματός του στο 52ο φύλλο του *Σοσιαλιστή* το 1894 θα επισύρει, εννιά ολόκληρους μήνες αργότερα, την ποινική δίωξη του εκδότη του Σταύρου Καλλέργη, τη δίμηνη κράτησή του, την προσωρινή διακοπή έκδοσης της εφημερίδας και τη ματαίωση της δημοσίευσής του έργου.

εκδίχηση (ουσ.) Ένας τρόπος απονομής δικαιοσύνης που παρακάμπτει τις συνήθεις γραφειο-κρατικές διαδικασίες. Κατά το κοινώς λεγόμενο και συνηθιζόμενο είναι «ένα πιάτο που τρώγεται κρύο». Στην περίπτωση όμως ορισμένων θερμόαιμων αναρχικών «τεροριστών» του 19ου αιώνα, που υιοθετούσαν το γνωστό «στη βράση κολλάει το σίδερο», σεβριζόταν καυτή και προβαλλόταν ως έμπρακτη προπαγάνδα σε έντυπα κυρίως στη Γαλλία με χαρακτηριστικές ονομασίες όπως: *Η Εκδίχηση* [*La Revanche*] και *Οι Εκδικητές* [*Les Vengeurs*]. Τις ατομικές προληταριακές πράξεις εκδίχησης επιδοκίμαζαν ή αποδοκίμαζαν τότε κατά το δοκούν οι αναρχικοί διανοούμενοι και κατανοούσε εν τη... μεγαλοθυμία του ακόμη και ο Τρότσκι. Βλ. επ. Καζέριο Σάντε Τζερόνιμο, Πάγιας ι Λατόρε Παουλίνο.

Έκδοτική Συντροφιά (εκδ.) Ως μοναδική της παρέμβαση στο εκδοτικό τοπίο καταγράφεται μια ανθολογία ποιημάτων με τίτλο *Αντακωνωικά Τραγούδια* που κυκλοφόρησε το 1912. Από τα ανθολογημένα στιχουργήματα, εργατικά, επαναστατικά και μηδενιστικά και την ανακοίνωσή της στο οπισθόφυλλο ότι διαθέτει ταχυδρομικά μέσω της Μορφωτικής Βιβλιοθήκης της στο αναγνωστικό κοινό τα βιβλία *Κάτω ή Μάσκα* και *Ένα Γράμμα Άνοιχτό* του Σταύρου Κουχτσόγλου, *Κάτω τὰ Είδωλα* του Γ. Τελεμίτη, *Ή Χαρούμενη Έπιστήμη* του Γεωργίου Σαραφίδη και

Εργάτης καὶ Μηχανὲς του Ζαν Γκραβ, εικάζουμε –καθὼς δεν διαθέτουμε ἄλλα στοιχεία– πως ἦταν παράλληλα μια αναρχικὴ συντροφιά.

Αν κρίνουμε ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐκδόσεων, οἱ νέοι στὴν Ἑλλάδα φαίνεται νὰ ἀναποκρίθησαν στὴν ἐκκλίση τοῦ Κραπότκιν, τουλάχιστον νὰ τὴ διαβάσουν.

Έσχατος εἰς τοὺς Νέους (βιβλ.) Ὁ τίτλος τῆς πρώτης ἐμφάνισής στα ἐλληνικά του πολυδιαβασμένου βιβλίου τοῦ Πιοτρ Κραπότκιν *Προς τοὺς Νέους* «κατὰ μετάφραση Πλάτωνος Ε. Δρακούλη» που πρωτοεκδόθηκε ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἐνώσεως» το 1886. Το κείμενο τοῦ Κραπότκιν, που δημοσιεύθηκε σε συνέχειες το 1880 στὴν ἐφημερίδα *Ὁ Ἐξεγερμένος [Le Révolté]* πριν ἐκδοθεῖ αὐτοτελῶς, εἶχε, χάρι στο εὐληπτο ὕφος του καὶ τὸ ουμανιστικὸ του περιεχόμενο, τεράστια ἐκδοτικὴ ἐπιτυχία παντοῦ, τῆς Ἑλλάδας συμπεριλαμβανομένης. Πέραν τοῦ πρώτου ἐκδώσαντα τὸ ἀποτύπωσαν: οἱ αναρχικοὶ τῆς Πάτρας στὴν *Αναρχικὴ καὶ Κοινωνιολογικὴ Βιβλιοθήκη* τους (1898-99), οἱ ἐφημερίδες *Εργάτης* τοῦ Βόλου καὶ

εκτροπή και οικειοποίηση

Σοσιαλιστική Δημοκρατία σε συνέχειες το 1908 και 1911 αντιστοίχως, η *Εφημερίδα των Εργατών* το 1912 σε αυτοτελή έκδοση και σε νέα μετάφραση του Σπύρου Φραγκόπουλου, η Σοσιαλιστική Νεολαία το 1917 σε μετάφραση των Δούμα και Κομιώτη (που θα διωχθούν, όπως και οι διακινήτες του βιβλίου, από την Ασφάλεια), για να ακολουθήσουν αλλεπάλληλες εκδόσεις του (πέντε) στην ίδια μετάφραση από τα κατά καιρούς εκδοτικά του ΣΕΚΕ και του ΚΚΕ μέχρι το 1927 που το κόμμα πληροφορήθηκε ίσως ότι ο Κραπότκιν ήταν αναρχικός. Μεταπολεμικά, η έκκληση του Κραπότκιν *Προς τους Νέους* (και πριν την επαναφέρουν στην επικαιρότητα στη Μεταπολίτευση οι αναρχικές και μη εκδόσεις) θα τυπωθεί το 1944 από τους Μαρή-Κοροντζή και τρεις φορές στα μέσα της δεκαετίας του 1950 από την Εκδοτική Φιλολογική Εταιρία, που ήταν φιλικά προσκείμενη στο τροτσκιστικό Κομμουνιστικό Διεθνιστικό Κόμμα Ελλάδος. Αφιερώνοντας το βιβλίο ο πρώτος μεταφραστής του Πλάτων Δρακούλης «τῆ σπουδαζούση νεότητι» έκλινε την εισαγωγή του ως εξής: «Διὰ τοῦ προκειμένου φυλλαδίου ὁ Κραπότκιν ποιεῖται ἐκκλησιν εἰς τὴν καλὴν θέλησιν ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι τὴν φιλοδοξίαν ἵνα τὰς γνώσεις των χρησιμοποιήσωσιν ὑπὲρ τῆς κοινωνίας. Τὸ ἰδεῶδες τοῦ Κραπότκιν εἶναι ἡ εὐδαιμονία ἀπάντων, οὐχὶ ἡ εὐδαιμονία προνομιοῦχων τινῶν.» Ἐν δὲ ζητεῖ παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν, τοῦτο· νὰ συμμερισθῶσι πρὸς στιγμὴν τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ, νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν χωρὶς ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς. Ἐὰν εἶναι εἰλικρινεῖς θὰ συμφωνήσωσιν ἴσως μετὰ τοῦ συγγραφέως. Ἐὰν εὐχθῶσιν δ, εὐχεταί, θὰ κατανοήσωσι τοὺς λόγους αὐτοῦ» (Κραπότκιν, Π., *Ἐκκλησις εἰς τοὺς Νέους*, σ. 16).

Ένας οίκος του θεού μεταστραμμένος σε σπίτι του λαού στην Ισπανία του 1936.

εκτροπή και οικειοποίηση (νεολ.) Καταστασιακός όρος που υποδηλώνει τη λειτουργική μεταστροφή καθεστωτικών εκδηλώσεων, παραγωγικών μηχανισμών, εννοιών, καλλιτεχνικών έργων, διαφημίσεων κ.λπ. σε ανατρεπτική κατεύθυνση. Πρω-

τοχρησιμοποιήθηκε από την εφημερίδα *Η Εξέγερση* [La Révolte] και τον «επα-νεφηύραν» οι καταστασιακοί. Σύμφωνα με τον Βανεγκέμ: «Η αρχή της εκτρο-πής-οικειοποίησης συνίσταται στο να στρέφουμε ενάντια στον εχθρό τα τεχνικά μέσα και τα όπλα που χρησιμοποιεί εναντίον μας» (Ράτγκεμπ [Βανεγκέμ, Ρ.], Από την Άγρια Απεργία στη Γενικευμένη Αυτοδιεύθυνση, σ. 15): κάτι που μπορεί να κά-νει φυσικά από την πλευρά του (και το κάνει συχνότατα και αποτελεσματικά κά-ποιες φορές) με την ίδια μέθοδο και ο εχθρός. || Βλ. επ. *Καταστασιακή Διεθνής, μεταστροφή*.

"MUJERES LIBRES" CNT

Η Λουθία Σάντσεθ Σαορνίλ, από τις ηγετικές μορφές των Ελευθέρων Γυναίκων.

Ελεύθερες Γυναίκες [Mujeres Libres] (οργ.) Η μεγαλύτερη γυναικεία αναρχική οργάνωση ενάντια στην «τριπλή υποδούλωση των γυναικών: στην άγνοια, στο κε-φάλαιο και στους άντρες» (Συλλογικό, *Οι Γυναίκες στην Ισπανική Επανάσταση*, σ. 27). Ιδρύθηκε το Μάιο του 1936 με πρωτοβουλία της Λουθία Σάντσεθ Σαορνίλ [Lucia Sánchez Saornil] και έφτασε στο ζενίθ της δραστηριότητάς της να στηρί-ζεται σε 147 συγχροτημένες ομάδες στην ισπανική επικράτεια με περισσότερα από 20.000 μέλη. Σχηματίστηκε από την ανάγκη διεξαγωγής ενός διμέτωπου κοινω-νικού αγώνα ενάντια στον ορατό εξωτερικό και τον αόρατο εσωτερικό εχθρό: τον παραδοσιακό συντηρητισμό της πατριαρχικής βάσης της CNT. Χωρίς να αυτο-προσδιορίζονται ως φεμινίστριες (εφόσον δεν διαχώριζαν τη γενική απελευθέρω-

Ελεύθερη Ένωση Εργατών Γερμανίας

ση από την ειδική), οι Μουχέρες Λίβρες (χωρίς και οι ίδιες να έχουν απαλλαγεί εντελώς από ιδεολογήματα και στερεότυπα) θα επικεντρώσουν τη δραστηριότητά τους στην κατάρτιση εν μέσω επανάστασης των στοιχειωδών δικαιωμάτων στους χώρους της εργασίας, της υγείας και της εκπαίδευσης μέσω του ευρύτατης κυκλοφορίας ομώνυμου περιοδικού τους (ως τα 1938) και της ίδρυσης δεκάδων ελευθεριακών σχολών γενικής και επαγγελματικής κατάρτισης με μεγαλύτερη την περφημη Casa de La Dona της Βαρκελώνης.

Ελεύθερη Ένωση Εργατών Γερμανίας [Freie Arbeiter-Union Deutschlands (FAUD)] (οργ.) Αναρχοσυνδικαλιστική οργάνωση που συγχροτήθηκε το 1919 και υπήρξε ιδρυτικό μέλος της αναρχοσυνδικαλιστικής Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων (IWWA/AIT) στην οποία εκπροσωπούσε περίπου 120.000 μέλη. Συμμετείχε ενεργά στους κοινωνικούς αγώνες του Μεσοπολέμου και αρκετά νεαρά μέλη της αντιστάθηκαν στη ναζιστική επέλαση, συμμετέχοντας στο ελευθεριάζον και ελευθεριακό κοινωνικό μόρφωμα των Πειρατών του Εντελβάις. Δημοσιογραφικό της όργανο η ευρείας κυκλοφορίας (100.000 φύλλα) εφημερίδα *Ο Συνδικαλιστής* [Der Syndikalist] με κύριους συντάκτες τον Ρούντολφ Ρόκερ και τον Αουγκουστίν Σούχι. Η οργάνωση διαλύθηκε το 1933 με την άνοδο του ναζισμού στην εξουσία. Μεταπολεμικά έγι-

ναν πολλές προσπάθειες να ανασυσταθεί με σοβαρότερη αυτή του 1977 όταν και προέκυψε η Ελεύθερη Ένωση Εργατριών και Εργατών [Freie Arbeiterinnen -und Arbeiter- Union (FAU)] που υφίσταται μέχρι σήμερα.

ελευθερία (ουσ.) «Η σύμφυτη κατάσταση του ανθρώπου κατά την οποία απουσιάζει κάθε λογής εξωτερικός καταναγκασμός ή επιβολή» (Βασιλείου, Θ. - Σταματάκης, Ν., *Λεξικό των Επισημών του Ανθρώπου*, σ. 128). Κοινωνική αξία ή ένστικτο, κατέχει την κεντρική θέση στον πυρήνα της θεωρητικής όλων των εκφάνσεων του ελευθεριακού κινήματος. Την ελευθερία – αστική προκατάληψη κατά τον Λένιν – που μέλει να έρθει κάποτε σύμφωνα με μια ετυμολογία της (εκ του ελαύνω), επιδιώκουν «εδώ και τώρα» στην απόλυτη μορφή της οι αναρχοαυτομιστές, σε αντίθεση με τους θιασώτες του κοινωνικού αναρχισμού που τη συνδέουν με τη συνολική κοινωνική απελευθέρωση,

συμμεριζόμενοι στο σύνολό τους την άποψη του Μπακούνιν που διατύπωνε χωρίς περιστροφές: «Δεν είμαι πραγματικά ελεύθερος παρά μόνο όταν όλα τα ανθρώπινα όντα που με περιβάλλουν, άντρες και γυναίκες, είναι εξίσου ελεύθερα. Η ελευθερία του άλλου δεν είναι με κανένα τρόπο όριο ή άρνηση της ελευθερίας μου, είναι αντίθετα η αναγκαία συνθήκη και η επιβεβαίωσή της. Δεν γίνομαι πραγματικά ελεύθερος παρά μόνο μέσω της ελευθερίας των άλλων» (Μπακούνιν, Μ., *Θεός και Κράτος*, σ. 104).

«Ελευθερία αγάπη μου» [«Libera, amore mio»] (κινημ.) Κινηματογραφική δραματική ανάπλαση στιγμών της αντιφασιστικής δραστηριότητας στην Ιταλία από το σπουδαίο σκηνοθέτη Μάουρο Μπολονίι με την Κλαούντια Καρντινάλε στο βασικό της ρόλο. Η ταινία, που γυρίστηκε το 1973 και έμεινε στα συρτάρια των λογοκριτών δύο χρόνια, αφηγείται την ιστορία μιας γυναίκας που, μέσα στο συγκεκριμένο ιστορικό σηνικό, επανανακαλύπτει τις κοινωνικές απόψεις του αναρχικού πατέρα της.

ελευθεριακά αθήναια

Μάθημα σχεδίου σε ελευθεριακό αθήναιο (1938).

ελευθεριακά αθήναια (ιστ.) Τα εκατοντάδες αυτοδιαχειριζόμενα κοινωνικά κέντρα που λειτουργούσαν στην προεπαναστατική Ισπανία υπό την υψηλή επιτασσία της αναρχοσυνδικαλιστικής Εθνικής Συνομοσπονδίας Εργασίας (CNT) και... χορηγούς αρκετές φορές τους απαλλοτριωτές της Ιβηρικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (FAI). Σε μια χώρα που η εκπαιδευτική διαδικασία (όπου υπήρχε) και η κοινωνική ζωή ήταν κάτω από τον ασφυκτικό έλεγχο της Καθολικής Εκκλησίας, τα αθήναια –που λειτουργούσαν ταυτοχρόνως ως λέσχες αυτομόρφωσης των εργατών, προβληματισμού, ψυχαγωγίας και ως εκδοτικές κολεκτίβες– έσπειραν καινά δαιμόνια στους εργατικούς και αγροτικούς πληθυσμούς και συνέβαλαν τα μέγιστα στην προπαρασκευή της κοινωνικής επανάστασης, για να παίξουν και ένα όχι αμελητέο ρόλο στη στρατιωτική σύγκρουση. Στα ελευθεριακά αθήναια «η καλή μόρφωση του αναρχικού περιλάμβανε οπωσδήποτε τον ελευθεριακό μονόλογο του Καλδερόν δε λα Μπάρκα, τα σατιρικά ποιήματα του Γκόνγκορα, τα ερωτικά ποιήματα του Λόπε δε Βέγα και προπαντός τα σονέτα του Κεβέδο, αυτά τα συγκλονιστικά κείμενα που διαπερνούσαν τους αιώνες με λέξεις σαν κερρανούς, πυρπολντάς και φωτίζοντας τις συνειδήσεις. Δηλαδή, εκτός από την εξέγερση, οι αναρχικοί μαγείρευαν και κλασικισμούς» (Πάκο Ιγνάσιο

Τάμπο Π, *Και σαν Σκιές Επιστρέφουμε*, σ. 388). Τα ελευθεριακά αθήναια εξαφανίστηκαν από πρόωπου ισπανικής γης μετά τη φασιστική επέλαση και επέστρεψαν δριμύτερα από τη δεκαετία του 1970, με τη μορφή αυτοδιαχειριζόμενων κοινωνικών κέντρων, καταλήψεων, αυτόνομων στεκιών και λεσχών, τόσο στην Ισπανία, όσο και στον υπόλοιπο κόσμο (Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Μεξικό, Νότια Αμερική), της Ελλάδας συμπεριλαμβανομένης.

«Ελευθεριακές» [«Libertarias»] (κινημ.) Ισπανική κινηματογραφική παραγωγή του 1996. Ταινία μυθοπλασίας με το σκηνοθέτη Βισέντε Αράντε να πραγματεύεται τη δραστηριότητα της προσκείμενης στους αναρχοσυνδικαλιστές οργάνωσης των Ελεύθερων Γυναικών κατά τη διάρκεια της Ισπανικής

Επανάστασης. || Βλ. επ. **Ελεύθερες Γυναίκες**.

ελευθεριακές αποικίες (ιστ.) Οι εναλλακτικές κοινότητες στις οποίες επιχειρήσαν να βιώσουν στα τέλη του 19ου αιώνα κατά τρόπο πρωθύστερο το κομμουνιστικό τους όραμα εκατοντάδες ευρωπαίοι και αμερικανοί αναρχικοί (παραδόξως στην πλειοψηφία τους ατομικιστές) συχνά με σχετική επιτυχία όπως Η Δοκιμή, Η Εμπειρία, Ουτοπία, Τσετσιλία κ.ά. Οι θεωρητικοί των καιρών παρότι κατανοούσαν τον κυριολεκτικά παιδευτικό ρόλο των αποικιών είχαν τις αιτιολογημένες (μετά από δεκάδες θλιβερές καταλήξεις ελπιδοφόρων εγχειρημάτων) ενστάσεις τους. Ο Κραπότκιν απέτρεπε τους επίδοξους τολμητές της απόπειρας ίδρυσης μιας ακόμη στη Βόρεια Αγγλία του 1895 γράφοντας: «δεν έχω πολύ εμπιστοσύνη σε σχέδια κομμουνιστικών κοινοτήτων που ξεκινούν κάτω από τις παρούσες συνθήκες και πάντα λυπούμαι πολύ να βλέπω άνδρες και γυναίκες να υποφέρουν όλων των ειδών τις στερήσεις για να συναντήσουν στο τέλος, στις περισσότερες περιπτώσεις, μόνον απογοήτευση, να αποσύρονται για πολλά χρόνια από την προπαγάνδη ιδεών μέσα στις μάζες» (Ευτοπία, τ. 4, Απρίλιος 2000, σ. 12). Ο Μαλατέστα επίσης, που θεωρούσε τη μετανάστευση σαν βαλβίδα αποσυμπίεσης του αστικού συστήματος και κάθε «αποικιακό εγχείρημα» σαν αποστρατευτικό αναχωρητισμό, κατέκρινε, με αφορμή το πείραμα της Τσετσιλία, κάθε ανάλογο, γιατί «προσφέρει στους καταταπεισμένους τη μάταιη ελπίδα να χειραφετηθούν χωρίς ν' αναγκαστούν να επαναστατήσουν» (Ευτοπία, τ. 13, Μάρτιος 2006, σ. 12-13). || Βλ. επ. **Η Δοκιμή, Η Εμπειρία, Ουτοπία, Τσετσιλία**.

COMUNIDAD EXPERIMENTAL. — Colonia O'Hara, Argentina (Argentina).
No. 3. — 1903-1909

Οι αναρχικοί έποικοι της αγροτικής κομμούνας Η Δοκιμή (Αρδένες 1903-1909) επί το έργον.

ελευθεριακή δημοκρατία

ελευθεριακή δημοκρατία (νεολ.) Νεολογισμός «λίγο ή πολύ συνώνυμος», σύμφωνα με έναν εκ των εισηγητών του, τον Αμεντέο Μπερτόλο, «με τον επικτικό, πρακτικό αναρχισμό» που προκρίνει μία αυτοθεσμιζόμενη κοινωνική οργάνωση, η οποία θα λειτουργεί με συλλογικές αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες και θα δημιουργεί αντιεραρχικές δομές.

ελευθεριακή εκπαίδευση (αναρχ. ορολ.) Εδράζεται στην πεποίθηση ότι η ελευθερία δεν αποτελεί μόνο μια ενστικτώδη παρόρμηση, αλλά κυρίως προϊόν μιας παιδευτικής αγωγής που μπορεί να προκύψει μόνο σε ένα πραγματικά ελεύθερο περιβάλλον. Οι περισσότεροι θιασώτες της, χωρίς να εναντιώνονται στην αυθόρμητη κοινωνική δραστηριότητα και στη «μεγάλη νύχτα της Επανάστασης», προκρίνουν ωστόσο τη σταδιακή ενδυνάμωση του λεγόμενου επαναστατικού υποκειμένου μέσω τόσο της ελευθεριακής όσο και της γενικότερης κουλτούρας. Ως μακρινούς προγόνους της μπορούμε να θεωρήσουμε τους κυνικούς και τους στωικούς φιλοσόφους, ως προδρόμους της τον Ζαν Ζακ Ρουσό (*Αιμίλιος*), τον Σαρλ Φουριέ (φαλανστήρια) και τον Ουίλιαμ Γκόντγουιν (*Ερευνα πάνω στην Πολιτική Δικαιοσύνη*), ως πρώτους πειραματικούς εφαρμοστές της, τους Πολ Ρομπέν (Ορφανοτροφείο Σεμπουί), Φρανσέσκ Φερέρ (Σύγχρονο Σχολείο), Σεμπασιάν Φορ (Η Κυψέλη), Λέων Τολστόι (Γιάσναγια Πολιάνα) και ως επιγόνους της τους Αλεξάντερ Νιλ (Σάμπερχιλ), Πολ Γκούντμαν, Ιβάν Ίλιτς και φυσικά όσους λειτούργησαν την τελευταία πενήνταετία εκατοντάδες σε όλον τον πλανήτη αντιεραρχικές σχολές, ελευθεριακά αθλήματα και αυτοδιαχειριζόμενα κοινωνικά κέντρα. || Βλ. επ. Η Κυψέλη, Ίλιτς Ιβάν, Νιλ Αλεξάντερ, Σύγχρονο Σχολείο, Φερέρ ι Γκουάρντια Φρανσέσκ.

Φωτογραφικό στιγμιότυπο από τη δραστηριότητα της Κυψέλης του Σεμπασιάν Φορ.

Ελευθεριακή Κουλτούρα (εχδ.) Διάδοχο εκδοτικό όχημα των Αυτόνομων Εκδόσεων που εμφανίστηκαν στη δεκαετία του 1980, προφανούς προσανατολισμού με υπεύθυνο τον Παναγιώτη Καλαμαρά. Έδρευαν μέχρι πρότινος στο «Χώρο της Ελευθεριακής Κουλτούρας» επί της οδού Ερεσού 52 στα Εξάρχεια.